

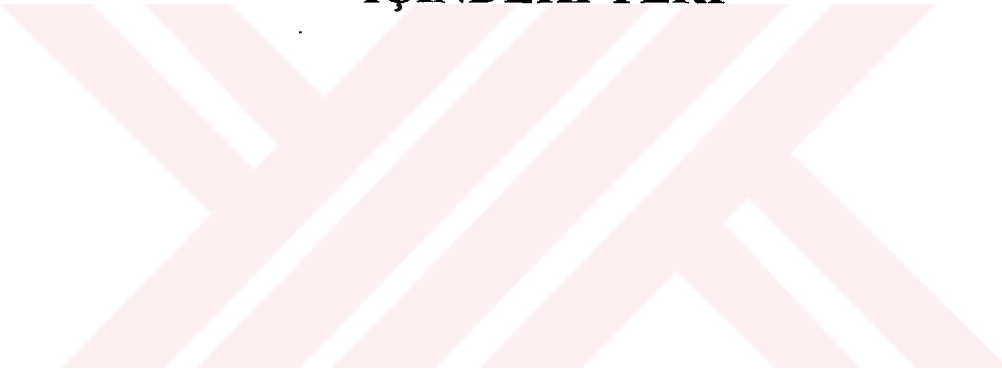
5747.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

DAVUTPAŞA KIŞLASI VE İSTANBUL KIŞLALARI
İÇİNDEKİ YERİ

Mimar Zühâl ÇETİNER

F.B.E. Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve

Restorasyon Programında hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Y.Doç.Dr. Nadide SEÇKİN

İSTANBUL, 1996

DAVUTPAŞA KIŞLASI VE İSTANBUL KIŞLALARI

İÇİNDEKİ YERİ

İÇİNDEKİLER.....	iii
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET.....	vii
SUMMARY.....	viii
GİRİŞ.....	1
Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi.....	1
1.BÖLÜM-OSMANLI DEVLETİNDE ORDU DÜZENİ VE KIŞLA MİMARİSİNİN	
GELİŞİMİ.....	3
1.1-Kuruluşundan Günümüze Ordu Düzeni.....	3
1.1.1-Kara Kuvvetleri.....	3
1.1.1.1-Kapukulu Ocakları.....	3
1.1.1.1.1-Yaya Kapukulu Ocakları.....	4
1.1.1.1.2-Atlı Kapukulu Ocakları.....	14
1.1.1.2-Eyalet Kuvvetleri.....	15
1.1.1.2.1-Tımarlı Sipahiler.....	16
1.1.1.2.2-Yardımcı Kuvvetler.....	16
1.1.1.3-Askeri Teşkilâtın Bozulması veDüzenleme	
Çalışmaları.....	17
1.1.2-Bahriye Teşkilatı.....	26
1.1.2.1-Osmanlı Ordusunda Bahriye Teşkilatı.....	26
1.1.2.2-Bahriye Teşkilâtının Bozulması ve Düzenleme	
Çalışmaları.....	28
1.1.3-Hava Kuvvetleri.....	29
1.1.4-Jandarma Kuvvetleri.....	30

1.2-Çadırılı Ordugâh.....	30
1.3-Kışla Mimarisi.....	33
2.BÖLÜM-OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA İNŞA EDİLEN	
KIŞLALAR.....	35
2.1-Günümüze Ulaşamayan Kışla Yapıları.....	35
2.1.1-Top Arabacıları Kışlası.....	35
2.1.2-Taksim Topçular Kışlası.....	41
2.2-Günümüze Ulaşan Kışla Yapıları.....	49
2.2.1-Rami Kışlası.....	49
2.2.2-Orhaniye Kışlası.....	56
2.2.3-Tersane Kışlası (Divanhane Binası).....	56
2.2.4-Cezayirli Gazi Hasan Paşa Kışlası.(Kalyoncular Kışlası).....	65
2.2.5-Humbaracılar Kışlası.....	68
2.2.6-Selimiye Kışlası.....	71
2.2.7-Kuleli Süvari Kışlası.....	76
2.2.8-Gümüşsuyu Kışlası.....	80
2.2.9-Mekteb-i Harbiye Kışlası.....	81
2.2.10-Taşkışla.....	88
3.BÖLÜM-DAVUTPAŞA KIŞLASININ TARİHSEL VE FİZİKSEL VERİLERİ.....	91
3.1-Davutpaşa Kışlası'nın Tarihçesi ve Kullanım Evreleri.....	91
3.2-Davutpaşa Kışlası İçinde Bulunan Yapılar.....	98
3.2.1-Mehmet Paşa Köşkü.....	98
3.2.1.1-Plânlama Özellikleri.....	100
3.2.1.2-Cephe Özellikleri ve Bezeme.....	108
3.2.2-Otağ-ı Hümayun.....	109
3.2.2.1-Plânlama Özellikleri.....	111
3.2.2.1.1-Zemin Kat.....	112
3.2.2.1.2-Birinci Kat.....	122
3.2.2.2-Cephe Özellikleri ve Bezeme.....	122
3.2.3-Kışla Binası.....	123

3.2.3.1-Plânlama Özellikleri.....	125
3.2.3.1.1-Zemin Kat.....	126
3.2.3.1.2-Birinci Kat.....	129
3.2.3.2-Cephe Özellikleri ve Bezeme.....	130
3.2.4-Askeri Hamam.....	132
3.2.5-Askeri Fırın.....	134
3.2.5.1-Plânlama Özellikleri.....	135
3.2.5.1.1-Zemin Kat.....	149
3.2.5.1.2-Birinci Kat.....	151
3.2.5.2-Cephe Özellikleri ve Bezeme.....	152
3.2.6-Su Deposu.....	153
3.2.6.1-Plânlama Özellikleri.....	153
3.2.6.2-Cephe Özellikleri ve Bezeme.....	158
3.3-Davutpaşa Kışlası Yapılarının Bugünkü Durumları ve Koruma Sorunları.....	159
4.BÖLÜM-KIŞLA YAPILARINA İLİŞKİN RESTORASYON ÖNERİLERİ.....	161
4.1-Mehmet Paşa Köşkü.....	161
4.2-Otağ-ı Hümayun.....	162
4.3-Kışla Binası.....	163
4.4-Askeri Hamam.....	164
4.5-Askeri Fırın.....	165
4.6-Su Deposu.....	168
4.7- Yapıların Restorasyon Sonrasındaki İşletme ve Korunması İle İlgili Periyodik Kontrol ve Bakım Önerileri.....	169
5. BÖLÜM- GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ.....	170
5.1-Davutpaşa Kışlası Yapılarının Koruma İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi.....	170
5.2-Davutpaşa Kışlası Yapılarının İstanbul Kışlaları İçindeki Yeri.....	172
KAYNAKLAR.....	173
SÖZLÜK	176

EK-A : Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesinden Alınan 1600-1900 Yılları	
Arası İstanbul Depremleri Raporu.....	177
EK-B : Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Belgeleri	180
ÖZGEÇMİŞ.....	204
FOTOĞRAFLAR.....	205

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti'nin başkenti, 21. yüzyıl Türkiye'sinin de stratejik önemi haiz şehri İstanbul, her köşesinde tarih ile çağdaşlığı kucaklaştıran bir şehirdir.

Türkiye'nin batıya açılan penceresi olan İstanbul'da Osmanlı Devleti sırasında gerek sivil, gerekse askeri mimari açısından pekçok imar hareketi görülmüştür. Askeri mimari yönünden konuya baktığımızda; 19. yüzyılda şehrin en havadar noktalarında büyük bir titizlikle inşa edilen kışla yapılarını görürüz. Kışla yapıları; askerin barınma, eğitim, sağlık, din açısından tüm ihtiyaçlarını karşılayan büyük komplekslerdir. Bu komplekslerin en önemlilerinden biri olan Davutpaşa Kışlası ve içindeki yapıların seçilme amacı; 15 yüzyıldan günümüze kadar çadırli ordugâh, saray kompleksi, kışla yerleşimleri ile tarihe damgasını vuran bir bölge olmasıdır.

Tezin asıl konusu olan, Davutpaşa Kışlası bulunduğu semt ile de tarih boyunca stratejik önemini korumuştur. Bizanslılar döneminde çeşitli askeri törenlere ve saltanat değişimlerine sahne olan semt; Osmanlılar devrinde, Fatih Sultan Mehmet'in 1453'te İstanbul'u fethinden başlayarak ordunun Rumeli istikametine sefere gidişinde ilk hareket noktası olmuştur.

Tez çalışmaları süresince beni destekleyen sevgili aileme, içten ve özverili olarak çalışmalarına yardımcı olan sayın hocam Y.Doç.Dr. Nadide SEÇKİN'e, P.Kd.Alb.İlhan ÜÇKARDEŞ'in şahsında Davutpaşa Kışlası'nın bütün personeline, Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı Necati AKTAŞ ile Arşiv Personeli Fuat RECEP'in şahsında tüm çalışanlara, tercümelerimde yardımcı olan Em.Dz.P.Alb. Kemal TÜFEKÇİOĞLU, Em.İs.Alb. Mustafa GÖKYOL, Remzi YEŞİLLİ ile Boğaziçi Üniversitesi Öğretim Üyesi Dr. Tahsin TAHAOĞLU'na, araştırmalarım zengin kütüphanesi ile yardımcı olan Y. Mimar Tülay TAŞÇIOĞLU'na, IRCICA Personeline, fotoğraf çekimlerine yardımcı olan Sanat Tarihçi Canan CİMİLLİ'ye, kuzenim Mimar Ayşegül ÇETİNER'e, Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma

Bölümü Personelinden Doç.Dr. Niyazi TÜRKEİ'ye, İnşaat Mühendisi Güldane BULUT'a, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Tarihi Ana Bilim Dalı Uzmanı Y. Mimar Aras NEFTÇİ'ye ve Öğ.Bnb.Sadık TEKELİ'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Zühal ÇETİNER, Mimar
Eylül, 1996

ÖZET

Osmanlı Askeri Mimarisinde, kışla yapıları önemli bir yer tutmuştur. Bunlardan stratejik olarak en önemlisi Davutpaşa Kışlası'dır; çünkü Rumeli'ye sefere çıkılacağı zaman ordunun ilk toplanma yeri her zaman bu kışla olmuştur.

Çalışmamızın giriş bölümünde konunun amacı, kapsamı ve yöntemini içeren açıklamalar yapılarak konuya kısa bir giriş yapılmıştır.

Birinci bölümde, Osmanlı Ordusu'nun kuruluşundan, düzenli-disiplinli bir ordu haline gelişine kadar olan aşamalardaki çadırli ordugâh ve kışla mimarisine geçiş anlatılmıştır.

İkinci bölümde, Osmanlı Devleti döneminde İstanbul'da inşa edilen kışlalar, günümüze ulaşamayan ve günümüze ulaşan kışla yapıları olarak iki ana başlıkları altında ele alınarak bu yapılar hakkında bilgi verilmiştir.

Üçüncü bölümde, Davutpaşa Kışlası yapılarının tarihsel ve fiziksel verileri ile kışlanın kullanım evreleri incelenmiştir. Söz konusu yapılara ilişkin mevcut durum rölöveleri, eski fotoğraflar ve Sedat Hakkı ELDEM'in çalışmaları da dikkate alınarak restitüsyon projeleri hazırlanmış ve bozulma nedenleri incelenerek koruma önerileri oluşturulmaya çalışılmıştır.

Dördüncü bölümde, rölöve ve restitüsyon çalışmalarına dayanarak yapılar tek tek ele alınmış ve restorasyon önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

Genel değerlendirme ve sonucun yer aldığı beşinci bölümde Davutpaşa kışlası yapıları; koruma ilkeleri açısından değerlendirilmiş ve İstanbul kışlaları tipolojik karşılaştırılması yapılmıştır.

SUMMARY

Barracks had great importance through-out the Ottoman Military architecture. Davutpasha Barracks were the most important strategical ones because these barracks were the first place the whole army gathered up before going on a expedition to the Balkans.

In the introduction part, the goal, scope and procedure of the subject is examined.

In the first part, the architecture of the military tents camp and barracks from the establishment of the Ottoman army until the period it became a orderly and disciplined army.

In the second part, the barracks built during the Ottoman period are examined under two main titles which-are the ones that reached today and the ones that couldn't reach today.

In the third part, Davutpasha Barracks' historical and physical structure is examined. Their statical survey, photographs and studies of Sedat Hakkı ELDEM's on restitution of the projects are being investigated so that the suggestions for protection can be formed.

In the fourth part, depending on statistical survey and restitution studies, the buildings are being examined for suggestions on restoration.

Finally, the fifth part is the general evaluation of the Davutpasha barracks. They are evaluated by the protection principles. The barracks in Istanbul are also evaluated by its typically.

GİRİŞ

Çalışmanın Amacı, Kapsamı, Yöntemi

Çalışmanın konusunu oluşturan Davutpaşa Kışlası; adını II. Beyazid'in vezirlerinden Koca Davut Paşa ve aynı isimle anılan mahalleden almıştır. İstanbul'un fetih yıllarında çadırli ordugâh olarak işlev veren kışla günümüzde de yine Askeri amaçlarla kullanılmaktadır.

Orta Asya'dan sürekli Batıya doğru ilerleyen, yeni yerleşilen bölgelerin ve komşularının birikimlerini değerlendiren Türkler, Batı'daki askeri gelişmeleri örnek alarak düzenli ordular kurmaya çalışmışlardır. Bu ordularda düzeni sağlama amacıyla kışla yapımına önem verilmiştir. Kışla adı; yazın çadırlarda oturan askerlerin kış mevsiminde barınmaları için yapılmış olan binalar için kullanılan kışlak sözünden gelir. Bugünkü anlamda kışla denilecek düzenli, teşkilatlı ve birçok askerin sürekli barınmalarını sağlayacak binalar; Yeniçeriler denilen askeri teşkilâtın 17 Haziran 1826 tarihindeki Vaka-i Hayriye olayı ile kaldırılması ve düzenli ordular kurulmasıyla yapılmaya başlamıştır (Arseven, 654). İlk düzenli asker kışlaları ahşap, daha sonraları ise dayanıklı olmaları amacıyla kagir olarak inşa edilmiştir.

Bu çalışma sırasında Osmanlı Devleti'nin ordu düzeni; fetih yıllarından başlayarak çeşitli aşamaları ve değişimleri açısından ele alınarak kışla mimarisine uzanan verileri ile değerlendirilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla; 1453 yılında fethi ve başkent olması ile kentsel faaliyetler açısından bir dünya kenti olan İstanbul'da 16, 17 ve 18 nci yüzyıllar süresince geçirilen sosyal ve ekonomik değişimlerin etkisi, 19 ncu yüzyılda ise Osmanlı İmparatorluğu'nun yapısında meydana gelen değişimlerin orduya yansması sonucu ortaya çıkan kışla mimarisi bu süreçteki önemli olaylarla birlikte incelenmeye çalışılmıştır.

Kışla mimarisini incelediğimizde kışlaların sadece askeri eğitime yönelik olmadığını, askerin dinlenmesi, eğitimi, ibadetini rahatça yapabilmesi, temizliği gibi birçok yaşamsal

fonksiyonununda düşünülerek planlandığını görüyoruz. Kışla mimarisinde ayrıca; Padişahın ziyareti esnasında dinlenmesi ve kabul sırasında konaklaması için köşkler de yapılmıştır. Bu köşkler gerektiğinde padişahın ikameti için de kullanıldıklarından kasır adını alırlar. Zamanla bu sözcük kullanım kolaylığından dolayı Kasır halini almıştır. Kışlalarda ve Askeri okullardaki Hünkâr Kasırları arasında Cebeciler Kasrı, Humbarahane Kasrı, Galatasaray Kasrı, Büyük Levent Kasrı, Rumeli Kavağı Kasrı, Davutpaşa Hünkâr Kasrı en tanınmış olanlarıdır (Eldem, 1969, s.13).

Bu çalışma kapsamında; İstanbul'da yapılan kışlalar, kışlalara ait plân, resim, gravürler incelenerek, geleneksel kışla plan tipolojisi oluşturulmaya çalışılmış, örnek olarak alınan Davutpaşa Kışlası'na ilişkin rölöve, restitüsyon ve restorasyon projeleri hazırlanmıştır.

Gerekli restorasyon çalışmaları sonrasında, Davutpaşa Kışlası yapıları ve çevresinde yer alan İstanbul'un nefes almasını sağlayacak bahçe için çağdaş kullanım önerileri getirilmeye çalışılmıştır.

1.BÖLÜM-OSMANLI DEVLETİNDE ORDU DÜZENİ VE KİŞİLA MİMARİSİNİN GELİŞİMİ

1.1-KURULUŞUNDAN GÜNÜMÜZE ORDU DÜZENİ

Osmanlı Beyliği ilk kurulduğu yıllarda düzenli bir orduya sahip değildi. Seferberlik zamanlarında tellâllar vasıtasıyla gazilerden oluşan tamamı atlı olan aşiret kuvvetleri toplanırdı. Savaş bitince de bütün bu kuvvetler dağılır, herkes işinin başına dönerdi. İlk fetihleri Gaziyân-ı Rum, Ahiyân-ı Rum ve Abdalân-ı Rum adları verilen uç kuvvetler gerçekleştirmişlerdir (Özcan, 1994, 337). Fethedilen yerlerin artması ile hakimiyet zorlaşmış, anılan kuvvetler zamanında toplanıp sefere yetişemeyince düzenli ordulara ihtiyaç duyulmuştur. Orhan Gazi zamanında ilk olarak Bursa kadısı Çandarlı Kara Halil Paşa'nın çabalarıyla yaya ve müselleme (atlı) adı verilen askeri birlikler oluşturulmuştur. Bu askerler sefer sırasında maaş alıyorlar, barış zamanında ise kendilerine tahsis edilen araziye ekip biçiyorlardı. Bu birlikler 16. yüzyıl ortalarına kadar dünyanın en kuvvetli ordularından biri olmuşlardır. 16. Yüzyıl ortalarında hazineyi ve sancağı korumak için Kapukulu Ocakları kurulmuş ve yaya ile müselleme birlikleri geri plâna alınmışlardır (a.Uzunçarşılı, 1988, 266). Yeni düzenlemeleri kuvvetlere göre inceleyelim.

1.1.1-Kara Kuvvetleri

1.1.1.1-Kapukulu Ocakları

16. Yüzyıl ortalarında Osmanlı Devleti Askeri Teşkilâtı Kapukulu Ocakları; Yaya ve Atlı Kapukulu olmak üzere ikiye ayrılırdı. Yaya kısmı; Acemi Ocağı, Yeniçeri Ocağı, Cebeci Ocağı, Topçular ve Top Arabacıları'ndan oluşurdu. Süvariler (Atlı Kapukulu) ise; Sipah, Silahdar, Sağ Ulufeciler, Sol Ulufeciler, Sağ Garipler, Sol Garipler adlı 6 bölümden oluşurdu (a.Uzunçarşılı, 1988, 5).

16. Yüzyıl sonlarında ise bunlara; Eyaletler ve Hudutlarda görev yapan kuvvetler eklenmiştir. Bunlar; Tımarlı Sipahi, Azaplar (Yaya, Kale ve Deniz Azapları), Akıncılar, Deliler, Yayalar, Müsellemeler, Yürükler, Canbazlar, Garipler, Tatarlar, Voynuklar, Gönüllüler, Beşliler, Farison, Yerli Yeniçeri, Cebeci ve Topçular, Martoloslar, Yerli Humbaracılar, Yerli Lağımıcılar'dan oluşuyordu (a.Uzunçarşılı, 1988,4).

1.1.1.1.1-Yaya Kapukulu Ocakları

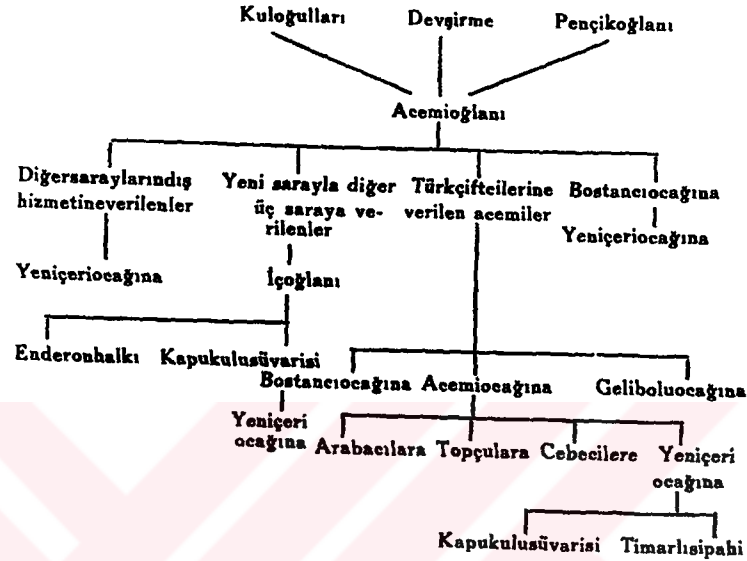
Acemi Ocağı

Osmanlılar'ın Avrupa'ya doğru yayılmaları ile askere olan ihtiyaç artmış olup, Sultan I. Murad zamanında (14. yüzyılın son yarısı), Çandarlı Kara Halil Paşa ve Molla Rüstem'in çabalarıyla Acemi Ocağı Gelibolu'da kurulmuştur (a.Uzunçarşılı, 1988, 5).

Acemi Ocağı'nın asker ihtiyacı 1363 yılında çıkan "*Pençik Kanunu*" ile savaş esirlerinden, ilk kez Çelebi Mehmet zamanında uygulanmaya başlayan, II. Murad zamanında da kanunlaşan "*Devşirme*" usulü ve "*Kul Oğulları*" denilen Kapukulu efradı çocuklarından karşılanırdı. "*Pençik Kanunu*" gereğince; savaş esirlerinden beşte biri vergi karşılığı devletin olacaktı. Bu esirlerin önceleri kısa bir eğitimden geçirilerek Yeniçeri Ocağı'na alınmaları birçok sakıncalar doğurduğundan, daha sonra küçük ücretler karşılığında Anadolu'da ki çiftçi ailelerin yanına yardımcı olarak vermeye başlandılar. Böylece hem çiftçilik yapıyorlar, daha da önemlisi Türk örf ve adetlerini öğrenerek kolay uyum sağlıyorlardı (a.Uzunçarşılı, 1988, 11). Devşirme Kanunu'na göre; Osmanlı tebaasındaki Hristiyan çocuklarından şartları elverişli olanlar belli bir askeri eğitimden geçirilerek Kapukulu Askeri yapılmışlardır (a.Uzunçarşılı, 1988, 13). Hatta içlerinden bazıları saraya alınarak Enderun'da eğitilmiş ve Devletin en yüksek dereceli kadrolarına getirilmiştir. Yavuz Sultan Selim zamanında ilk defa Kayseri'den alınan devşirmelerin arasında Mimar Sinan 'da vardı (a.Uzunçarşılı, 1988, 20). Çeşitli yerlerden devşirilen çocuklar sürü adı verilen kabilelerle İstanbul'a getirilerek muayeneden geçirildikten sonra ocağa alınması kabul edilenlere "*Acemi Oğlanı*" adı verilirdi (a.Uzunçarşılı, 1988, 21).

İstanbul'un fethi ile önemi azalan Gelibolu Acemi Ocağı'nın mevcudu 400-500 kişi kadardı. İstanbul'un fethinden sonra İstanbul'da Şehzadebaşı ile Vezneciler semtleri arasında kurulan İstanbul Acemi Ocağı 31 Bölükten oluşurdu.

Acemi Ocağı asker kaynağı ve Acemi Ocağı'ndan asker verilmesini bir şema ile açıklayalım;

Acemi Ocağı Kışlası, Şehzade camii karşısında Vezneciler ile eski odalar arasındaki sahada 31 oda olarak yaptırılmış olup, *Kethüda* ve *Çavuş Daireleri* adı verilen iki sıra halinde inşa edilmiştir (a.Uzunçarşılı, 1988, 54). Klasik kışla kompleksindeki camii, hamam gibi bölümlerde daha sonraları eklenmiştir. Yavuz Sultan Selim zamanında Direklerarası'nda yaptırılan hamama "Acemi Oğlanı Hamamı" adı verilirdi (a.Uzunçarşılı, 1988, 54).

Acemi Ocağı askerleri ulûfe adı verilen maaşlarını üç ayda bir alırlardı. Ayrıca bu askerlerin giyim kuşamlarını da devlet karşılardı. Sekiz yıl bu ocakta eğitim görenler Kapukulu Ocağı'na geçerlerdi. Bu olaya "Kapiya çıkma" veya "bedergâh" denilirdi (Özcan, 1994, 339).

Devşirme Usulünde yapılan suistimaller sonucu Devşirme Usulü ile asker alımı kaldırılmış olup, 1804 yılında sadece Pençik Kanunu'na göre asker alınan Acemi Ocağı 1826 tarihinde Yeniçeri Ocağı ile birlikte kaldırılmıştır (a.Uzunçarşılı, 1988, 67).

Yeniçeri Ocağı

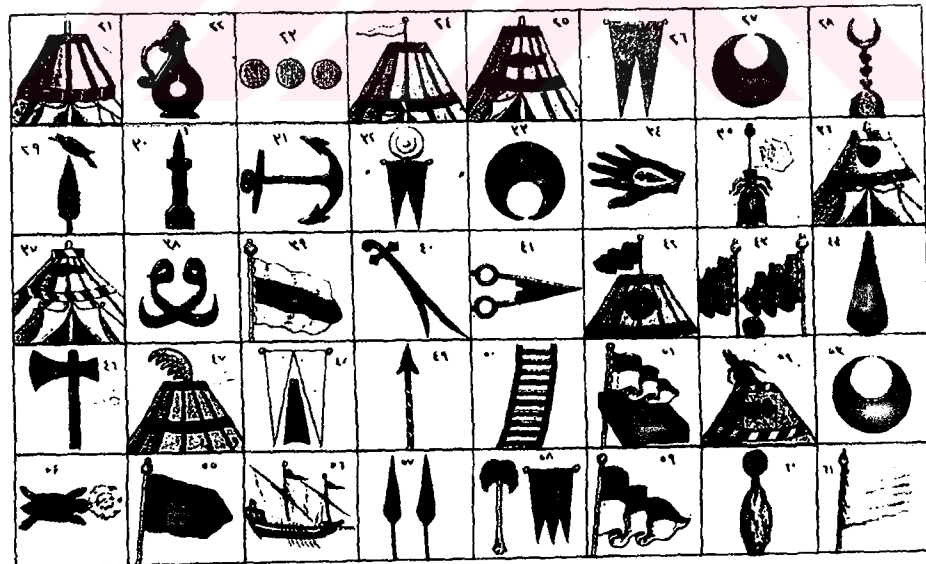
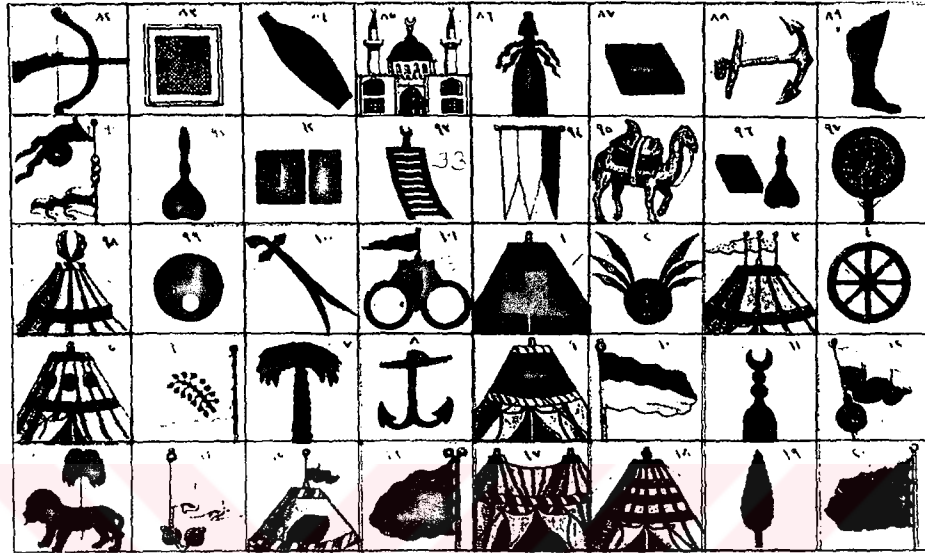
Sultan I. Murad zamanında (14. Yüzyılın sonları) Edirne'nin fethini takiben Çandarlı Kara Halil Paşa tarafından kurulan Yeniçeri Ocağı, Kapıkulu Ocakları'nın en büyüğü ve en nüfuzlusudur. Kesin kuruluş tarihi bilinmemekle beraber birçok kaynak 1362 senesinde kurulduğunu yazmaktadır. Aslında Bektaşî Tarikatı ile ilgisi olmayan bu ocağa Bektaşî Ocağı'nda denilmiştir. Bunun nedeni, Bektaşî Babası'nın Pir evine gidene kadar Yeniçeri Ocağı'nda misafir edilmesi ve Bektaşî Dervişlerinin Yeniçerilerin Cemaat ortalarından 99 ncu ortasına kayıtlı olmaları tahmin edilmektedir (a.Uzunçarşılı, 1988, 150).

Yeniçeri Ocağı *Yaya (cemaat)*, *sekban* ve *ağa* adı verilen üç ayrı bölükten oluşurdu. Yeniçeri Ocağı'nda Yaya Ortaları 101 orta, Sekbanlar 34 orta, Ağa Bölükleri ise 61 ortadır. Toplam 196 orta bulunan Yeniçeri Ocağı'nda her orta 50 kişiden oluşurdu (a.Uzunçarşılı, 1988, 155).

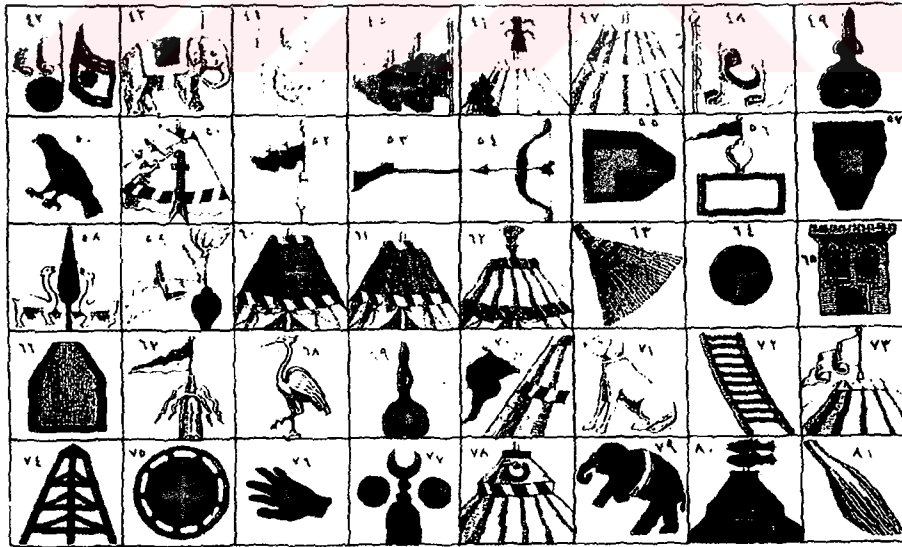
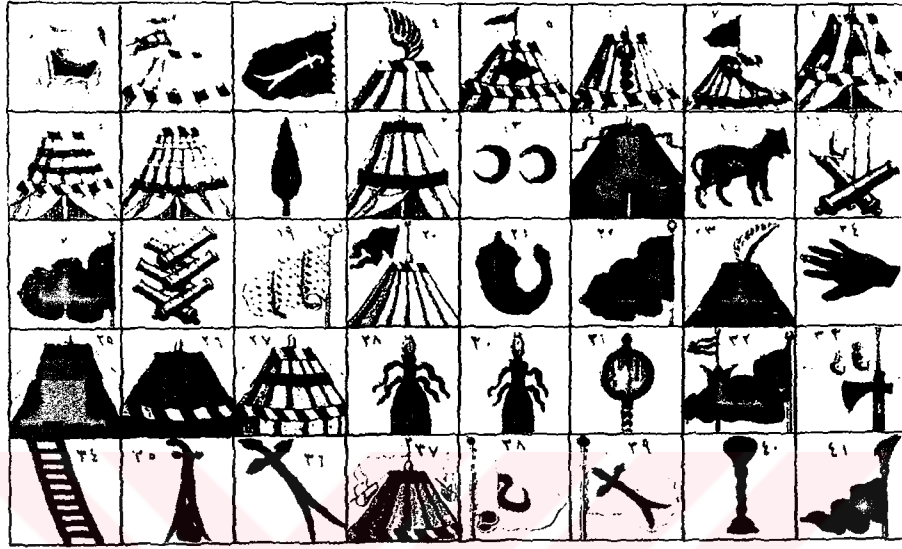
Yeniçeri Ocağı'nın asker ihtiyacı; pençik kanunu gereğince kısa bir süre eğitimden geçirilerek ocağa alınan esirler, Türk çiftçi ailelerinin yanında çalıştıktan sonra ocağa alınan esirler ve bir süre Acemi Ocağı'nda eğitilerek ocağa alınan askerlerden karşılanırdı. Yeniçeri Ocağı'na alınan askerler kütük adı verilen defterlere ayrıntılı olarak kaydedilirdi (a.Uzunçarşılı, 1988, 146).

Yeniçeri Ağası ocağın en yüksek rütbeli komutanıdır. Acemi Ocağı'nın da komutanı olan Yeniçeri Ağası aynı zamanda İstanbul şehrinin asayişinden de sorumludur. İkinci derecedeki komutan av maksadıyla teşkil edilen sekban bölüklerinin komutanı olan Sekbanbaşısıdır. Üçüncü sırada ise Yeniçeri Ağası'nın yardımcısı olan Kul Kethüdası gelir. (Özcan, 1994, 341).

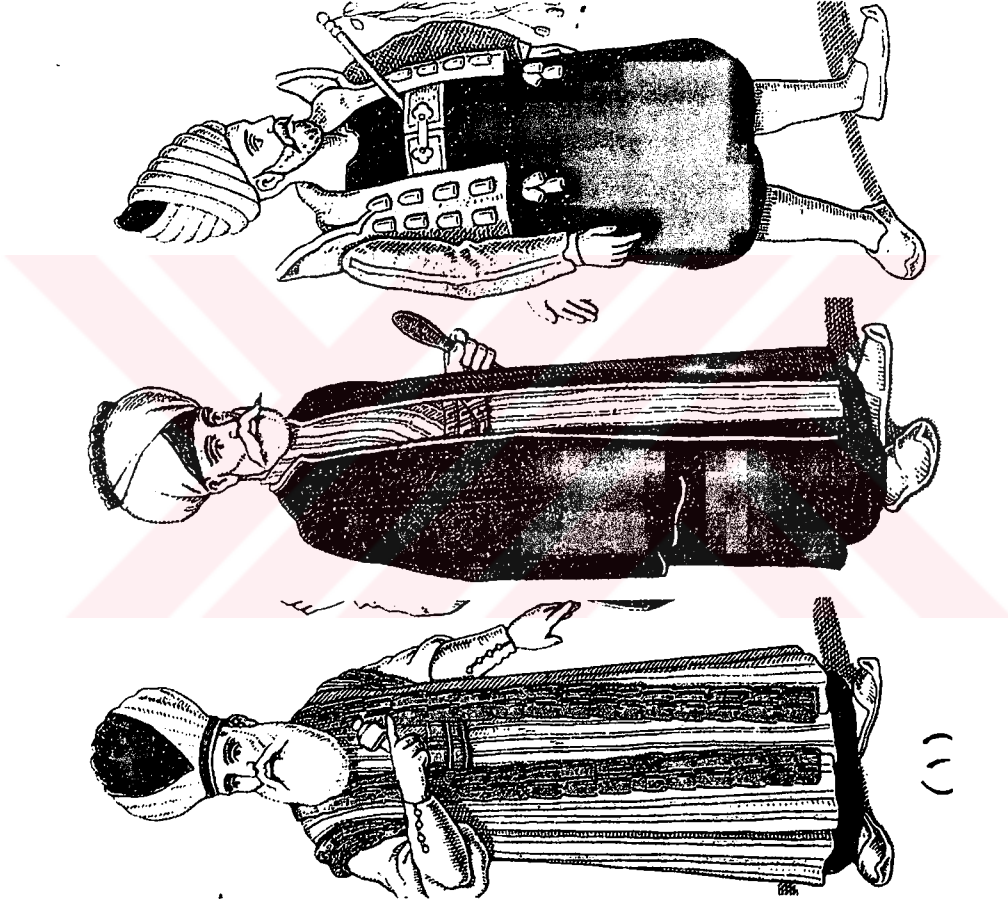
İlk Yeniçeri kışlaları Edirne'de yapılmıştı. İstanbul'un fethini müteakip biri Şehzade Camii civarında Eski Odalar, diğeri ise Aksaray'da Yeni Odalar olarak adlandırılan iki kışla

Şekil 1.1- Yeniçeri Orta ve Bölüklerine ait Alamet ve Nişanlar (Özkan, 1994, 85)

Şekil .1.2- Yeniçeri Orta ve Bölüklerine Ait Alamet ve Nişanlar (Özkan, 1994, 86)

Şekil 1.3- Yeniçeri Ağası, Çorbacı, Sekbanbaşı (Özkan, 1994, 336).

İstanbul'da yapılmıştır. Eski Odaların yapımı daha önce tamamlandığı için bu odalar eski olarak adlandırılmıştır (a.Uzunçarşılı, 1988, 235). Yeniçeri ortalarının her orta efradına ait oda denilen koğuşları vardı (a.Uzunçarşılı, 1988, 152). Eski Odalarda 26 bölük, 47 ocaklı oda, 55 kerevet, 21 çardak, 1 tekke ve 26 ahır, Yeni Odalarda ise 140 bölük, 368 ocaklı oda, 130 çardak, 69 kerevet, 90 talimhane, 20 köşk, 4 tekke, 158 ahır vardı (a.Uzunçarşılı, 1988, 242).

Yeniçerilerin çadırlarına işlettikleri ve vücutlarına dövme suretiyle yaptırdıkları birçok nişan ve bayrakları vardı. Bu bayrakların en büyüğü olan beyaz renklisi sünnilüğün sembolü olan İmâm-ı Âzam bayrağıydı. Alay bayrağı ise sarı-kırmızıydı. Ayrıca her oda ve bölüğün çatal bayrak denilen özel bayrakları vardı (Marsigli, 1934, 176). Nişanlar ise bir nevi amblem olup ait olduğu ortayı temsil ederdi. Yeniçeri Cemaat Ortasına ait 101 adet işaret şekil 1.1 ve şekil 1.2.'de verilmiştir*.

Sürekli artan Yeniçerilerin maaşlarına devlet hazinesinin yetmemesi, cülusların zamanında dağıtılmaması ve birtakım rütbelere için rüşvet verilmesi nedenleriyle Yeniçerilerde huzursuzluklar artmış, isyanlar başlamıştır. Bu isyanlar sonucunda 17 Haziran 1826 tarihinde Yeniçeri Ocağı kaldırılmış ve buna Vak'a-i Hayriye adı verilmiştir.

Cebeci Ocağı

"Kanunnâme-i âl-i Osman'da cebeci başıdan bahsedilmekte ve yevmiyesinin de elli akçe olduğu yazılmaktadır; bu kayıt cebeci ocağının onbeşinci asrın ortalarından evvel mevcut olduğunu gösterir" (b.Uzunçarşılı, 1988, 5).

Konuyla ilgili daha detaylı bilgi için Uzunçarşılı'nın Kapukulu Ocakları I adlı kitabının 294-302 sayfalarına bakılabilir.

Cebeci Ocağı' na Acemi Ocağı'ndan asker alınırđı. Daha sonraları Cebecilerin evlenmelerine izin verilince Kuloğulları da Ocağa alınmaya başlanmıştır. Acemi Ocağı kaldırılınca dışardan asker alınmaya başlanmıştır.

Başlıca görevleri yeniçerilere silâh sağlamak ve bunları muhafaza etmek olan Cebeci ocağı; bölük ve cemaat olmak üzere iki kısma ayrılmıştır (Marsigli,1934,89). Altıyüz kişi olan Cebeciler 60 odada ikamet ederlerdi (b.Uzunçarşılı, 1988,4). 16 ncı yüzyıl sonlarında 4000'den fazla olan Cebeci Ocağı mevcudu 19 ncü Yüzyıl başlarında 1560 kişidir (b.Uzunçarşılı, 1988, 15).

Cebecilerin kışlası ve silâh depoları İstanbul'da Ayasofya civarındaydı. İstanbul dışındaki silâh depolarının en önemlileri Budin ve Belgrad'da bulunurdu.

Cebeci Ocağı'nın en büyük komutanı Cebecibaşı'dır. Onun alt kademesinde dört kethüda bulunurdu. Yeniçerilerle birlikte bazen olaylara karışan Cebeci'ler de 1826 tarihinde lağvedilmiş ve yerine yeni bir tüzükle Cebehâneci Ocağı kurulmuştur (Özcan,1994,345).

Topçu Ocağı

Top dökmek ve top kullanmak üzere iki kısma ayrılan Topçu Ocağı'nın kuruluş tarihine ait kesin bilgiler bulunmamakla beraber Sultan I. Murad zamanında kurulduğı tahmin edilmektedir (b.Uzunçarşılı, 1988, 36). Yeniçeri Ocağı'ndan sonra kurulan Topçu Ocağı'nın askerleri önceleri Acemi ocağı'ndan daha sonra da Kuloğullarından alınmıştır.

Topçu kışlaları ile top imalâthanesi halen İstanbul'da Tophane olarak anılan semtte Kılıç Ali Paşa Camii yakınlarında bulunurdu (b.Uzunçarşılı, 1988, 39).

Topçu Ocağı'nın en büyük komutanı Topçubaşıdır. Bundan sonra dökücübaşı, ocak kethüdası ve çavuşu vardı. Tophane nazırı ve emini de ocağın sivil görevlilerindendir (Özcan, 1994, 347). Topçu Ocağı Nizam-ı Cedid dönemine kadar Ağabölüğü ve Cemaat

olarak anılan iki kısma ayrılmışlardır (Uzunçarşılı, 1988, C.II, 53). 16. Yüzyılın başlarında 1204 kişi olan Topçu Ocağı mevcudu 19. yüzyıl başlarında 5000 kişiye ulaşmıştır (b.Uzunçarşılı, 1988, 71).

16. Yüzyılda ilerleme kaydeden Topçu Ocağı, 17. yüzyıldan itibaren gerilemeye başlamış ancak Sultan III. Mustafa'nın emriyle Fransa'dan getirtilen Baron de Tott'un gayretleri ile kurulan Sûrat Topçuları Ocağı, III. Mustafa'nın ölümünden sonra kaldırılmış ve Sadrazam Halil Hâmid Paşa (1782-1785) zamanında bu ocak yeniden kurulmuştur (Özcan, 1994, 347).

Top Arabacıları Ocağı

Topçu Ocağı'nın olduğu hemen her yerde hizmet veren Top Arabacıları Ocağı'nın esas kışlaları İstanbul'da Tophane semtinde bulunurdu. Büyük ve ağır topların naklini sağlamak için 15. yüzyıl sonlarında kurulmuştur (b.Uzunçarşılı, 1988, 98).

Top Arabacıları Ocağı'nın askerleri Acemi Ocağı'ndan ve daha sonraları da Top Arabacılarının çocuklarından alınmıştır. Top Arabacıları Ocağı'nın en üst düzeydeki Komutanı Top Arabacıbaşıydı. Bundan sonra kethüda, başçavuş, ocak katibi, bölükbaşı, odabaşı bulunuyordu (Özcan, 1994, 348). 1686 Yılında 63 bölük bulunmakta ve her bölüğün mevcudu en çok 52, en az 1 askerden oluşmaktadır. Bir askerli bölüklerde sadece Bölükbaşı bulunmakta olup, efrad yoktur (b.Uzunçarşılı, 1988, 102). Onaltıncı yüzyıl sonlarında 678 olan Top Arabacıları mevcudu 1817 yılında süvari ve piyade olarak 4149 kişi olup, 1820 yılında 134 ve 131 kişiden oluşan iki bölük daha ilâve edilmiştir (b.Uzunçarşılı, 1988, 108).

Top Arabacıları Kışlası Tophane'de bulunmaktadır. Ancak bazı vesikalarda Kanuni zamanında Şehremini'de Top Arabacıları Kışlası, Hünkar Kasrı ve camiiden söz edilmektedir (b.Uzunçarşılı, 1988, 98). Bu konuya ilerde daha geniş olarak değinilecektir.

Humbaracı Ocağı

Humbara (bir nevi el bombası) adlı silâhı kullanan Humbaracılar İstanbul'un fethinden önce Cebeci ve Topçu ocaklarına bağlı olarak kurulmuştur. Ancak fetihten sonra Humbaracılar ayrı bir ocak haline getirilmişlerdir.

Cebeci, Topçu ve Tımarlı olarak üç kısma ayrılan Humbaracıların en üst düzey komutanı Humbaracıbaşıydı (b.Uzunçarşılı, 1988, 118). 17. Yüzyıldan itibaren ihmal edilen Humbaracı Ocağı'nı 1729 yılında Humbaracı Ahmed Paşa adıyla anılan Comte de Bonneval islâh etmeye çalışmıştır (Özcan, 1994, 348). 1733 Yılında 300 tımarlı ve 300 ulufeli olmak üzere toplam 600 askeri bulunan Humbaracı Ocağı için Üsküdar Ayazma'da bir kışla ve imalathane yaptırılmıştı. (b.Uzunçarşılı, 1988, 119).

Asıl düzenlemesi III. Sultan Selim zamanında yapılan Humbaracılar Ocağı için 1792 yılında Hasköy Halıcıoğlu'nda kışla inşa edilmiştir. Kışla ilerde detaylı olarak incelenecektir.

Şeki: 1.4-Deli Süvarisi, Topçubaşı ve Humbaracı Neferi (Osmanlı Devleti ve Medeniyet Tarihi, C.I,1994).

Lağımıcı Ocağı

Yeraltında tüneller açarak buralara yerleştirdikleri patlayıcı maddelerle kalelerin fetihlerini kolaylaştırmak üzere Cebeci Ocağı'na bağlı olarak kurulan bir sınıftır.

Maaşlı ve tımarlı olmak üzere ikiye ayrılan lağımıcı ocağında, maaşlı bölümün amiri Cebecibaşı, tımarlı bölümün amiri ise Lâğımıcıbaşıydı. III.Selim zamanında Nizam-ı Cedid hareketleriyle modernleştirilen bu sınıf, lağım bağlama, köprü, tabya ve kale yapımı gibi sınıflara ayrılmıştır (Özcan, 1994, 349).

Evliya Çelebi 17. yüzyılın ilk yarısında Çoğu Kayseri Ermenilerinden oluşan 5000 Lağımıcı Askeri olduğunu yazmaktadır (Evliya Çelebi, C.I, 516).

1.1.1.1.2-Atlı Kapukulu Ocakları

Atlı Kapıkulu Ocaklarında ilk önce Sultan I. Murad zamanında sipah ve silâhdar bölükleri kurulmuş, daha sonra 15. yüzyıl ortalarında sağ ve sol ulûfecilerle, sağ ve sol gurebalarda ilave edilmiştir (b.Uzunçarşılı, 1988, 137). Kapukulu Süvarileri de padişahın şahsına ait atlı kuvvetler olduklarından derece ve maaşlarıyla Yeniçerilerden daha yüksek mevkidelerdi (b.Uzunçarşılı, 1988, 137).

Savaş ve barış zamanlarında olmak üzere görevleri ikiye ayrılan Kapukulu Süvarileri, savaş zamanında Padişah ve Serdar-ı Ekrem'in çadırını korurlardı. Yürüyüş esnasında ise Padişahın sağında Sipah Bölüğü, solunda Silahdar Bölüğü, Sipahın sağında Sağ Ulufecilerle, Sağ Garipler, Silahdar Bölüğünün solunda ise Sol Ulufecilerle, Sol Garipler bulunurdu (b.Uzunçarşılı, 1988, 182). Barış zamanında ise sarayı koruyarak, şehir içinde Padişaha refakat ederlerdi.

Süvari bölüklerine asker; yaya kapıkulu ocaklarında bir süre hizmet ederek terfiye hak kazananlardan veya saray ve saraya bağlı kurumlar (Enderun-ı Hümayun)' dan alınırdı (b.Uzunçarşılı, 1988, 139). Son zamanlarda veledaş denilen süvari çocukları arasından alınırdı (Özcan, 1994, 349). 15. Yüzyıl ortalarında 2000 Sipah, 2000 Silahdarı bulunan Ocağın diğerk 4 bölüğünde de 4000 kişi ile toplam 8000 kişi mevcudu vardı (b.Uzunçarşılı, 1988, 215). 1713 Yılında Sipah 10778 kişi, Silahdar 10821 kişi, Sağ Ulufeci 158 kişi, Sol Ulufeci 93 kişi, Sağ Garip 170 kişi, Sol Garip 149 Kişi olmak üzere toplam 22169 askeri vardı (Uzunçarşılı, 1988, C.II, 216). 18. Yüzyıl sonlarında Ocak kanunlarının bozulmasıyla sayıları sürekli değışmiştir.

En üst rütbeli komutanı Sipah Ağasıdır, ondan sonra Silahdar Ağası gelir (b.Uzunçarşılı, 1988, 172).

Kapukulu Süvarilerinin ayrıca kışlaları olmayıp, Süleymaniye Hastanesi civarındaki dokuz adet bekar odasıyla, Sultan Ahmed hanı, Çemberlitaş'ta Elçi hanı, Zarphane civarındaki Kurşunlu Han ve Yenicami hanında kalırlardı (b.Uzunçarşılı, 1988, 185).

Yeniçerilerle birlikte birçok isyana katılan, daha sonra Sancağ-ı Şerif'in altında toplanan Kapukulu Ocakları Eylül 1826'da kaldırılmıştır (b.Uzunçarşılı, 1988, 210).

1.1.1.2-Eyalet Kuvvetleri

Eyalet Kuvvetleri; Tımarlı Sipahiler ve Yardımcı Kuvvetler olmak üzere iki ana gruba ayrılmış olup, savaş zamanında Osmanlı Devleti'nin asıl gücünü oluşturlardı.

1.1.1.2.1-Tımarlı Sipahiler

Osmanlı'lardan önce Türk-İslâm Devletlerinde uygulanan "*ikta*" sisteminin devamı olan ve Sultan I. Murad zamanında teşkilâtlandırılan Tımarlı Sipahiler'in iki önemli özelliği vardır. Bunlardan bir tanesi; kendilerine verilen toprağın işlenmesini sağlamak, diğerinde ise; devletin ihtiyacı olan atlı sınıfın yeme, içme, silâh ve at gibi tüm ihtiyaçlarını karşılayarak yetiştirilmesini sağlamaktır.

16.Yüzyıl ortalarında disiplinli olan Tımarlı Sipahiler 16. yüzyılın sonlarına doğru rüşvetle yapılan haksız tayinlerle bozulmaya başlamış, 1732 yılında ve I. Abdülhamid dönemlerindeki islâh çalışmaları da fayda etmeyince 1847 yılında lağvedilmiştir (Özcan, 1994, 352-353).

1.1.1.2.2-Yardımcı Kuvvetler

Tımarlı Sipahiler gibi eyalet askeri statüsünde olan bu kuvvetler üç başlık altında toplanabilir. Bunlar; Öncü Kuvvetler, Geri Hizmet Birlikleri ve Kale Kuvvetleridir.

Öncü Kuvvetler

Osman Gazi zamanında Gazi Evrenos Bey'in emekleriyle kurulmuştur. *Akıncı*, *deli* adı verilen *hafif süvari* ve *azeb* denilen *hafif piyade* birliklerinden oluşmuştur. Bunlardan akıncılara kışla tahsis edilmez, maaş verilmezdi, buna karşılık vergi alınmaz düşmandan aldıkları ganimetle geçinen akıncılar tüm ihtiyaçlarını kendileri karşılardı (Özcan, 1994 353). Akıncılar 1826 yılında lağvedilmişlerdir.

15. Yüzyılın sonlarında teşkil edilen serhad kulu süvarileri de denilen deliler, aşırı cesaretlerinden dolayı bu adı almışlardır (Marsigli, 1934, 109).Önceleri sadece Rumeli hudut beyliklerinde kullanılan deliler, daha sonra merkezde veziriazam'ın, Anadolu'da beylerbeyilerin emrinde teşkilâtlandırılmıştır. 1828-1829 Osmanlı-Rus savaşında büyük

kahramanlıklar gösteren deliler, 1829 yılında Sultan II.Mahmud tarafından lağvedilmiştir (Özcan, 1994, 354).

Hafif Piyade birliklerinden olan Azebler'in kuruluşu Yeniçeri Ocağı'nın kuruluşundan öncedir, savaşa en önde katılan, kale muhafazası yapan, köprücülük ve lâğımcılık gibi hizmetlerde de bulunan Azebler'in teşkilâtı Sultan II. Mahmud zamanında kaldırılmıştır (Özcan, 1994, 355).

Geri Hizmet Birlikleri

Geri Hizmet Birlikleri, *yaya, yürük, müselleme, cerehor, canbaz ve şatır* adları altında toplanır. İlk düzenli askeri birliklerden olan yaya ve müsellemler, Kapıkulu Ocakları'nın teşkilinden sonra da bir müddet fiili hizmette kullanılmış ancak yavaş yavaş da geri hizmete alınmaya başlamışlardır. Savaş zamanında işleri yol, köprü ve ormanları açmak, top, gülle nakletmek olan yayalar Anadolu'da ki savaşlara, müsellemler ise Rumeli'de ki savaşlara katılırlardı (Özcan, 1994, 355).

Kale Kuvvetleri

Azebler sınıfına dahil olup, serhad kulu denilen kuvvetlerin yaya bölümündendir.

1.1.1.3-Askeri Teşkilatların Bozulması ve Düzenleme Çalışmaları

Osmanlı Devletinde; Askeri Teşkilâtın bozulmasındaki en önemli etkenlerin başında kanun ve talimata uyulmaması gelir.

Bunların ilki Sultan II.Selim'in Cülûsu (tahta geçmesi) sırasında geleneklere uymayarak Kapukulu Askerlerine Cülûs bahşişi vermemesi, Yeniçerilerin ayaklanmalarına neden olmuş, daha sonra geleneğe uygun olarak Cülûs bahşişi ve maaş zamlarının verilmesine karşın Padişahın Yeniçeri Ocağı üzerindeki hakimiyetini sarsmıştır.

Bundan başka Acemi Ocağı'na asker alınırken mahalli yöneticilerin suistimalleri görülmüş, bunun üzerine asker seçimleri mahalli idarelerden alınarak merkeze verilmiştir. Şehzade Mehmed'in sünnet düğününde hizmet edenlerin hiç bir eğitim verilmeden "kul kardeşi" adı altında Yeniçeri yapılımları ise Ocak'ta büyük huzursuzluklara neden olmuştur.

Şehzade Süleyman'ın 3 Muharrem 1099 (9 Kasım 1687) tarihinde 47 yaşında Sultan ilân edilmesiyle IV.Mehmed, iki oğlu Mustafa ve Ahmed'le birlikte Şimşirlik Dairesi'ne götürülmüştür. Bu sırada İstanbul'a giren Yeniçeriler kendilerine verilen sözlerin tutulmadığını bahane ederek şehrin asayişini bozmuşlardır (a.Uzunçarşılı, 1951, 508-510).

Kanuni Sultan Süleyman döneminden itibaren Tımarlı Sipahi Ocağı'nda kanun dışı terfiler yapılması ve rüşvetle yapılan tayinler Ocağın disiplinini bozmuştur. Ayrıca 17.yüzyıldan itibaren sıkça ortaya çıkan cülûs bahşişi ödemelerinde çıkan problemlerle hazinede para kalmamış, bu nedenle de düşük ayarlı para ödenmesi huzursuzlukları arttırmıştır.

Yine Kanuni Sultan Süleyman'dan sonra padişahların ordunun başında sefere gitmemeleri bunun yerine saray dışındaki köşk ve kasırlarda av eğlencelerine rağbet etmeleri de huzursuzlukların başlıca nedenlerindendir. Eyaletten yani valilikten saltanata gelen son hükümdar olan III.Murad'ın oğlu III. Mehmed (1595-1603), Yeniçeriler'in ısrarlarıyla Eğri seferine gitmeğe mecbur olmuştu. Padişahlarını başlarında görmek isteyen Yeniçeriler; "Kanuni Sultan Süleyman hem ihtiyar ve hem de nikris hastalığına mübtelâ olduğu halde araba ile sefere giderdi, padişahımız gençtir niçin bizimle sefere gitmiyor?" diye ısrar etmelerinden dolayı III.Mehmed sefere çıkmıştı (b.Uzunçarşılı, 1988, 89). Yeniçeriler buna rağmen Davutpaşa Kışlası'nda huzursuzluk çıkarmışlar ancak yatıştırılmışlardır (Hakkı, 1933, 14). Hatta otuz seneden beri padişahlar sefere çıkmadıklarından Davutpaşa Ordugâhında Otağ-ı Hümayun'un yeri bile kaybolmuştu.

Merkezi teşkilâtta ki bu disiplinsizliklere paralel olarak taşrada da disiplinsizlikler artmıştır. Yeniçeriler kendileri için kutsal sayılan aş kazanlarını meydana çıkararak (kazan kaldırma), zaman zaman vezir ve ağaların da tahrikiyle isyan etmişlerdir.

1618 Yılına kadar Osmanlı Devleti Askeri Teşkilâtında bir takım islahatlar yapılmaya çalışılmış olmasına rağmen hem merkezde hem de taşrada ciddi tedbirler alındığı söylenemez. Sultan II.Osman'ın (1618-1622) yapmak istediği islahatlar hayatına malolmuştur (Özcan, 1994, 357). IV. Murad (1623-1640) ve Köprülüler zamanlarında sert tedbirler alınmış ancak uygulamaya konulamamıştır. 1701 Yılında Yeniçeri Ocağı'nın islahı için çıkarılan fermanla Ocağın mevcudu yarıya indirilmiştir. Bu arada Yaya ve Kapıkulu Süvari Ocakları Tımarlı Sipahiler de ciddi düzenlemeler yapılarak tımar sahiplerinin beratları yenilenmiş ve Tımarlı Sipahilerin kendi sancaklarında ikâmet etmeleri şart koşulmuştur (Özcan, 1994, 357). 18. Yüzyılda Avrupa Devletlerinin düzenli ordulara sahip oldukları görülmüş ve askeri yönden üstünlükleri kabul edilmiştir. Osmanlı Devleti ilk kez bu dönemde Türk gençlerini öğrenim için Avrupa'ya göndermeye başlamışlardır. Bu arada eğitim ve öğretim için yurtdışından özellikle mühendis ve mimar subaylar çağırılmıştı. Bunların arasında bulunan Baron de Tott Fransız Elçilik Binasını bizzat kendisi onarmıştır (Arel, 1975, 12). İlk kez Sultan I.Mahmud (1730-1754) zamanında ciddi olarak askeri islâhat girişimleri başlamıştır. Bu hükümdar zamanında Humbaracı Ahmed Paşa adıyla anılan Comte de Bonneval Osmanlı hizmetine girmiş, Humbaracı Ocağı'nı yeniden düzenleyerek bölük, tabur ve alaylara ayırmıştır. Ayrıca mevcut olan Tımarlı Humbaracılar dışında ulûfeli Humbaracılar Ocağı'nı kurmuştur. Bunlardan başka 1734 yılında modern matematiğin okutulacağı Hendesehane'yi Üsküdar Toptaşı'nda kurmuş ve burada teknik dersler vermiştir. Daha sonra Yeniçerilerin bir isyan çıkarmasından korkan devlet erkânı Humbaracı Ocağı efradı ve Hendesehane öğrencilerini dağıtmıştır (Cezar, 1971, 8).

Sultan III.Mustafa (1757-1774) zamanında askeri islahat hareketlerine devam edilmiştir. 1773 Yılında kurulduğu tahmin edilen Mühendishane-i Bahri-i Hümayun öğretime Haliç'te Tersane civarında kurulan Hendese odasında başlamıştır. Okul daha sonra yine

tersane civarında yaptırılan Hendesehane'ye taşınmıştır (Cezar, 1971, s.9). 1784'de Sadrazam Halil Hamit Paşa tarafından getirtilen Duverne de Presle ve Mathieu Dumas adlı Fransız subaylar Hendesehane'de matematik, denizcilik ve gemicilik dersleri veriyorlardı. Fransa'dan getirtilen Macar asıllı Baron de Tott, Topçu Ocağı'nı, İstihkâm ve Köprücü sınıflarını yeniden düzenlemiştir. Baron de Tott Topçu sınıfı için bir yönetmelik hazırlamış ve süratçi adı verilen 600 kişilik topçu neferini Ocak 1774'te Kağıthane'de yetiştirmeye başlamıştır. Ancak 1774-1789 yıllarında Osmanlı tahtında olan I.Abdülhamid 1775 yılında Sürat Topçuları Ocağını kaldırarak yabancı uzmanların çoğunu memleketlerine göndermişti (Cezar, 1971, 10).

Osmanlı askeri teşkilâtında köklü islâhat hareketleri III. Sultan Selim (1789-1807) zamanında yapılmıştır. Babası Sultan III. Mustafa'nın yanında ilerici fikirlerle yetişen III. Selim, şehzadeligi döneminde bile Avrupa toplumlarını titizlikle izliyor, yenilikçi hareketleri dikkatle takip ediyordu.

III. Selim ülkenin korunmasını ön planda tuttuğundan, yakın adamlarından aldığı raporların sonuçlarını da değerlendirerek askeri alanda islahata başladı. Uzun zamandır son derece disiplinsiz durumdaki Yeniçeri Ocağı askerleri savaflara katılmıyor, katılanlara da kötü örnek oluyordu. Bu nedenlerle III. Selim önce düzenli bir ordu kurmaya karar verdi. Böylece günümüz modern ordusunun çekirdeği sayılabilecek üniformalı, eğitilmiş, askerleri Bostancı Ocağı'ndan alınan *Nizam-ı Cedid ordusu* 7 Haziran 1796 tarihinde kuruldu. Bu ordu Levend Çiftliği Kışlası'nda eğitim görüyordu.

III. Selim; askeri alanda yenilik hareketine başladığında ilk olarak eğitilmiş personel yetiştirilmesine önem vermiştir. Bu amaçla bir okul açılmış ve Enderun-u Hümayun ağalarının en yetenekli gençleri ile daha önce açılmış okullara girmiş olan gençler toplanarak ve Eyüp'te Bahariye Köşkünde açılan "Mühendishane-i Sultani" adlı okula yerleştirilmişlerdi. Daha sonra Mühendishane-i Sultani Hasköy'de Humbaracı Kışlası'na nakledilmiş ayrıca 1795 yılında "Mühendishane-i Berri-i Hümayun" açılmıştır (Cezar, 1971, 323). Mühendishane-i Bahri-i Hümayun'a yeniden tanzim edilerek inşaat yapımı ve

denizcilikten anlayacak subaylar yetiştirilmek amacıyla 200 kadar öğrenci alınmıştır (Cevdet Paşa, 1993, C.II, 410).

Şekil 1.5- Nizam-ı Cedid Askerleri (Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C.I, 1994).

III. Selim bunlardan başka, Kapıkulu ocaklarını islahat çalışmış, Tophane'yi genişletmiş, yeni toplar döktürmüş, Humbaracı, Lâğımcı, Piyade ve Süvari Ocaklarını düzene sokarak, askeri dikimevi açtırmıştır.

Sadece askeri alanda değil sivil mimariye de önem veren bu padişah zamanında bir çok yalı, köşk, çeşmeler de yaptırılmıştır. Ancak ben burada sadece Askeri alandaki yenilik ve düzenlemelere değiniyorum.

Osmanlıların iyi durumda olmasını istemeyen dış devletlerin tahrikleri ve içerde Yeniçerilerin isyanları ile Kabakçı Mustafa önderliğindeki ayaklanma sonucu 1808 yılında Nizam-ı Cedid ordusu kaldırılmıştır (Özcan, 1994, 359).

İsyanları ve düzene muhalefeti her geçen gün artan Yeniçeri Ordusunun tümüyle lağvedilmesine karar verilmiş ve halkın da yardımı ile Sultan II.Mahmud (1808-1839) döneminde 17 Haziran 1826 yılında kışlalarında imha edilen (Vak'a-i Hayriye) Yeniçeri

Ocağı'nın yerine "Asakir-i Mansure-i Muhammediyye" adı verilen düzenli, üniformalı bir ordu kuruldu. Bu ordu zamanla genişletilerek iki alay halinde teşkilâtlandırılmıştır. Her alayın başına bir miralay, iki alaydan da bir livâ teşkil edilerek başına bir mirlivâ getirilmiştir. Bu alaylardan İstanbul'dakine "Hassa", Üsküdar'dakine ise "Mansure" adı verilmiş ve her birinin başına birer "Ferik" (Tümgeneral) atanmıştır. Mansure birlikleri zamanla Rumeli ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde de kurulmuştur. Fiili askerlikten sonra mansure askerlerine emeklilik hakkı verilerek emekli maaşı bağlanmıştır. 1832 Yılında Ordu rütbelerinde değişiklik yapılmış en üst komuta katına "müşir"lik rütbesi eklenmiş olup, yukardan aşağıya doğru şu şekli almıştır. Müşir (mareşal), ferik (tümgeneral), mirlivâ (tuğgeneral), miralay (albay), kaymakam (yarbay), binbaşı, sağ kolağası, sol kolağası (kıdemli yüzbaşı), yüzbaşı, mülâzım (teğmen), başçavuş, çavuş, bölükemini, onbaşı, nefer. Yeni düzenlemelerle *Asakir-i Mansure-i Muhammediye* ordusunun adı "Asakir-i Nizâmiye" olarak değiştirilmiştir (Özcan, 1994,. 360).

Şekil.1.6 - Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye Askerleri (Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C.I, 1994).

Sultan II. Mahmud' da eğitime önem verdiğinden Hassa Ordusu Komutanı Müşir Ahmed Fevzi Paşa'yı Selimiye Kışlası'nda bir askeri okul açmakla görevlendirmiştir. Ahmed Fevzi Paşa Selimiye Kışlası'nda okumaya hevesli ve yetenekli birkaç yüz kişiyi seçerek teşkilâtlandırdı ve adını da "Sıbyan Bölükleri" koydu (1831). Sıbyan Bölükleri'ne ayrılan

gençlere bir taraftan askeri eğitim yaptırılırken bir yandan da okuma yazma öğretiliyordu. Maçka Kışlası okul olacak şekilde tamir edilerek 400 kişiyi alacak sınıflar ve gerekli bölümler açılarak 1834 yılında Sıbyan Bölükleri buraya taşındı. 1 Temmuz 1835'de Sultan II.Mahmud'un ziyaretiyle ilk Harp Okulu Maçka Kışlası'nda açılmış oldu (Cezar, 1971, 354). II.Mahmud, Yeniçeriliğin ortadan kaldırılışından sonra orduyu eğitmek amacıyla Prusya'dan piyade, süvari ve topçu subayları getirtti. Öğrenim için Avrupa'ya ilk defa öğrenci onun zamanında gönderilmiştir.

II.Mahmud, bunlardan başka Selimiye Kışlası'nın bir cephesini kâgir olarak yaptırmış, Tophane'de ki Topçu Kışlası'nı inşa ettirmiştir. Ayrıca Davutpaşa binalarının tamiri, Heybeliada'da Bahriye Hendesehanesi, Kasımpaşa'da hastane, Çengelköy'de Kuleli Kışlası, Rami, Maçka ve Beyoğlu Kışlaları, Tüfenkhane inşaatı, ayrıca askeri ve ekonomik amaçlı olarak Eyüp Defterdar İskelesinde Feshane, Dikimhane, İplikhane ve İstanbul'un çeşitli yerlerinde karakollar yaptırmıştır. 1828 Yılında Çengelköy'de Kuleli Kışla süvari askeri için inşa edilmişti. Kuleli Kışla yapılmadan önce Üsküdar Toptaşı'nda eski Darüşşifa binası süvari kışlası olarak kullanılmıştı. II. Mahmud, Davutpaşa binalarını da Kirkor, Foti ve Todorı kalfalara 1810'da keşfini yaptırarak tamir ettirmiştir.

II.Mahmud'un inşa ettirdiği Nusretiye Camii, buradaki diğer kışlalar ile III. Selim'in kışlalar için yaptırmış olduğu mescid 2 Mart 1823'te Tophane'de çıkan bir yangında yanmıştır. Kışlalar 1824'te tamamlanmasına karşılık camii inşaatı daha uzun sürmüştür. Camii ibadete açılınca minarelere kurulan mahyaları kubbenin kapattığı görülerek Mayıs 1826'da minarelerin alt şerefeden yukarısı yıkılarak daha yüksek olarak yapılmıştır (Cezar, 1971, 29).

Sultan Abdülmecid dönemi (1839-1861), batılılaşma hareketlerinin en yoğun görüldüğü dönemdir. 1839 Tarihinde Tanzimat Fermanı'nın ilânından sonra askeri alanda gelişmeler olmuştur. İlk önce Askerlik hizmetinin bir vatandaşlık görevi olduğu kabul edilerek eski asker alma sisteminin dışına çıkmıştır. Muvazzaf askerlik süresi 6 Eylül 1843'te çıkartılan bir kanunla beş yıla indirilmiştir. Fiili askerlik sürelerini bitirenlerin ayrıca 7

yılda ihtiyatlık süreleri vardı. Bu dönemde Osmanlı Devleti askeri teşkilâtı kara kuvvetleri 5 ordudan oluşuyordu. Bunlar; Hassa askerlerinden oluşan Birinci Ordu, Dersaâdet Ordusu'da denilen İkinci Ordu, Rumeli, Anadolu ve Arabistan Orduları'dır. Bunlara Irak ve Hicaz Orduları'nın da eklenmesiyle 1848'de ordu sayısı 7'ye çıkmıştır (Özcan, 1994, 360). Müslüman vatandaşların yanında gayri müslim tebaanın da askerlik yapmasına 1847 yılında karar verilmesiyle gayri müslim tebaada huzursuzluk yaratan bu karar bir süre ertelenmiştir (Kara, 1970, 181). Bu erteleme 1856 yılında çıkarılan İslahat Fermanı ile sona ermiş ve müslüman gayri müslim tüm vatandaşların askerlik yapmasına karar verilmiştir. Uygulamada doğan bazı aksaklıklarla 1856 yılında çıkarılan İslahat Fermanı ile "*bedel-i askeri*" denilen bir vergi ödenmesi kaydıyla gayri Müslimlerin askerlik yapmamalarına karar verilmiştir.

Sultan Abdülaziz (1861-1876) döneminde de askeri işlere ve yapı faaliyetlerine önem verilmiştir. Bu padişah kendisi için bir Hassa alayı kurdurmuştu. Bütün Hassa alayları için yeni bir askeri kıyafet hazırlanmış, ayrıca ordu modern silâh, araç ve gereçlerle de donatılmıştı. Abdülaziz'in 11. sadrazamı Hüseyin Avni Paşa'nın da çabalarıyla 18 Ağustos 1869 tarihli iradeyle yürürlüğe konulan "*Kuvve-i Umumiye-i Askeriye'ye Dair Nizamname*" ile Osmanlı Devleti Kara Kuvvetleri "*Nizamiye*" (*muavazzaflık*), "*Redif*" (*ihtiyatlık*) ve *müstahfızlık* adlı üç ana bölüme ayrılmıştı. Nizamiye kısmı iki sınıf olup, birincisi 4 yıl süreyle silâh altında tutulur. Dört yıl sonra iki yıl süreli redif sınıfına geçirilerek memleketlerine gönderilirler. Redif kısmı; Nizamiye'de muavazzaflık hizmetini tamamlayanlar, 32 yaşından büyük oldukları için Nizami hizmetlerini bedel vererek ifa etmiş sayılıp bu sınıfa geçirilenlerden oluşur. Süresi 6 yıldır. Müstahfiz kısmı ise; redif kısmında 6 yılını tamamlayanların 8 yıl süre ile kayıtlı bulunacağı kısımdır.

8 Mart 1870 yılında "*Kur-a Kanunname-i Hümayunu*" ile asker alma işlemleri yeniden düzenlenmiştir. Buna göre; Osmanlı Devleti'nin Müslüman tebaası askerlik hizmetiyle yükümlüdür. Muavzaf hizmet 20 yaşında başlar, 25 yaşında biter. Vatandaşlar ya gönüllü olarak ya da kura ile askere alınırlar. Daha önce 5 ordudan oluşan Osmanlı ordusu bu dönemde 7 orduya ayrılmıştı. Bunlar merkezi İstanbul'da olan Hassa ordusu, merkezi

Şumnu'da olan Tuna ordusu, Manastır'da Rumeli ordusu, Erzurum'da Anadolu ordusu, Şam'da Suriye ordusu, Bağdat'ta Arabistan ordusu ve merkezi Yemen'de olan Yemen ordularıdır. Bu orduların eğitimleri için Prusya'dan subaylar getirtilmiştir. Sultan Abdülaziz 1853-1856 Kırım Savaşı'ndan sonra yanan Harbiye binasının yerine kâğıt olarak yenisini yaptırmıştır. Bundan başka ordunun teknik meseleleri ile ilgilenmesi için Harbiye Nezareti kurulmuştur.

Ayrıca 22 Ramazan 1278 (23 Mart 1862) tarih ve 160 numaralı Tercüman-ı Ahval Gazetesinde; Sultan Abdülaziz'in Beyoğlu'nda yapılmakta olan kışlayı gezdiği, inşaatın bir an önce tamamlanması için ilgililere emir verdiğini yazar. Burada bahsedilen Kışla Gümüşsuyu Kışlası veya Topçu Numune Alayı (Taksim) Kışlası olarak şimdiki Taksim Gezisinin yerinde Abdülaziz tarafından yaptırılmış olan Taksim Kışlası olduğu tahmin edilmektedir (Mirat-ı İstanbul, 1911, 439-442).

Sultan II. Abdülhamid (1876-1909) döneminde de askeri yeniliklere devam edilmiştir. II. Abdülhamid'in Panislâmizm politikası nedeniyle uzunca bir zaman gündeme gelmeyen gayri Müslim tebaanın askerlik yapmaması konusu Osmanlı-Rus savaşı sırasında asker azlığı nedeniyle yine gündeme gelmiştir. Bu arada azınlıklardan olan Arap, Arnavut, Boşnak gibi Müslüman tebaanın da askerlik yapmak istememeleriyle süregelen savaşlarda sürekli eriyen Türk unsurunun azalmasına yol açıyordu. Bu nedenle Doğu Anadolu aşiretlerinden kurulan Hamidiye Süvari Alayı da çözüm getirmedi. Bu olumsuzluklara rağmen II. Abdülhamid zamanında askeri yeniliklere devam edilmiş olup, 1883 yılında Almanya'dan çağrılan Goltz Paşa'ya, ordunun islahı için bir nizamnâme hazırlatılmıştı. Ancak politika ile meşgul olan ordu savaş gücünü kaybetmişti. 1908 Yılında II. Meşrutiyet'in ilânı ordunun politika ile ilgilenmesinin bir sonucudur (Özcan, 1994, 362). Bundan sonra I. Dünya Savaşı, Çanakkale Zaferi ve Kurtuluş Savaşları'nı kazanan Ordu Cumhuriyet'in ilânı ile yeniden düzenlenmiş ve günümüzdeki şeklini almıştır.

1.1.2- Bahriye Teşkilâtı

Orta Asya'dan Batı'ya doğru göç eden ve Anadolu'yu yurt edinen Türkler'de denizcilik Osmanlılar'dan çok önce Kutalmışoğlu Süleyman Şah'ın İznik ve çevresini alarak Marmara kıyılarına ulaşması ile başlamış ancak burada kurulan ilk Türk Tersanesi kısa zaman sonra Bizanslılar tarafından yıkılmıştır (Özcan, 1994, 362). Daha sonraları Selçuklular İzmir ve Gemlik yörelerinde deniz gücü kurmuşlar hatta bu deniz gücü Bizans'ı tehdit edecek kadar iyi boyutlardayken Selçuklu Emiri Çaka Bey'in ölümü ve Haçlı seferleri ile Türkler'i denizlerden uzaklaştırmıştır. Selçuklu Hükümdarı Alâeddin Keykubat zamanında Akdeniz (Alâiye) ve Karadeniz (Sinop)'de kurulan tersanelerle Türk Denizciliği yeniden canlanmıştır. Selçuklulardan sonra Ege'de Aydınoğulları denizciliğe devam etmişlerdir (Özcan, 1994, 362).

1.1.2.1-Osmanlı Ordusunda Bahriye Teşkilâtı

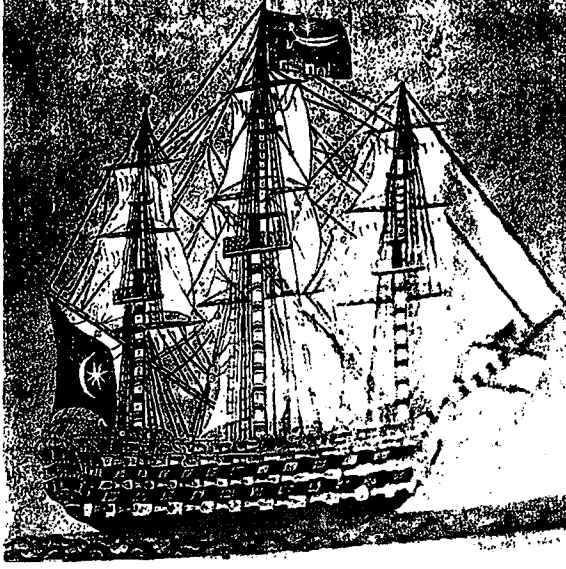
Osmanlılar'da denizcilik Beylikler döneminden sonra I. Bayezid (1389-1402) zamanında Padişahın Çanakkale Boğazı'nın önemini takdir ederek 1390 yılında Gelibolu'da bir tersane ve deniz üssü kurmasıyla başlar. Burada inşa edilen gemiler Yıldırım Bayezid'in İstanbul'u kuşatmasında kullanılmıştır. Yine bu dönemde azab denilen genç bekârlardan bir *Deniz Azebleri* sınıfı kurulmuştur. Yıldırım Bayezid döneminde yapılan ilk önemli deniz savaşında Osmanlılar Venedik donanması karşısında yenilgiye uğramış ve Donanma Komutanı Çalı Bey bu savaşta şehit olmuştur (c.Uzunçarşılı, 1988, 395). II. Murad (1421-1451) zamanında gemi sayısı önemli ölçüde arttırılmıştır. Fakat gerçek anlamda Deniz Kuvvetleri Trabzon Rum İmparatorluğunu ortadan kaldırmak amacıyla donanmaya duyulan büyük ihtiyaç sonucu II. Mehmed (1451-1481)'in emriyle kurulmuştur. Lütü Paşa Tarihi'ne göre İstanbul'un fethinden sonra Ege adalarından büyük bölümü alınmış, bir kısmı da vergiye bağlanmıştı. Ayrıca Venedik Donanmasıyla yapılan savaşlarda başarılar elde edilmiş ve İtalya'nın Otranto Kalesi ele geçirilmiştir (Özkan, 1994, 363).

Şekil: 1.7-Kaptanpaşa (Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C.I, 1994).

II.Bayezid zamanında (1481-1512); büyük savaş gemileri inşa edilmiş ve Kemal Reis, Burak Reis gibi ünlü denizciler bu dönemde donanmaya girmişlerdir (c.Uzunçarşılı, 1988, 395).

Yavuz Sultan Selim (1512-1520), Fatih zamanında inşa edilen tersaneyi büyüterek yeni gemiler inşa ettirmiştir. Yavuz Sultan Selim'in oğlu Kanuni Sultan Süleyman (1520-1566) zamanında Barbaros Hayrettin Paşa gibi ünlü bir denizci donanmada hizmette bulunmuştur. Barbaros Hayrettin Paşa'nın Kaptan-ı Deryalığı sırasında yapılan fetihlerle Akdeniz bir iç deniz haline dönüşmüş, ayrıca Fransızlar'a da denizcilik konusunda yardım edilmiştir. Turgut Reis, Piyale ve Kılıç Ali Paşalar Barbaros ekolünde yetişen denizciler olup, İmparatorluğun Karadeniz, Marmara, Ege ve Akdeniz liman şehirlerinde de tersaneler kurdurarak gemiler inşa ettirmişlerdir. 1560'lı yıllarda Donanma; *Devlet Filosu*, *Derya Beyleri Filosu* ve *Grup Ocakları Filosu* olmak üzere üç filodan oluşuyordu (Bostan, 1992, 14-25).

Şekil: 1.8-Osmanlı Tersanelerinde imal edilen Kalyon (Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi, C.I, 1994).

Donanma ile ilgili her konudan Kaptan-ı Derya sorumlu idi. 16. Yüzyıl ortalarına kadar Gelibolu'da ikâmet eden Kaptan-ı Derya'lar ancak Sancak Beyi derecesine yükselebiliyorlardı. Barbaros Hayrettin Paşa'dan itibaren Beylerbeyi ve Vezir rütbelerine yükselebilen Kaptan-ı Deryalar aynı zamanda Cezayir-i Bahr-ı Sefid Beylerbeyi idiler. Kaptanpaşalık müessesesi 1880 yılında kaldırılarak yerine Bahriye Nezareti kurulmuştur. 17. Yüzyıldan itibaren, kaptanpaşa'dan başka Kapudâne (oramiral), Patrona (koramiral-Beylerbeyi, Sancak beyi), Riyale(tuğamiral) rütbeleri de kullanılmaya başlanmıştır (Özcan, 1994, 366).

1.1.2.2-Bahriye Teşkilâtının Bozulması Ve Düzenleme Çalışmaları

16. Yüzyıl sonlarına kadar büyük aşamalar gösteren ve dünyanın denizcilikte en iyi ülkelerini mağlup eden Osmanlı Donanması diğer kurumlarda da olduğu gibi bu yüzyılın sonlarında bozulmaya başlamıştır. Bu bozulmada en büyük neden yasal olmayan birtakım yollarla, denizcilikten yetişmeyen bazı kişilerin Bahriye teşkilâtının en üst rütbesi olan Kaptan-ı Derya'lığa tayin edilmeleridir. Denizcilikten gelmeyen kişilerin en üst rütbede

bulunmalarıyla Bahriye Teşkilâtı o günün koşullarına ayak uyduramamış ve üstünlüğü diğer ülke donanmalarına kaptırmıştır. Osmanlı Donanması teşkilatının yeniden güçlendirilmesi için Kaptan-ı Derya Mezemorta Hüseyin Paşa'nın hazırlattığı ve vefatından 1,5 ay sonra 1701 tarihli Bahriye Kanunnamesi ilan edilmiştir (Bostan, 1992, 255). 1770 yılında da Ruslar tarafından Çeşme'de ağır bir yenilgiye uğratılarak yakılan Osmanlı Donanması Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın Kaptan-ı Derya olmasıyla yeniden toparlanmaya başlamış ve 1773'te "Mühendishane-i Bahri-i Hümayun" kurulmuş ve burada Avrupa'dan getirtilen hocalar ders vermişlerdir. 1804 Yılında Tersane Eminliği'nin yerine Umûr-ı Bahriyye Nezareti kurulmuş ve donanmanın teknik işleri bu kuruluşa bağlanmıştır. II Mahmud döneminde 1827 yılında Rus baskısıyla yok olan, 1877-1878 Osmanlı-Rus harbinden sonra 30 yıl Haliç'te hapsedilmiş, II. Abdülhamid zamanında da büyük kayıplara uğramıştır (Özkan, 1985, 1258). *Bahriye Nezareti* 1880 yılında kurularak Deniz Kuvvetleri Bahriye Nazırının emrine verilmiştir (Gencer, 1985, 299).

19 Temmuz 1909'da *Donanma-yı Hümayun Muaveneti Milliye Cemiyeti* kurulmuştur. Donanmaya gerekli önemin verilmemesi, 1911-1912 Trablusgarp Harbi'nde, 1912-1913 Balkan Harbinde gerekli başarıyı gösterememesine ve dolayısıyla Oniki ada ve Rumeli'nin büyük bölümünün elden çıkmasına neden olmuştur (Özkan, 1985, 1259).

I. Dünya Savaşı'ndan önce sularımıza sığınan Göben ve Breslau adlı Alman gemileriyle güçlenen Deniz Kuvvetleri 18 Mart Çanakkale Zaferi'nin kazanılmasında büyük rol oynamıştır. 10 Ağustos 1920 Sevr Antlaşması'yla Türk Donanması tamamen ortadan kaldırılmıştır (Özkan, 1985, 1259).

Türk Deniz Kuvvetleri, Cumhuriyetle birlikte bugünkü varlığına kavuşmuştur.

1.1.3- Hava Kuvvetleri

1909-1910 Yıllarında Harbiye Nazırı Mahmud Şevket Paşa zamanında *Umûmi Erkân-ı Harbiyye-i Umumiyye* bünyesinde tayyare istasyonu ve mektebi açılmıştır. Fransa'ya

gönderilen bir heyet burada ders vermişlerdir. Mahmud Şevket Paşa'nın ölümüyle bu çalışmalar durmuş, Balkan Savaşı sırasında da Hava Uçuş Okulu Subayları gelişigüzel birliklere dağıtılmışlardır (Öymen, 1959, 254-255).

Osmanlı Devleti'nde Havacılıktaki gerçek temeller Balkan Harbi'nden sonra Enver Paşa Harbiye Nazırı iken Yeşilköy Uçuş Okulu açılması ve Fransız Hava Yüzbaşısı Dogos'un bu okulun başına getirilmesiyle atılmıştır. Daha sonraları 1911 yılında bir Hava Şubesi açılmıştır. Genelkurmay Başkanlığı'nın kurulmasıyla Hava Kuvvetleri Komutanlığı olarak 21. yüzyıl Türkiye'si'nde yerini almıştır.

1.1.4-Jandarma Kuvvetleri

Osmanlılarda Yeniçeri ve Sipahi teşkilatlarına bağlı Subaşı, Sancak Beyleri, Mirimiran, Karakullukçular güvenlik sorumlularıydı. Yeniçeri Ocağı'nın lağvedilmesi üzerine zabıta görevi de Asakir-i Mansure-i Muhammediye teşkilâtına verilmişti. 3 Kasım 1839 Tarihli Gülhane Hatt-ı Hümayunu ile emniyet teşkilâtı yeniden düzenlenmiştir. 16 Şubat 1846'da Seraskerliğe bağlı Zaptiye Müşirliği kurulmuştur. 1880'de Zaptiye adı Jandarma olarak değiştirilmiş ve Umum Jandarma Komutanlığı kurulmuştur (Özkan, 1985, 1268). Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışını müteakip Jandarma Genel Komutanlığı Milli Savunma Bakanlığı'na bağlanmıştır.

1.2-ÇADIRLI ORDUGAH

"Ordu" kelimesi hükümdar makamı anlamında da kullanılırdı. Bu makam yerine göre saray veya ordugâh'ta olabilirdi (Esin, 1985, 22). Davutpaşa Sahrası'nda ordu sefere gideceği ya da seferden döndüğü zaman yapılan törenler esnasında çadırli ordugâh kurulurdu.

Çadırlar kolayca kurulup sökülebilecek şekilde inşaa edilmişlerdir. Kalın bezden veya keçe, deri veya kıl dokumadan yapılan, bir veya daha fazla direklerle kurulan barınma yeri

olan çadırların çeşitli biçimleri vardır. Çadır çeşitli dönemlerde oba, otak, kerekû, gerege, İy, çerger, çergeri, çatır, çetir, iv, oba, yurt veya ev adlarını almıştır (Bussaglio, 1973, 28).

Çadırlar genel olarak pamuklu, ipekli veya yünlü kumaş kullanılmış, yer yer deri ve keçede kullanılmıştır. Padişah ve ordu birliklerine ait çadırları iç ve dış olmak üzere iki kat kumaştan yapılmıştır. İç mekanı çevreleyen yüzeyde genellikle aplike tekniği ile işlenmiş pamuklu kumaş kullanılırken, çadırın dış yüzünde ise çoğunlukla "kirbas" adı verilen Soma'da ve Ege adalarındaki tezgahlarda dokunan kalın pamuklu kumaş kullanılmıştır.

Çadırlar malzemeleri, yapım teknikleri ve kullanan kişilere göre; kara çadır, tek direkli çadır, iki veya üç direkli çadır, sayeban ve Otağ-ı Hümayun adlarını alırlar. Otağ-ı Hümayun adı verilen padişah çadırlarına Kurvı-çovaç, kerekû adları da verilir (Esin, 1985, 25). Otağlar diğer çadırlardan çok daha büyük ölçüde, zengin süslemeli ve gösterişlidir. Otağ-ı Hümayun'un rengi kırmızı olurdu. Padişaha ait olan bu renkteki çadırı zaman zaman şehzade, vezir ve beylerbeyi de kullanabilirdi. Padişahın iki ayrı otağı bulunurdu. Otağı Hümayun'un saray dışına çıkarılması savaş olacağını gösterirdi (Esin, 1985, 25). Osmanlı ordusu sefere çıkacağı zaman sadrazamın başkanlığındaki bir grup tuğlarla birlikte ordunun ilk menziline doğru yola çıkardı. Ordu İstanbul'dan Rumeli tarafına hareket edecek ise Otağ-ı Hümayun Davutpaşa Sahrasına, Anadolu tarafına gidecek ise Üsküdar tarafında Doğancılar meydanına kurulurdu. Bu meydanlara ve burada kurulan çadırlar topluluğuna "*Çadırılı Ordugah*" denirdi. Eğer Edirne'de iken savaşa karar verilirse Otağ kabak meydanına Rikap ağaları ve şeyhlerin eşliğinde kurulurdu (c.Uzunçarşılı, 1988, 266). Otağ-ı Hümayun ve diğer çadırlar kurulacağı zaman manzarası güzel, ağaçlıklı ve yüksekçe bir yer seçilirdi. Stratejik açıdan arkalarının dağlara dönük olması sağlanırdı.

Otağ-ı Hümayun'un mehterlere teslimi için merasim yapılırdı. Merasim alayı önce saraya, sonra Bab-üs-saâde önündeki tuğları alarak Bayezid'de çadır mehterleri kışlasına

gidilerek Otağ-ı Hümayun'u alır ve Davutpaşa'daki ordu karargahına götürülürdü (c.Uzunçarşılı, 1988, 271).

Osmanlı Devletinde çadırları kurup kaldıran, ilk kez Fatih Sultan Mehmet döneminde kurulan "*Mehteran-ı Hayme Cemaati*" adlı bir teşkilat vardı. Bu teşkilat çadırın ana bölümleri ile yardımcı bölümlerinin üretimi, bakımı ve korumasını da üstlenmişti. Çadırları kurmakla görevlendirilen bu birlik "oda" adı verilen dört bölüğe ayrılmıştı. Ayrıca çadır kumaşlarını, döşeme malzemesini ve süsleme elemanlarını tasarlayarak uygulayan ustalar bu teşkilatın önemli bir grubunu oluşturuyordu (Yacan, 1995, 19). Otağ-ı Hümayun'un yapımı ile sorumlu olan bu personel dört bölükten oluşuyordu ve bu bölüklere "*Otağ Geran-ı Hassa*" adı verilirdi.

Otağ-ı Hümayun kuruluşunda ortada yol olarak kullanılan dar bir açıklık bırakılırdı. Bu yolun iki başından birini cemaatten 101. yaya ortası, diğerini ise ağa bölüklerinden 17. Bölük korumaktaydı. Otağ-ı Hümayun'a gidebilmek için bu yolun sonunda bulunan Çerge adı verilen iki kapılı çadırdan geçilirdi.

Hareket ve sefer sırasında otağın önüne dikilen tuğ ve sancakların altında ikinci namazından sonra Mehter Bölüğü tarafından marşlar çalınırdı. Padişah otağının arkasında galeriler ile bağlantının sağlandığı "*divan çadırı*" ile "*hazine-i hümayun*" çadırları da bulunuyordu. Ön tarafta ise "*leylak*" adı verilen idamların infaz edildiği çadır bulunuyordu (Yacan, 1995, 17). İlk olarak *zūkāk* adı verilen tekstilden bir paravan olarak sınırlayıcı, onun dışında da ordu birliklerinin çadırları bulunurdu. Zūkāklar arazide veya ordugahta Padişah veya erkana ait çadırları; savaşta koruyucu, sınırlayıcı ve aşılması yasak bir engel oluştururken, günlük yaşamda ve törenlerde ise halk topluluğundan ayırmak için kullanılmıştır. "*Halvet-i Hümayun*" adı da verilen zūkākların üst kenarları kale mazgalları gibi dendanlı yapılmıştır (c.Uzunçarşılı, 1988, 364) (Şekil 1.9).

TAVOLA

Del Accampamento

Di Selman-Passa, G. Visir

Posto a Darda, antierie al

Accampamento Posto a

Arvan dove fu disfatta

l'Armata di Turchi.

6 = KAPUKULU SÜVARİLERİ

D = SERHATKULU

E = TOPÇU

O = TOP MEVZİİ

P = ERZAK ÇADIRI

M = İDAM ÇADIRI

L = HAZİNE ÇADIRI

Z = PADİŞAH - VEZİR ÇADIRI

X = ARDÇI

H = YENİÇERİ

1.3-KIŞLA MİMARİSİ

Kışla Mimarisini üç ana bölümde incelemek uygun olacaktır. Bunlardan birincisi; Türklerin göçebe yaşantısından kaynaklanarak Askeri Teşkilâtı da etkileyen "Kışlak" olarak isimlendirilen bölümdür. Henüz yerleşik düzene geçmemiş olan Osmanlı'larda askerler yukarıda bahsettiğimiz gibi ordugahta toplanırlardı. Ordugaha, törensel hava içinde getirilen çadırlar, yine aynı törensel havada ve hiyerarşik bir düzenle kurulur ve bir müddet burada konaklanırdı. Detayları bir önceki maddede açıklanan Çadırli Ordugâh'tan oluşan kışlaklarda askerin dinlenme, yemek gibi ihtiyaçları karşılanır ve daha sonra tekrar sökülen çadırlar bir sonraki konaklama yerine doğru yola çıkardı (c.Uzunçarşılı, 1988, 271).

İkinci Bölümde; Yeni Odalar ve Eski Odalar olarak adlandırılan Yeniçeri Kışlaları yer almaktadır. Yeniçeri Ordusunun kurulmasıyla başlayan ve 19.Yüzyıl başlarına kadar süren dönemde kullanılmışlardır. Yeniçerilerin belli bir düzene sokulmaları amacıyla sıra sıra odalar şeklinde inşaa edilen bu kışlalar hemen hemen her Yeniçeri isyanında yakılıp, yıkılarak tahrip edilmiştir.

Üçüncü Bölümde ise günümüzde halâ benzer amaçlarla kullandığımız çok fonsiyonlu kışla kompleksleri yer almaktadır. 19.Yüzyıl yapı faaliyetleri açısından oldukça hareketli geçmiştir. Köşk, kasr, konak ve saray gibi sivil yapıların yanısıra toplumdaki yeni ihtiyaçlarla gündeme gelen ve fonksiyon yönünden önem arzeden kışla, okul ve hükümet binaları da yapılmaya başlanır.

Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasıyla (Vak'a-i Hayriye, 17 Haziran 1826) birlikte düzenli ve disiplinli ordu yetiştirilmesi isteği; askerlerin bir arada barınabileceği, eğitim verilebilecek yapılara ihtiyaç doğurmuştur. Bu yeni inşaa edilen yapılarla Türk Mimarisinde yeni bir plan tipi doğmuştur. Çünkü; 19. yüzyılın kışlası, eski Yeniçeri Kışlalarından plân yönünden farklı olduğu gibi, miktarının fazlalığı ve yurt yüzeyine yayılmasıyla da önemli bir özellik taşır (Cezar, 1971, 83). Bu amaçla içinde koğuşlar, camii, fırın, hamam, atlar

için ahırların bulunduğu yapı kompleksleri yapılmıştır. Daha sonraları Kışla sınırları içerisinde padişah geldiği zaman konaklaması ve dinlenmesi için Hünkâr kasırları da inşaa edilmiştir. Yeni tür kışlalar III. Selim'in Selimiye Kışlası, Levend Çiftliği Kışlası ve Humbarahane'yi yaptırmasıyla başlar, yeniçeriliğin kaldırılmasıyla yaygınlık kazanır. İlk muntazam asker kışlaları ahşap, sonra kâgır ve daha dayanıklı olarak inşa edilmiştir.

Kışlalar genellikle şehrin havadar yerlerinde ve yerleşim birimlerinin dışında, büyük bahçeler içinde, dikdörtgen plân şemasında orta avlulu olarak yapılmışlardır. Çoğunlukla iki katlı olup arazinin eğimine uygun olarak kimi kısımlarında üç veya dört kata çıkmıştır. Plân tipleri incelendiğinde uzun koridorların bir tarafına dizilmiş dış bahçeye bakan odalar görülür. Koridor orta avluya bakar ve genelde simetrik pencerelerle aydınlatılır. Zaman zaman simetrinin dış cephede bozulmaması için özellikle odalarda duvarların pencereye yaklaştıkça yönünü değiştirerek pencere simetrisini bozmayacak şekilde düzenlendiği görülür.

2.BÖLÜM-OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE İSTANBUL'DA İNŞAA EDİLEN KIŞLALAR

Osmanlı Devleti döneminde askeri düzenlemelerle birlikte birçok kışla inşa edilmiştir. Bu kışlaları çoğunu Moltke'nin 1844 yılında yapmış olduğu İstanbul haritasında görebiliriz (Şekil 2.1).

2.1-GÜNÜMÜZE ULAŞAMAYAN KIŞLA YAPILARI

2.1.1-Top Arabacıları Kışlası

Kışla Fatih Sultan Mehmet zamanında burada kurulan top imalâthane'sinden adını alan Tophane semtinde; III. Sultan Selim tarafından yaptırılmıştır (Büyük Larousse, 1986, 11610).

Şekil:2.2-Tophane,1903 (Levant Koleksiyon Arşivi No.155).

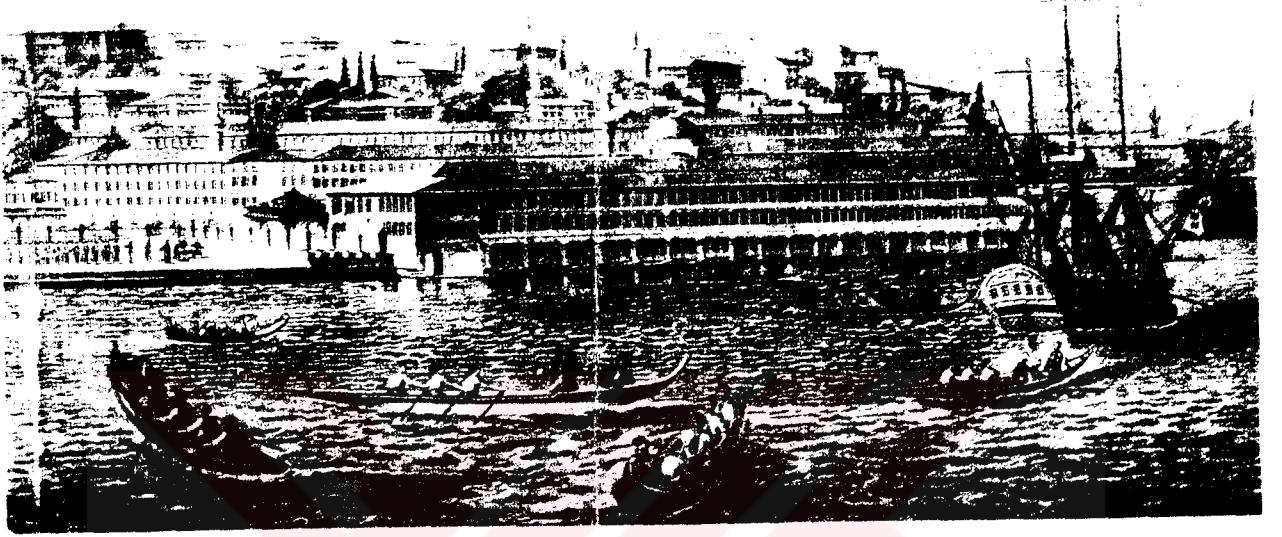
III. Sultan Selim, Nizam-ı Cedid ordusunun kuruluşuyla ilgilenirken, Kapukulu ordusunun modernleşme çalışmalarını da ihmal etmemiştir. Bu nedenle Tophane'de daha önceden varolan kışla binalarını yıktırarak, 1792 yılında Kapukulu ordusunun teknik sınıfı olan Topçular ve Top Arabacıları için ahşap Top Arabacıları Kışlası'nı yaptırmıştır. 2 Mart 1823'de Tophane'den başlayıp, Dolmabahçe'ye doğru yayılan yangında kışla binaları ve içindeki kışla camisi yanmıştır (Tuğlacı, 1990, 77).

Orduda yenileşme çalışmalarına önem veren Sultan II.Mahmut, kışla ve içindeki caminin yapımı için emir vermiş ve hemen yapımına başlanan kışla binaları 1824 yılında, kışla camisi ise 1826 yılında tamamlanmıştır. Kışlanın ve caminin mimarının Kirkor Amira Balyan olduğu tahmin edilmektedir (Arseven, 423). Kışla kompleksi içinde inşa edilen cami bugün halâ varolan Nusretiye Camisi'dir.

Kışlanın ilk yapılışındaki mimarisinden o döneme ait gravür, resim bulunmadığı için bilgi sahibi olamıyoruz. Deniz yoluyla İstanbul'a gelen yabancılar kente Tophane İskeleyi'nden ayak basarlardı. Burada Tophane çeşmesi'yle ilgilenen gezginler kışladan pek fazla bahsetmemişlerdir.

Daha sonraları Hilair, Melling, Fuhrman ve Lewis kışlanın gravürlerini çizmişlerdir. Çizilen gravürlere göre yapının şeklinde farklılıklar göze çarpmaktadır.

Melling'in gravürüne (1819) göre; kışla denize paralel iki blok halinde konuşlanmış olup, kışla orta avlusunda cami (Nusretiye Cami) ve bir şadırvan-çeşme görülmektedir. Yapının deniz kenarındaki ön bloku üç katlı olarak resmedilmiş olup, alt katta beşik kemerlerle, sütunların üzerine oturan bir revak ile sol başta Hünkâr köşkü olarak tahmin edilen bir çıkma bulunmaktadır. Arka blok ise yine beşik kemerlerle, sütunların üzerine oturan bir revak ve onun üstünde üç kat, toplam dört katlı olarak görülmektedir. Pencereerde yine beşik kemerli olarak ve üçerli gruplar halinde planlanmıştır. Melling'in gravüründe ve Berggren'in fotoğrafında iç avluda askerlerin talim yaptığı bir alan görülmektedir (Şekil 2.3).

Şekil:2.3- Melling, Top Arabacıları Kışlası,1819 (Arslan, 1994, 196).

Hobhouse; tarafından 1809-1810 yapılan gravürde kışla girişinde revaklarla geçilen çokgen plânlı ve üstü kubbe ile örtülen bir bina ve arka plânda baraka tipi müştemilât göze çarpmakta olup, diğer kısımları Melling'in gravürü ile aynıdır (Şekil 2.4).

Şekil:2.4- Top Arabacıları Kışlası (Hobhouse).

Fuhrman, tarafından çizilen gravürde ise hünkâr köşkü olan köşe çıkma daha belirginleştirilmiş, üç katlı olan ön blok yine revaklı bir giriş katı üzerinde yükselmektedir. Dolu-boş oranları 1/1 nispetinde düzenlenmiştir. Pencereleler dikdörtgen formundadır. Kışlanın su basmanı kesme taştan örülmüştür. Orta avluda bulunan camii daha alçak çizilmiş olup, sadece iki minaresi görünen caminin kubbesi görülmemektedir. Arka blok diğer gravürlerde olduğu gibi yine yüksek çizilmiştir. Ancak bunun kat sayısından, kat yüksekliğinden ya da arazi topografyasından mı kaynaklandığı anlaşılamamıştır. Ayrıca arka blok birbirinden bağımsız iki ayrı bina şeklinde çizilmiştir. Fuhrman'ın gravüründe solda yer alan biri küçük, diğeri büyük iki kubbenin hangi yapıya ait olduğu anlaşılamamaktadır (Ş.2.5).

Şekil:2.5-Fuhrman,Top Arabacıları Kışlası, 1814, (Arslan, 1994, 198).

Lewis tarafından çizilen gravürde; hünkâr köşkü, altta bir kayıkthane üzerindeki iki katla birlikte toplam üç katlı olup üstü kemerlerle geçilen beşli grup halindeki pencerelerle aydınlatılmaktadır. Hünkâr köşkü ile bağlantılı ön blok yine üç katlı resmedilmiştir. Ancak bu gravürde alt katta revak görülmemektedir. Zemin katta ikişerli, birinci ve ikinci katlarda ise dörderli olarak düzenlenen pencere gruplarının arasında üç kat boyunca plastrlar bulunmaktadır. Alt katta dikdörtgen formunda bulunan pencereler, birinci ve ikinci katta bir grup dikdörtgen, diğer grup kemerli formda resmedilmiştir. Giriş katı diğer katlardan yatay bir silme ile ayrılmıştır. Cami bu gravürde oldukça yüksek resmedilmiş, buna karşın arka blok çizilmemiştir (Ş.2.6).

Şekil:2.6- Lewis, Top Arabacıları Kışlası, 1835, (Arslan, 1994, 68).

Hobhouse ve Fuhrman'ın gravürlerine göre kışla ampir üslupta inşa edilmiştir. Kışla Abdülaziz ve Abdülhamit dönemlerindeki tamirler sırasında değişikliklere uğramıştır.

Müşiriyet Binası, Genel Merkez, Askeri Teknik Okul, Milli Güvenlik Bakanlığı, Devlet Malzeme Ofisi Deposu, Malzeme Anbarı, olarak ta kullanılan yapı bir dönemde Sanayi Kışlası adıyla da anılan Sanat Okulu olarak kullanılmıştır (Tuğlacı, 1990, 77).

Melling, Hobhouse ve Fuhrman'ın gravürlerine göre III. Selim döneminde kışla birbirine paralel üç ayrı binadan oluşmakta olup arkaya doğru gittikçe yapı yükseklikleri artmaktadır.

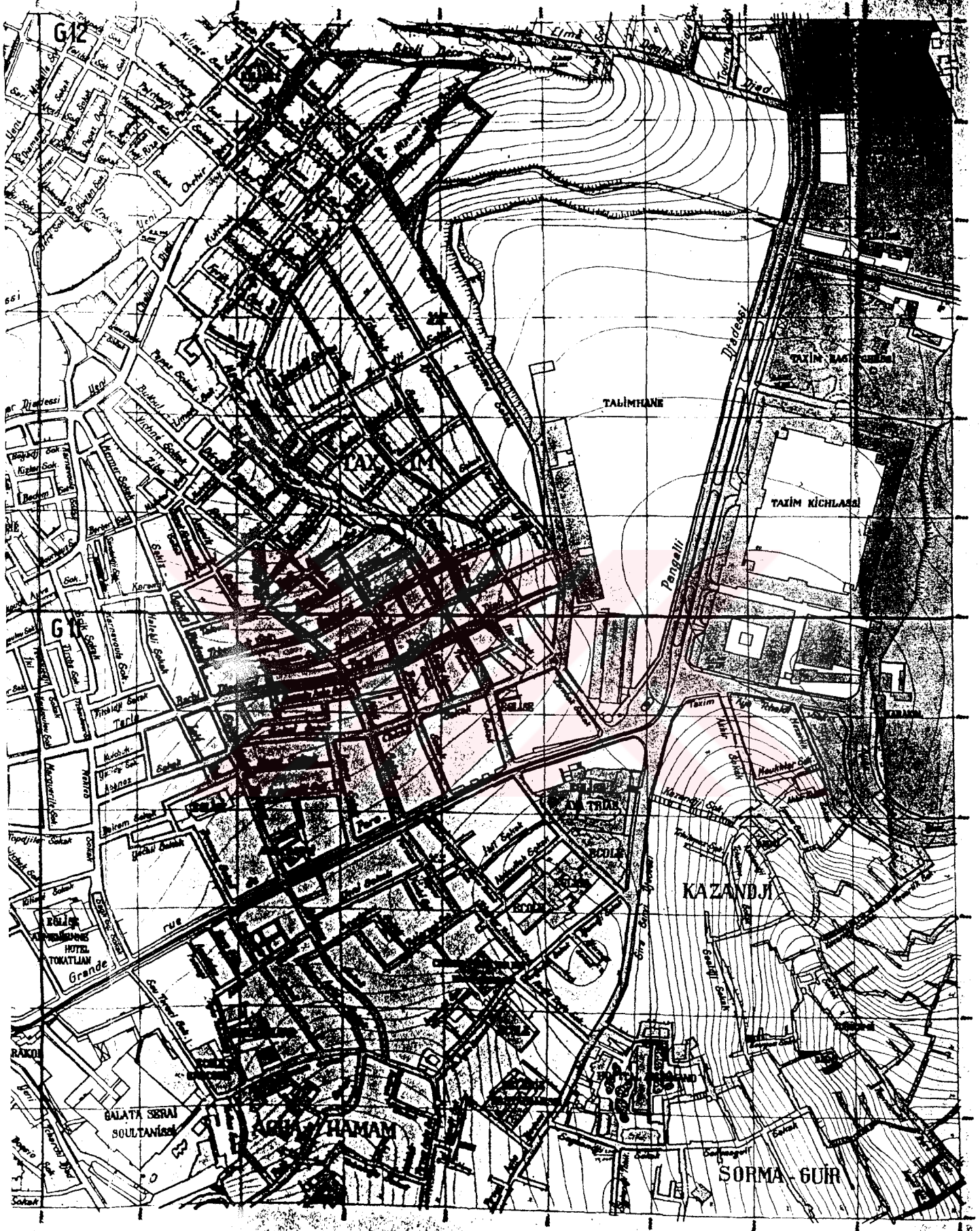
Bugün yerinde Denizcilik Bankası ve Deniz Yolları İşletmesi'nin çeşitli birimlerinin yer aldığı Top Arabacıları Kışlası 1958 yılında yıkılmıştır.

2.1.2-Taksim Topçular Kışlası

Kışla Taksim'de bugünkü Taksim Meydanı'nı da içine alan çok geniş bir alan üzerinde, bulunmakta idi. Bu kışlaya Topçu Numune Kışlası adı da verilmiştir.

1922 Yılında Pera ve Galata'yı içine alan 1/2000 ölçekli plânda bugün Taksim gezisi olan bu alanda Taksim Kışlası, Taksim Bahçesi, Belvü, Yorgancı, Nektar bahçe ve gazinoları, kışlanın karşısında Talimhane Meydanı, doğuda Taşkışla, Gümüşsuyu Kışlası, Şişhane Karakolu görülmektedir (Kayra, 1990, 110) (Ş.2.7). Taksim Kışlası'nın yanından başlayarak Pangaltı'ya doğru uzanan mezarlıklar Feriköy'e taşınmış, binalar bu mezarlıkların üstünde yükselmiştir (Dethier, 1993, 76). Bu mezarlıkların karşısında caddenin diğer tarafında Talimhane Meydanı bulunmaktadır.

III. Selim dönemi askeri yapılarından biri olan, yapımına 1803 yılında başlanan ve 1806 yılında tamamlanan kışla Kapukulu ordusunun topçu sınıfı için inşa edilmiştir. Mıgırdich

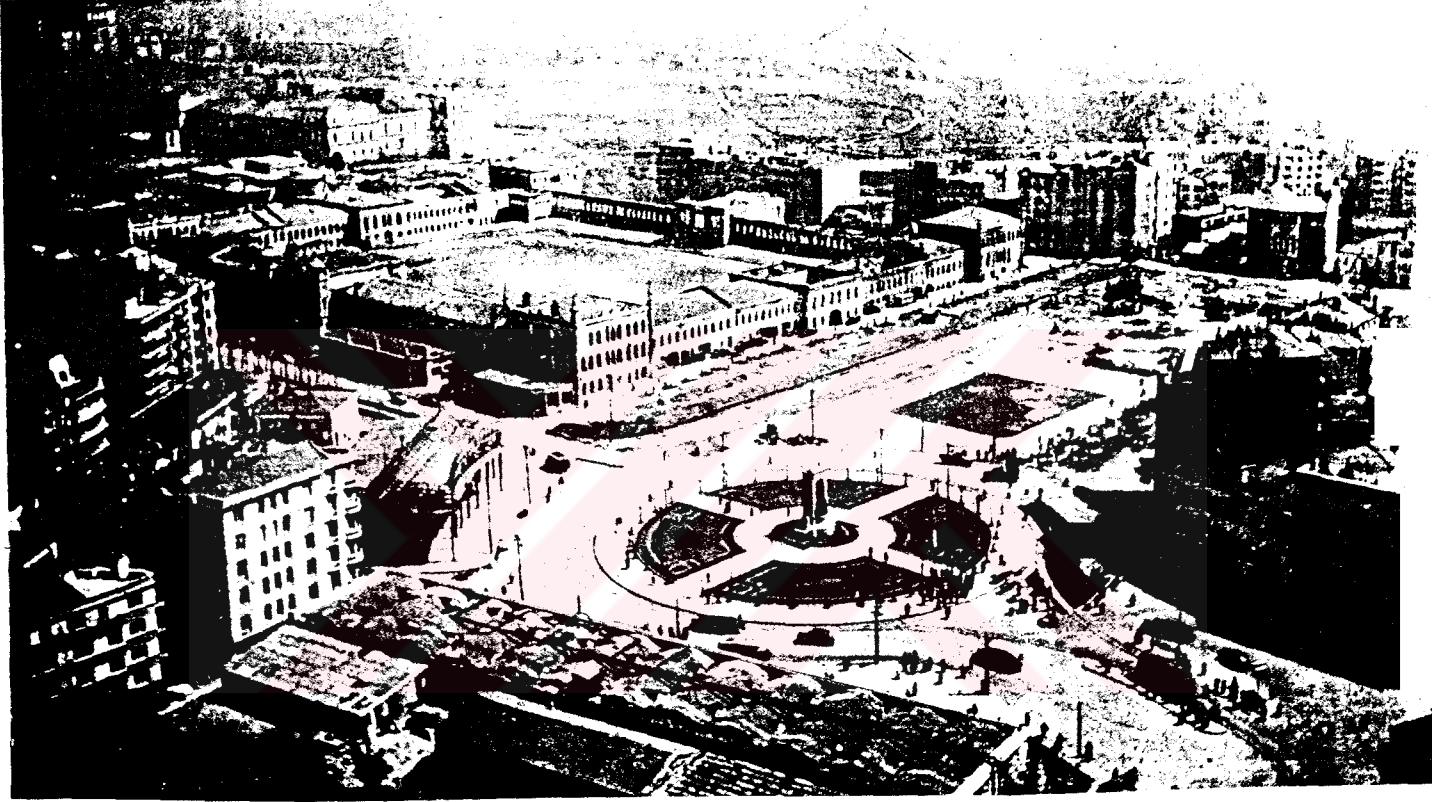
de la Ville. Tous droits réservés.
 y Prefecture de la Ville sont ceux.
 ivis par devant la justice.

Copyright 1922 by

SOCIETE ANONYME OTTOMANE
D'ÉTUDES ET D'ENTREPRISES URBAINES
CONSTANTINOPLE Stamboul, Guédik-Pacha, Rue Théâtre N° 25

Şekil.2.8- Taksim Topçu Kışlası

Kalfa (Charlian) binanın yapımında müteahhit yardımcısı ve başmimar olarak çalışmıştır (Tuğlacı, 1990, 65).

Şekil:2.8- Taksim Topçular Kışlası, 1830 (Selahattin Giz Koleksiyonu).

Zarif bir dekorasyonla inşa edilen yapı, dikdörtgen planlı geleneksel kışla plân şemasında, ortası avlulu olarak yapılmış olup, büyük bölümü iki katlıdır. Köşe bölümlerine birer kat daha eklenmiş ve kat ayrımları silmelerle belirginleştirilmiştir. Genel çizgileri ile ampir

Üslup zelliklerine sahip kışla hakkında 19. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul'da bulunan gezgin Edmondo de Amicis; "Kışla Türk Rönesansı'nın Magrip üslubuyla dikdörtgen şeklinde yapılmış, sağlam bir binadır. Sultan II.Mahmut'un altından ayyıldızı olan ve zarif sütunlara dayanmış bir kapısı, çıkıntılı galerileri, armalarla ve arabesklerle süslü küçük pencereleri vardır" şeklinde bahsetmektedir (Arslan, 1992, 208).

1900'l yıllarda yapılan resimde yapının üçerli gruplar halindeki dikdörtgen pencerelerle aydınlatıldığı grlmektedir. Köşe yapının iki yanında dairesel çıkmaları olan yapı gökyüzüne doğru yükselen yine ampir üsluptaki kubbelerle sona ermiştir. Orta bölümde düşey plastrlarla hareketlenen yapının saçakları dendanlar ve profile bezenmiştir. Bu kısımda pencere üstlerinin kemerli olduğu grlmektedir (§.2.9).

Kabakçı Ayaklanması sırasında tahrip edilen kışla 1811'de Başmimar Hafız Mehmet Efendi tarafından yeniden ele alınıp, eski plânında küçük değişikliklerle yenilenmiştir (Arslan, 1992, 208).

1811-1819 Yıllarında Edhem Efendi'nin gözetiminde çatının tamirâtı yapılmış ve tekrar kiremit döşenmiştir. Komyanos, Nikola ve Marki Kafkas tamiratlarda asistanlık yapmışlardır. Aynı dönemde kurşunlarda yenilenmiştir. Kışla Camisinin 1847 yılında bir fırtına sonucu yıkılan minaresi taş malzeme ile yeniden inşa edilmiştir. 1848 Yılındaki bir yangından sonra 1849-1862 yıllarında çatı ve diğer kısımları Kalfa Kalust tarafından onarılmıştır. 1869 Yılında da Hacı Dimitri Kalfa kuleleri, mutfadı, amaşırhaneyi, lavaboları ve sekiz koğuşu tamir etmiştir. 1870 Yılında kışlanın etrafı yeşillendirilmiştir. Rum Ortodoks kilisesi bu dönemde (1883) Topçu Kışlası ve Talimhane Meydanı üzerinde mülkiyet hakkı iddia etmiştir (Tuğlacı, 1990, 66).

1900 Yılında Türkiye'nin ilk futbol sahalarından biri kışla meydanına inşa edilmiş ve 1907 yılında aynı yerde Osmanlı Ordusunun hava balonları yerleştirilmiştir. 1909-1914 Yıllarında askeri birlikler sabah sporlarını bu meydanda yapmışlar ve o zaman tatil günleri olan cuma ve pazar günlerinde futbol maçları oynanmıştır.Türk Milli takımı, uluslararası ilk

futbol karşılaşmasını 27 Ekim 1923 tarihinde Romanya ile burada yapmıştır (Tuğlacı, 1990, 67).

Şekil:2.9- Préault, Taksim Topçular Kışlası (Arslan, 1994, 207).

İstanbul'un işgali sırasında kışla Fransız birlikleri tarafından işgal edildi ve ismi "Makmahon" olarak değiştirildi (Tuğlacı, 1990, 67).

Şekil:2.10- Taksim Kışlası, 1900 (Kayra, 1990).

1925 Tarihli, 1/1000 ölçekli, 12 No.lu Taksim haritasında kışlanın bazı bölümlerinin kafeterya, garaj gibi kullanıldığını, iç avlusunun ise stadyum olduğunu görüyoruz.

Odalara, koridorlara, tavanlara, çerçevelere ilişkin tamirata 1829 yılında başlanmış olup, 1831 yılında Yekta Efendi'nin ölümü üzerine durmuş ve daha sonra Katip Osman Efendi tarafından tamamlanmıştır (Tuğlacı, 1990,65).

Şekil:2.14- Rami Kışlası Genel Görünüş (Ordu Fotoğraf Arşivi).

1836-1837 Yıllarında Kraliyet Mühendislik Koleji Rami barakalarına taşınmış ve "Fünun-u Harbiye-i Mansure" adını almıştır.

Şekil:2.15-Rami Kışlası Girişi (Ordu Fotoğraf Arşivi).

1838 Yılında Maltepe Hastanesi ile birlikte kışla da tamir edilmiştir. 1847-1851 Yıllarında daha geniş bir tamirat yapılarak kışlaya ikinci bir hamam daha eklenmiştir. 1849 Yılında Davutpaşa Kışlası ve Maltepe Hastanesi ile birlikte tekrar tamir edilmiştir.

Kırım Savaşı sırasında sultanın Başkomutanlık Karargâhı olarak kullanılmıştır (1853-1856).

1892 Yılında Maltepe Hastanesi ve Davutpaşa Kışlaları ile birlikte tekrar tamirat görmüştür.

Cumhuriyet döneminde I.Ordu Komutanlığı'nın emrine verilen kışla 1971 yılına kadar Askeri amaçlarla kullanılmıştır. Askeri birliklerin kullanımından çıktıktan sonra kışlada iç avlunun bir bölümü de çevre sakinlerinin spor faaliyetlerinde kullanılmaya başlanmıştır.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Maliye ve Gümrük Bakanlığı arasında 1985 yılında yapılan protokolle kuru gıda toptancıları kışla dış arazisine yerleşmişler, eternit çatılar, bölme duvarları ile değiştirilen kışla binasını da depo olarak kullanmaya başlamışlardır. Eyüp Belediyesi Planlama Müdürlüğü'nün 10 Aralık 1990/877 sayılı yazısına göre 1986 yılında Rami Kışla arazisi Eyüp Belediyesi'nce satın alınmış, 21 Haziran 1990 gün ve III.No.lu Koruma Kurulu kararı ile 1/1000 ölçekli Uygulama İmar Planı'nda "Rami Kültür Merkezi" olarak tanımlanmasına rağmen, günümüzde kışlanın kuru gıda toptancıları tarafından boşaltılması gerçekleşmediği gibi Kültür Merkezi olarak kullanımı konusunda da hiçbir çalışma yapılmamıştır (Aşkun, Sezgin,1994, 85-90). Sonuç olarak kışla boşaltılarak restore edilmeli ve "Rami Kültür Merkezi" olarak hayata geçirilmelidir.

2.2.2- Orhaniye Kışlası

Orhaniye Kışlası, Sultan II. Abdülhamid (1876-1909)zamanında H.1302 (M.1886) tarihinde padişahın Hassa Alaylarının barınması için kagir olarak yaptırılmıştır. Sultan II. Abdülhamid kışlanın bulunduğu araziye seçerken bu platonun savunma ve askerlik bakımından önemini göz önünde bulundurmuştur. Çünkü; bu bölge Beyoğlu, Beşiktaş, İstanbul ve Ortaköy yönlerinden Yıldız Sarayı'na ulaşan yolların hepsine hakim olduğu gibi Haliç'i, Boğaz'ın güneybatı girişini, Üsküdar ve Anadolu kıyılarını da görmektedir. Bu bölgeye bu kadar çok önem verilmesinin nedeni; İstanbul'un 1453 senesinde Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedildikten sonra Edirne'de bulunan devlet başkentinin buraya nakledilmesi, Yıldız Bölgesinde hemen her dönemde çeşitli köşk ve kasırlar yapılarak padişahların burada oturmaları, boğazın tarihi ve jeopolitik önemi, Osmanlı donanmasına ait tersane, üs ve barınakların buradan denetlenebilmesidir (Atase, 1993, 12).

Kışla yukarıda da belirtildiği gibi Padişahın Hassa Alaylarından Mızraklı Süvari Livası'na (Tugayına) tahsis edilmişti. Orhaniye Kışlasındaki birliklerin Komutanları İkinci Meşrutiyet'in ilânına kadar (1908) Balmumcu'da bulunan büyük köşkte otururlardı (Tüfekçioğlu notları, 1978, 8).

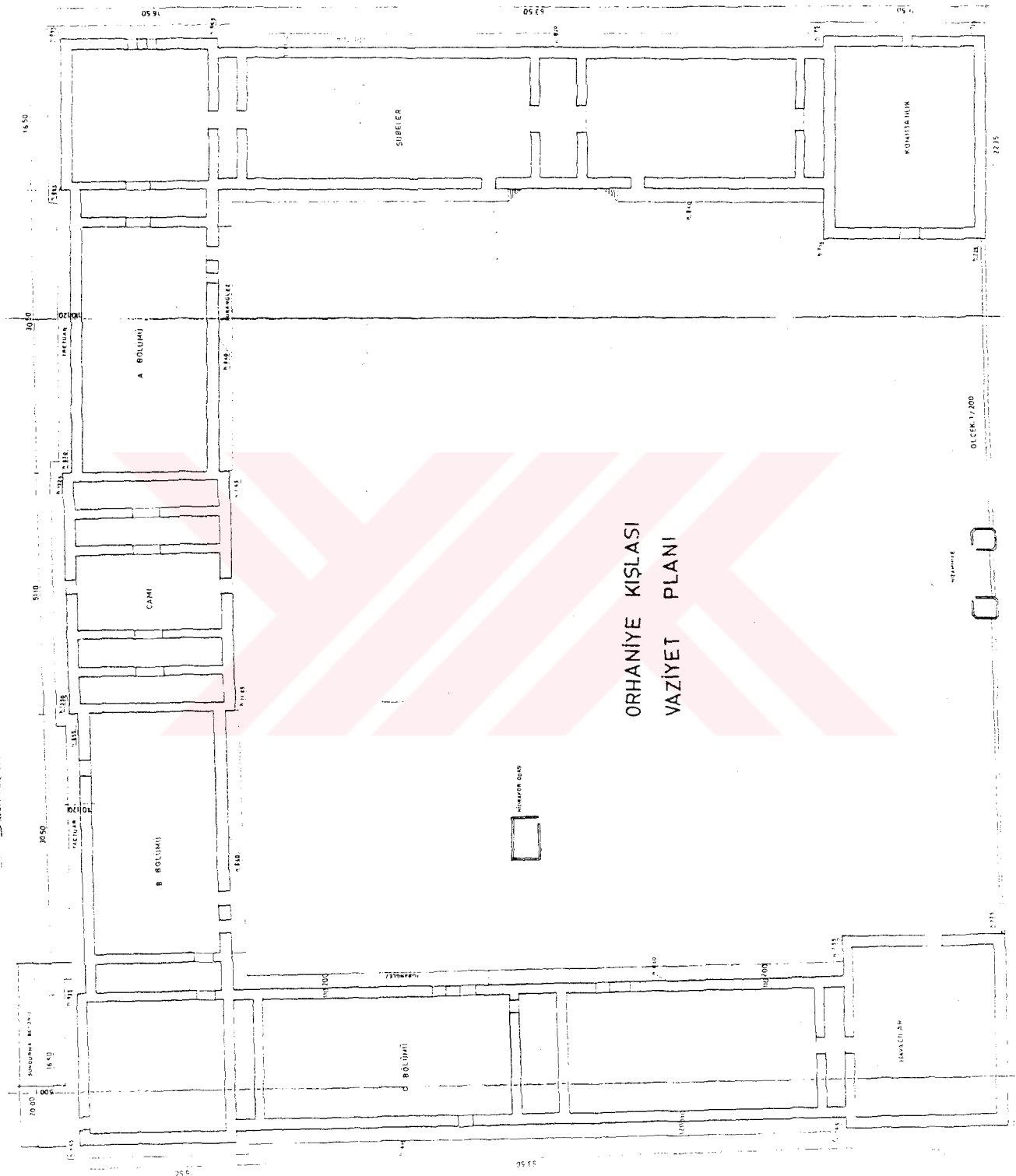
1935 Tarihinden itibaren Orhaniye Kışlası Nakliye ve Zırhlı Birlikler Okulu ,İkinci Dünya Savaşı'nda Uçaksavar Alayı, 1945'te Uçaksavar Okulu, 1958yılında Piyade Kışlası olarak kullanılmış, kışlanın zamanla yıpranmasıyla Piyade Birlikleri de buradan ayrılarak kışla boşaltılmıştır.

1979 Tarihinde yapılan restorasyonda betonarme ile teçhiz edilen kışla İstanbul Merkez Komutanlığı'na tahsis edilmiştir. Çok yakın zamana kadar coğrafik önemini koruyan kışlanın çevresine ki bir nevi gecekondulaşma ile kışlanın görüş alanları kısıtlanmış ve bu önemini yitirmiştir.

Şekil:2.16- Orhaniye Kışlası, 1980 (Ordu Fotoğraf Arşivi).

Kışla dikdörtgen plan tarzında inşaa edilmiş olup, müstemilât olarak arka tarafta tavla, önde Yıldız Sarayı'nın çifte duvarları arasında manej alanları yapılmıştır. Kışla camisi kışla binası ile bitişik olarak ve tam ortasında yapılmıştır. Nizamiye (Kışla kompleksine ana giriş) Kapısından girince cami tam karşımızda yer alır. Diğer kışlalara oranla oldukça küçük inşa edilen Orhaniye Kışlası bir bodrum kat ve zemin kattan oluşur (Ş.2.17).

Şekil:2-17- Orhaniye Kışlası Planı (Kışla Arşivi).

Orhaniye Kışlası diğer kışla yapılarında da olduğu gibi orta avluya bakan bir koridor ve bu koridora açılan odalardan oluşur. Cepheye baktığımızda genelde üçerli olarak gruplandırılmış kemerli pencerelerle aydınlatmanın sağlandığı görülür. Bazı bölümlerde arazi eğiminden dolayı kışla 1.5 katlı görülür. Yapının dört köşesinde öne çıkarılan ve diğer kışlalarda ki gibi kule görüntüsü verilmeye çalışılan kısımlar yükseklik olarak bir değişikliği olmadığı için kule görüntüsü vermekten uzaktır.

2.2.3-Tersane Kışlası (Divanhane Binası)

Bugün Kasımpaşa vapur iskelesinin bulunduğu yerden Hasköy'e kadar uzanan saha Bizans çağında İmparator bağlarının yer aldığı sık ve yüksek ağaçlarla kaplı bir alandır.

Otağ-ı Hümayun'u fetihten sonra bu alana kurduran Fatih Sultan Mehmet savaştan elde edilen ganimeti burada askerlerine dağıtmıştır (Polat, 1994, 1).

Biri Gelibolu'da ve diğeri Haliç'in Aynalıkavak tarafında olmak üzere 2 tersane Fatih Sultan Mehmed zamanında kurulmuştur. II. Bayezid döneminde her iki tersane de büyütülmüştür. Yavuz Sultan Selim devrinde ise Gelibolu'da ki tersanenin bir bölümü kaldırılarak küçültülmüş ve İstanbul Tersanesi'ne katılmıştır. Sultan III. Ahmed zamanında bir divanhane inşa edilmiştir (1722-1723). III. Selim devrinde ahşap olan havuzların bazıları kâgire çevrilmiş, yeni havuzlar eklenmiş ve Aynalıkavak Sarayı yıktırılarak arsası Tersane'ye katılmıştır. 1805'te Taşkızak ve Ağaçkızak tersane kışlaları, hapishane, hamam, İplikhane Kışlası, Sıbyan Kışlası ve demirhane yaptırılmıştır (Düner, 1972, 365). II. Mahmud devrinde; 1818 yılında Divanhane, 1827 yılında da tersanenin arkasında bulunan tepeye deniz askerleri için Bahriye Hastanesi inşa edilmiştir. Bu hastane bugün halâ Kasımpaşa Deniz Hastanesi olarak hizmet vermektedir. Bu dönemde ayrıca sarayın yıkılan kısımlarının yerinde tersaneye ait değirmen ve fırın yapılmıştır. Ayrıca yine bu dönemde eski Divanhane binası yıkılarak yerine yeni bir Divanhane (Amirallik) binası inşa edilmiştir. Tersane Kışlası'ndan Deniz Kuvvetleri Komutanlığı

elinde bugün Kuzey Deniz Saha Komutanlığı olarak kullanılan Divanhane binası, Cezayirli Gazi Hasan Paşa Kışlası ve Taşkızak Tersane Komutanlığı binaları bulunmaktadır.

Melling, Brindisi ve Barlett tarafından yapılan gravürlere göre; Divanhanenin üst katı daha alçak, iki katlı ve çıkmahı olarak resmedilmiştir (Ş:2.18).

Şekil:2-18-Tersane (Melling, 1819).

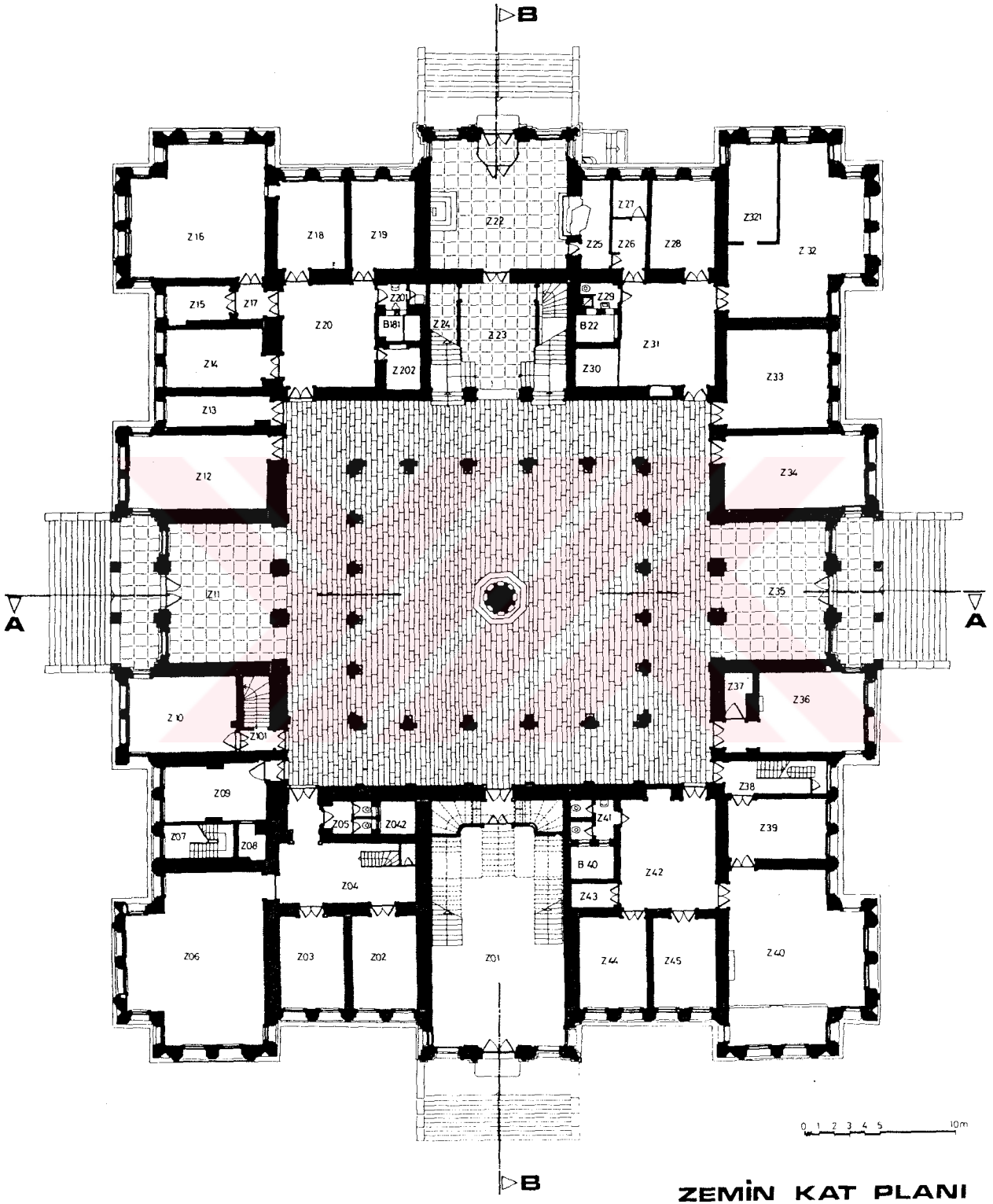
1819 Yılında Melling tarafından çizilen gravürde görüldüğü gibi arka plânda görülen ambar binaları, dikdörtgen plânda inşaa edilmiş olup, üçerli gruplar halinde yanyana getirilmişlerdir. Miss Pardoe seyahatnamesinde divanhanenin "Alexandrian Üslubu" ile yapıldığı söylenmektedir. Alexandrian Üslubu; Fransız kökenli Ampir'in Rus uyarlamasına verilen isimdir (Arslan, 1992, 213).

Sultan II. Mahmud devrinde 1818'de yıkılan binanın yerine 1834 yılında ön cephesi kazıklar üzerine oturtulan Ampir üslubunda yeni bir Divanhane yaptırılmıştır (Ş.2.20). Oldukça gösterişli yaptırılan bu binayı yetersiz bulan Sultan Abdülaziz'in 1864 yılında 7000 kazık üzerine Mimar Serkis Balian'a temelini attırdığı Divanhane 1869 yılında tamamlanmıştır (Arslan, 1994, 216).

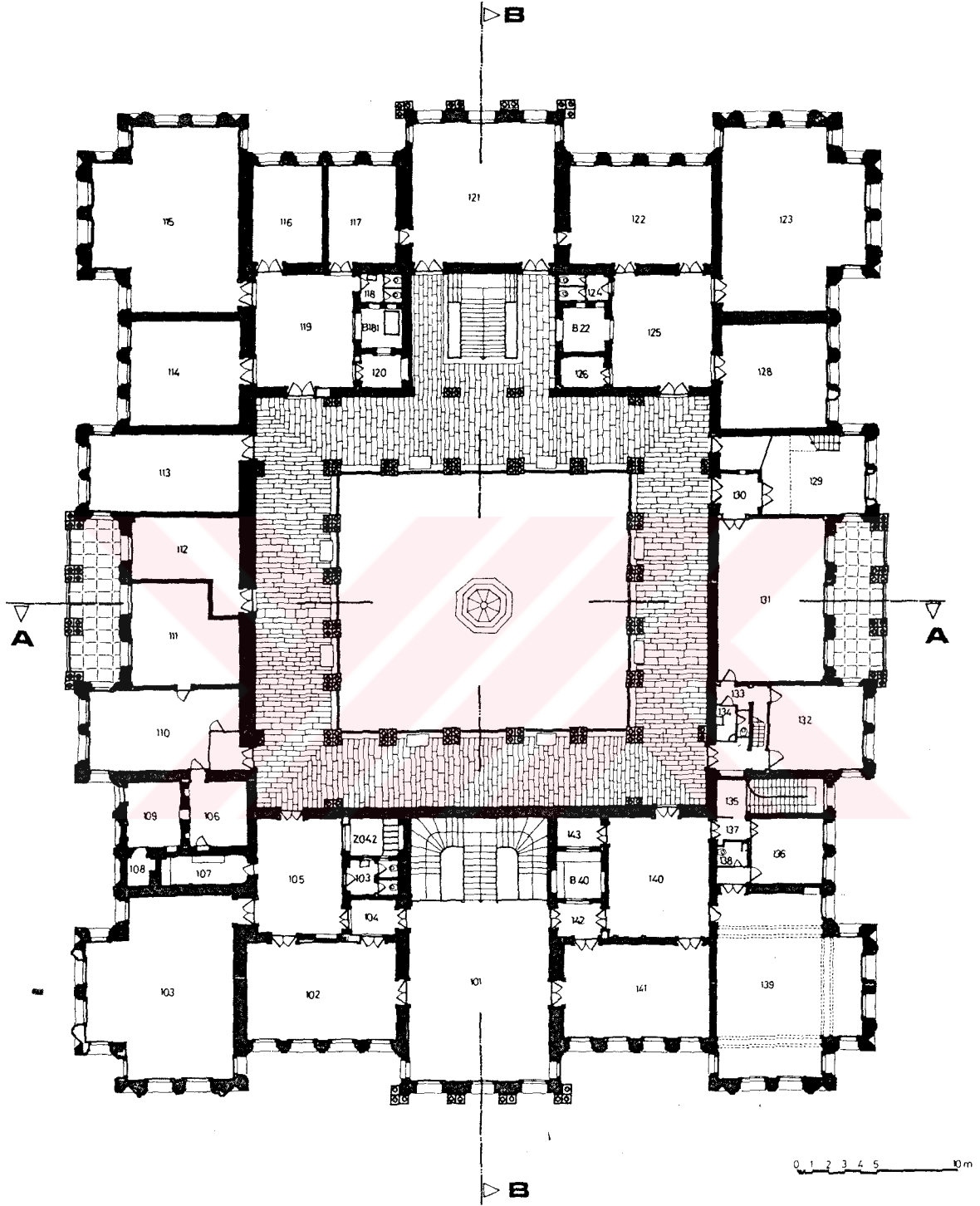

Şekil:2-19- Tersane'den ayrıntı (Brindisi,1836).

Günümüze kadar ulaşan bu Divanhane binası simetrik bir plân ve cephe düzeni ile kareye yakın bir dikdörtgen olarak inşa edilmiştir. Diğer kışla plânlamalarının aksine üstü kapalı bir orta avlu etrafında yirmişer kolondan oluşan iki katlı bir revak ile çevrili geniş bir

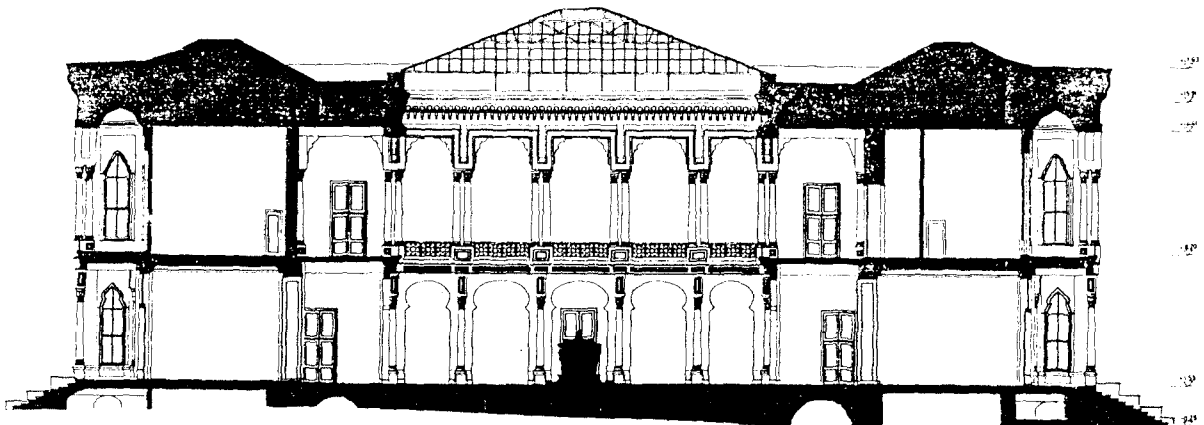
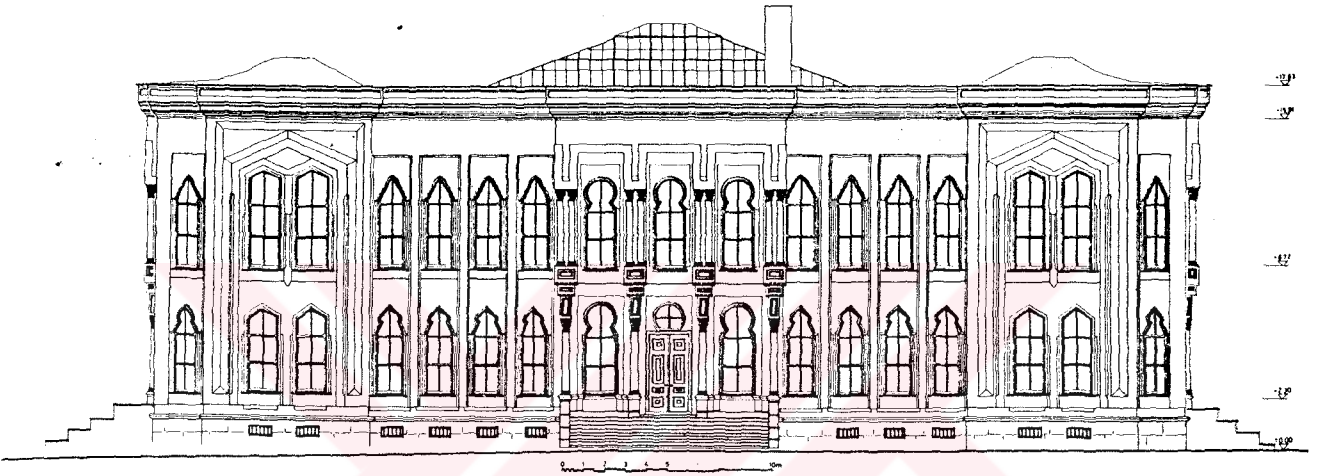
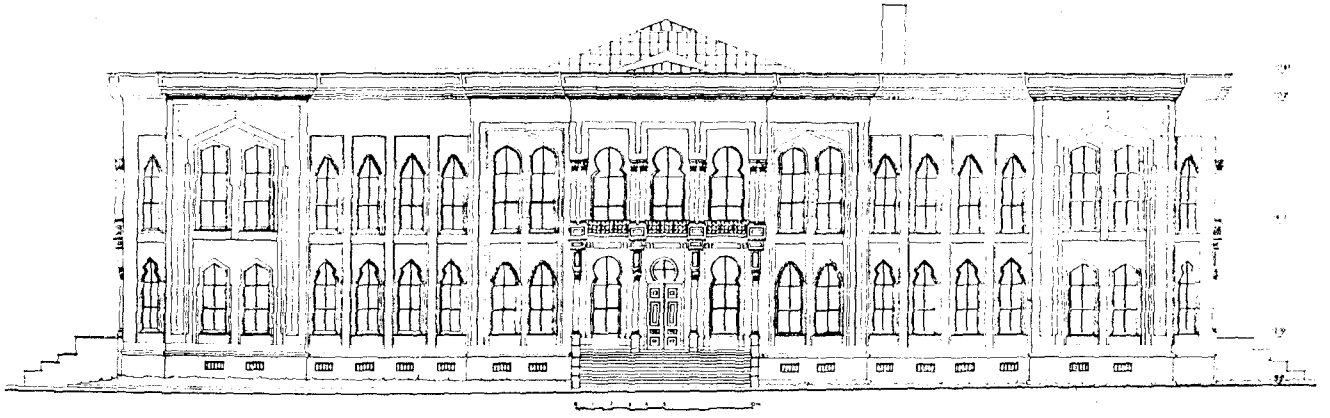

Şekil : 2.19- Divanhane Binası, Zemin Kat Planı, (Merey,...)

BİRİNCİ KAT PLANI

Şekil : 2.20- Divanhane Binasi, I.Kat Planı (Merey,...)

Şekil : 2.21- Divanhane Binası Kesit ve Görünüşler (Merkez,...)

mekândır. Avlunun ortasında figüratif ölçekte kalan sekizgen plânlı bir mermer şadırvan vardır. Bu avluya dört cepheden de birer simetrik giriş bulunmaktadır (Ş.2.21 ve Ş.2.22).

Deniz tarafında ki Komutanlık girişi zengin bir bezemeye süslenmiş bir giriş holüne ulaşmaktadır. Bugün Komutanlık bloku olarak kullanılan kısım, Osmanlı döneminde Bahriye Nazırı'na ayrılmıştı (Ş.2.23). Giriş holünde olduğu gibi burada da geometrik desen içinde natüralist çiçek motifleriyle bezenmiş tavan tezyinatı görülür (Ş.2.24).

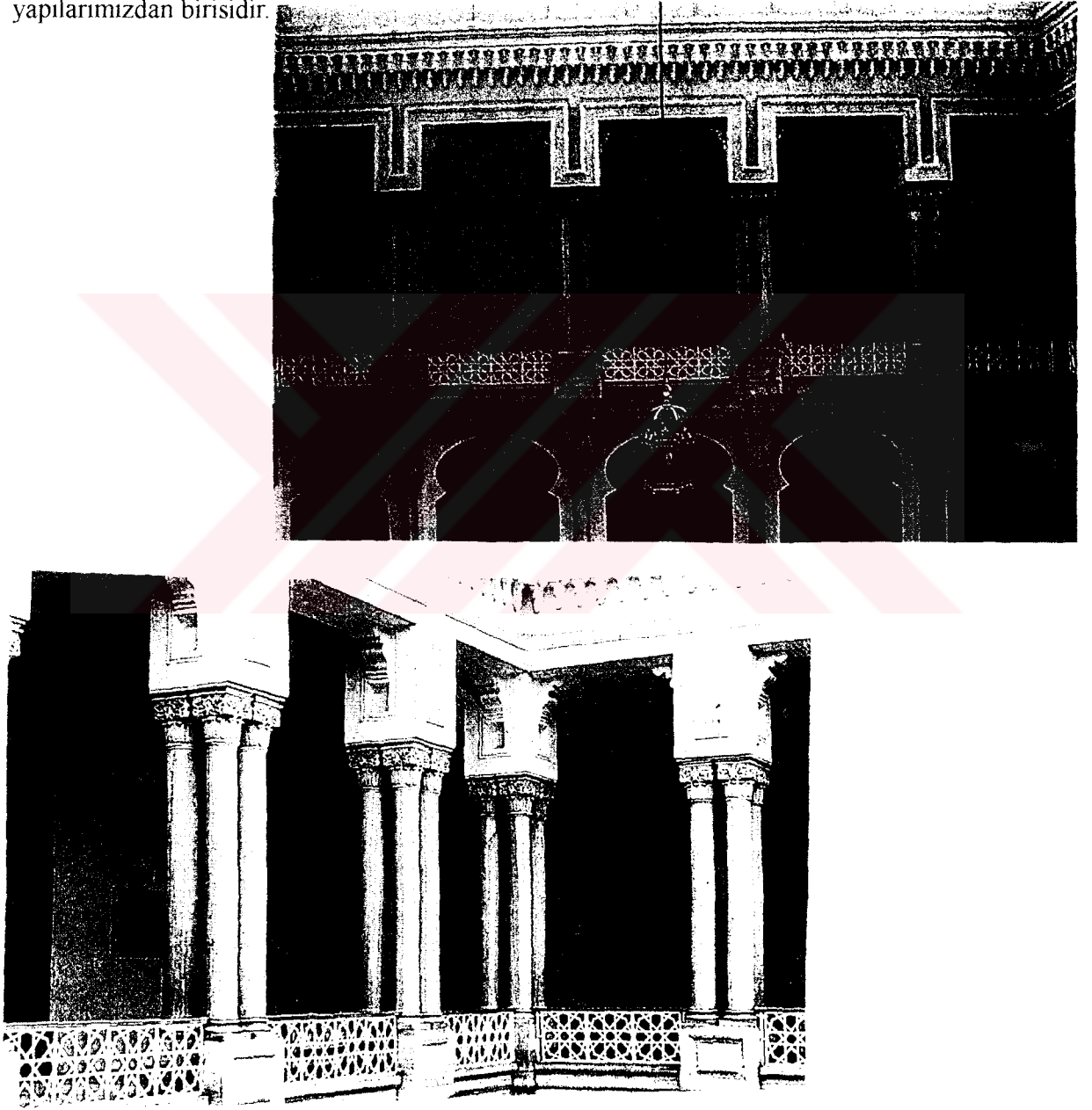

Şekil: 2.23- Tersane (Divanhane) Binası Ana Giriş Kapısı.

Şekil:2.24- Tavan Bezemesinden Görünüş (Polat, 1989, 9).

Orta avluyu çevreleyen kolonlar dizisi, zemin katta kemerlerle birbirine bağlanmaktadır. Üst katta dörderli olarak gruplaşan kolonlar alt katta kendisi ile aynı büyüklükteki tek kolon tarafından taşınmaktadır (Ş.2.25). 1950'li Yıllarda yapılan restorasyonda zemin katta ki volta döşemenin büyük bir bölümü sökülerek betonarme sistem ile desteklenmiştir. Yine bu restorasyonlarda yapılan bir takım hatalarda bina yıpranmaya başlamıştır. Ancak yine de bezemesi ve özgün mobilyaları ile en iyi korunan yapılarımızdan birisidir.

Şekil:2.25- Tersane Binası İç Avlu görünüşü.

2.2.4- Kalyoncular Kışlası (Cezayirli Gazi Hasan Paşa Kışlası)

Kışla Kasımpaşa semtindedir. Haliç'in kuzey yakasında bulunan semt adını Kanuni'nin vezirlerinden Güzelce Kasım Paşa'dan almıştır.

Cezayirli Gazi Hasan Paşa, Kapdan-ı Derya oluncaya kadar (1770) Kalyoncular Kışlası yoktu. Seferden dönen askerler, Galata'da bekâr odalarında, kahvehanelerde, konaklarda bir kısmı da eski kalyon ve kadırgalarda gecelerlerdi. Bu yüzden askerler seferden dönünce disiplinsiz ve uygunsuz bir yaşam içine düşerlerdi. Bu durum eğitimsizliği de beraberinde getirirdi. Bu olaydan memnun olmayan Kapdan-ı Derya Gazi Hasan Paşa Kalyoncuları ibadeti ve eğitimiyle belirli bir statüye kavuşturmayı düşünerek ve bütün giderlerini kendisi karşılayarak 1784'te Tersane meydanında Kalyonculara ait bir kışla ile cami ve hamam yaptırmıştı (Polat, 1989, 5).

Kışlanın Deniz Müzesi Arşivinde bulunan kitabesi de Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın düşüncesini açıklamaktadır:

"Saklar eşyasının temiz emvacı ifnâdan güzel

Asakir-i Bahriye'yi koymaz açıkta bu mahal".

Günümüz Türkçe'si ile:

"Bu yer deniz erlerini açıkta kalmaktan ve eşyaları yıpranmaktan, yok olmaktan korur".

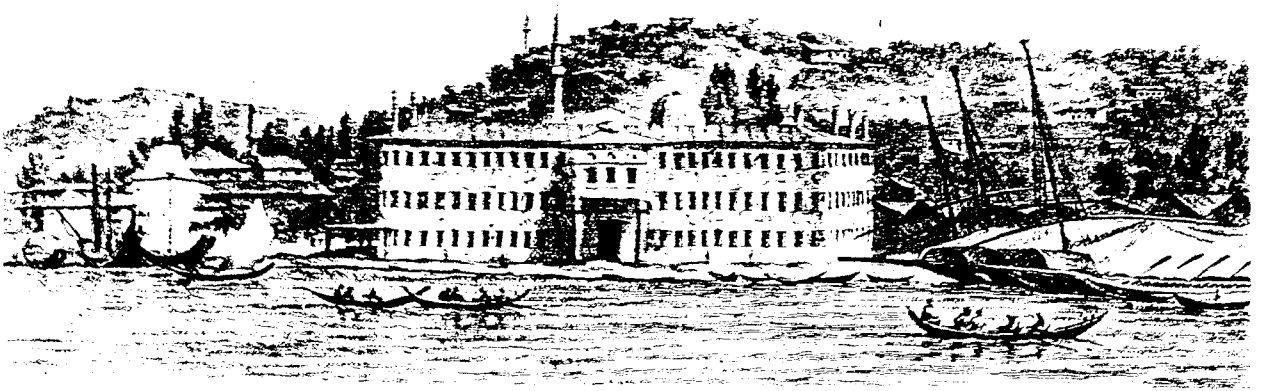
Osmanlı toplumunun batılılaşma anlayışıyla birlikte dört köşe ve ortası avlulu klâsik kışla mimarisinde yapılan Kalyoncu Kışla Barok üslubunda inşa edilmiştir. Kışla zemin dahil 3 kat üzerine, yarı kagir olarak ve 160 odalı yapılmıştır. Hilair tarafından 1842'de yapılan gravürü incelediğimizde; Kışla deniz kenarında üç katlı olarak inşa edilmiş olup iki sütun üzerinde yükselen giriş bölümü daha ön plânda yapılarak belirginleştirilmiştir. 3 Adet dikdörtgen formlu pencerenin üstünde ayrıca 3 adet yarım daire şeklinde pencere bulunmaktadır. Kışla ana giriş kapısı mermer sütunçelerle çevrelenmektedir. Bu görkemli kapılar üstüne dörder adet mermer sütun üzerinde duran cumba şeklinde yapılmış köşkler bulunmaktadır. Bunlardan deniz tarafında bulunan köşke "Kasr-ı Hümayûn", kuzey

cephesindekine ise "Misafir Köşkü" denilir. Cumbanın üst örtüleri kurşun kaplı bir kubbe ve kubbe üstünde altın yaldızlı bir alem bulunur. Köşk tavanları ise süslü nakışlarla bezenmiştir (Polat, 1989, 54).

Kışla 1/1 dolu-boş oranında dikdörtgen pencerelerle aydınlatılmıştır. Kışla orta avlusunda bulunan Cezayirli Gazi Hasan Paşa Camisinin kubbesi ve tek şerefeli ampir üslubundaki minaresi Hilair'in gravüründe görülmektedir (Ş.2.26).

Yüzyıllar boyunca çeşitli onarımlar gören kışlada bezemeler bozulmuştur. 1882 Yılında çok harap haldeki kışlada yapılan onarımla birinci ve ikinci kat odaları arasındaki tuğla duvarlar yıkılarak yüzer kişilik koğuşlar oluşturulmuştur. Kışla 1950 ve 1966 yıllarında da büyük onarımlar geçirmiş ve bugünkü haline getirilmiştir. Gravürlerle bugünkü görünüşü karşılaştırıldığında kışlanın mimari niteliği bozulmadan restore edildiği anlaşılmaktadır.

Ancak 1950 yılında yapılan onarımla binanın dış cephesinde ampir üslubundaki kuş köşkleri (serçe saraylar) kaldırılmış, döşemeler betonarmeye çevrilmiş ve kat yükseklikleri artırılmıştır (Polat, 1989, 56).

Şekil:2.26- Kalyoncu Kışlası (Hilair).

Şekil:2.27-Kalyoncular Kışlası,1988 (Polat,1989,s.52).

Şekil:2.28- Kalyoncu Kışlası, İç Avludan Görünüş, 1988 (Polat, 1989, 65).

Kalyoncular için yapılan bu yapı, 100 yıldan fazla bir süre kışla ve okul olarak kullanılmıştır. "Sanayi-i Bahriye Alayı", "Kanun Dairesi", "Bahriye Silahendaz Taburu", "Divan-ı Harp" gibi kuruluşları da bünyesinde barındırmış olup, II.Meşrutiyet'ten sonra "Evsad-ı Cedide Mektebi" ve daha da geliştirilerek "Deniz Talim Alayı" olarak kullanılmıştır.

Kalyoncular Kışlası günümüzde Deniz Kuvvetleri Komutanlığı'na bağlı bir bölüm olarak kullanılmaktadır.

2.2.5-Humbaracılar Kışlası

Kışla Hasköy Halıcıoğlu semtinde bulunmaktadır. Sultan III. Selim döneminin ilk modern plânlı askeri yapılarından olan Humbaracılar Kışlası 1792 yılında inşa edilmiştir. Orta avlulu, dikdörtgen plânlı kışlanın Hasköy tarafı Humbaracılar, Sötlüce'ye bakan kısmı Lağımçılara tahsis edilmiştir. Kışla II. Mahmud döneminde yenilenmiştir (Arslan, 1992, 201).

Avrupalı gezgin Hobhouse'nin (1809-1810) gravürü incelendiğinde, kışlanın iki kat olarak inşa edildiği görülür. Yapının orta aksında, deniz tarafında bulunan üç çıkmalı bölümü ana giriştir. Sütunlar üstünde yükselen ikinci katı ise Hünkâr Kasrı'dır. Hünkâr Kasrı'nın iki tarafında bulunan kısımlarda yapı üçlü olarak gruplanan dikdörtgen pencerelerle aydınlatılmaktadır. Bu grupların arasında düşey plastrlar bulunmaktadır. Kışlanın orta avlusunda bulunan tek minareli caminin kubbesi yüksekçe bir kasnak üzerine oturtulmuştur (Ş.2.29).

Préault'un gravüründe (1837) yapı ikili olarak gruplanan, alt katta dikdörtgen, üst katta ise kemerli pencerelerle aydınlatılmaktadır. Pencere grupları arasında düşey plastrlar bu gravürde de görülmektedir. Orta kısımda ki Hünkâr Kasrı üç hareketle dışarı doğru çıkmıştır. Burada camii çift minareli olup yüksek kasnak üzerinde yükselen kubbe ile örtülüdür (Ş.2.30).

Şekil:2.29-Humbaracılar Kışlası (Préault).

Şekil : 2.20- Préalut, Humbaracılar Kışlası (A)

Kışlanın bugünkü durumu incelendiğinde; üçlü olarak planlanan pencereleri ile Hobhouse'nin gravürüne daha çok uymaktadır. Çift minareli camii ve Hünkâr kasrı ise Préault'un gravürüne benzemektedir. Ampir üslûptaki bu yapı günümüzde Askerlik Şubesi olarak kullanılmaktadır.

2.2.6-Selimiye Kışlası

Kışla; Üsküdar ilçesinin güneybatısında 45 000 m².lik bir alan üzerinde yer alır. Bizans döneminde burada Kalkanlı Askerlerinin kışlası bulunduğundan buraya "Skudarium" adı verilmişti (Kömürçüyan,1952,239).

Bizanslılar devrinde saraylar ve köşkler yapılan kışla bölgesinde Osmanlılar zamanında ilk kez Kanuni Sultan Süleyman, 1555 yılında bir yazlık saray inşa ettirmiştir. III. Murad ve IV. Murad zamanında da bu saraya ilâveler yapılmıştır.

III. Selim tahta çıktığı yıllarda düzenli bir orduya gereksinim duyulduğu için 1791-1792 yıllarında Nizam-ı Cedid adı verilen Bostancılar Ocağı'na bağlı bir kuruluş şeklinde oluşturulması kararlaştırılan, 12 bölüğe dağılmış ve 1602 kişiden oluşan Nizam-ı Cedid adlı ordu kurulmuştur. Ve bu ordu için taş ve ahşap malzeme ile 1802-1806 yılları arasında Selimiye Kışlası yaptırılmıştır.

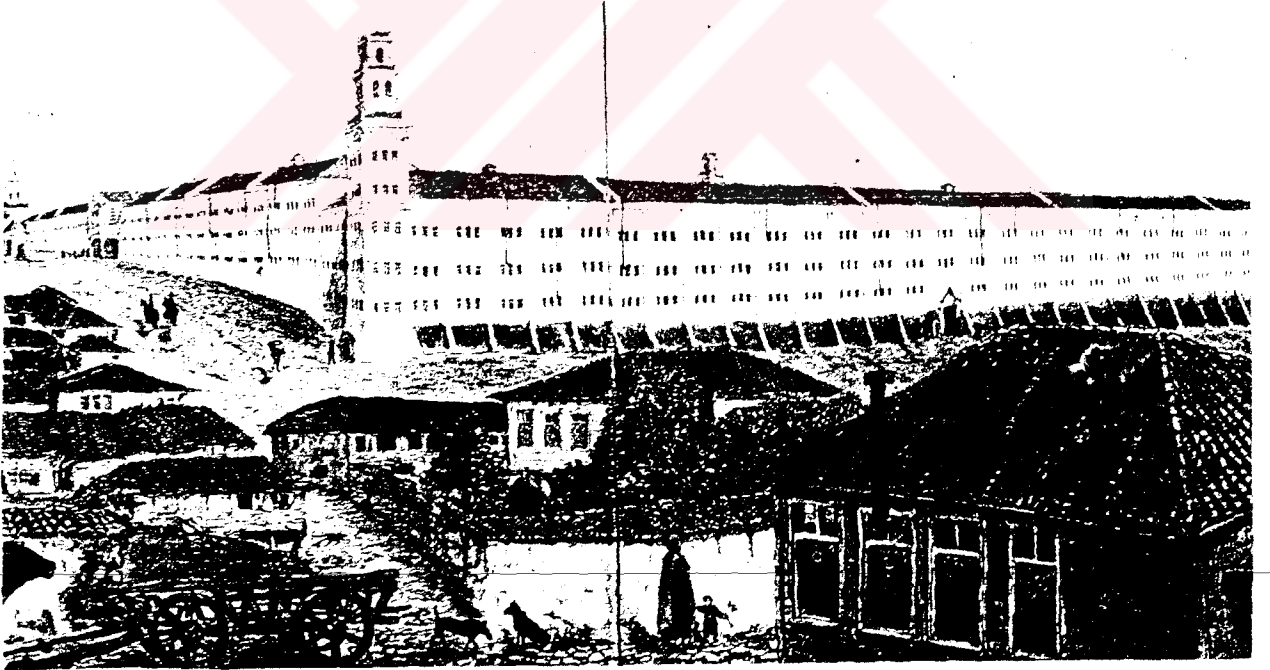
III. Selim'in tahttan indirilip öldürülmesiyle sonuçlanan Yeniçeri ayaklanmasında 1807 yılında Levent Çiftliği Kışlası ile birlikte Selimiye Kışlası'nda yakılmıştır. Daha sonra Yeniçeriler İstanbul'da ki diğer kışlaları, cebehâneleri, zahire anbarlarını da yakıp yıkmışlardır.

Orduda yeni bir düzenlemeye başlayan III. Selim'in oğlu Sultan II. Mahmud M.1827-1828 senelerinde kışlayı yeniden inşa ettirmeye başlamıştır. Bir cephesi kârgir olarak yapıldıktan sonra Sultan II. Mahmud vefat etmiş ve kışlanın diğer üç cephesi ile

müştemilâtı Sultan Abdülmecid zamanında M.1842-1853 yıllarında yapılmıştır. Tamirden sonra Asakir-i Mansure-i Muhammediye ordusu için yaptırılan kışlanın iki cephesi 200 m. olup, 228 oda ve 3000 pencere bulunmaktadır (Davran, 1967, 5).

1853- 1856 Kırım Harbi sırasında müttefik askerler için hastane haline getirilen Selimiye Kışlası ve Kuleli Kışlası yine müttefik askerlerin giderken yakıp yıkmalarına maruz kalmıştır. Hastane olarak kullanıldığı dönemde Fransız hemşire Florance Nightingale Selimiye Kışlası'nda hastaların tedavileri ile ilgilenmiştir.

Bazı kaynaklara göre de müttefik askerler için Selimiye Kışlası değil, bugün kü Haydarpaşa Askeri Hastanesi'nin yerinde bulunan bir kışla ve İcadiye Kasrı hastane olarak kullanılmıştır. Yalnız tüm kaynakların birleştiği bir nokta müttefikimiz olan İngiliz askerleri ayrılırken hem Askeri Hastanesinin yerindeki kışla ile İcadiye Kasrı'nı hem de Selimiye ve Kuleli Kışlaları'nı yakıp yıkmış olmalarıdır.

Şekil:2.31- Selimiye Kışlası (Blackwood, 1857).

Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında Selimiye Kışlası çeşitli askeri birlikler tarafından kullanılmıştır (Davran,1967,6). İkinci Dünya Savaşı sonrasında da Tekel

Deposu olarak kullanılmış, 1958-1962 yılları arasında Selimiye Askeri Ortaokulu olarak hizmet vermiş ve 1963 yılında restore edilerek I. Ordu Komutanlığı olarak kullanılmaya başlamıştır (Güneri, 1966, 11).

Şekil:2.32- Flandin, Selimiye Kışlası (Ordu Fotoğraf Arşivi).

Kışla geleneksel plân şemasında, dikdörtgen bir plâna sahip olup dört köşesinde yedi katlı birer kule bulunmakta ve kışlanın odaları dışa, koridorları ise iç bahçeye bakmaktadır.

Kışla çift meyilli bir çatı ile örtülüdür. Kulelerin ise minare külâhını andıran dilimli bir çatı ile örtülü olduğu görülür.

Kitabesine göre bina Sultan II.Mahmud tarafından 1828 tarihinde yaptırılmıştır. Kışlanın dört cephesinde de ayrı ayrı katlara açılan kapılar bulunur. Meyilli araziye uydurularak

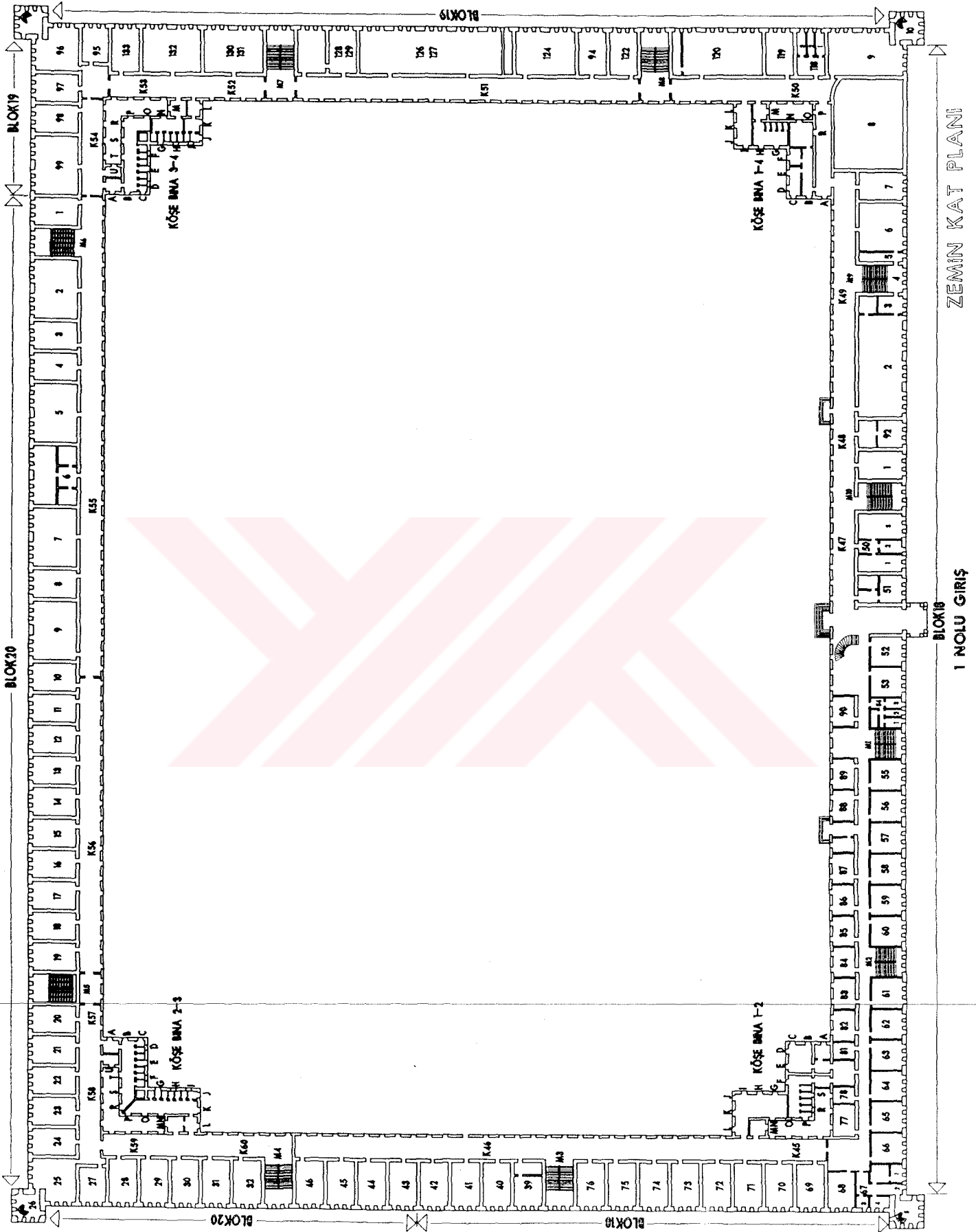
yapılan kışlanın her cephesinde kat miktarları değişik olarak yapılmıştır. Arazideki şekline göre bodrum kat, ikinci bodrum kat, birinci bodrum kat ve iki normal kat bulunur.

Bütün kışlayı çepeçevre dolaşan zemin katta girilebilen kuzey cephesinde ki kapı, nizamiye kapısı olarak ta anılıp en sadesidir. Kapının üst katında ikişer tarafta yüksek birer kaide üzerine oturtulmuş olan çift sütunla taşınan Komutanlık odası bulunur. Portalin yan taraflarında biri küçük diğeri büyük ikişer paye bulunur. Ortasında defne yaprakları olan yuvarlak kemerin üstündeki kitabeye göre bu portal de yine Sultan Abdülmecid tarafından 1854'te yaptırılmıştır.

Şekil:2.33-Selimiye Kışlası'nda Sultan Reşat'ın huzurunda yapılan resmi geçit, Nisan 1911
(Ordu Fotoğraf Arşivi).

Kışlanın dört köşesinde bulunan kare plâna sahip yedi katlı kulelere çıkış ahşap merdivenlerle sağlanmaktadır. Kule pencereleri dikdörtgendir, üstteki iki katta ise yuvarlak kemerli pencere uygulanmıştır. Restorasyonlarda bu pencerelerin bir kısmı kapatılmıştır. Kule yapısında Rönesans, pencerelerde ise Barok etkisi görülmektedir. Bu

Şekil:2.17- Selimiye Kışlası Planı (Ordu Arşivi).

kulelerin bir tanesi Askeri Müze tarafından 1995 yılında Florance Nightingale müzesi olarak düzenlenmiş diğerleri ise depo gibi kullanılmaktadır. Kulelerin üst katlarına doğru çıktıkça yanlış detaylandırmalardan oluşan ciddi restorasyon sorunları bulunmaktadır.

2.2.6-Kuleli Süvari Kışlası

Kışla; Boğaz'ın Anadolu sahilinde, Beylerbeyi ile Vaniköy arasında, Üsküdar ilçesine bağlı Çengelköy semtinde bulunmaktadır.

Şekil:2.35-Kuleli Süvari Kışlası (Ordu Fotoğraf Arşivi).

Bizanslılar döneminden itibaren güzel bahçelerle düzenlenmiş önemli bir bölgedir. Buraya verilen Kuleli ismi Yavuz Sultan Selim devrinde Bostancıbaşı emrindeki sebze, meyva ve çiçek bahçesinin içinde bulunan bir kuleden gelmektedir (Arslan,1992,208).

Sultan Abdülmecid zamanında (1839-1861) yanan ahşap kışla 1845 (bazı kaynaklara göre 1843) yılında yarı ahşap, yarı kârgir olarak yenilenmiştir. Yangın esnasında yapının deniz cephesi tümüyle yandığından yeni yapımında eski haline sadık kalınıp kalınmadığı bilinmemektedir (Şen, 1984)

Kanuni Sultan Süleyman zamanında (1520-1566) kulenin yanına saray ve bahçe yapılmıştır. Bahçe 9 katlı olup, her katı fiskiyeli havuzlarla süslü ve setli olarak yapılmıştır (Çelebi, c.I,468-469).

1837-1842 Yılları arasında kolera salgını yüzünden yapı tahaffuzhane (karantina odası) olarak kullanılmıştır. Kışla 1854 yılına kadar süvari kışlası olarak kullanılmıştır. 1854-1856 Yılları arasında Kırım Harbi nedeniyle müttefik askerler için kışla ve hastane haline getirilen yapı savaş bitiminde ülkelerine dönen bu askerler tarafından yakılarak büyük ölçüde harap edilmiştir.

1856-1859 Yılları arasında tekrar süvari kışlası olarak kullanılan yapı 1859 yılında Kuleli vakası sanıklarının yargılanması için mahkeme olarak kullanılmıştır. 1860 Yılında Sultan Abdülaziz tarafından eski durumuna uygun olarak kâgir sistemde Kalfa Balian'a yaptırılmış ve bu esnada iki kule de ilâve edilmiştir.

1956 Yılında tümüyle kârgir olarak yenilenen kışla binası halen Kuleli Askeri Lisesi olarak kullanılmaktadır.

Sadece cephe uzunluğu açısından (216 m.) bile bakıldığında; boğazda etkin bir görünüme sahip olan, 45000 m².lik alana inşa edilen Kuleli Kışlası 19 ncü yüzyılın modern kışla yapılarından, dikdörtgen plânda ortası avlulu neoklâsik üslupta yığma bir yapıdır.

Kışla genel olarak üç katlı olarak inşa edilmiştir. Bodrum katı ön cephe ile güney cephesinin bir kısmında mevcuttur. Bahçeye açılan koridorun etrafına dizilen odalardan

oluşan zemin kat bütün binayı dolaşır. Birinci Kat ise çok küçük değişikliklerle zemin katın aynısıdır.

Katlar üçerli gruplar halinde düzenlenen dikdörtgen pencerelerle aydınlanmaktadır. Yapılan onarımlar sırasında saçak, korkuluk ve pencere düzeni aslından farklı olarak ele alınmıştır. Kulelerde "S" biçimli konsollar kaldırılmış, kule saçaklarının kurşun kaplanması gerekirken demir korkuluklarla çevrelenerek balkon haline getirilmiştir.

Küçük çaplı ve geniş aralıklı olarak yapılan çinko yağmur olukları detay çözümündeki eksiklikler ve deformasyonlar nedeniyle cephede diğer kısımlardan daha çok bozulmaya neden olmuştur.

Şekil:2.37-Kuleli Askeri Lisesi,1993.

Bu muhteşem kışla yapısı bir an önce restore edilmeli ve gelecek kuşaklarda da yaşatılmalıdır.

2.2.8-Gümüşsuyu Kışlası

Bu kışla, Gümüşsuyu caddesinde, Gümüşsuyu Hastanesinin yanında Sultan Abdülmecid tarafından 1850'de yaptırılmaya başlanan yapı, 1862 yılında Sultan Abdülaziz zamanında tamamlanmıştır. Garabed Amira Balian tarafından ahşap olarak inşaasına başlanan yapı, Mimar Sarkis Balian tarafından tamamlanmıştır.

Gümüşsuyu İmparatorluk binaları olarak bilinen binalarda, Sultan Abdülaziz'i tahttan indiren kıt'alardan biri barınıyordu.

Bu binalarda saraya ve askeri bandoya müzisyen yetiştirmek amacıyla bir müzik okulu kurulmuş ve İtalyan Opera Bestecisi Gaetano Donizetti'nin kardeşi Giuseppe Donizetti tarafından yönetilen İmparatorluk Orkestrası Dolmabahçe Sarayı'ndan önce burada yerleştirilmiştir (Tuğlacı, 1990, 252).

Şekil:2.38- Gümüşsuyu Kışlası, 19. yüzyıl sonu (Tuğlacı, 1990, 252).

19. Yüzyılda yapılan bina klasik kışla yapılarının sade plan şemasını aynen tekrarlar. Bir orta avluyu çevreleyen yapı kollarından oluşan bina, batı cephesinde iki katlı, Dolmabahçe'ye bakan cephesinde ise arazi topoğrafyasından dolayı dört katlıdır (Ş.2.38).

Şekil:2.39- Gümüşsuyu Askeri Hastanesi, 1978 (Tuğlacı, 1990, 253).

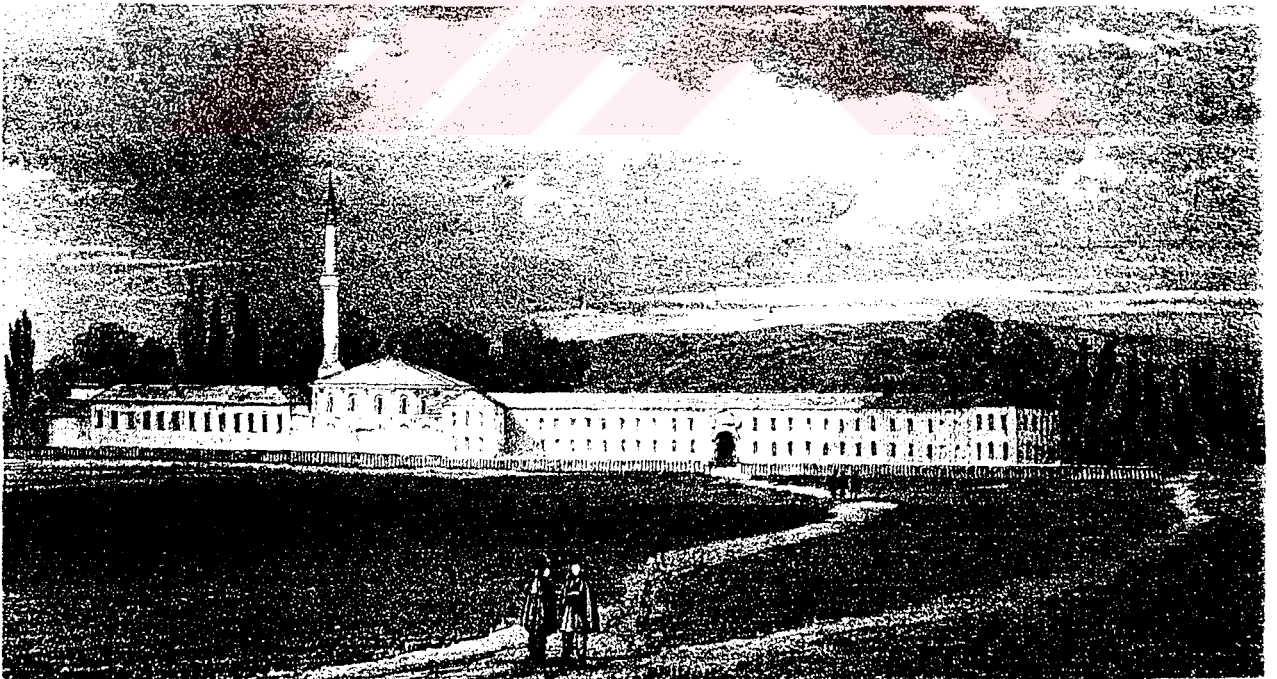
Kışla günümüzde İstanbul Teknik Üniversitesi olarak kullanılmaktadır (Ş.2.40).

2.2.9- Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane Kışlası

Taksim'de ki Topçu ocağı erlerinin tedavisi için Tophane-i Amire Hastanesi olarak Harbiye'de inşa edilmiştir. Açılış tarihi kesin olarak bilinmemekle beraber 1796 yılında tek katlı olan hastane binasına bazı koğuşlar ve dershaneler eklenerek Mekteb-i Harbiye'ye

tahsis edilmiştir. Mimarisini Karabet Balian'ın yaptığı bina Sultan Abdülmecid tarafından 10 Ekim 1846'da resmi olarak açıldı (Cezar, 1971, 109).

1831'de Hassa Müşiri Ahmet Fevzi Paşa tarafından Selimiye Kışlası'nda bulunan Hassa ordusundan seçilen "Sıbyan Bölükleri" için Kışla olarak kullanılan binaya, 1850-1851 yıllarında İngiliz Mimar Smith tarafından bir binicilik binası (manej) bugünkü kültür sitesi ile orduevi arasında inşa edilmiştir. Sultan II.Mahmud'un emriyle 1834 yılında Harbiye Kışlası okul haline dönüştürülmüş, bu amaçla bir camii, kütüphane, hamam, eczane, matbaa ve iyi donatılmış bir laboratuvar ile basımevi de kurulmuştur (Arslan,1992,210). 1834-1845 yılları arasında ki Mekteb-i Harbiye'nin tasvirini Miss Pardoe'nin seyahatnamesindeki litografiden detaylı olarak görüyoruz. "Anlatım ve okulu gösteren litografiden, binanın iki katlı ve dikdörtgen plânda olup, köşelerde ve binanın orta aksında köşke benzer çıkmalar mevcuttur. Bir kısmı iki katlı olan binanın üç tarafına dersaneler, bir tarafına ise litografi atölyesi eklenmiştir. Yapının avlusunda tek minareli bir camii yer almaktadır (Arslan,1992,210) (Ş.2.40).

Şekil: 2.40 Miss Pardoe, Mekteb-i Harbiye, 1836 (Arslan, 1993, 210).

savaşı yıllarında Padişahın isteğiyle kapatılan Mekteb-i Harbiye, ancak Lozan Antlaşması'ndan sonra açılan mektep, bu yıllar arasında Ankara'da Ankara Abidin Paşa Zabıt Talimğâhı'nda eğitimini sürdürmüştür. 1936 yılında Mühendishane-i Berri-i Hümayun binasında bulunan Yedeksubay okulu yapıya taşınmıştır (Ş.2.41).

Şekil:2.41- Mekteb-i Harbiye'nin Cumhuriyet Caddesinden görünüşü,1960.

Şekil:2.42- Mekteb-i Harbiye Taamhanesi, 1960 (Ordu Fotoğraf Arşivi).

1841 Yılında inşaa edilerek, çeşitli askeri hizmetlerde kullanılan, Atatürk'ün de içinde okuduğu tarihi Harbiye Kışlası'nın restore edilerek, Askeri Müze ve Kültür Sitesi haline dönüştürülmesi 1966 yılında kararlaştırılmıştır. Bu nedenle düzenlenen proje yarışmasını Prof.Dr. Nezih Eldem kazanmıştır.

Yapı ikinci derece tarihi eser kapsamında olduğundan, ön blok hariç diğer bloklarda mevcut dış görünüş, kat yüksekliği ve çatı sistemi değiştirilmemiş, döşeme, çatı, tavan, pencere gibi kısımların yıkılarak yeniden inşaa edilmesi plânlanmış ve restorasyon çalışmalarına 1967 yılında başlanmıştır (Çetiner,1994,55). Tarihi Harbiye Kışlası'nın Cumhuriyet Caddesi'ne bakan batı bloku ile kuzey blokunun inşaat ve restorasyonu 1992 yılı sonunda tamamlanmıştır.

Şekil:2.43- Mekteb-i Harbiye Orduevi tarafından Görünüşü, 1960 (Ordu Fotoğraf Arşivi).

Kışlanın restorasyon sonrası plânlarını incelediğimizde; dikdörtgen plânlı yapının ortasında bir büyük avludan başka 4 'de iç avlu görülmektedir. Orta bahçeyi çevreleyen koridor çevresinde sıralanmış odalar bulunmaktadır (Ş.2.44-.2.45). Cumhuriyet

3. DAVUTPAŞA KIŞLASI

3.1-Davutpaşa Kışlası'nın Tarihsel ve Fiziksel Verileri

Kışla; İstanbul'un şehir surları dışında, Topkapı'dan Edirne'ye kadar uzanan eski kervan yolunun üzerinde, Davutpaşa Sahrası olarak adlandırılan mevkide, Çırpıcı ve Haznedar derelerinin arasında denizden 70 metre yükseklikte bir tepenin doğu yamacındadır.

Davutpaşa'da yerleşmenin başlangıcı Bizanslılar dönemine kadar inmektedir. Askeri amaçların dışında sayfiye yeri olarak kullanılan bölge de Bizans İmparatorlarına ait bazı saraylarda bulunmaktadır (Kömürciyan, İstanbul Tarihi XVII Asır, 23). Bizanslılar'a ait Afamea Sarayı'nın, Davutpaşa Sarayı'nın olduğu yerde bulunduğu tahmin edilmektedir (İnciciyan, Bizans Sayfiyeleri, 59). Hammer'e göre Bizanslılar devrinde Hebdemon adı verilen bu bölgede askeri törenlerin yanı sıra, saltanat değişimlerinde, taç giyme törenleri de düzenlenmiştir (Ünver, Tarih Dünyası, 1951, 350,). Ayrıca bu bölgeyi de içine alan Cerrahpaşa ve Haseki' yi de kapsayan bölgeye ise Kserofolos adı verilmişti. Bazı kaynaklar ise bu bölgenin adını Aretai (Erdemliler) olarak belirtmektedir. Bizans İmparatoru IV.Romanos Diogenes (1067-1071) burada birçok köşk yaptırmış, İmparator I.Aleksios Komnenos (1081-1118) ise İmparatorluğu ele geçirmek üzere İstanbul surları önüne geldiğinde karargâhını bu bölgede kurdurmuştur. Bizans döneminden günümüze, deniz ile Davutpaşa kapıları arasında uzanan bazı duvar kalıntıları ve bir burç kalıntısı ile su yolları ve sarnıçlar bulunmaktadır. Bu sarnıçlardan Davutpaşa Kışlası içinde kalan bölümüne çok yakın zamana kadar girilip sandallarla dolaşılabilmekteymiş (R.71). 1970'li Yıllarda yapılan yol yapımı çalışmaları sırasında tonozlu bir yol, bir lahit (R.72) ve 2. ve 3. yüzyıllara tarihlendirilen bazı şapeller bulunmuş ancak, çalışmaların engellenmemesi için iş sahiplerince yok edilmişlerdir. Sadece küçük bir şapelin apsidi üzerindeki Meryem Ana freski Ayasofya Müzesi'nde korunmaktadır (Yücel, İstanbul Ans., 3.Cilt, 1993, 9).

Şekil.3.1- Davutpaşa Kışlası Hava Fotoğrafi

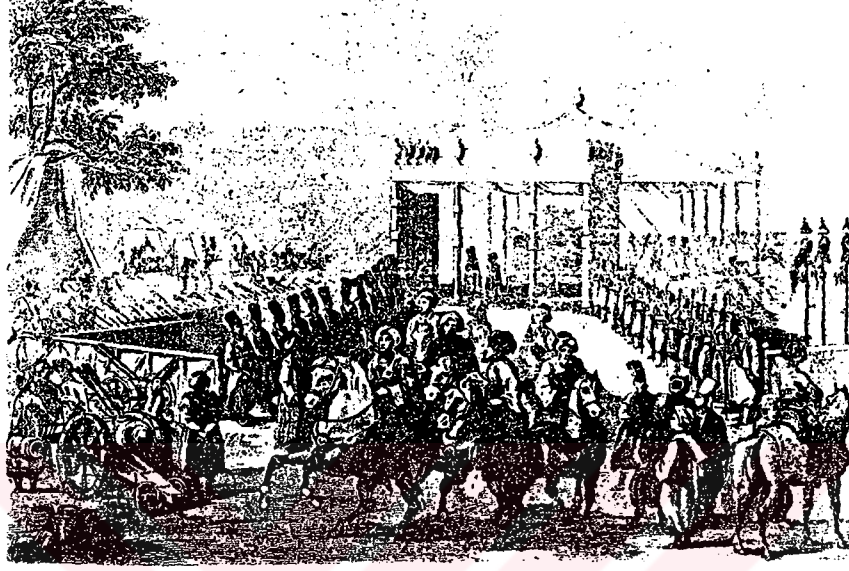
İstanbul'un fethi ile Osmanlılar döneminde askeri açıdan önem kazanan bölgeye II.Bayezid'in (1481-1512) vezirlerinden Davud Paşa'nın (1482-1497) adına izafeten Davutpaşa denilmiştir.

Doğum yeri ve tarihi hakkında kesin bilgi olmamakla birlikte Arnavutluk'tan devşirildiği ve Enderun-i Hümayunda yetiştirildiği bilinen Koca veya derviş lakaplarıyla anılan Davud Paşa uzun yıllar saray hizmetinde bulunduktan sonra saraydan ayrılmıştır. Fatih Sultan Mekmet tahta geçtiği zaman Davud Paşa Anadolu Beylerbeyi'liğine atanmıştır.

1499 Yılında Dimetoka'da vefat eden Davud Paşa'nın cenazesi İstanbul'a getirilerek Davutpaşa Semtindeki Davutpaşa Camii'sinin yakınındaki türbesine gömülmüştür *.

Otlukbeli Savaşı'nda Öncü Kuvvetler Komutanı olarak görev yapmış, Fatih'in Macaristan seferine Anadolu Betlerbeyi olarak katılan Davud Paşa'ya 1478 yılında Rumeli Beylerbeyi ünvanı verilerek Arnavutluk'un fethi için görevlendirilmiştir. Bu görevdeyken döktürdüğü, İşkodra, Dragos ve Gölköy'ün ele geçirilmesine büyük faydalar sağlayan çeşitli toprakların bir kısmı bugün Askeri Müze'de sergilenmektedir. II. Bayezid'in tahta geçmesi ile vezirlik rütbesi verilen Davud Paşa 1482 yılında İshak Paşa'nın azledilmesiyle Sadrazamlığa atanmış ve 15 yıl boyunca bu görevde kalmıştır. 1481 Yılında Memlûklulardan Adana ve Tarsus'u geri almış ve bölgedeki Varsak Türklerini Osmanlı Yönetimine bağlamıştır. 1497 yılında Sadrazamlıktan çıkarılarak Dimetoka'da ikamet ettirilmiştir. Çok zengin olduğu söylenen Davud Paşa, fakirlere, düşkünlere yardım etmesinin yanısıra sağlığında semte adını veren bir camii, imaret, medrese, okul ve çeşmenin yer aldığı Davutpaşa Külliyesi ile, Davutpaşa Kışlası içinde bulunan birçok yapıyı da yaptırmıştır. Ayrıca Tekirdağ'a bağlı Yoncalı ve Bulgu köylerinde birer camii yaptırarak, Ferecik kasabasına içme suyu da getirtmiştir. Davud Paşa bu tesislerin giderlerini karşılamak üzere İstanbul, Edirne, Üsküp, Manastır, Bursa ve İznik'te birçok dükkân, han, hamam, köy ve bahçe vakfetmiştir (Turan, İstanbul Ans. ,1993,38).

İstanbul'un fethi sırasında, 12000 kişilik Yeniçeri ve 4000 kişilik Sipahi ordusu Davutpaşa Sahrası'nda konaklamış olup ayrıca Fatih Sultan Mehmed'in otağı da burada kurulmuştur. Daha onraki yıllarda da Davutpaşa Sahrası askeri açıdan önemini korumuş olup, ordunun Rumeli'ye düzenlenen seferlerinde ilk konaklama yeri olmuştur (§.3.2.).

Şekil : 3.2- Davutpaşa Sahrası'nda Otağ-ı Hümayun, 19. yy. başları (Tuğlacı, 1990, 41).

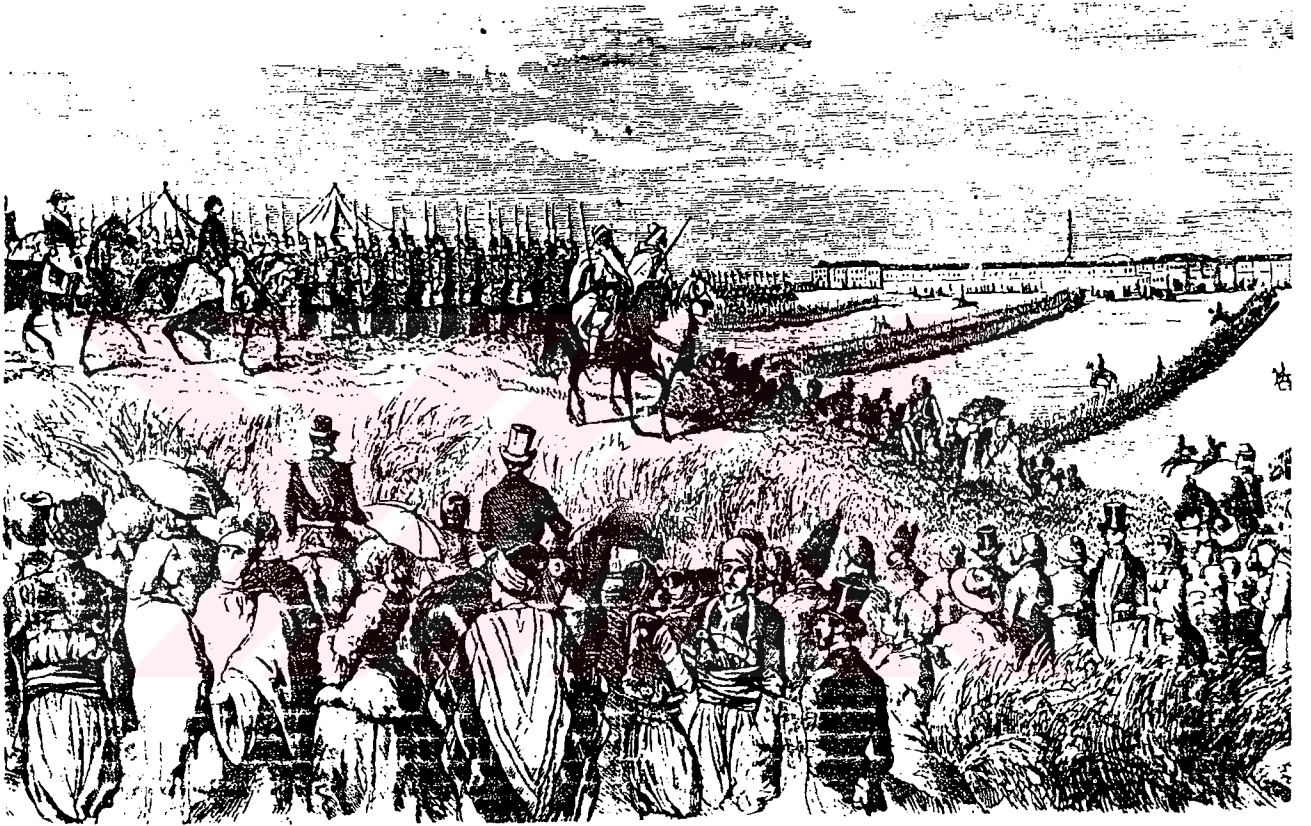
Rumeli tarafına yapılacak seferlerde daha önceden belirlenen günde ordu Davutpaşa Sahrası'na gelir ve burada Padişaha ait Otağ-ı Hümayun ile birlikte diğer çadırlarda kurulurdu. Padişah Otağı'nın Davutpaşa Sahrası'na getirilmesi merasimle olurdu. Merasim alayı önce Topkapı Sarayı'ndan Babüssaade önündeki Padişaha ait iki adet tuğu alır, sonra Beyazıd'a gelinerek Mehter Bölüğünde bulunan Otağ-ı Hümayun merasimle alınarak develere yüklenir ve Davutpaşa Sahrası'na götürülürdü (Ayvansarayı, Hadikat-ül Cevami, Cilt I, 1881, 298). Sahrada her zaman ki yerine kurulan Otağ-ı Hümayun'un önüne tuğlar dikilirdi (§.3.3.).

Şekil : 3.3- Davutpaşa Sahrası'nda savaşa hazırlık, 1877 (Tuğlacı, 1990, 42).

Padişah veya Sadrazam sefere katılacaklarsa, ordu ile birlikte sefere gidecek olan Sancağ-ı Şerif'te merasimle çıkarılırdı. Merasim günü Hırka-i Şerif Dairesi'nde Padişah tarafından Sadrazam'a teslim edilen Sancağ-ı Şerif, Davutpaşa Sahrası'na götürülür ve Sancak Çadırı'nda veya Sancak Köşkünde muhafaza edilirdi (Uzunçarşılı, 1988, 352). Müneccim veya müneccim başı tarafından uğurlu bir saat tayin edilir, Padişaha arz olunduktan sonra onun da kabul etmesi üzerine kararlaştırılan günde hareket edilirdi (Uzunçarşılı, 1988, 366). Padişah sefere katılmıyorsa hareket günü Sancağ-ı Şerifi Sadrazama teslim eder ve orduyu uğurlardı. Ordunun seferden gelişinde Otağ-ı Hümayun

ve diğerk çadırlar tekrar kurulur, tuğlar dikilirdi. Padişah Sadrazamı çadırın önünde karşılar ve ondan Sancağ-ı Şerifi alırdı. Daha sonra da Sadrazamı Otağ-ı Hümayun binasında kabul ederek hediyeler verirdi (Fındıklılı, 1928, II. Cilt, 548) (R.3.4.).

Şekil : 3.4- Sultan Abdülmecid için Davutpaşa Sahrası'nda düzenlenen merasim, 1854
(Tuğlacı, 1990, 42).

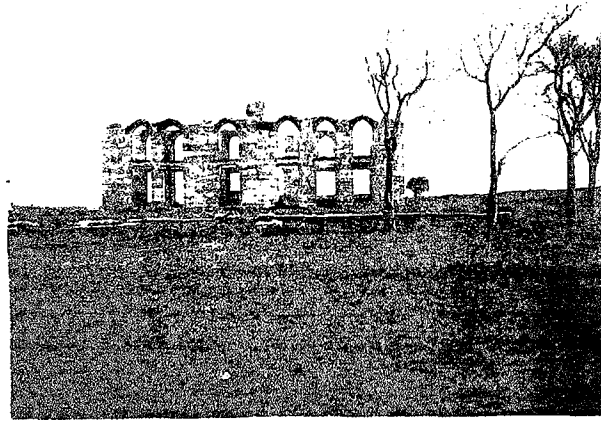
Davutpaşa Kışlası'nın tarihteki kullanımları araştırılarak bu konu ile ilgili ulaşılabilen tarihi belgeler Ek-B'de bulunmaktadır.

3.2- DAVUTPAŞA KIŞLASI İÇİNDE BULUNAN YAPILAR

3.2.1-Mehmet Paşa Köşkü

Davutpaşa Kışlası sınırları içinde bulunan en eski yapıdır. Bazı kaynaklarda yapıdan Sancak Köşkü olarak ta bahsedilmektedir. Eldem, Moltke'nin 1851/2 tarihli bir haritasında Mehmet Paşa Köşkü'nün yerinde Ahmet Paşa Köşkü adı verilen bir yapı bulunduğunu, 1788 tarihli bir arşiv vesikasında ise Mehmet Paşa Kasrı'ndan bahsedildiğini yazıyor (Eldem, 1969, 239). Yine Başbakanlık Arşivi Baş Muhasebe Kalemî Defterlerinden 15905 Numaralı ve 1160 H. (1747M.) defter ve Cevdet Tasnifi Saray 8020 Numaralı 1150 H. (1737 M.) Vesikada da Mehmet Paşa Köşkü ismi geçmektedir. Mehmet Paşa Köşkü'nün yapım tarihi ve tarihte hangi Mehmet Paşa'nın adına izafeten yapıldığı bilinmemektedir. Ancak Helenistik dönem yapısı görüntüsünde olan bu yapının onarımı ile ilgili belgelerin tarihlerine (1737 ve 1747) bakarak 1737 yılından önceki bir tarihte yapıldığını söyleyebiliriz. 1925- 1926 Yıllarında Sedat Hakkı Eldem tarafından gezilen bu yapıda kagir duvarların etrafındaki ahşap direklerle çatının mevcut olduğunu, ancak fotoğraf çekilmesine izin verilmediğini yazarın Köşkler ve Kasırlar adlı kitabından öğreniyoruz (Eldem, C.I,1969,240).

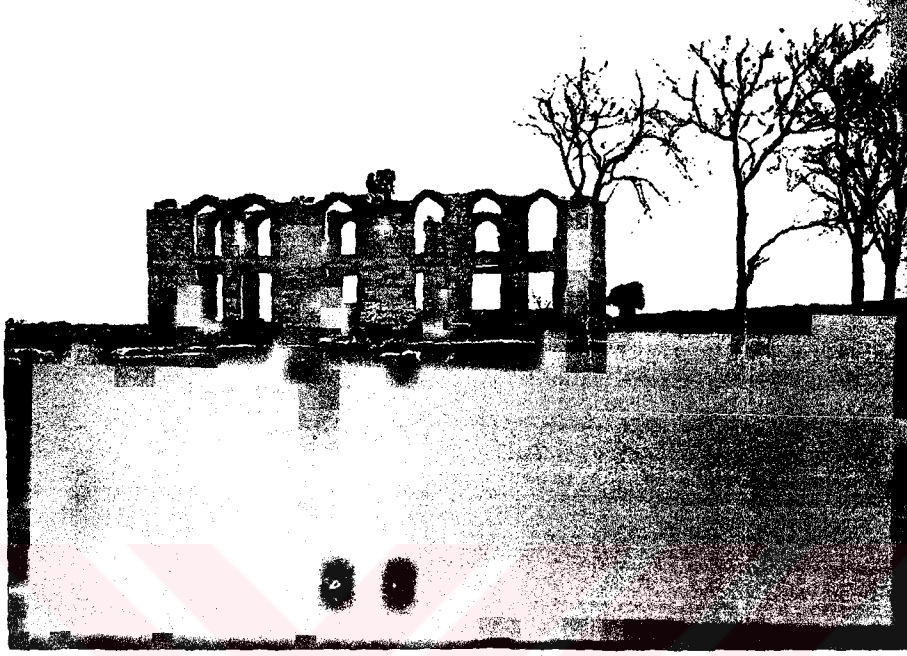
Eldem, 1936 yılında rölöve çalışması yapılırken köşkün fotoğraflarını çekmiştir. Bu fotoğraflarda köşkün iki katı ve hatta üst pencere kemerleri de görülmektedir (Ş. 3.5.).

Şekil : 3.5- Mehmet Paşa Köşkü, kuzey görünüşü, 1936 (Eldem, 1969, 241).

Şekil :3.6- Mehmet Paşa Köşkü, Güney görünüşü (Eldem, 1969, 241).

Şekil : 3.7- Mehmet Paşa Köşkü, güney cephesi, 1936 (Eldem, 1969, 242).

Köşk, vaziyet planında (Ç.3.2.1.) Kışla binasının güneydoğusunda, Hünkar kasrının batısında yer almaktadır.

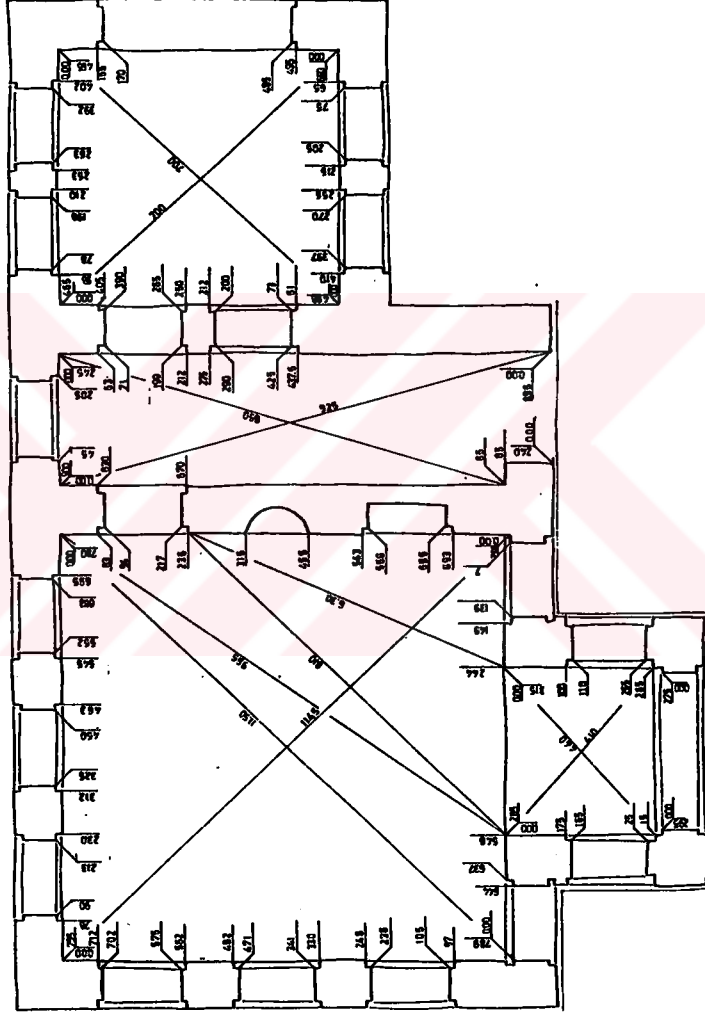
3.2.1.1-Plânlama Özellikleri

Kuzeyden güneye doğru eğimli bir arazi üzerinde ve kuzey cephesi yol tarafında olan yapının günümüzde diğer üç tarafı bahçe ile çevrilidir. Ancak Cevdet Saray Tasnifi 8020 numaralı vesikaya göre köşkün güney cephesinde mermer bir havuzun varlığından bahsedilmektedir.

EYLÜL 1996

RÖLÖVE

DAVUTPAŞA KIŞLASİMEHMET PAŞA KÖŞKÜ

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN 9375011 ZÜHAL ÇETİNER

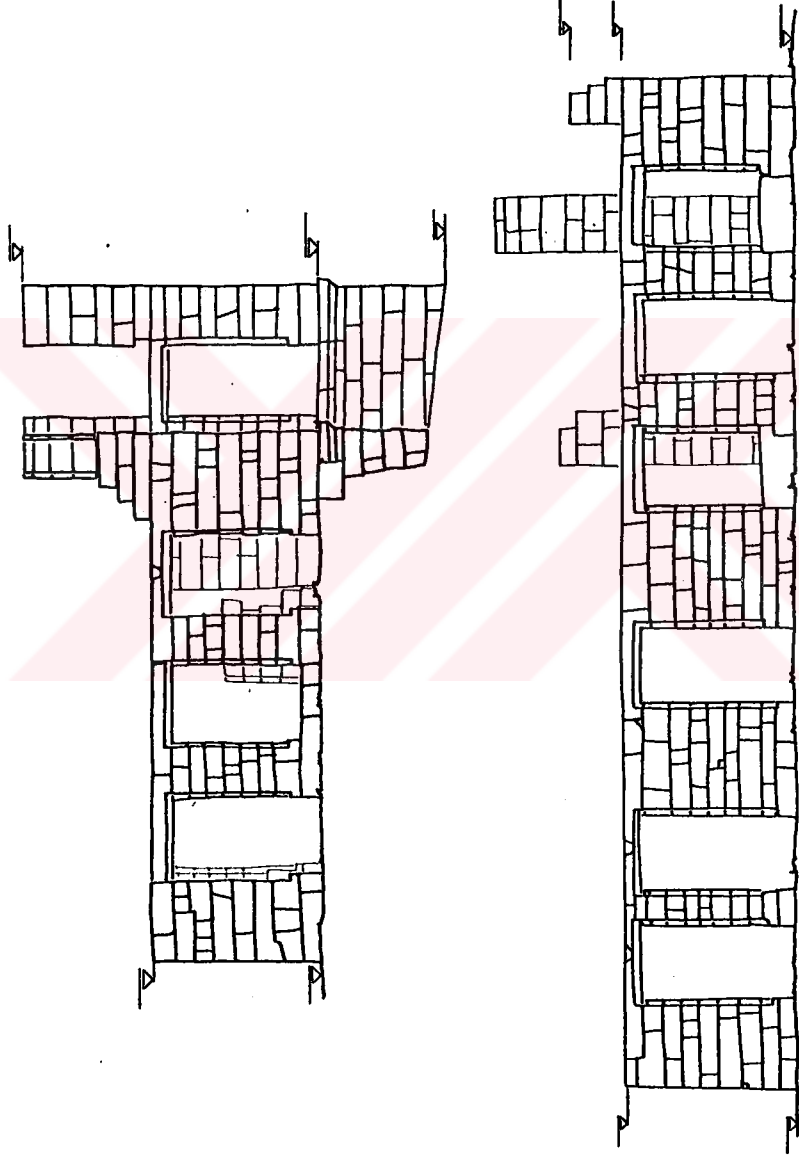
Çizim.3.2.1.1.

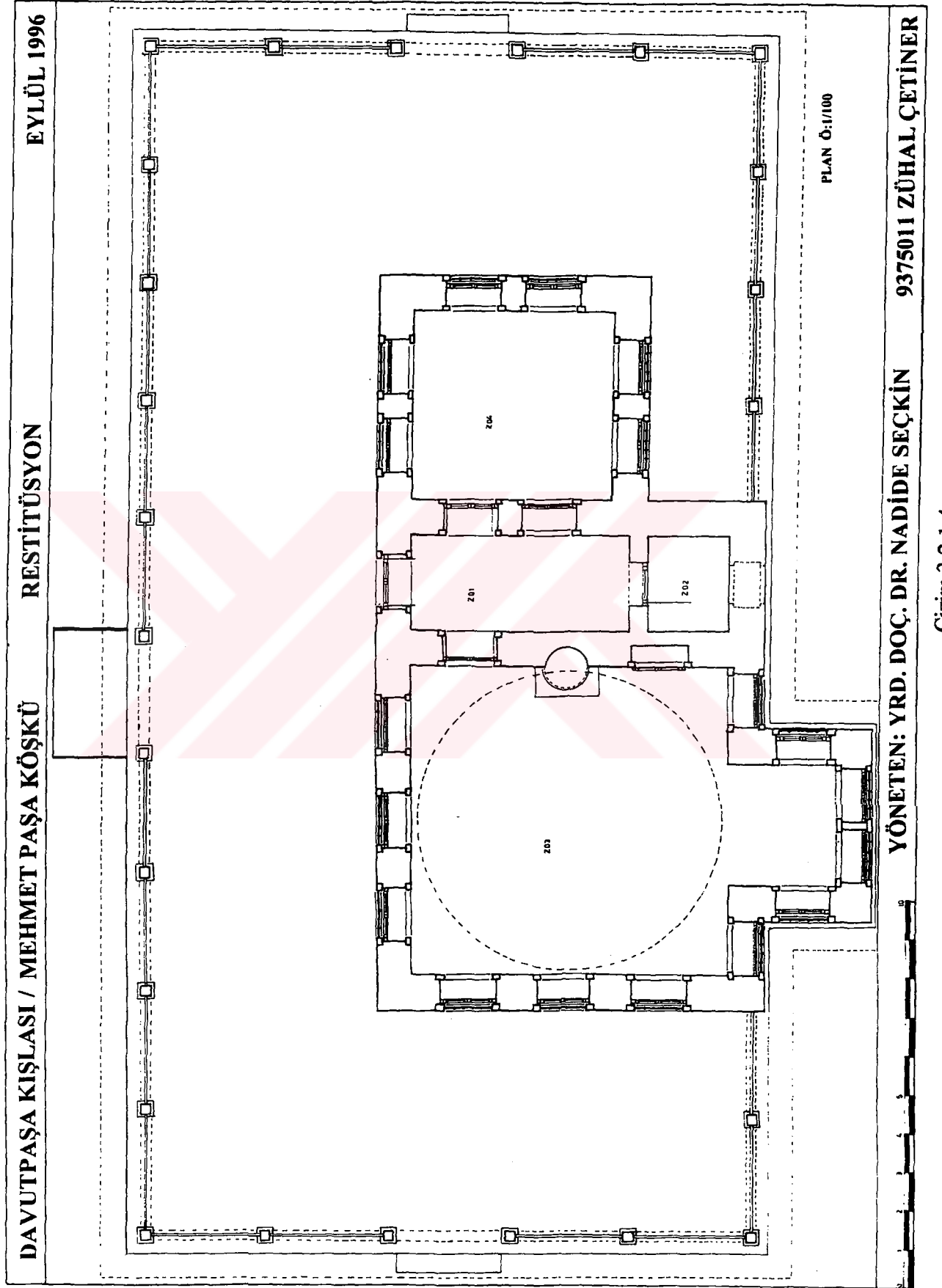
DAVUTPAŞA KIŞLASI / MEHMET PAŞA KÖŞKÜ RÖLÖVE EYLÜL 1996

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN 9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim.3.2.1.2.

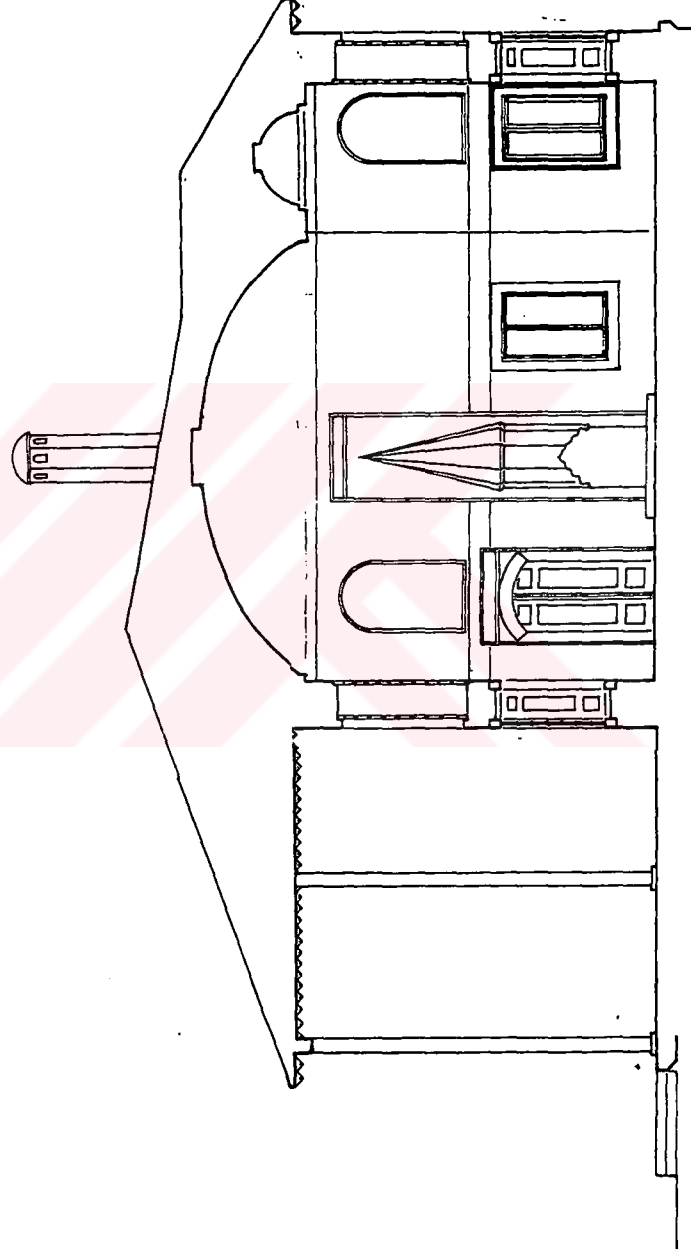
DAVUTPAŞA KIŞLASI / MEHMET PAŞA KÖŞKÜ	RÖLÖVE	EYLÜL 1996
		
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN	9375011 ZÜHAL ÇETİNER	

EYLÜL 1996

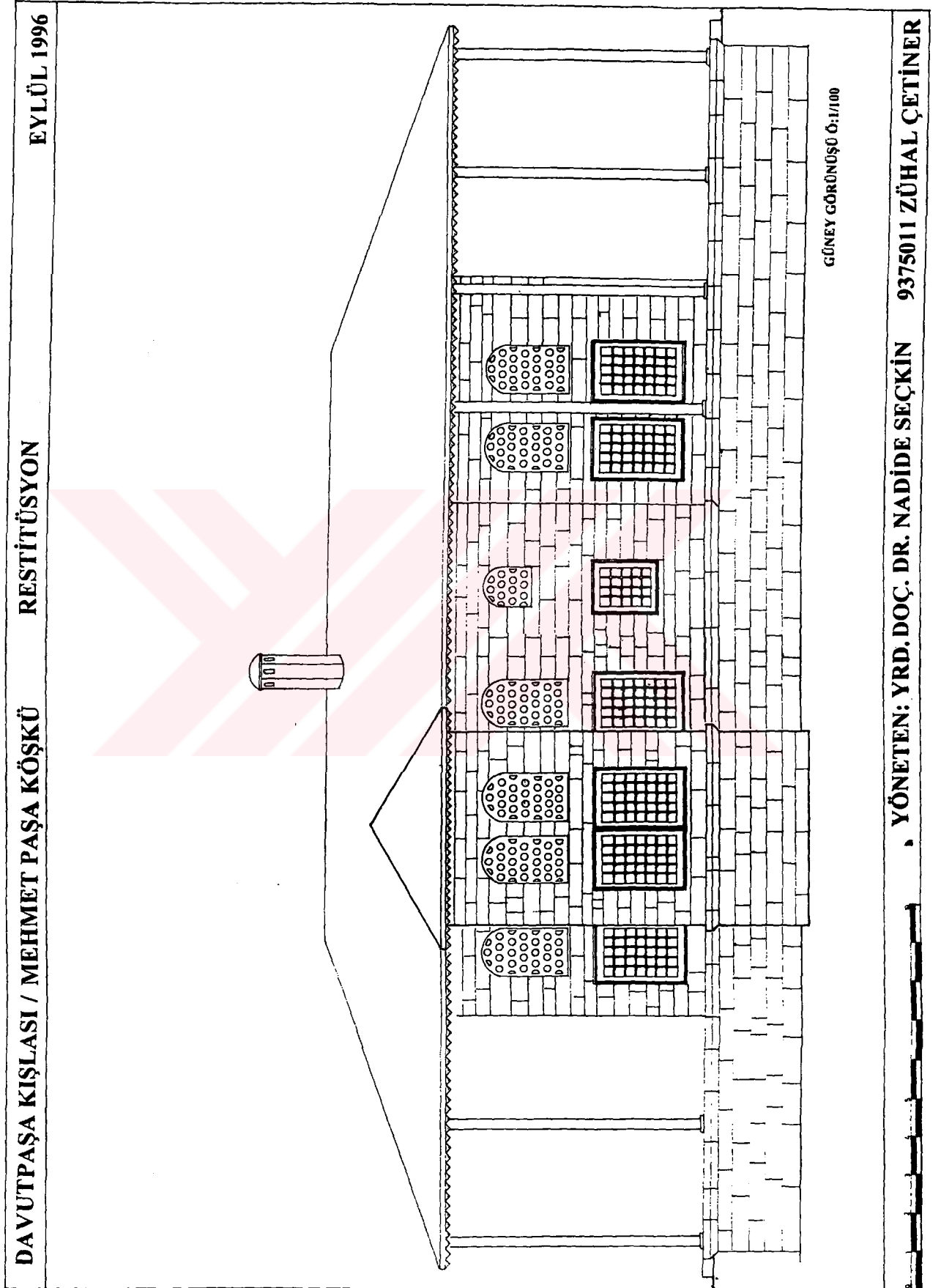
RESTİTÜSYON

DAVUTPAŞA KIŞLASI / MEHMET PAŞA KÖŞKÜ

A-A KESİTİ Ö:1/100

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN 9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Yapı 19.00 x 12.70 metre boyutlarında inşa edilmiş olup üç cephesinde 6 metre genişliğinde bir revak ile çevrelenmektedir (Ç.3.2.4. ve Ç.3.2.6.). Revakın çevresinin ahşap (meşe) direklerle çevrili olduğunu Cevdet Saray Tasnifi 8020 numaralı vesikadan öğreniyoruz. Eldem'de 1925-1926 yıllarında yapmış olduğu gözlemlerle bunu doğrulamaktadır. 3'er metre aralıklarla düzenlenen ahşap sütunlar 30x30 cm. boyutlarında ve 25 adettir (Eldem, 1969, 241).

Köşk uzun zamandır kullanım dışı olduğundan bakımsız kalmış ve doğal tahribata uğramıştır. Bu tahribat sonucu yapının iç ve dış zemini toprakla dolmuş ve üstünde bitki örtüsü oluşmuştur. Bugüne kadar yapının yakın çevresinde yada herhangi bir yerinde kazı çalışması yapılmadığı için zemin kotu ve döşeme kaplaması hakkında kesin bir bilgiye sahip olunamamaktadır (Ç.3.2.1).

Yapı kesme küfeki taştan yığma olarak inşa edilmiştir. Duvar kalınlıkları dış ve iç duvarların hepsinde 90 cm. olup sadece tuvaleti koridordan ayıran iç duvar 50 cm.dir. Duvarlar birbirine metal kenetlerle bağlanmıştır (Resim 2, 3, 6, 9, 10). Yapıyı sağlamlaştırma amacıyla konulan bu kenetler paslanma nedeniyle duvarları patlatmış ve yapıda tahribata neden olmuştur (Resim 2, 3). Günümüzde metal kenetlerin çoğu taşların kırılmasından dolayı açıktadır.

Kuzeyden 1.45 metre eninde bir kapı ile 2.5 metre genişliğinde bir koridora geçilmektedir. Koridorun sağında 1.40 metre genişliğinde bir kapı ile girilen 7.88x7.89 metre boyutlarında Z03 numaralı mekan bulunmaktadır. Mekanın güney cephesi 3.15x2.85 metre boyutlarında bir cumba şeklinde planlanmıştır. Köşkün arz odası olarak tanımlanan bu oda 12 altta 12 üstte olmak üzere toplam 24 adet pencereyle aydınlatılmaktadır. Mekanın koridor tarafındaki iç duvarında ise ahşap kapaklı bir dolap (Ek-B) ve ocak yeri bulunmaktadır (Ç.3.2.2 ve Ç.3.2.5). Eldem Köşkler Kasırlar adlı kitabında oda iç duvarlarının çini ile kaplı olduğunu yazmıştır. Ancak günümüzde çini altı kaplaması olarak düşünülebilecek hiç bir harç izine rastlanmamıştır.

Koridorun sol tarafında ise yine 1.25 metre genişliğinde bir kapıdan girilen 4.65x4.68 metre boyutlarında ve kare planlı Z02 numaralı mekan bulunmaktadır. Mekan altta 6, üstte 6 olmak üzere 12 adet pencere ile dışa açılmaktadır. Ayrıca mekan ile koridor arasındaki duvarda bir pencere daha bulunmaktadır.

Koridorun uzantısında, zeminde tuvalet gideri olduğu tahmin edilen bir çukur nedeniyle tuvalet olduğu düşünülen Z02 numaralı mekan bulunmaktadır. Tuvalet de dış cepheye 2 adet pencere ile açılmaktadır.

3.2.1.2- Cephe Özellikleri ve Bezeme

Cephelerde gözlemlenen pencere gruplanmaları iç mekandaki düzenlemeleri dışa yansıtmaktadır. Çünkü aynı mekana açılan pencereler aralarındaki küçük doluluklarla gruplanmış gibi görülürler. Farklı mekanlar arasındaki doluluk oranı ise diğerlerinin 2 katıdır (Ç.3.2.6.).

Eldem'in 1936 yılında çekmiş olduğu resimlerden ve güney cephesinde cumba kısmındaki duvar kalıntısından yapının iki kat yüksekliğinde ve tek katlı olarak inşa edildiğini görüyoruz. Alt ve üst pencereler arasındaki yüksekliğin araya bir döşeme girmesine izin vermeyecek şekilde az olması ve yapının iç duvarlarında herhangi bir döşeme izine rastlanmaması, yapı planlamasında herhangi bir yerde merdiven boşluğuna yada izine rastlanmaması yapının tek katlı olduğunu doğrulamaktadır.

Cephelerde duvar kaplamasını yansıtacak hiç bir iz rastlanmamıştır. Sadece düzgün formda kesme taş görülmektedir.

Güney cephesinde revak yüksekliği 2.5 metreye kadar çıkarken kuzey cephesinde ise arazinin eğiminden dolayı 60 cm.ye kadar inmektedir. Revakı çevreleyen ahşap direklerin aralarında perde ve ahşap korkuluklar bulunduğunu Cevdet Saray Tasnifi 8020 numaralı belgeden öğreniyoruz (EK-B).

Yıl
SOMANTAS... KEZİ

Günümüze ulaşan yapı kalıntılarına bakarak çatı ve saçak düzeni hakkında birşey söylemek mümkün olmasa da Osmanlı mimarisindeki diğer köşkler ve Eldem'in restitüsyonları bu konuda fikir vermektedir. Revakın üstünü de örten iki eğimli kırma çatı, cumba kısmının üstünü örten yine iki eğimli çatı ile birleşmektedir (Ç.3.2.5 ve Ç.3.2.6.).

3.2.2-Otağ-ı Hümayun (Taş Kasır- Hünkâr Kasrı)

Araziye adını veren Davud Paşa'nın burada padişah orduyu uğurlamaya yada karşılamaya geldiği zamanlar kalabilmesi için bir köşk yaptırdığını Hadikatül-cevami'den öğreniyoruz. Hakkında çok fazla bilgi bulunamayan bu kasır 1509 yılında İstanbul'daki büyük depremde yıkılmış olabilir (Duruçay, 1963, 7).

Daha sonraları ise sürekli bir askeri isyan korkusuyla yaşayan Valide Sultan, 1597 tarihinde bu kasrı yaptırmıştır (Eldem, 1969, 210). Bu tarihlerde Hassa Mimar olan Dalgıç Ahmet Ağa kasrın mimarı olarak kabul edilmektedir (Duruçay, 1963, 7). Eldem Sultan III. Mehmed'in Eğri seferi dönüşünde henüz tam bitmemiş olan bu kasıra geldiğini yazar (Eldem, 1969, 210).

Daha sonraları Sultan I. Ahmed bu kasıra bir çeşme yaptırmış ve üstüne;

"Yaptırıp bu çeşmeyi bulda saadetle bu dem
Eyleye daim safalar devlet ile kâmuran
Canı ben terk etmeyince bulmadım canana yol
Tek-i ser ettim bu yolda ta bulam masuda yol
Aşkî hakkı bulmadı şol dünyada kim
Bulmadı umman-ı aşk içre bugün sahile yol
Râb-ı doğrudan çıkanlar bulmadı herkez necat
Akil isen gözle şer'i bulasın mevlaya yol

Sırrı Ahmet'ten eğer var ise gönlünde eser
 Hâsıl-ı maksuda erer hem bulur maksuda yol
 Akıl isen gûş kıl sen bahtının güftarına
 Akıl isen gûş kıl sen bulasın mevlaya yol" yazdırmıştır.

Kasır en muhteşem günlerini Avcı Mehmed'de denilen Sultan IV. Mehmed zamanında yaşamıştır. Ava çok düşkün olan bu padişah bu köşkte kalır ve etrafındaki geniş ormanlık arazide avlanırdı. Sultan IV. Mehmed zamanında bu köşk için çiniler ısmarlanmıştır (Eldem, 1969, 210). 1938 tarihinde İstanbul Üniversitesi'nden bir uzman grubun yaptığı çalışmalarda sıvaların altında çiniler bulunmuştur (Duruçay, 1963, 9).

Sultan I.Mahmud zamanında Davutpaşa Kasrı has oda 1737 tarihinde tamir ettirilmiştir (EK-B.). Bu belgede mefruşattan hiç bahsetmeyerek sadece tamir dediğine göre büyük bir olasılıkla yapı 1737 senesinde İstanbul'da olan 8 şiddetindeki depremde hasar görmüş olabilir (EK-A).

Yine I.Mahmud zamanında 1739 senesinde Valide Sultan Dairesine hasır döşettirilerek 61.5 kuruş ödenmiştir (EK-B.).

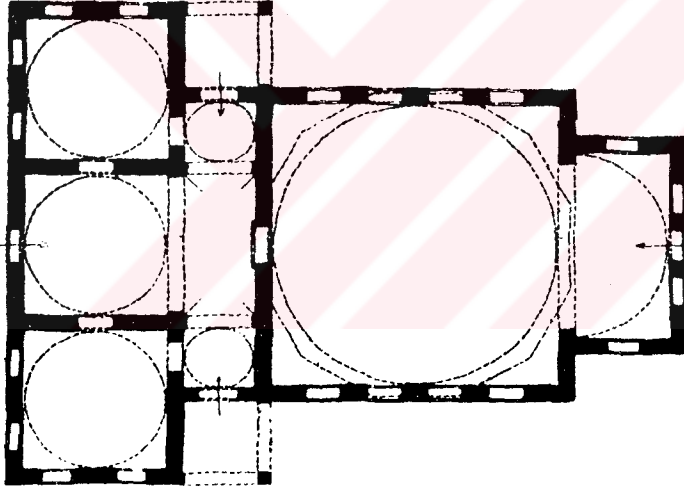
Sultan II.Mahmud döneminde 1820 yılında kasır tekrar tamir ettirilmiştir (EK-B.). Bu tamiratın nedeni 1819 yılında İstanbul'da meydana gelen 6 şiddetindeki deprem olabilir (EK-A).

Otağ-ı Hümayun 1849 tarihinden sonra uzunca bir müddet kullanılmamış ve yapı askeri cephanelik olarak kullanılmıştır (Duruçay, 1963, 8). Yapının Abdülmecid döneminde 1850 yılında tekrar döşendiğini Cevdet Askeri 12998 numaralı vesikadan öğreniyoruz.

3.2.2.1- Planlama Özellikleri

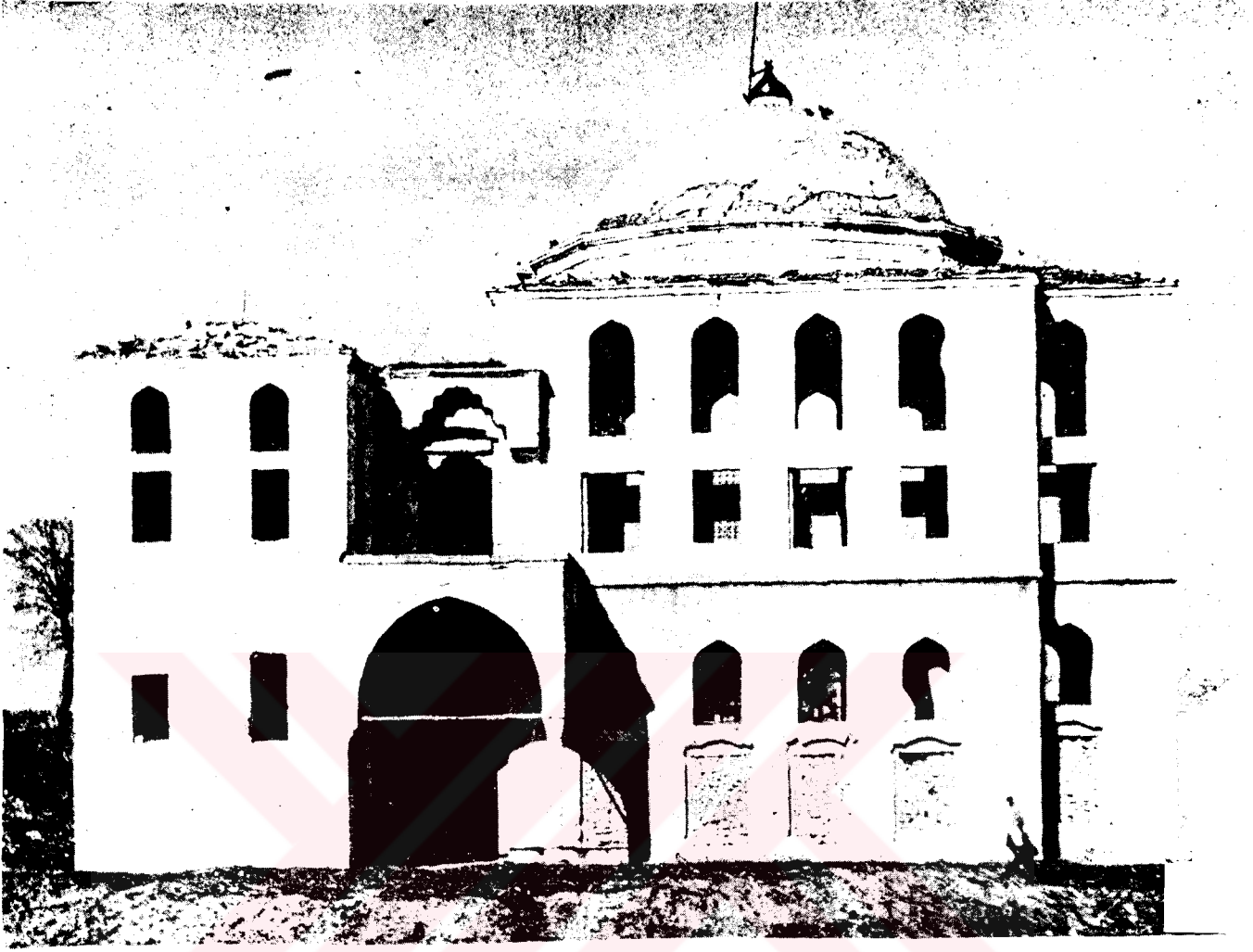
Otağ-ı Hümayun kışla binasının güneydoğusunda yer almaktadır. Özenle işlenmiş kesme taştan inşaa edilen bu yapı iki katlıdır. Yapının her iki katıda aynı plan şemasında düzenlenmiştir. Yapının günümüzde herhangi bir eki bulunmamaktadır. Oysa tarihi belgelerin çoğunda padişah hamamından bahsedilmektedir. Kasır çevresinde bir kazı çalışması yapıldığı takdirde büyük olasılıkla hamam kalıntılarına rastlanacaktır.

1910 senesinde Gurlitt'in yapının içine girmeden çizdiği plan ve cephe çok az değişiklikle kasrın bugünkü durumunu yansıtmaktadır.

Şekil : 3.8- Gurlitt'in Planı, 1910, (Eldem, 1969, 41).

Yapıda merdivenlerin alt kata uzanan kolu ile ana salonun kapısının, üst katta ise merdivenin üst kata ulaşan kolunun tam karşısında büyük salonun bulunması iyi çözülmüş bir planlamayı göstermektedir.

Şekil : 3.9- Otağ-ı Hümayun'un güneybatı'dan görünüşü, 1936 (Eldem, 1969, 223).

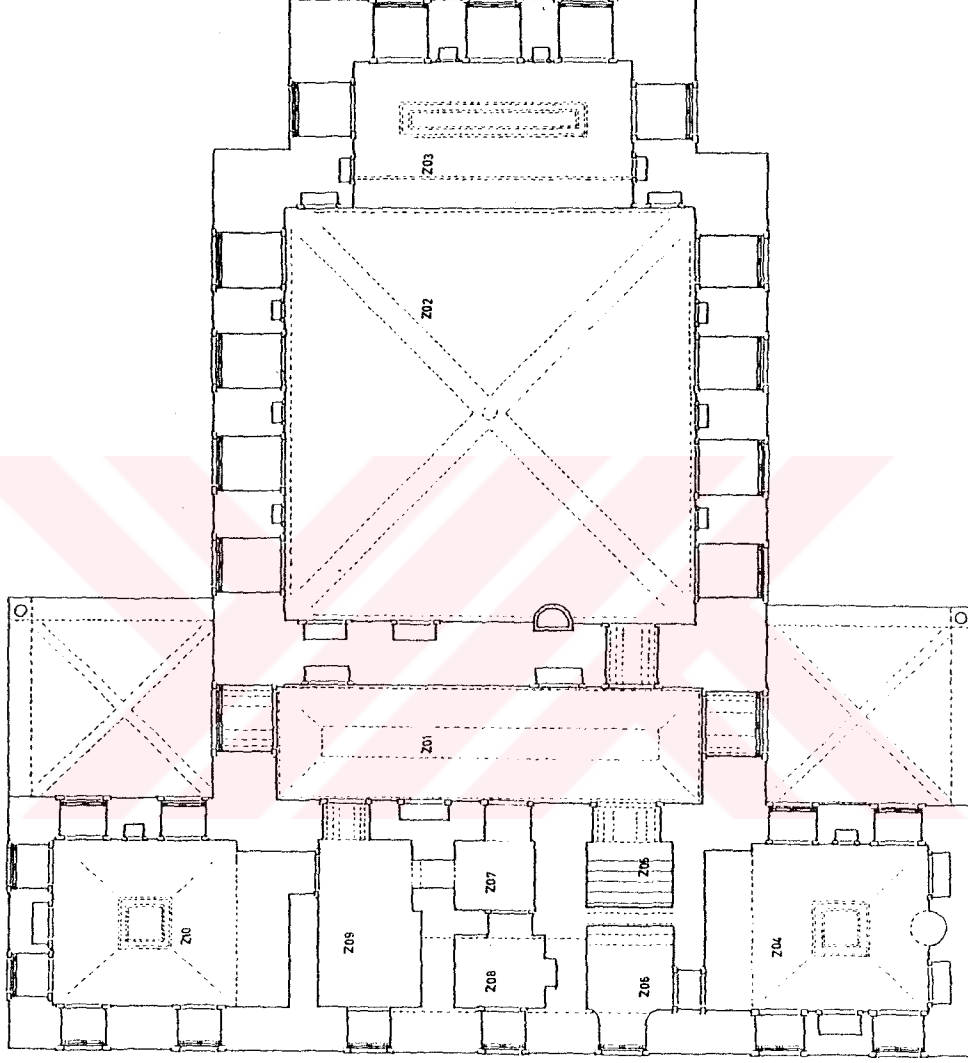
3.2.2.1.1- Zemin Kat

Zemin kata karşılıklı iki cepheden aynalı tonozla kapatılmış olan revaklardan girilir. İki cephe arasında uzanan 3.1 metre genişliğinde 10.95 metre uzunluğundaki koridor ana ve tali mekanları bölmektedir. Koridorun sağ tarafında 1.30 metre genişliğinde bir kapı ile girilen 10.85x10.32 metre boyutlarında kare formlu ana salon bulunur. İki tarafından dikdörtgen formlu 4'er pencereyle aydınlatılan bu salonda pencere aralarında duvar nişleri vardır. Bu duvar nişlerinden bir tanesinde yaklaşık 15 cm. boyunda çini görülmüştür. Yapılan incelemelerde yapının başka hiçbir yerinde çini bulunamamıştır. Yapının farklı

DAVUTPAŞA KİŞİLAŞI / HÜNKAR KASRI

RÖLÖVE

EYLÜL 1996

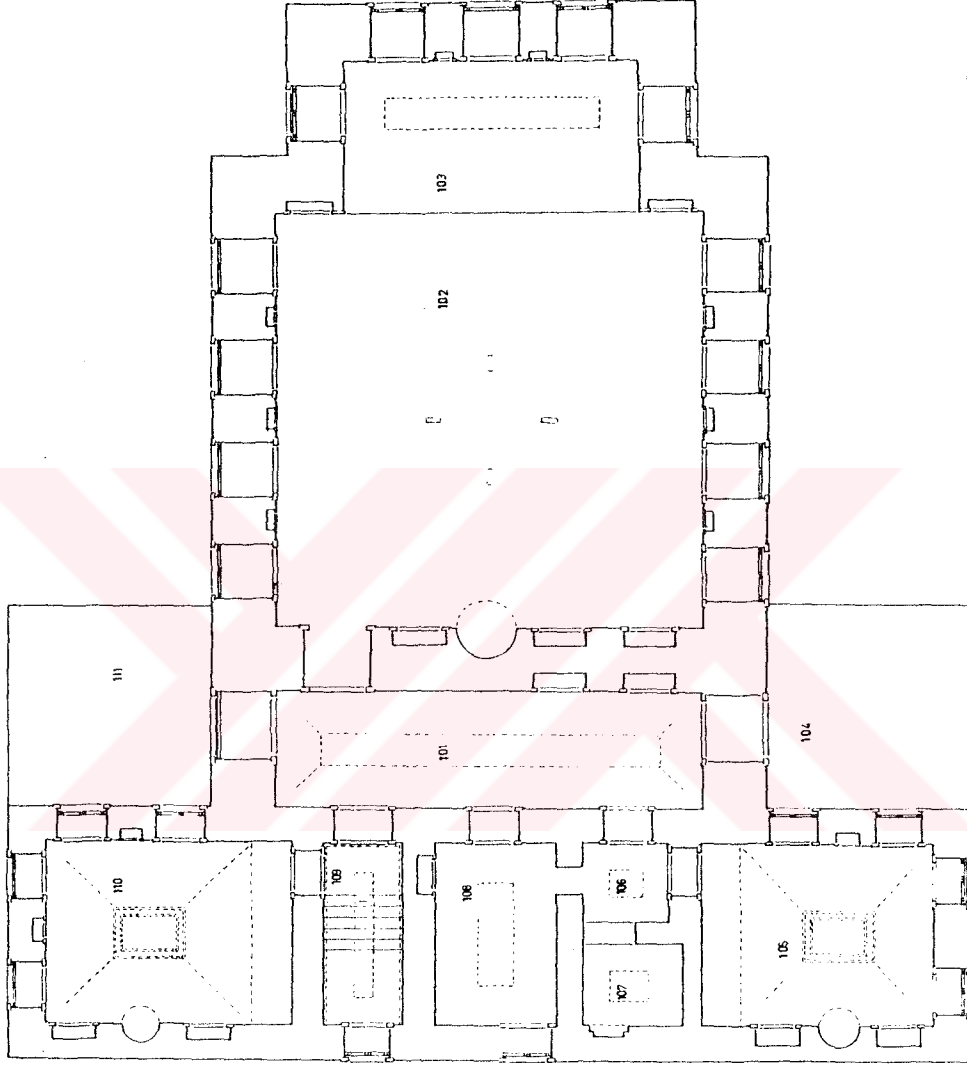

ZEMİN KAT PLANI Ö:1/50

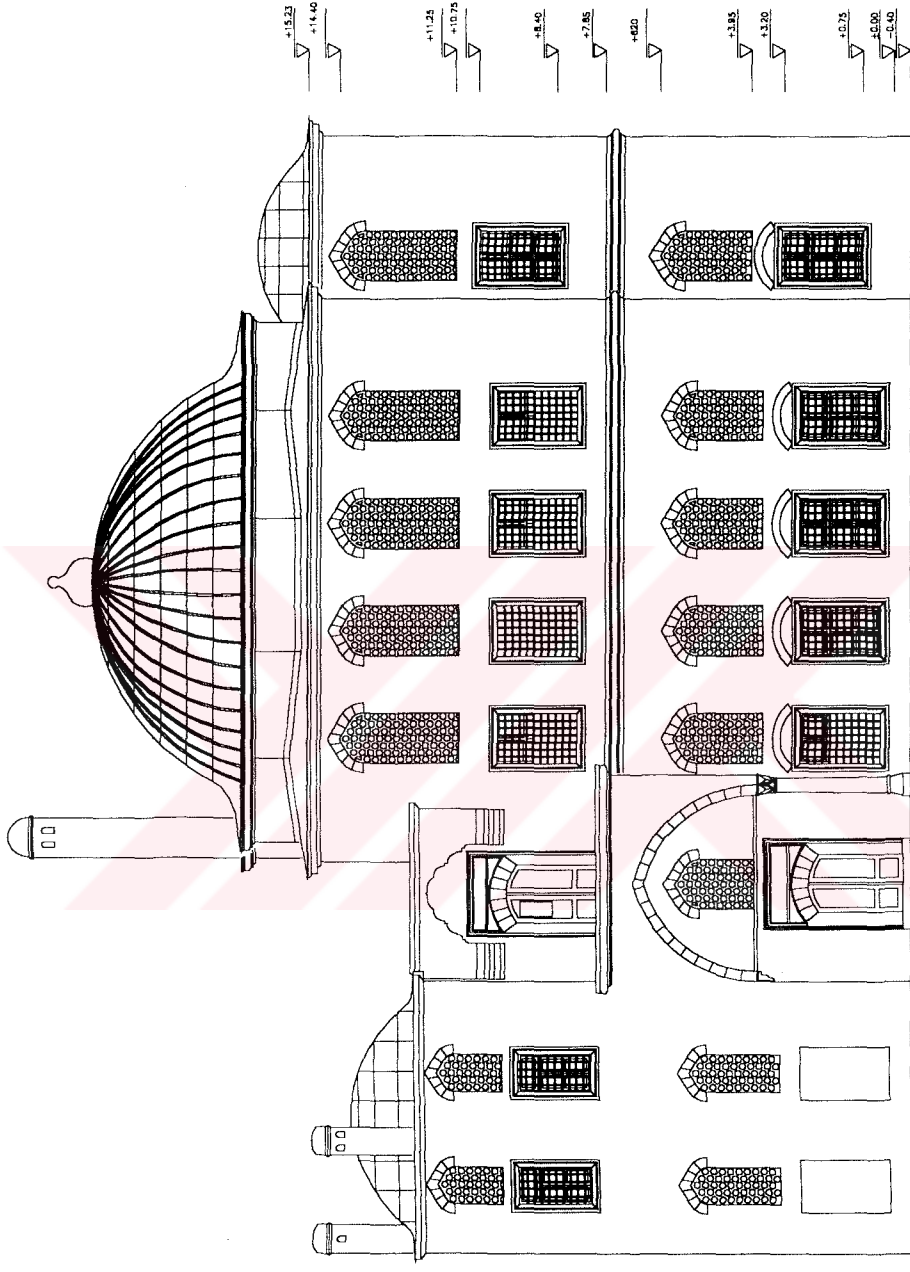
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim 3.2.2.1.

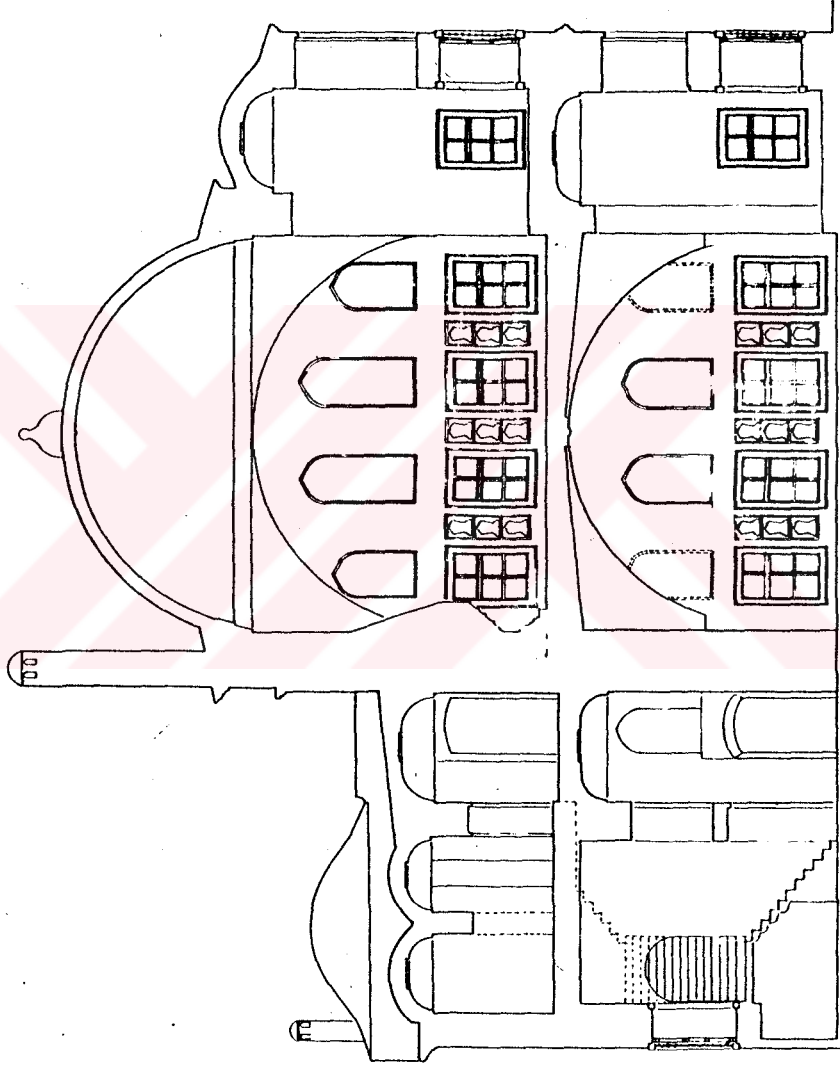

1. KAT PLANI Ö:1/50

EYLÜL 1996

DAVUTPAŞA KIŞLASI / HÜNKAR KASRI

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

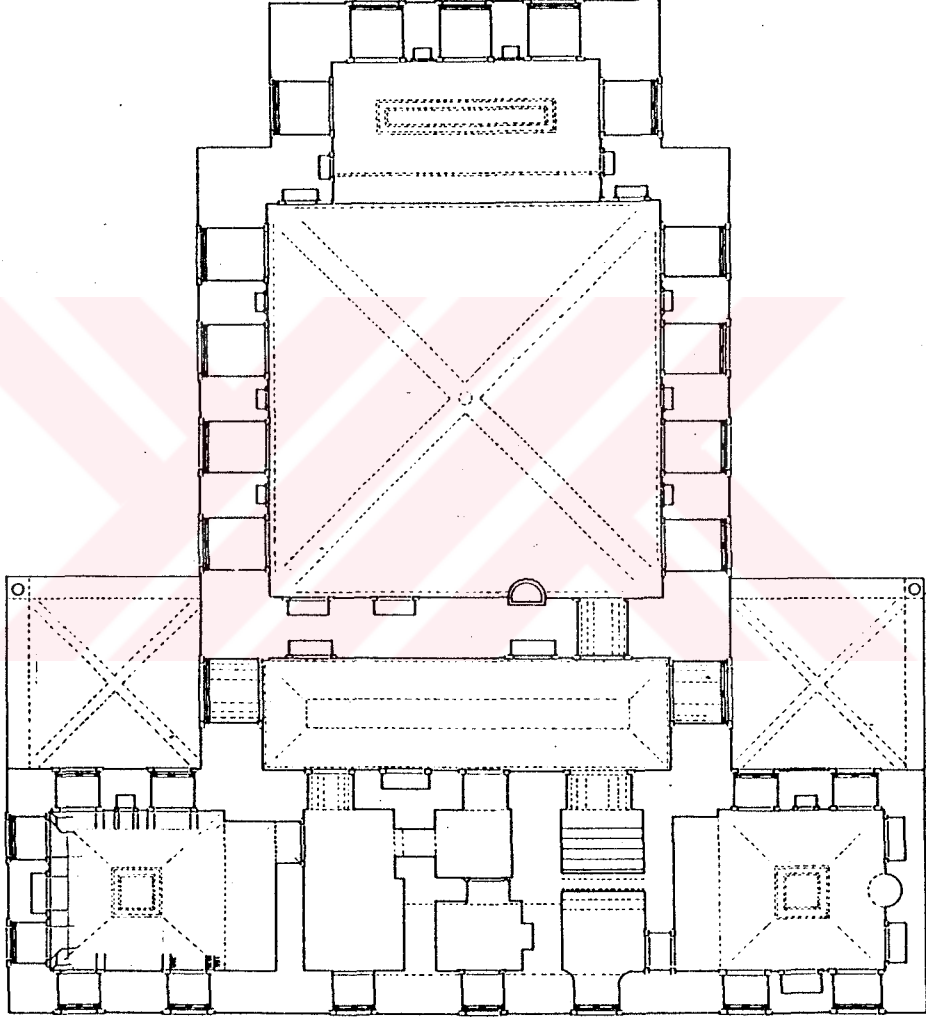
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

Çizim. 3.2.2.3.

EYLÜL 1996

RESTİTÜSYON

DAVUTPAŞA KİŞLASI / HÜNKAR KASRI

ZEMİN KAT PLANI Öl:1/50

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

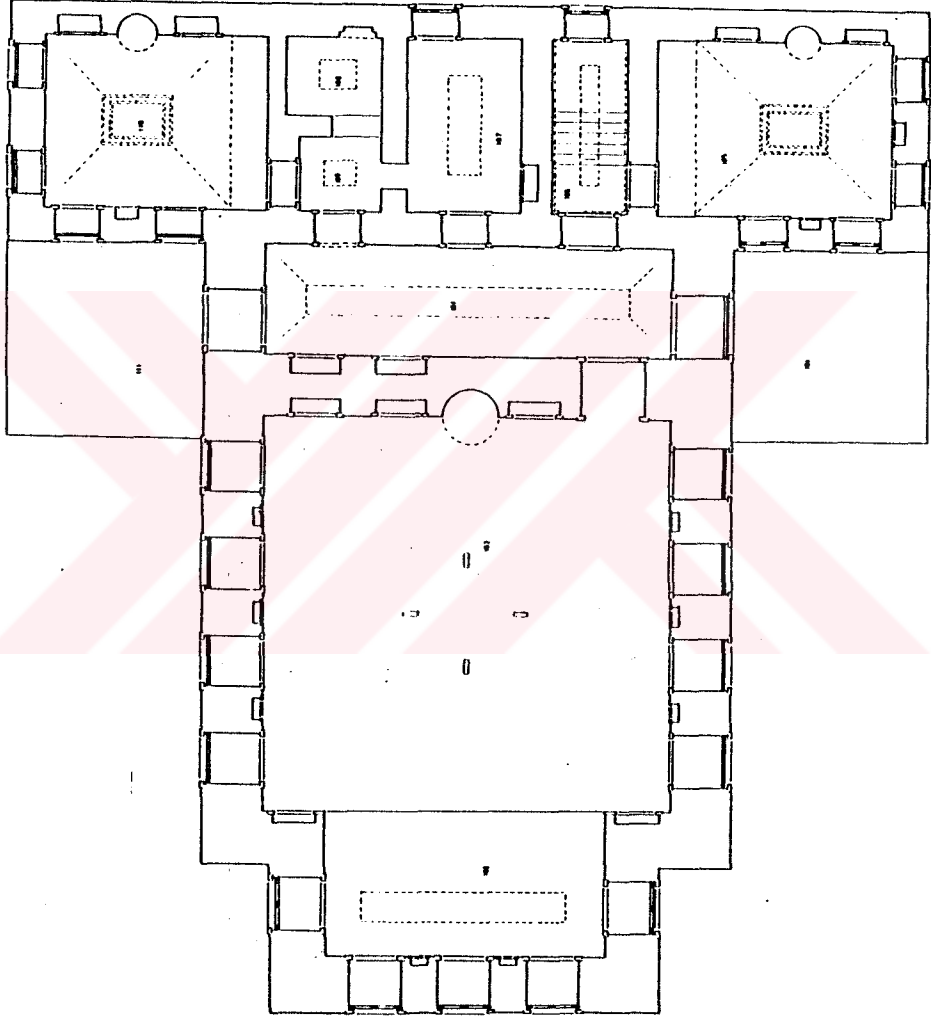
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

Çizim3.2.2.5.

EYLÜL 1996

RESTİTÜSYON

DAVUTPAŞA KIŞLASI / HÜNKAR KASRI

DİĞ-İ HÜNKAR HÜNKAR KASRI
BİRİNCİ KAT PLANI

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

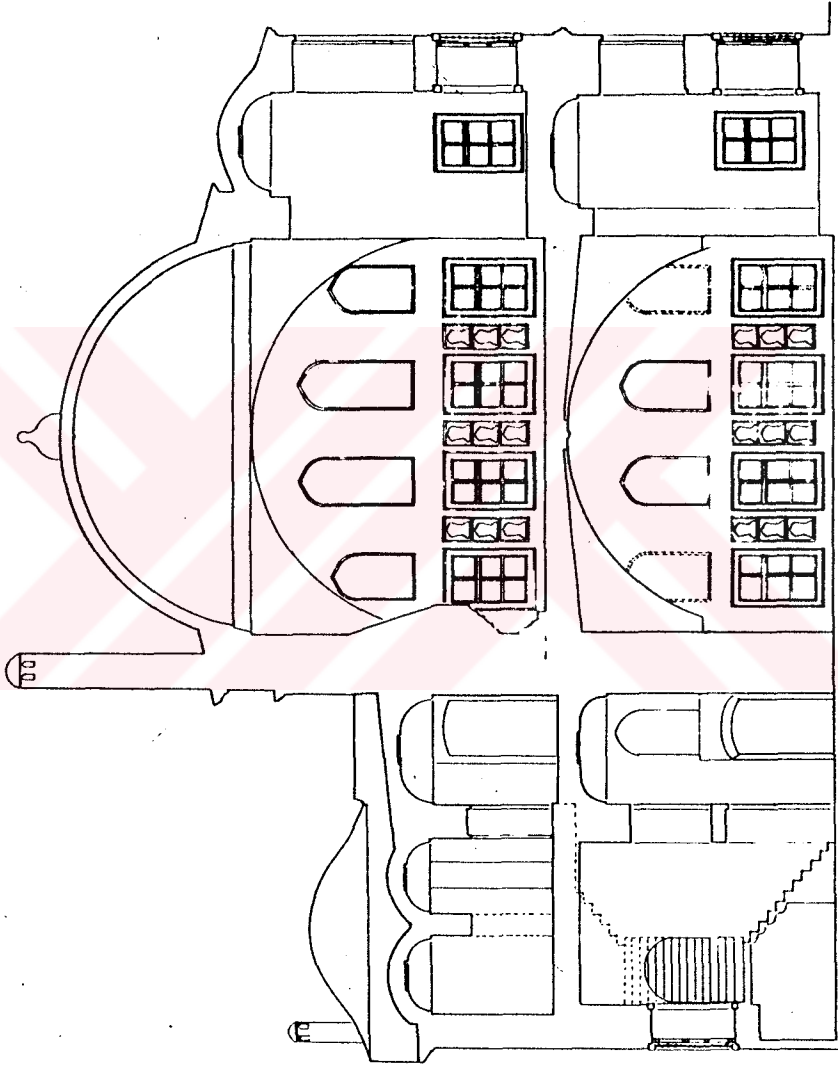
9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim.3.2.2.6.

EYLÜL 1996

RESTİTÜSYON

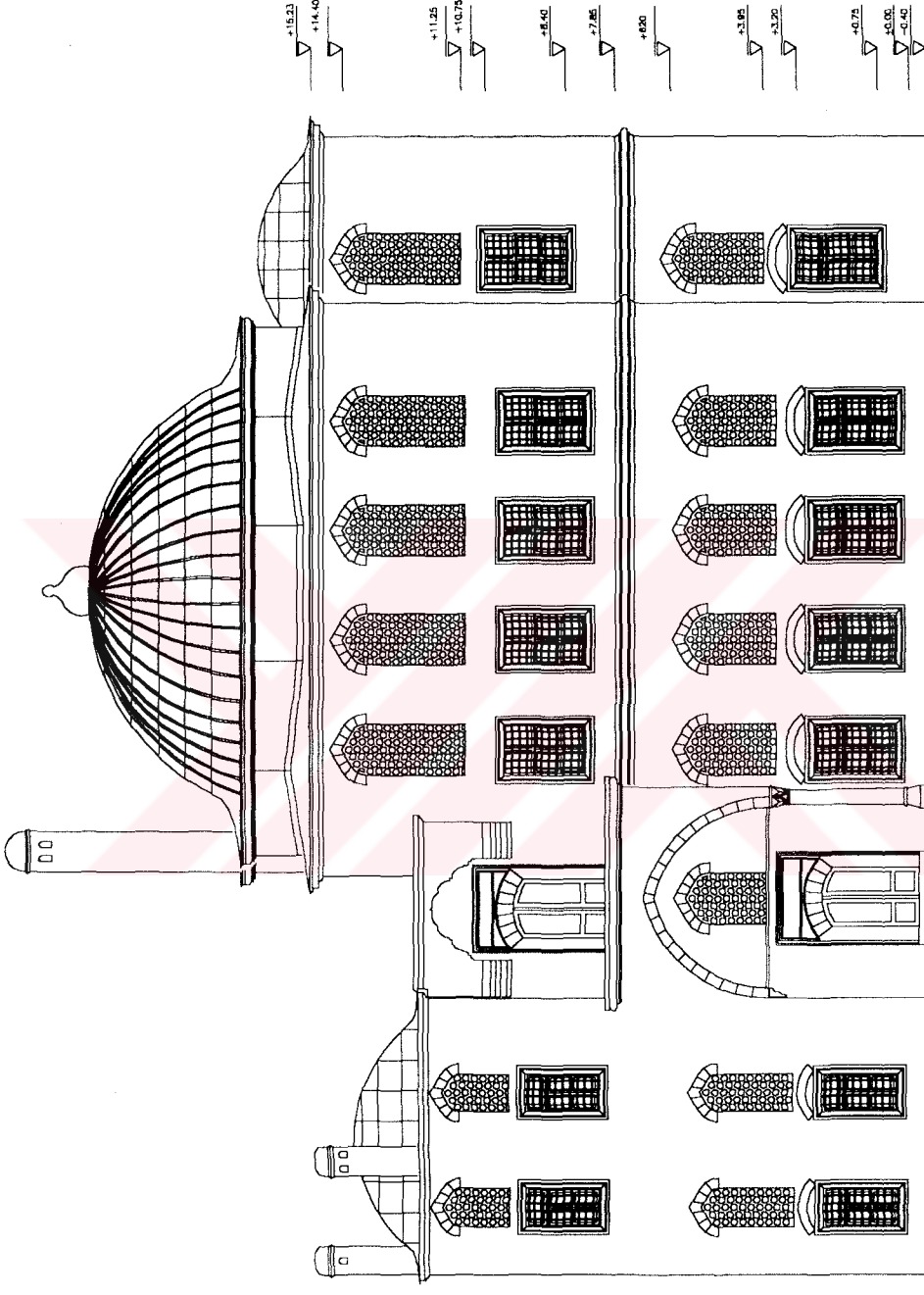
DAVUTPAŞA KIŞLASI / HÜNKAR KASRI

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

Çizim.3.2.2.7.

kullanımları sırasında söküldükleri tahmin edilmektedir. Duvarlardaki sıvalar kaldırılırsa altından çiniler çıkabilir.

Bu salonda Sultan I. Ahmed'in yaptırdığı çeşmede bulunmaktadır. Salonun üstü çapraz tonozla örtülüdür. Tonoz karşılıklı olarak Türk motifleri ile işlenmiştir. Ancak yapıdaki harabiyet ve tonoz süslemesindeki yenilik nedeniyle süslemenin özgün olmadığı düşünülmektedir.

Büyük salonun manzaraya bakan ana cephesinde 35 cm. yüksekte 3.90x7.20 metre boyutlarında bir seki bulunmaktadır. Sekinin uzun kenarı 3 adet dikdörtgen formlu pencere ile aydınlanırken kısa kenarlarında birer adet pencere bulunmaktadır. Yine pencere araları nişli olan bu mekanın üstü aynalı tonoz ile örtülmüştür (Ç.3.2.2.1.).

Pencere söveleri ve denizlikleri mermer olan bu salonda hiçbir pencerenin kanatı bulunmamaktadır. Camların kırık olması ile dış tahribata açık olan salonda duvar ve tavanlar çok bozulmuştur.

Koridorun diğer tarafında merdiven ve tuvalet olduğu tahmin edilen tali bölümler mevcuttur. Her iki tarafta dış mekandan girilebilen dikdörtgen formlu odalardan Z10 Numaralı mekana üst kata çıkan merdivenin altından girilebilmektedir. Oda dış mekana açılan 6 adet dikdörtgen formlu pencere ile aydınlatılmaktadır. Dikdörtgen formundaki bu mekanın tavanının kare olacak şekildeki kısmı aynalı tonoz ile örtülmüştür (R.19, 22).

Dış cepheden girilebilen Z04 numaralı 5.75x4.42⁵ boyutlarındaki mekanda pencere içleri duvarla örülere kapatılmış ve niş haline getirilmiştir. Bu pencerelerin izleri cepheden alınabilmektedir. Kapatılan pencerelerin arasında bir ocak yeri mevcuttur. Yine dikdörtgen olan bu mekanın tavanının kareye tamamlanabilen kısmı aynalı tonoz ile örtülüdür (Ç.3.2.2.1.).

Zemin katta hiç bir mekanda özgün zemin malzemesi bulunmamaktadır.

3.2.2.1.2- Birinci Kat

Merdivenlerle ulaşılan üst katta, yukarıda da bahsedildiği gibi ana salonun kapısı tam karşımıza çıkar. 10.93x10.95 boyutlarındaki bu kare formlu salonun zemini sökülmüş ve alt salonu örten çapraz tonozun kenetleri ortaya çıkmıştır. Alt kattaki salonla hemen hemen aynı planlanmış olan bu salonda koridor tarafındaki duvarda bir ocak ve üç adet niş bulunmaktadır. Mekan karşılıklı olarak 4 adet dikdörtgen formlu pencere ile aydınlatılmaktadır. Pencere aralarında duvarlarda nişler mevcuttur. Mekanın üstü kubbe ile geçilmektedir (Ç.3.2.2.2.).

Giriş kapısının karşısında özgün döşeme kotundan 35 cm. yüksekte dikdörtgen formlu 7.75x3.35 metre boyutlarında bir seki mevcuttur. Seki uzun kenarında 3 adet dikdörtgen formlu pencere ve kısa kenarlarındaki birer adet pencere ile aydınlatılmaktadır. Ayrıca bütün mekanlarda olduğu gibi burada da pencereler çift sıra düzenlenmiştir. Bu bölümün tavanı aynalı tonoz ile örtülmüştür (R.20, 21, 23).

Ana aksta bulunan koridor iki cepheden girişlerin üstünde bulunan ve bu katta teras olarak düzenlenen bölümlere açılmaktadır. Koridorun diğer uzun kenarında ise tuvalet ve banyoya geçiş sağlanan ara mekanlara ve 105 ve 110 numaralı odalara geçilebilmektedir. Bu mekanlarda da duvar nişleri ve onların arasında yer alan ocak, mekanları iki cepheden aydınlatan 4'er adet dikdörtgen formlu pencere bulunmaktadır. Mekanların üstleri aynalı tonoz ile geçilmektedir (Ç.3.2.2.2.).

3.2.2.2- Cephe Özellikleri ve Bezeme

Dıştan azametli bir görünüme sahip olan binanın içindeki planlama cephelere büyük ölçüde aksettirilmektedir. Yapının ana bölümü olan büyük salonların bulunduğu kısım üç cephe boyunca iki kat arasındaki bir silme ile bölünmüştür.

Dış duvarlardaki kesme Bakırköy taşı çok düzenli işlenmiş olup, taş aralarındaki derzler 1-2 mm. kadardır (R.11).

Kasrın giriş kısımlarında mermer sütunlar ile sütunların üzerindeki *baklavalı* sütun başlığı sivri bir kemerle üst kat terası taşımaktadır. Kapı ve pencere sövelerindeki mermerler yapı ile uyum içindedir (R.12).

Her katta iki sıra halinde planlanan pencereler cephede eşit aralıklarla ve düzenli bir şekilde yerleştirilmişlerdir. İç mekanda dikdörtgen olarak gördüğümüz form dış mekanda alt pencerelerde basık kemer olarak cepheye yansır. Üst pencereler sivri kemerli olup kemerleri muntazam örülmüştür.

Büyük salona açılan setli mekan ve tali mekanların üstleri içteki aynalı tonozu cepheye yansıtır şekilde örtülmüşlerdir.

3.2.3- Kışla Binası

Davutpaşa Kışla binası, Yeniçerilerin lağvedilmesinden sonra kurulan Asakir-i Mansure-i Muhammediye askerlerinin barınmaları için yaptırılmıştır. Sultan II.Mahmud döneminde 1826 tarihinde yapımına başlanan kışla 29 Şaban 1242 (28 Mart 1827) tarihinde tamamlanmıştır (Özcan, 1993, 41). 16335 Numaralı ve H.1243 (M.1827) tarihli Baş Muhasebe Kalemi Defterinde Asakir-i Mansure-i Muhammediye Kışlasının keşfi ve inşaaı için yapılan masraflar ilk maddede çıkarılmış ancak hemen arkasındaki maddelerde ise kışlanın çeşitli bölümlerinin ciddi bir tamirata ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir (Ek-B.). Kışlanın yapım tarihi konusunda birçok kaynak ve yazar da hemfikir olmalarına rağmen aşağıdaki nedenlerden dolayı kışlanın yapım tarihi konusunda tereddüde düşülmüştür:

- 1695 yılında askeri önem açısından daha geri planda olan Rami Kışlası'nın inşaa edilmesi.

- 1826 yılında yapımına başlanan 1827 yılında tamamlanan kışlanın 1827 (16335 Numaralı ve 1243 tarihli Baş Muhasebe Kalemi Defteri), 1829 (16372 Numaralı 1245 tarihli Baş Muhasebe Kalemi Defter) tarihlerinde ciddi bir tamirata ihtiyaç duyması.

Yapım tarihinde ve ondan hemen iki yıl sonra tamirata ihtiyaç duyulan kagir bir yapıda ilk önce şiddetli bir depremle karşı karşıya kalması düşünülerek Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsünden merkez üssü İstanbul ya da civarında olan depremlerin listesi alınarak araştırılmıştır. Kışlanın yapıldığı söylenen tarihten sonraki ilk deprem 23 Mayıs 1829'da 6 şiddetinde olmuştur. Bu depremin neden olduğu hasarlar nedeniyle 1829 yılında tamirata ihtiyaç duyulmuş olabilir.

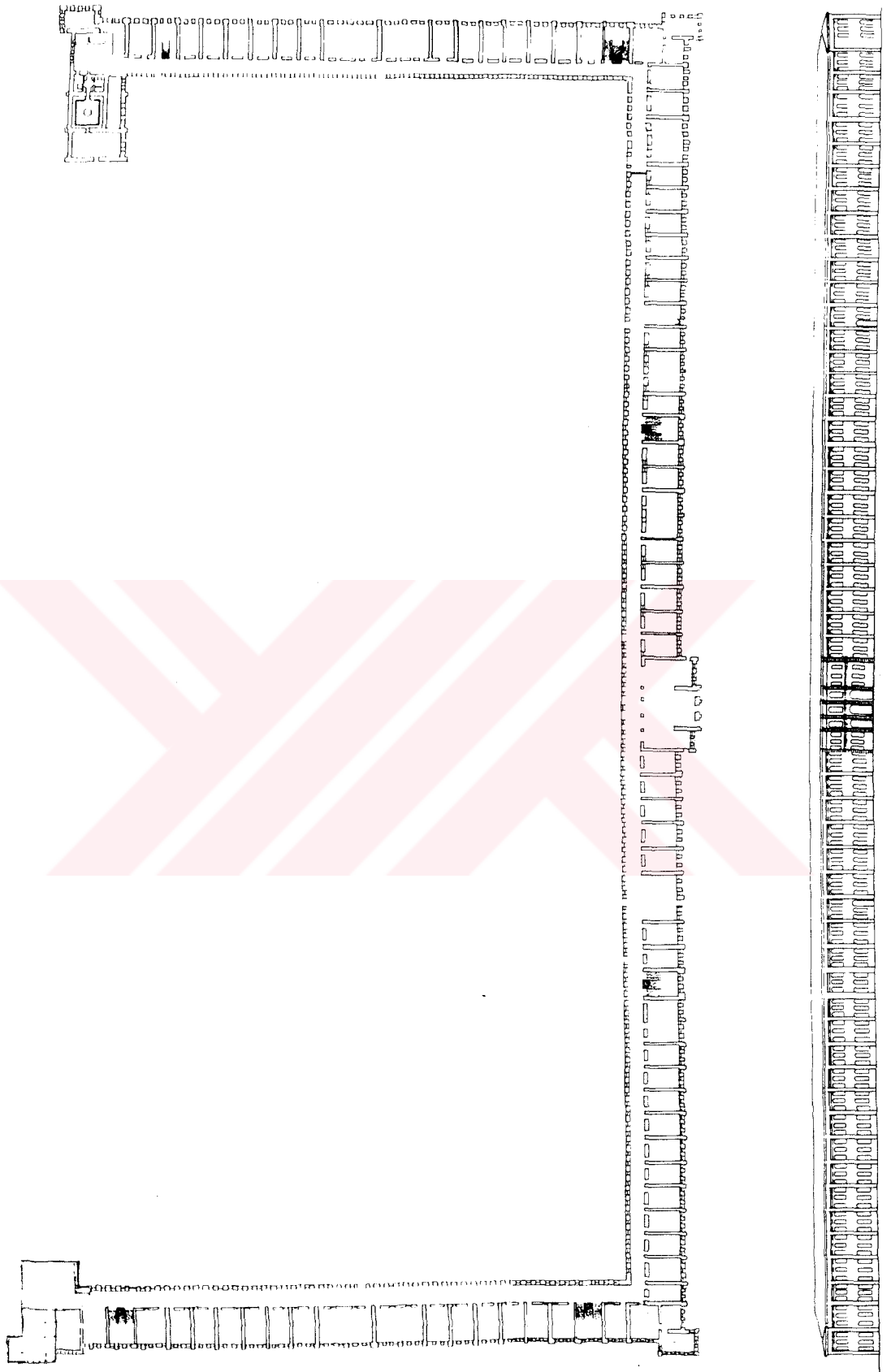
Yukarıda belirtilen bilgilerin ışığında stratejik açıdan Osmanlı tarihinde önemli bir yeri olan bu kışlanın daha önceki yıllarda inşaa edilerek, 5 Ağustos 1819 tarihinde merkez üssü İstanbul olan 6 şiddetindeki depremde hasara uğradığı ve Sultan II.Mahmud döneminde yenilenerek tekrar inşaa edilmiş olabileceği düşünülmektedir (Ek-A).

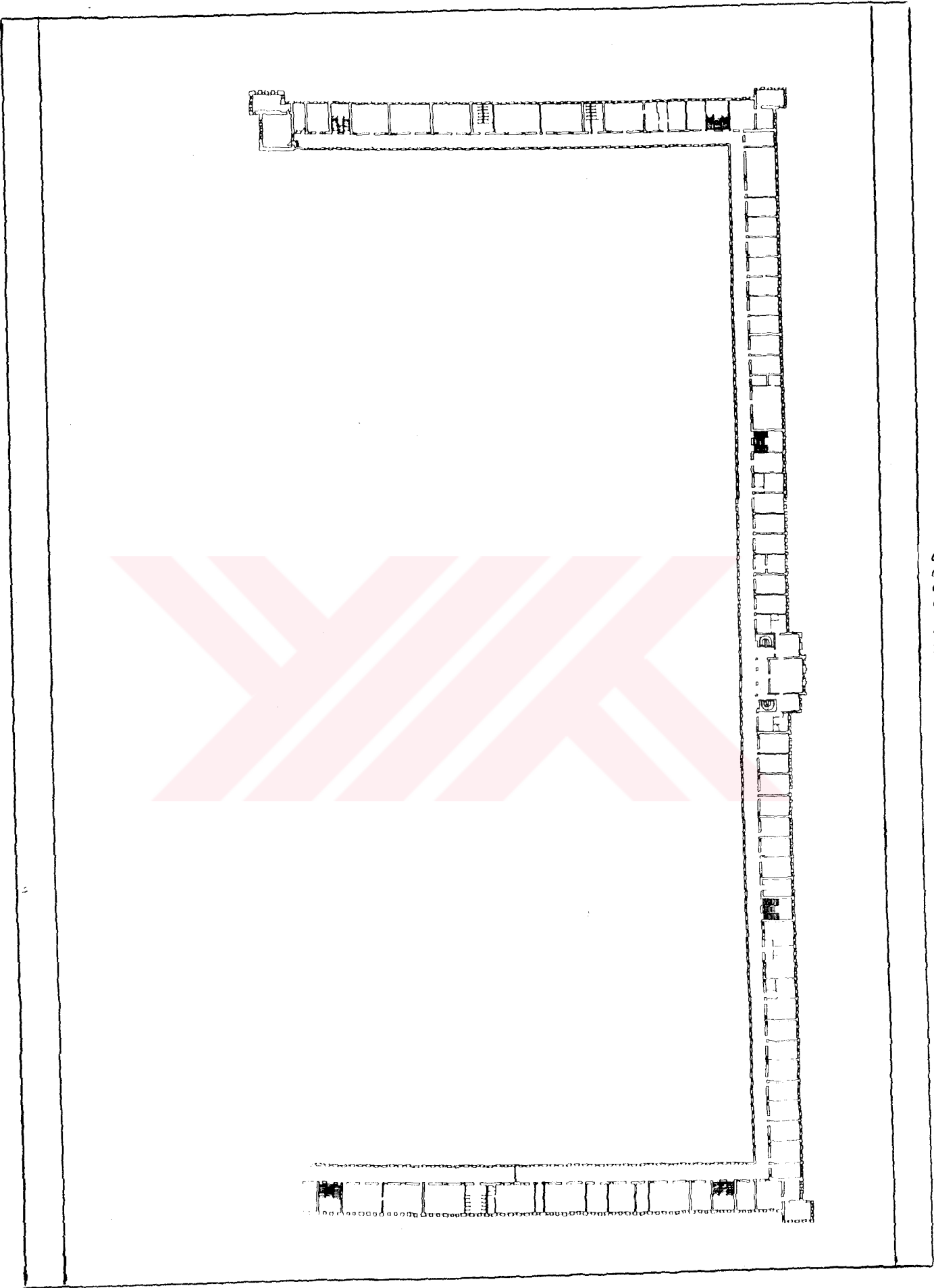
Kışlada 1843,1860,1861,1900,1921 tarihlerinde yapılan diğer tamiratları açıklayan Başbakanlık Osmanlı Arşivi Belgeleri Ek-B'de tarih sırasıyla verilmiştir.

Kışla binasının yapımı için arazinin en az eğimli olduğu yer seçilerek kışla bütün bölümlerinde 2 katlı olarak inşa edilmiştir. Daha sonraki yıllarda betonarme olarak binaya ilave olarak yapılan bölüm 3 katlı olarak inşaa edilmiştir. Bu bölüm günümüzde askeri cezaevi olarak kullanılmaktadır.

3.2.3.1-Plânlama Özellikleri

Kışla binası geleneksel kışla plan tipinde, orta avlulu "U" şeklinde inşaa edilmiştir. Orta avluyu kucaklayan bir koridor ve koridorun tek tarafına dizilen odalardan oluşan yapının köşeleri diğer kışla binalarında olduğu gibi hem planlama hem de görünüş açısından

Room 3737

özellikle vurgulanmıştır. Davutpaşa Kışla binasında köşelerden başka ana giriş bölümü olan, padişahın ikameti için ayrılan ve yapının orta aksında bulunan bölüm öne doğru çekilerek vurgulanmıştır.

Yapı duvarları her iki katta da metal kenetlerle birbirine bağlanarak sağlamlaştırılmaya çalışılmıştır. Özellikle merdiven kısımlarında ve koridorlarda duvar dışından geçen bu kenetler görülebilmektedir.

3.2.3.1.1-Zemin Kat

Davutpaşa Kışla binası, zemin katta tek katlı olan hamamla birlikte planlandığından, üst kattan daha uzundur.

Kışla 178x367 metre boyularında inşa edilmiştir. Yapının kısa kolları 178 metre, uzun kol ise 27 metreden oluşan giriş cephesi ve onun iki tarafında yer alan 170'er metrelik kısımlardan oluşur. Kışlanın ön kısmının toplam uzunluğu 367 metredir (Ç.3.2.31).

Kışla zemin katında duvar kalınlıkları 100-120 cm. arasında değişmektedir. Kâgir olarak yapılan binada duvar yapım malzemesi olarak taş ve tuğla bir arada kullanılmıştır. Taşlar çevredeki taş ocaklarından ve yıkılan yapıların taşlarından sağlanmıştır. 3.5x28x28 cm. boyutlarında klasik tuğla kullanılan yapının bazı pencere kemerlerinde yapılan restorasyonlarda 6x12x24 boyutlarında harman tuğlası kullanılmıştır. Yapı zemininde özgün döşemeye rastlanmamıştır (Ç.3.2.3.1).

Yapıya dış çevre zemin kotundan girilmektedir. Kışla ana girişi 27x 21.50 metre olarak planlanmıştır. Bu kısımda geniş bir hol ve bunun iki yanında üst kata ulaşan dönel merdivenler bulunmaktadır. Bu bölümden sonra kışla sağ ve sol kolda eşit uzaklıklarda devam etmektedir. Ana giriş kapısından başka uzun kolda 2 giriş kapısı dış bahçeye, 2 giriş kapısı da orta avluya olmak üzere 5 kapı, kısa kollarda ise dış bahçeye açılan 1'er giriş kapısı ile orta avluya açılan 7 kapı bulunmaktadır (3.2.3.2).

Yapıda üçlü modül sistemi uygulanmış genelde her üç pencere farklı bir mekana açılmıştır. Yine her üç modülde bir taşıyıcı duvarlar bulunmaktadır.

4.20 metre genişliğindeki koridorlar yarım daire kemerli pencerelerle aydınlatılmakta olup, koridorun bir tarafına dizilen odalar ise genelde 9 metre yada 9.40 metre genişliğinde planlanmıştır. Mekanlarda yükseklikler genel olarak 4.5 metre olup, 1-2 cm.lik değişimler sıva kalınlığından oluşmaktadır.

Kışlanın üst katına uzun koridorda 4, kısa kenarlarda toplam 4 olmak üzere 8 merdivenle ulaşılmaktadır.

Yapının çoğu zemin katta olmak üzere büyük bölümleri kullanılmamakta olup, bu durumda yapının bakımsız kalmasına ve hızla tahribatına yol açmaktadır. Özellikle hamamın bulunduğu kısa koridor tümüyle kullanım dışı bırakıldığından, kışlada bulunan askerler tarafından tam bir çöplük gibi kullanılmaktadır. Bu bölümlerdeki pencerelerin büyük bir kısmı tuğla yada eternit kaplama ile kapatılmıştır (R.26, 27, 28, 29).

Yapının kısa koridorlarında ikisi 4, diğer ikisi 10 mekandan oluşan 4 tuvalet bulunmaktadır.

Yapının kuzeybatı yönünde betonarme olarak yapılan 3 katlı cezaevi bölümü yer almaktadır.

3.2.3.1.2-Birinci Kat

Birinci katta duvar kalınlıkları yığma yapım sisteminin gerektirdiği şekilde azalarak 60 ve 80 cm. arasında değişmekte ve duvarların dış kontürleri aynı kalırken iç mekanlarda genişlemeler sağlanmaktadır.

Alt katta ana giriş olarak olan bölümün üst katı Hünkar dairesi olarak planlandığından, iç mekanda tavan silmeleri bulunmaktadır.

Üçlü modüler sistem bu katta da kullanılmış ancak yer yer bu modül 3'ün katı olarak düzenlenmiştir.

Yapıda üçlü modüler sistemdeki değişiklikler hariç bütün bölümleri simetrik olarak planlanmıştır. Zemin katta tuvaletlere ayrılan bölümler bu katta da tuvalet olarak kullanılmaktadır.

Kışla binasının üst katında da bir çok bölüm kullanım dışı bırakıldığından zamanın ve doğanın hızlı tahribatı ile yüz yüze kalmaktadır. Yapıda kullanılmayan bölümler kullanılan kısımlarla aralarına tuğla duvar örülerek ayrılmıştır (Ç.3.2.3.1.). Yapının kullanılmayan bölümlerinde elektrik kabloları açıkta olup, bu bölümlerde elektriğin kesik olduğu söylenmesine rağmen ölçü alırken bir kaç kez elektrik çarpması tehdidiyle karşı karşıya kalınmıştır.

3.2.3.2-Cephe Özellikleri ve Bezeme

Hünkar dairesi olarak planlanan yapı ana giriş aksı iki aşamalı olarak öne çekilerek vurgulanmıştır (R.24). Ayrıca kapı ve pencere düzenindeki farklılıkta bu vurgulamaya yardımcı olmaktadır. Düzenli kesme taşların kullanıldığı bu cephe planlamadaki önemini cepheye yansıtmaktadır. Alt katta yarım daire kemerli geniş kapıların üstünde yine yarım daire kemerli pencereler bulunmaktadır. Tarihte Hünkar köşkü olarak inşa edilen bölüm, günümüzde şeref salonu olarak kullanılmaktadır.

Cephede gözlemlenen pencere gruplanmaları iç mekandaki üçlü modül sistemini dış mekana yansıtmaktadır. Duvarlar cephedeki simetriyi bozmayacak şekilde incelik, kalınlaşmaktadır. Her üç modülde bir duvar plastr şeklinde yapıdan dışa doğru taşarak yapının dış bahçeye bakan tüm cephelerinde düşey bölünmeler oluşturmaktadır.

Yapının dış cephesinde mermer pencere profilleri ile çevrili pencereler zemin katta yarım daire kemerli, birinci katta ise basık kemerli olarak düzenlenmiştir.

Zemin kat ile birinci katı ayıran taş süsleme profil ve birinci kat ile çatıyı ayıran profil yapıyı çepeçevre dolaşmaktadır. Ayrıca zemin kat pencerelerinin altında denizlikler boyunca uzanan bir yatay profil daha bulunmaktadır.

Yapının kullanılmayan bölümlerinde pencere kasalarının kırılmış olması pencere sövelerinin daha hızlı tahrip olmasına yol açtığından yapının bu bölümlerinde pencerelerin çoğunluğunun söveleri kırılmış ve duvar örgüsü açığa çıkmıştır.

Yapının daha bakımlı olan kullarımdaki bölümlerinde cephelerde sıva+boya görölmektedir. Diğer bölümlerinde ise duvar örgüsü açığa çıkmıştır.

Yapının dört köşesindeki bölümler cephede oynamalar ve taş duvar örgüsü ile ön plana çıkarılmışlardır. Bazı kışlalarda gördüğümüz köşelerdeki kule vurgulaması yapılmaya çalışılmıştır.

Yapı cephelerindeki bozulmalarda su büyük etken olmaktadır. Kışlada subasman hizasında görölen su yapı çevresindeki drenaj sisteminde bir problem olduğunu düşündürtmekte ancak bu konuda bir sondaj çalışması yapılmadan birşey söylemek çok zor olacaktır. Ayrıca kırık yağmur olukları ve çatı kiremitlerindeki kırıklar nedeniyle de cephede nemin oluşturduğu bozulmalar görölmektedir.

Yapının çatısı kırma çatı olarak düzenlenmiş olup, kiremit ile örtölüdür. Halen verilen ödeneğin yeterli olmaması nedeniyle kiremit ve çatı onarımları yapılamamış yapının birçok yerinden yağmur suları yapı içine girmektedir.

3.2.4-Askeri Hamam

Kışlanın kuzeyden batıya doğru uzanan kısmında, kışlaya bitişik olarak tek katlı olarak inşaa edilmiştir.

Kışlaya bitişik ve gösterişsiz inşaa edilmiş olması bu hamamın erler için yapıldığını düşündürmektedir. Kışla koridorundan 4 basamakla ulaşılan bir metal kapı ile $9.01^5 \times 7.83$ metrelik bir bölüme girilir. Bu bölüm kışlanın odalarından birisi olup, hamam sınırları içindedir. Dikdörtgen planlı bu sofanın soyunma yeri olarak kullanıldığı sanılmaktadır. Bu bölüme soyunma yeri veya elbiselik manasına gelen câmegâh denir (H01). Buradan iki ayrı açıklık ile iç tarafa geçilir. Bunlardan birincisi 30 cm. yüksekliğinde basamakları yıkılmış olan 2.80×4.80 boyutlarında dikdörtgen formlu, üç tarafı kapalı bir tarafı açık (kapısı bulunmayan bu kısımda kapı yerine peştemal asılarak kapatılır) yıkanmaya ait olan bu kısma halvet denir. Bu bölümde kurna ve duş teknesi şeklinde bir bölüm vardır. Üstü tonoz ile kapalı olup, duvarlarda pencereleri bulunmamaktadır. Yalnız tonoz kısmında tepe camları bulunmaktadır (H02).

İkinci açıklıktan 2.80×4.77^5 metre boyutlarında bir bölüme (H03) girilir. Bu bölümün dört köşesinde 40 cm. yükseklikte kurulanmak ve peştemal değiştirmek için kullanıldığı düşünülen 4 adet kerevet vardır.

H03 numaralı bölümden iki ayrı açıklıktan birincisi ile Tuvalet bölmesine (H04), diğeri ile esas hamam kısmına girilir (H05).

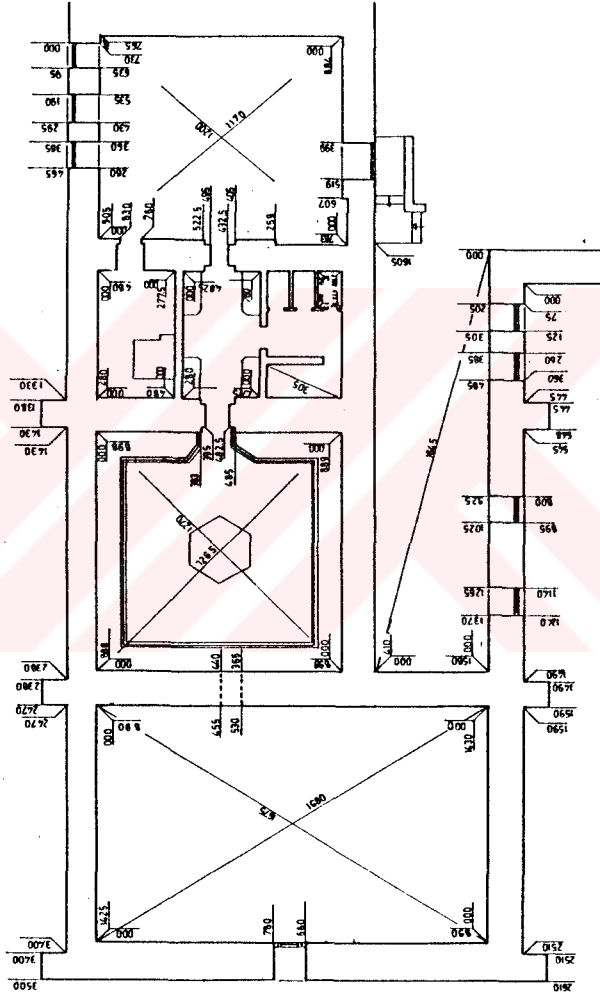
H04 numaralı bu bölümün kapısı menteşelerinden çıkmıştır. Bu kısımda yine bir bölümü açık, diğer tarafları kapalı olan bir bölmeye, diğer taraftan ise 3 adet tuvalete geçilir.

Soğukluk bölümünden geçilen diğer kapıdan ise hamama girilir (H05). 90 cm. genişliğindeki hamam kapısı yan taraflardaki sövelere oyulan oyuklar içinde kapı menteşelerinin dönmesiyle açılır, kapanır. Bu kısmı çepeçevre dolaşan 10 cm. yüksekte bir

EYLÜL 1996

RÖLÖVE

DAVUTPAŞA KIŞLASI /KIŞLA HAMAMI

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

mermer seki, bunun üzerinde de 12 adet mermer kurna bulunur. Bu mermer kurnaların herbirinde ikişer adet (biri sıcak, diğeri soğuk su için) musluk bulunmaktadır. Ayrıca her kurnanın önünde oturmak için yine mermer 40 cm. yüksekliğinde oturaklar vardır (R.45).

Mermer sekinin kenarında mekanı çepeçevre dolaşan ve atık su akışını sağlayan dar bir kanal bulunmakta olup, bu kanallar taşların kenarı içeriye doğru oyularak gizlendiği için akan kirli su görülmez.

Mekanın orta kısmında 35 cm. yüksekliğindeki mermer altıgen forma göbektaşı denir. Buraya terlemek için oturulur veya yatılır. Bu bölümün üstü pendentifler üstünde yükselen kubbe ile örtülüdür. Kubbede tepe penceresi de denilen küçük müdevver pencereler bulunur. Bunlara dıştan cam fanuslar geçirilmiştir. Bu kısımdan hamamın içine loş bir aydınlık girer (R.47).

Külhan olarak kullanılan bölüm ise hamamın yan tarafında H06 numaralı bölümdür.

Padişah ve saraylılar için ayrı bir hamam bulunduğu düşünülmektedir. Mutemelen Otağ-ı Hümayun'un yakınında olması gereken bu hamam hakkında herhangi bir kalıntıya rastlanılmamış olup, kazı çalışması yapıldığında temllerine ulaşılacağı tahmin edilmektedir.

Kışlanın kullanılmayan bölümünde bulunan hamam, günümüzde hayvan barınağı şeklindedir.

3.2.5- Askeri Fırın

Davutpaşa Sahrası'nın güneydoğu sınırında yola cepheli olarak inşaa edilen fırın ön cephede bulunan kitabesinden anlaşılabacağı gibi Sultan Abdülhamid tarafından yaptırılmıştır (R.50).

H.1240 tarihli 31016 numaralı Hatt-ı Hümayun'da fırının açılması için müsaade istenmekte ve fırınlarda pişirilen yemekler için gerekli erzak belirtilmektedir. Bu belgeye göre pişirilen yiyecekler için erzak istendiğine aynı zamanda da fırının açılması için dilekçe verildiğine göre yapının bir kısmının tamirat ya da farklı bir nedenle kullanıma açılmadığı düşünülmektedir (EK-B). (1811 yılındaki 5 şiddetindeki merkez üssü İstanbul olan bir depremde yapının zarar görmesi sonucu bir kısmının kapalı olduğu da düşünülebilir (EK-A.).

3.2.5.1-Plânlama Özellikleri

Fırın 2 tam, 1 galeri olmak üzere üç katlı olarak inşaa edilmiştir. İki kattan oluşan bir ana yapı ve ona bitişik tek katlı iki koldan oluşan fırın binası "U" plânlı ve 40.65 x 32.50 m. boyutlarında bir yapıdır (R.49).

Sol kolunda yapının simetrisine uymayan ve ana yapıya ait pencerelerin kapanmasına neden olan ve daha sonradan yapıldığı tahmin edilen bir ek kısım mevcuttur. Yapının ikisi iç avludan, ikisi ön cepheden olmak üzere dört adet giriş kapısı bulunmaktadır.

Arazinin en düşük kotunda bulunan yapının dış zemin kotu güneydoğudan kuzeybatıya doğru yükselerek kuzeybatı cephesinde 1.95 metre yüksekliğe ulaşır. Yapının iç avludan da girişlerinin bulunması gözönünde tutulursa bu yüksekliğin zamanla doğal etkilerle oluştuğu söylenebilir. Yapının yakınında yada herhangi bir yerinde kazı çalışması yapılmadığı için temeller hakkında fikir sahibi olunamamıştır.

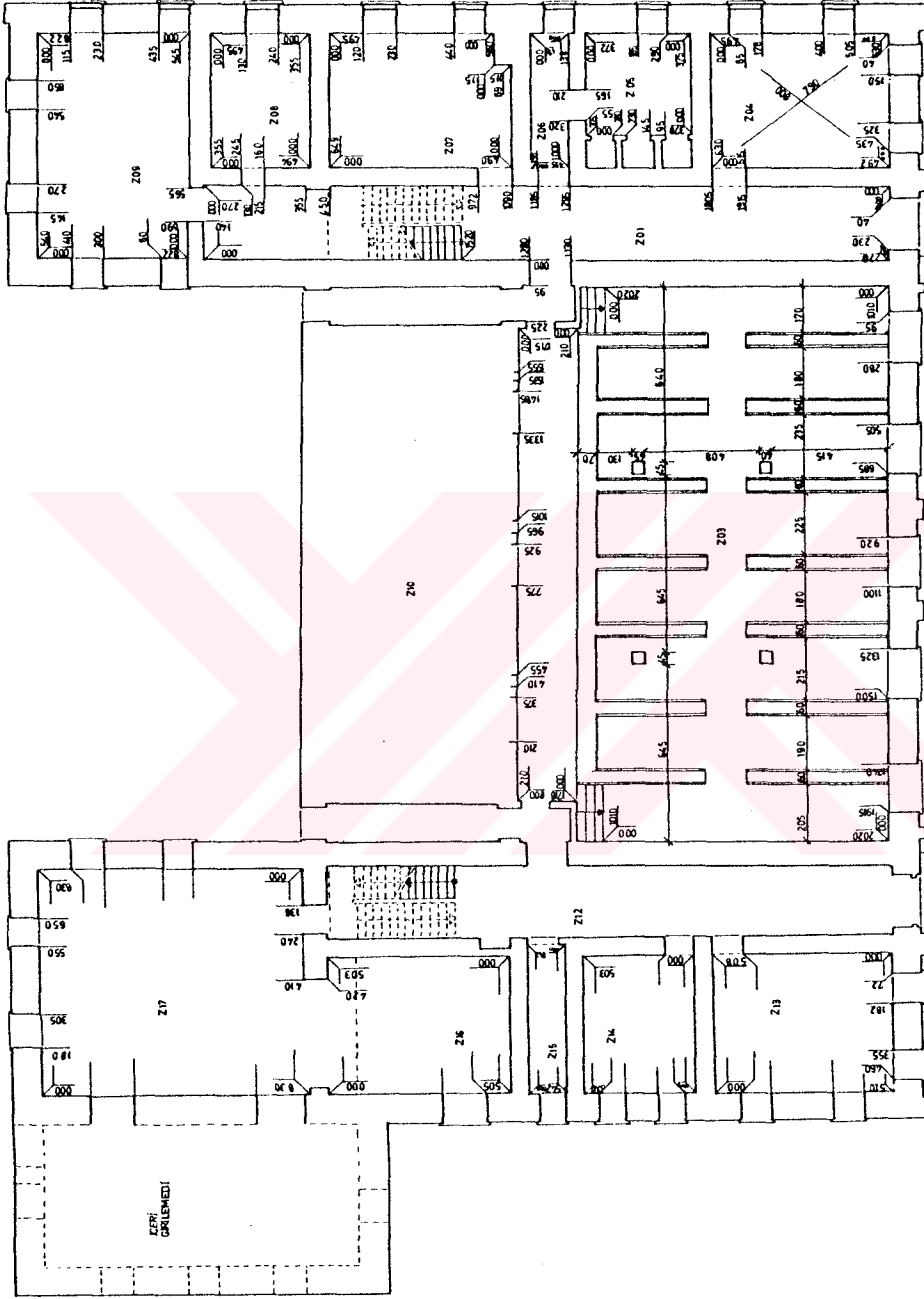
Yapıda kırık yağmur olukları, açık pencereler ve zemin suları ile yoğun nemlenme sonucunda tahribat süratle artmaktadır (R.49, 51, 52, 53, 54).

Yapının dış duvarları her iki katta da 1 metre olarak planlanmıştır. İç duvarlara bakıldığında alt katta fırının kısa kenarlarını oluşturan duvarların 1 metre diğer iç duvarlar ise 60 cm. üst katta ise bütün iç duvarların 60 cm. olduğu görülür.

DAVUTPAŞA KİŞİLAŞI / ASKERİ FIRIN

RÖLÖVE

EYLÜL 1996

ZEMİN KAT PLANI Ö:1/100

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

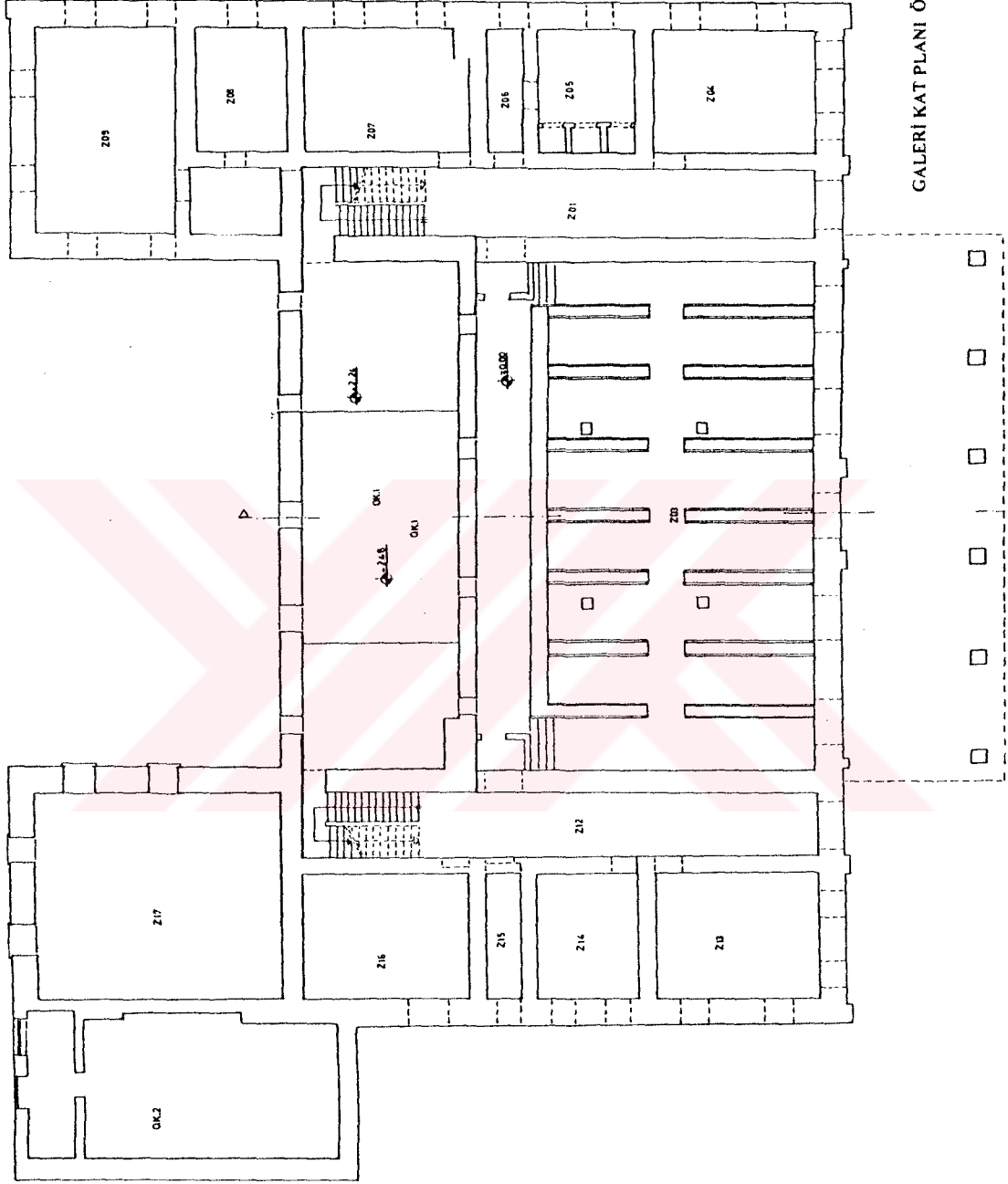

Çizim.3.2.5.1.

DAVUTPAŞA KİŞİLAŞI / ASKERİ FIRIN

RÖLÖVE

EYLÜL 1996

GALERİ KAT PLANI Ö:1/100

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

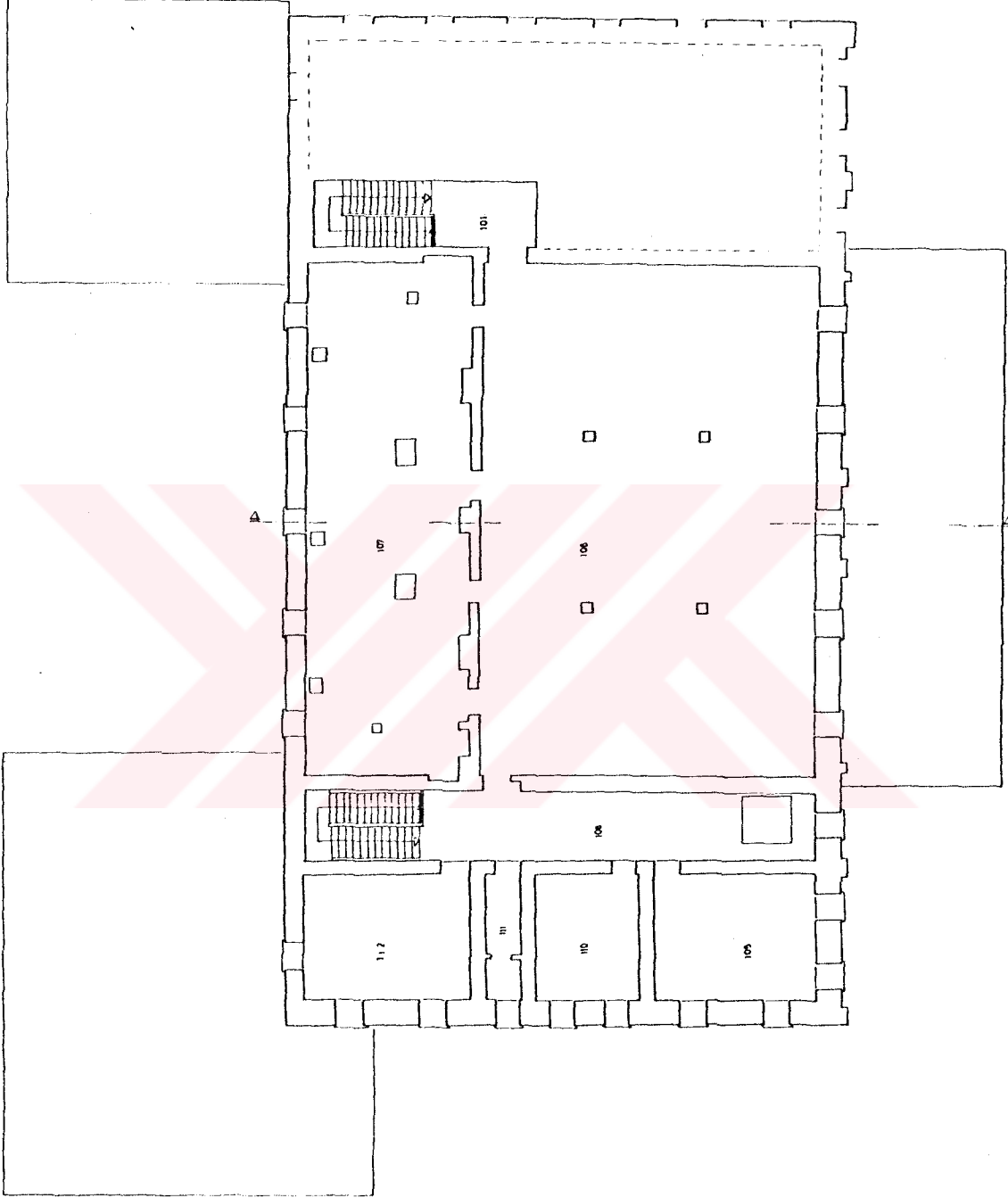
9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim.3.2.5.2.

DAVUTPAŞA KİŞLASI / ASKERİ FIRIN

RÖLÖVE

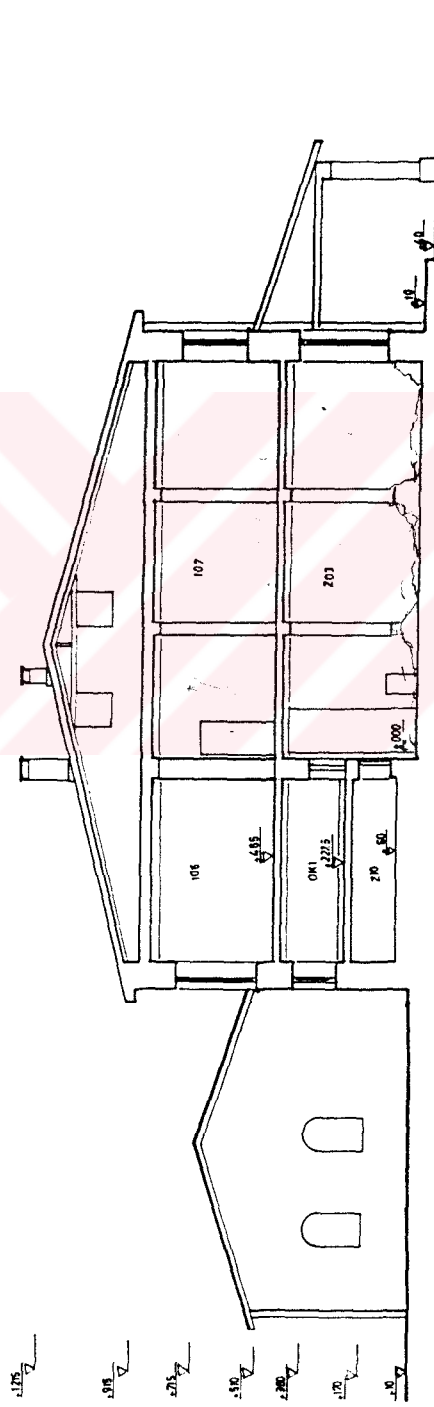
EYLÜL 1996

BİRİNCİ KAT PLANI
Ö:1/100

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim. 3.2.5.3.

KESİT Ö: 1/100

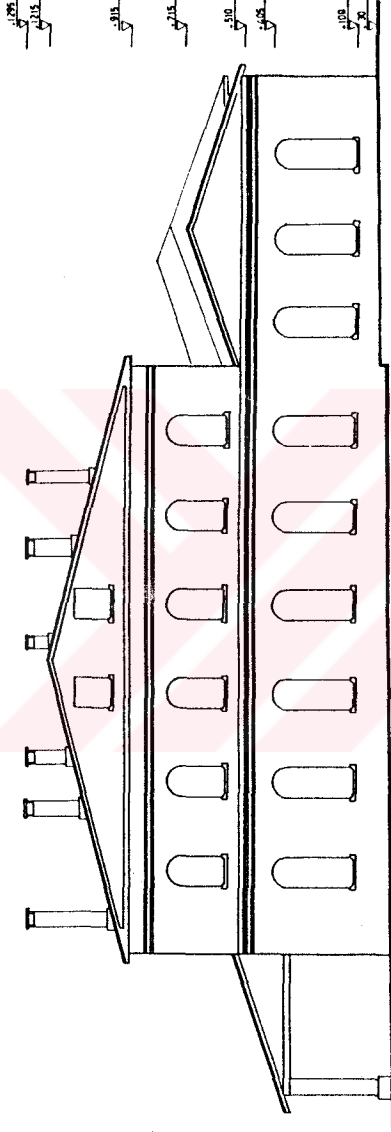
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN 9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim.3.2.5.4.

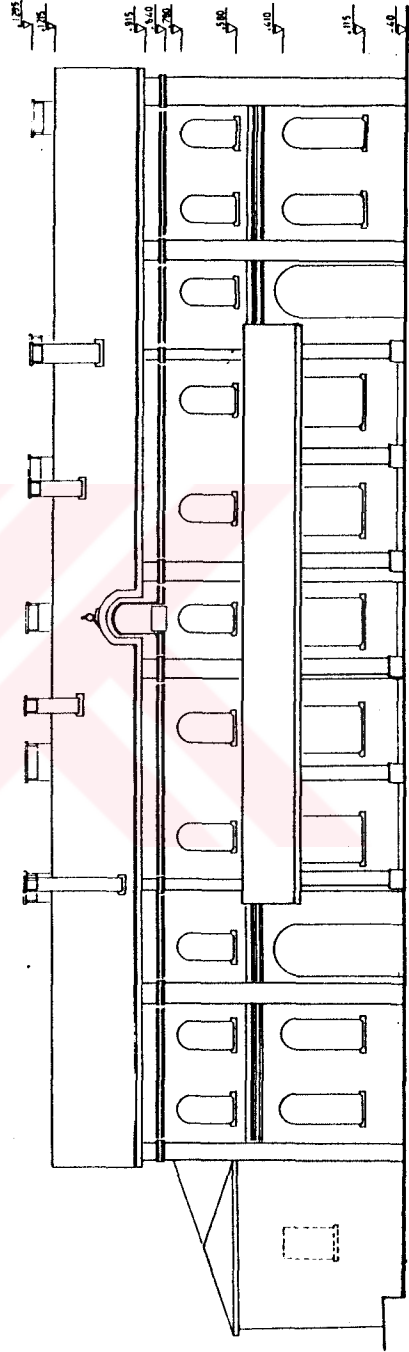
DAVUTPAŞA KIŞLASI / ASKERİ FIRIN

RÖLÖVE

EYLÜL 1996

KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ Ö:1/100

GÜNEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ Ö:1/100

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

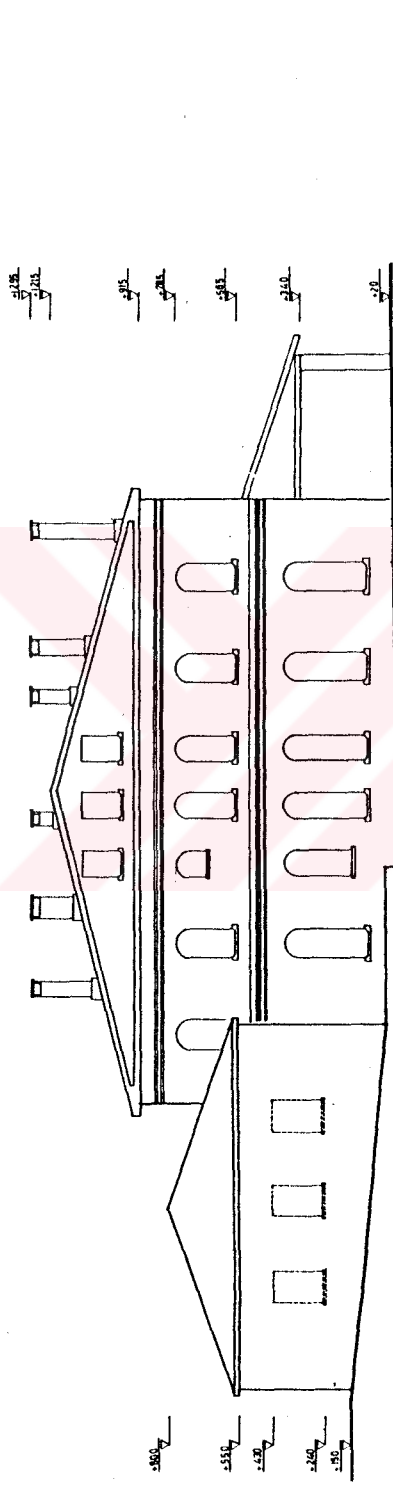
9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim.3.2.5.5.

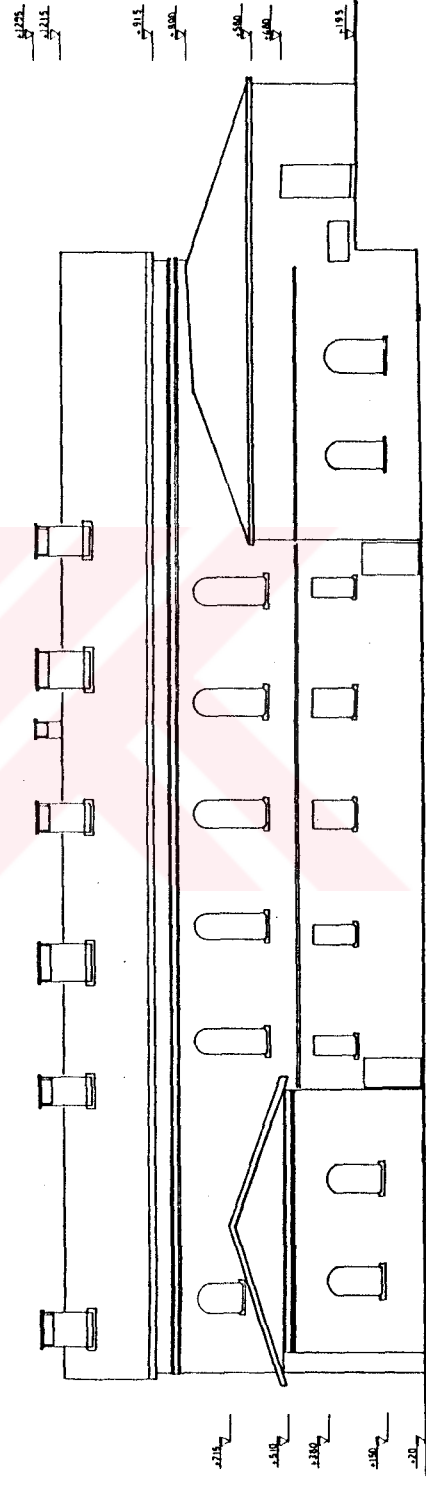
DAVUTPAŞA KİŞLASI / ASKERİ FIRIN

RÖLÖVE

EYLÜL 1996

GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ Ö: 1/100

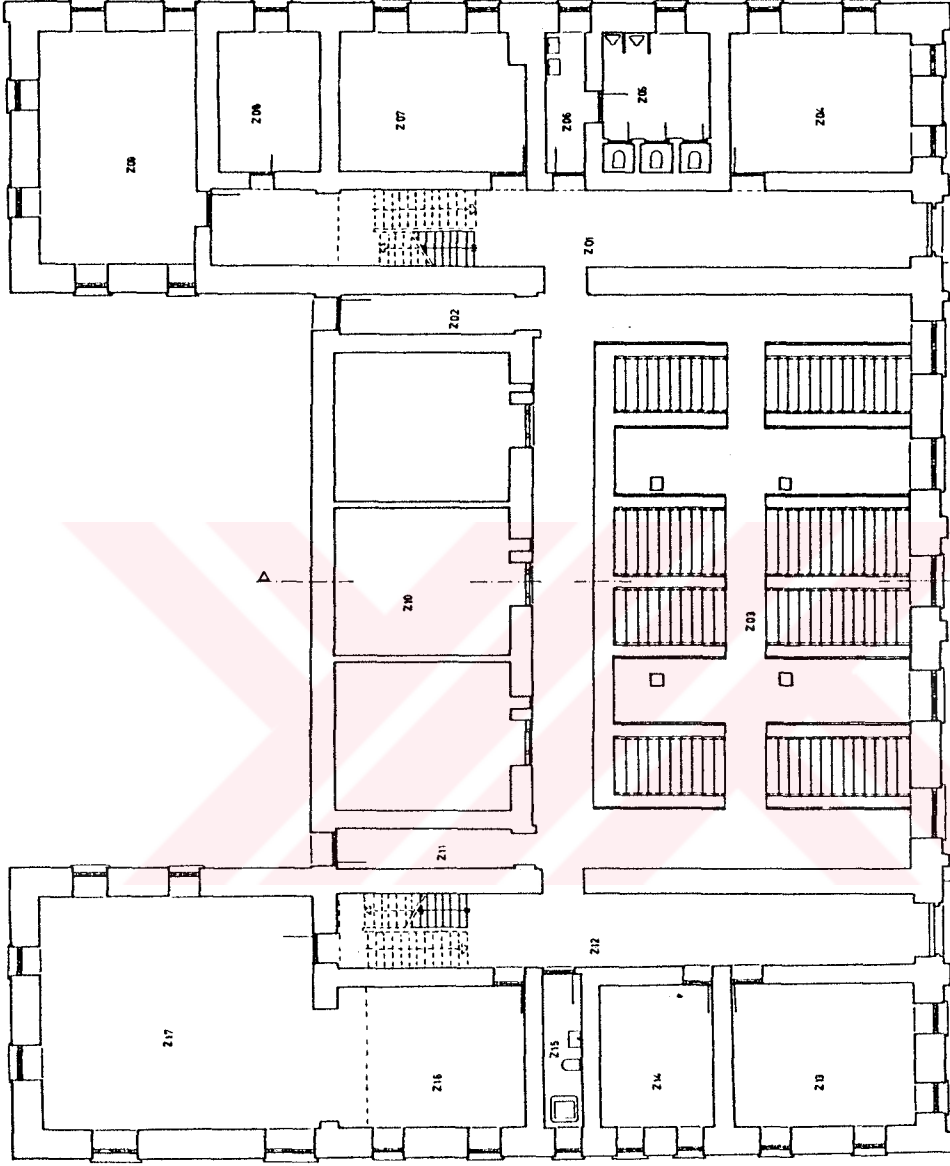

KUZEYBATI GÖRÜNÜŞÜ Ö: 1/100

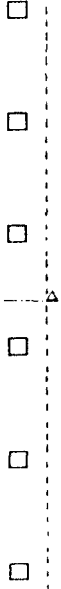
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim. 3.2.5.6.

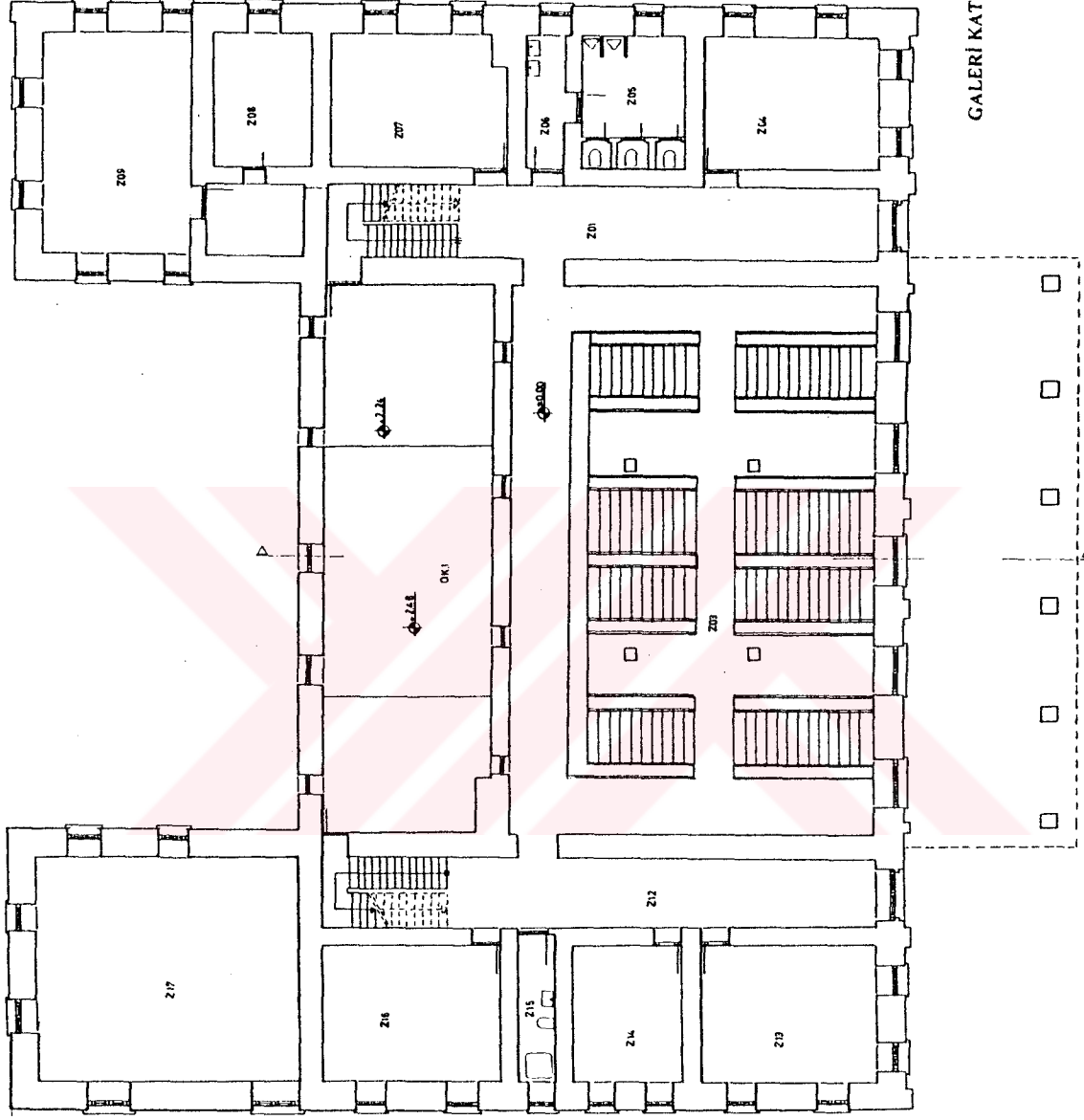
ZEMİN KAT PLANI Ö:1/100

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim.3.2.5.7.

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

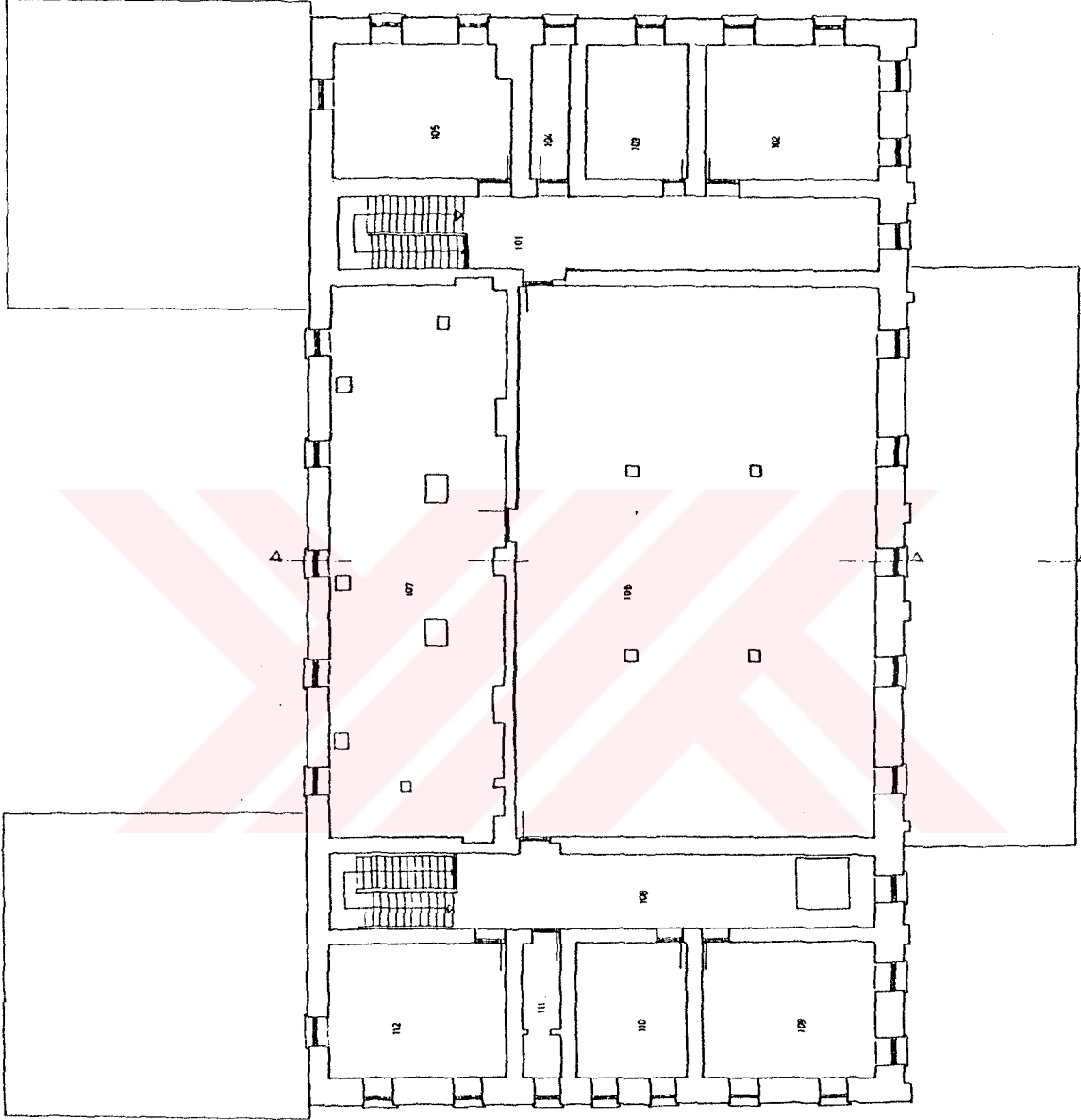
9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim.3.2.5.8.

DAVUTPAŞA KİŞLASI / ASKERİ FIRIN

RESTITÜSYON

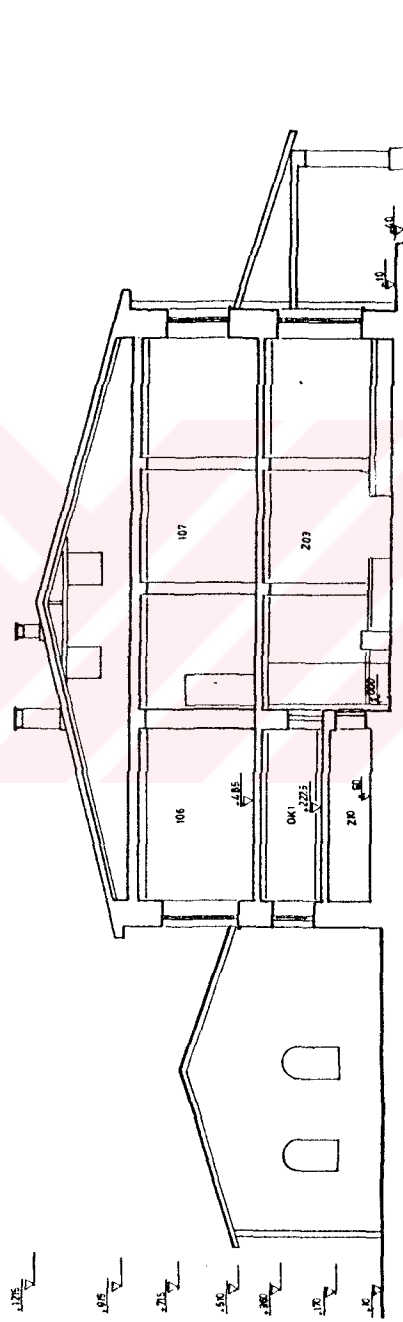
EYLÜL 1996

BİRİNCİ KAT PLANI
Ö: 1/100

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Çizim: 1/100

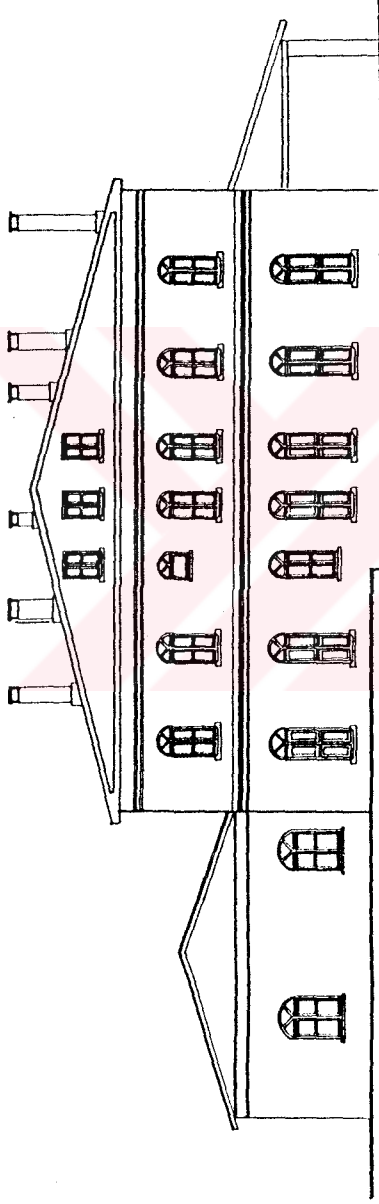
KESİT Ö: 1/100

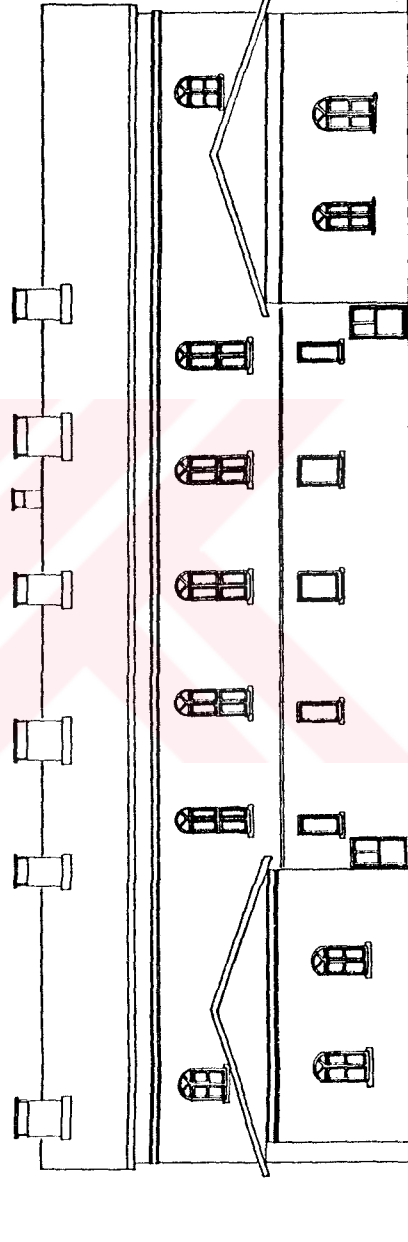
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

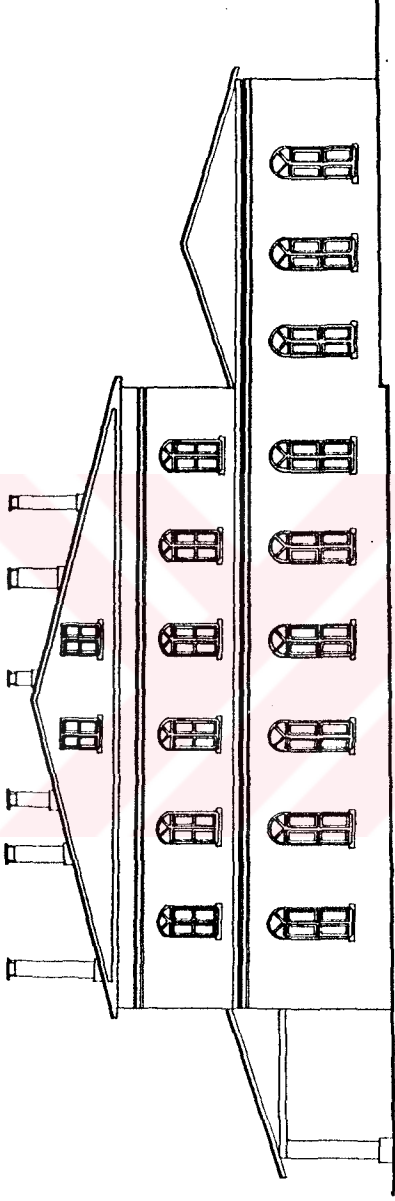
Çizim.3.2.5.10.

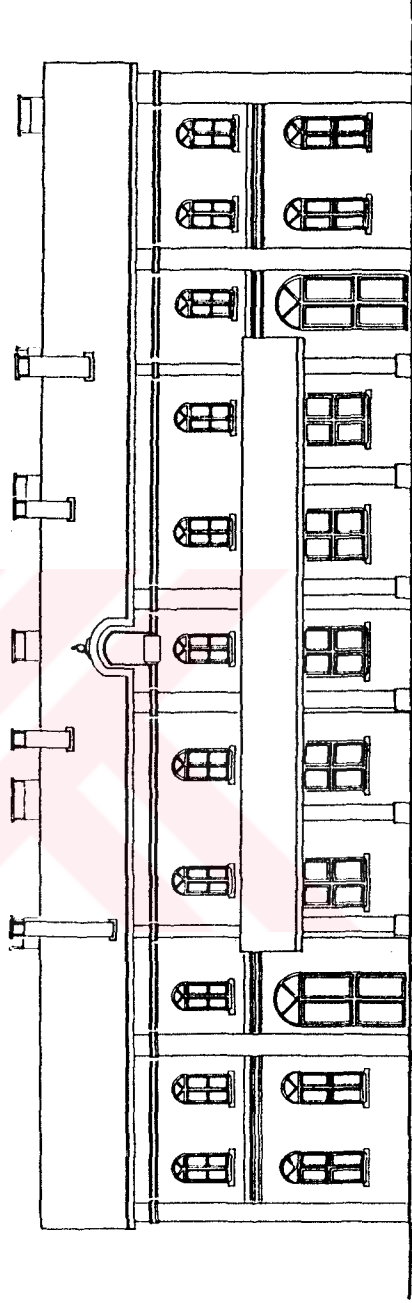
GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ Ö:1/100

KUZEYBATI GÖRÜNÜŞÜ Ö:1/100

KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ Ö:1/100

GÜNEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ Ö:1/100

3.2.5.1.1- Zemin Kat

Zemin kat doğal zeminden 10 cm. yükseltilerek oluşturulmuştur.

İki ana, iki de servis girişinin bulunduğu yapı; 1.35 metre genişliğinde bir koridor ve 20.20x10.10 metre boyutlarında ve 4.84 metre yüksekliğinde büyük bir mekan (Z03) ile 20.20x6.20 boyutlarında pişirme bölümü (Z04)'nün etrafında şekillenmiştir (Ç.3.2.5.1.).

Z03 numaralı ana mekanda bulunan $7 \times 2 = 14$ adet 60 cm. genişliğinde, 3.90 metre ve 5 metre uzunluğunda iki sıra halinde kenarları pahlı tezgahlar bulunmaktadır. Tezgahların büyük bölümü kırılmış olup mekan çöple doludur. Bu mekanda çöplerin arasında bulunan 2 metre uzunluğunda ve 50 cm. genişliğindeki ahşapların (tezgah aralarındaki mesafe kadar olduğundan) tezgahların aralarına uzatılarak tezgah işlevi gördüğü düşünülmektedir (Ç.3.2.5.1. ve Ç.3.2.5.7.).

Z03 numaralı mekan içinde yapılan çalışmalarda duvarlarda çini izlerine rastlanmış olup, bugün fayans kaplı olan duvarların yapıldığı dönemde çini ile kaplı olduğu düşünülmektedir.

Mekan çevresini oluşturan duvarlardan başka 40x45cm. boyutlarında 4 adet kolon ile taşınmaktadır. Yapıldığı dönemde volta döşeme olarak düzenlenen tavan günümüzde kısa yönde yapılan betonarme kirişlerle taşınmaktadır. Z03 numaralı mekan 5 adet yarım daire kemerli pencere ile aydınlatılmaktadır.

Z04 numaralı bölüm, fırının pişirme işlevinin yapıldığı yerdir. 3 adet fırın kapağı ve 3 adette baca kapağı bulunan fırının iç kısmına girmek mümkün olmamış ancak dışardan bakıldığında tuğla duvar ile üç kısma bölündüğü görülmüştür.

Bu mekanlara ulaşmayı sağlayan, dış çevreyle, üst katla ve yardımcı mekanlarla bağlantıyı sağlayan 2.70x15.20 metre boyutlarında bir büyük koridor (Z01-Z12) ve ona paralel

olarak uzanan 7.80x1.35 metre boyutlarında iç avluya açılan küçük koridor bulunmaktadır. 1.80 metre genişliğinde çift kanatlı kapılarla girilen uzun koridorların iç taraflarında ana fırın diğer taraflarında ise 6 adet oda bulunur.

Z01 numaralı koridordan ulaşılan Z07 numaralı mekanda kapının tam karşısında baca çıkıntısı bulunmaktadır.

Z12 numaralı mekanın etrafında tek sıra halinde dizilen yardımcı mekanlardan Z16 numaralı mekana girişi sağlayan kapı kapatılmış, koridorda nuvar nişi haline getirilmiştir. ve Z17 numaralı mekandan buraya geçiş sağlanmıştır. Z16 numaralı mekanın bir penceresi ve Z17 numaralı mekanında güneybatıya açılan iki penceresi daha sonradan eklendiği düşünülen bölüm nedeniyle kapatılmıştır.

3.2.5.1.2- Galeri Kat

Merdiven sahanlığından ulaşılan 2.27⁵ metre yükseklikte bulunan bu katta tek mekan bulunmaktadır. Z01 ve Z12 numaralı mekanlarda bulunan her iki merdivenle de bu kata ulaşılabilir (Ç.3.2.5.2.).

Duvar kalınlıkları zemin kattaki ölçüyü korumaktadır (dış duvarlarda 1 metre, iç duvarlarda 60 cm.).

Z04 numaralı fırının üstünde yer alan bu mekan 4 adet dikdörtgen formu pencere ile Z03 numaralı ana mekana galeri kat şeklinde bağlanır. Aralarında 15 cm. fark bulunan iki ayrı kottan oluşan bu mekan 5 adet dikdörtgen formu pencere ile iç avluya açılmaktadır. Tavan kısa yöne paralel bulunan betonarme kirişlerle geçilmiştir.

3.2.5.1.3- Birinci Kat

Merdivenlerle ulaşılan kat 4.55 metre kotundadır. 101 numaralı mekandan ulaşılması gereken kısım güvenlik gerekçesiyle (?) tuğla duvar ile kapatıldığından içine girilememiştir. Ancak yapının simetrisinden ve dış cephede ulaşılan ölçülerden yola çıkılarak çizilen restitüsyonlara göre bu bölümde zemin kattaki Z04, Z05, Z06, ve Z07 numaralı mekanların üstünde aynı planda yer alan 4 ayrı mekan olmalıdır.

Zemin kattaki iki koridorla ulaşılan bir ana mekan (106) ve onun etrafında planlanan küçük odalar esprisi bu kattada tekrarlanmıştır. 106 numaralı mekana simetrik 1.05 ve 1.55 metre genişliklerinde iki açıklıktan girilir. Mekan alt kattaki sütunların üstünde yer alan 40x45 cm. ölçülerinde 4 adet sütun ve kısa yönde kirişlerle geçilen betonarme bir tavan ile geçilmektedir. Kısa kenarları oluşturan duvarlar bu katta 60 cm. ye düşmüştür.

Yapılan restorasyonlar sonucu betonarme olarak yenilenen döşemelerde özgün malzemeye ulaşılamamıştır. Mekan ön cepheye 5 adet basık kemerli pencere ile açılmaktadır.

106 numaralı mekandan 1.20 metre genişliğinde bir kapı ile ulaşılan bölüm (107) galeri katın üstünde yer almaktadır (Ç.3.2.5.3. ve Ç.3.2.5.12.). Bu mekanın zemin döşemesinde nedeni belirlenemeyen çeşitli boyutlarda 7 adet yırtık bulunmaktadır (Ç.3.24). Mekanın tavanı kısa kenarlara paralel olarak yer alan kirişlerle taşınmaktadır.

Bu mekanın 106 numaralı mekanla ortak olan duvarından fırından gelen bacaların yerlerini net olarak tesbit edebilmekteyiz (Ç.3.2.5.3 - Ç.3.2.5.2) Bu mekanın duvarlarının küçük bir bölümünde çini görülmektedir. Duvarlardaki izlerden çinilerin büyük bölümünün sökülmüş olduğu tesbit edilmektedir (Resim 60).

108 numaralı 2.70x15.50 metre boyutlarındaki uzun koridorun dış tarafında 4 adet mekan sıralanmıştır (109,110,111,112). 112 Numaralı mekanın bir penceresi sonradan ilave edilen bölüm nedeniyle yarıya kadar kapatılmıştır (Ç.3.27).

3.2.5.1.4- Çatı Katı

Çatı katına çıkılamamıştır. Ancak cephelerden bahsederken sadece dış taraftan alabildiğimiz ölçüler esas alınmıştır.

3.2.5.2- Cephe Özellikleri ve Bezeme

Güneydoğu cephesinde ve yapının orta aksında Sultan Abdülhamid dönemi Osmanlı Devlet arması ve yapım tarihini belirten mermer kitabe yer almaktadır (Resim 49, 50) (Ç.3.2.5.5).

Yapının dış cephesi sıva ve boya kaplıdır. Ancak boya ve sıvanın döküldüğü kısımlardan 4 sıra taş, 2 sıra tuğla ile duvarların örüldüğünü görüyoruz (3.5x28x28 cm. boyutlarında klasik tuğla kullanılmıştır)

Yapının güneybatı, güneydoğu ve kuzeydoğu cephelerinde zemin kat ile birinci kat arasında ve birinci kat ile çatı katı arasında çepeçevre silme dolaşmaktadır. Kuzeybatı görünüşünde birinci kat ile çatı katı arasında aynı silmeyi görüyoruz. Ancak zemin kat ile birinci kat arasında farklı profilde bir silme bulunmaktadır.

Yapının bütün cephelerinde bulunan iki sıra pencereden alt katta olanlar yarım daire kemerli, üst katta olanlar ise basık kemerlidir. Çatı katındaki pencerelerin dikdörtgen formda olması o pencerelerin sonradan açıldığını düşündürmektedir. Yalnız kuzeybatı görünüşündeki pencere formları farklılık göstermektedir. Galerî katın pencereleri dikdörtgen, bütün cephelerde basık kemerli olan birinci kat pencereleri bu katta yarım daire kemerli olarak düzenlenmiştir. Yapıda boş/dolu oranları genel olarak 1/2'dir.

İki katlı olan ana yapının üstü kiremit kaplı kırma çatı ile örtülmüştür. Ana yapıyla aynı tarihte yapılan tek katlı bölümlerin çatısı da kiremit kaplı ve kırma çatı ile örtülmüştür. Sadece sonradan eklenen bölümün çatısı değişik olup, yapı mimarisini bozduğu gibi aynı zamanda dere oluşması sonucu ana yapının duvarlarında aşırı nem nedeniyle bozulmasını hızlandırmaktadır (Ç.3.27).

Kuzeybatı cephesinde sonradan yapıya eklenen bölüm ile eski bölümün tek çatı ile kapatılması sonucu yapının çatısında da simetri bozulmuş ve çatı örtüsünün yükselmesi sonucu 112 numaralı mekanın bu cepheye bakan penceresi de kapatılmıştır.

3.2.6- Su Deposu

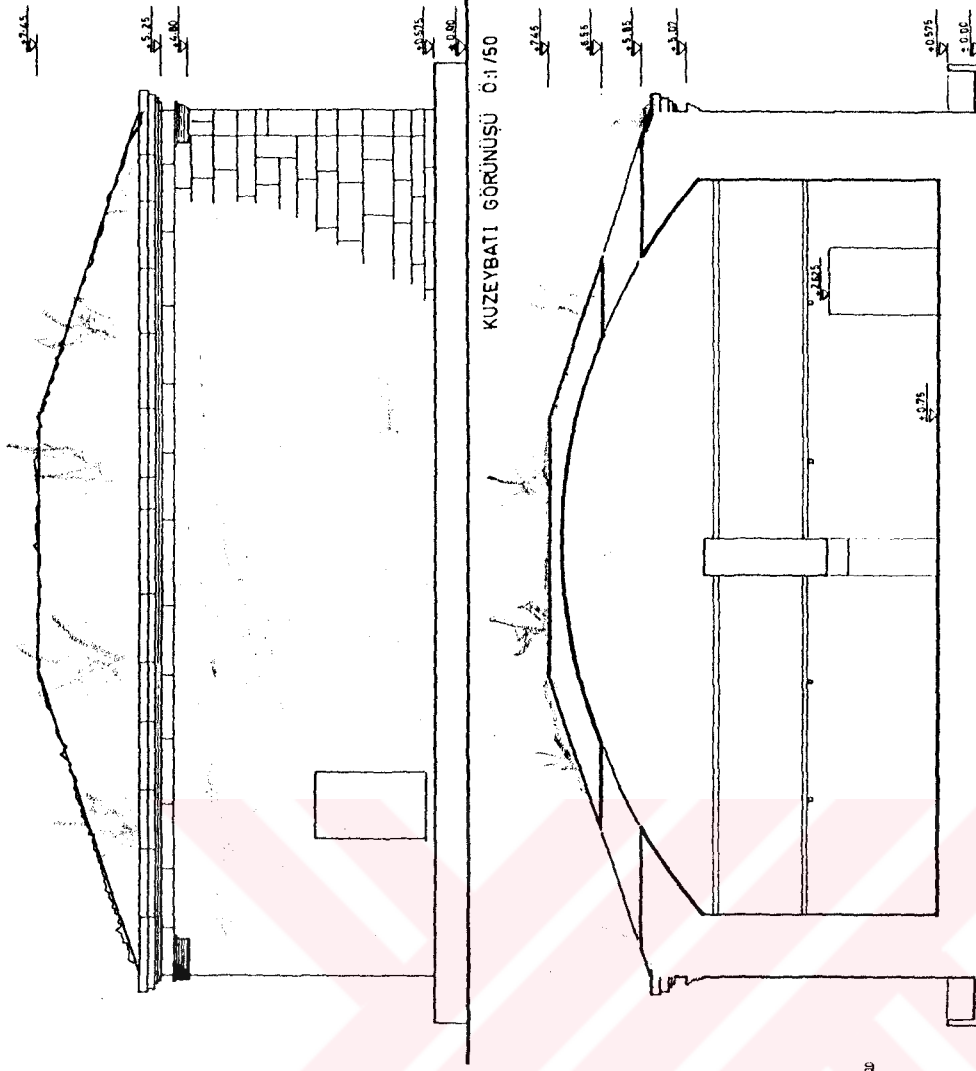
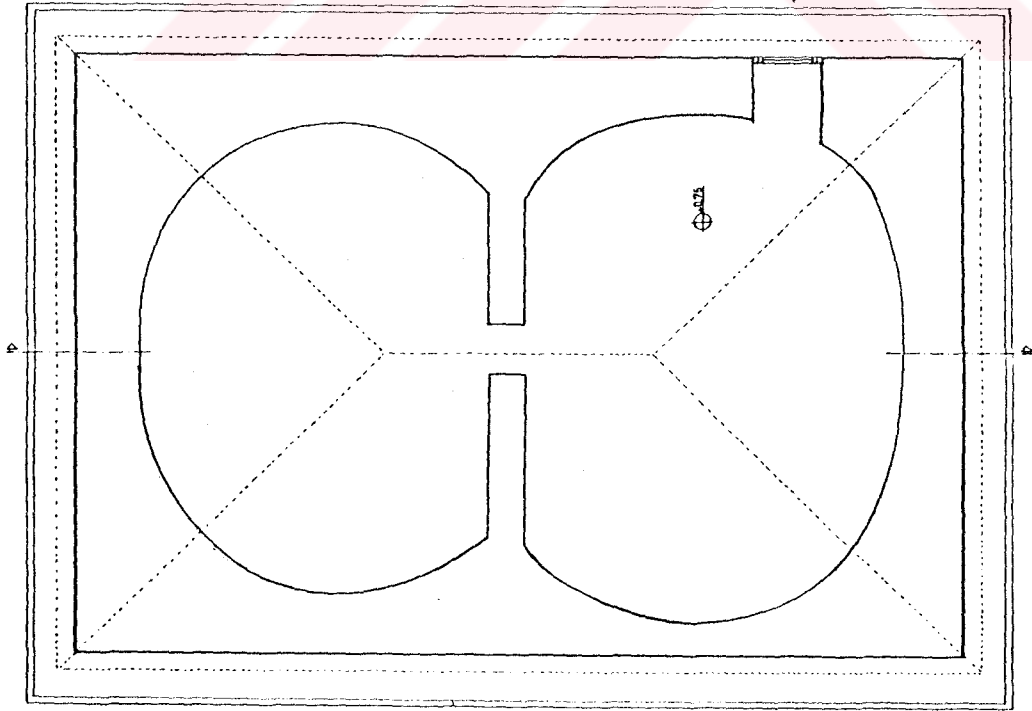
Davutpaşa saray kompleksi içinde yapılan daha sonra da kışla sınırları içinde kalan yapı Otağ-ı Hümayun ve Mehmet Paşa Köşkü arasında Kışla binasının kuzeydoğusunda yer almaktadır.

3.2.6.1- Plânlama Özellikleri

Su deposu kışla arazisinin düz bir kısmında, kesme küfeki taş ile yığma sistemde yapılmıştır. Yapının yakınlarında yada herhangi bir yerinde kazı çalışması yapılmadığı için temelleri hakkında bir fikir sahibi olunamamıştır.

Depo 10.60x15.25 metre boyutlarında tek katlı olarak inşaa edilmiştir. Yapının etrafını 80 cm. genişliğinde ve 57.⁵ cm. yüksekliğinde bir su yalağı çepeçevre dolaşmaktadır (Ç.3.2.6.1).

Kuzeybatı yönünde sonradan açılan metal bir kapı bulunmaktadır. Yapının iç zemini, dış zemin kotundan 75 cm. yükseltilmiştir. Zeminin üstüne sonradan beton yapıldığı tahmin edilmektedir. İç mekan 80 cm.lik bir açıklık ile birleşen iki dairesel mekandan oluşmaktadır. İki mekanı birleştiren duvar kısmında yapının dairesel kısmı bozulmuştur.

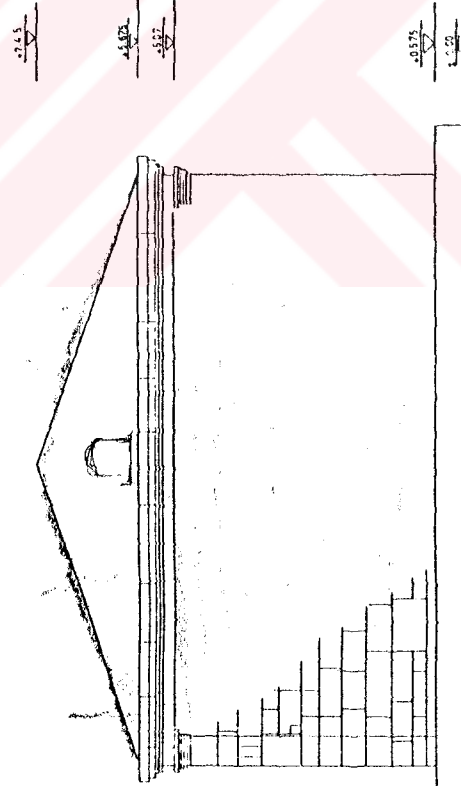
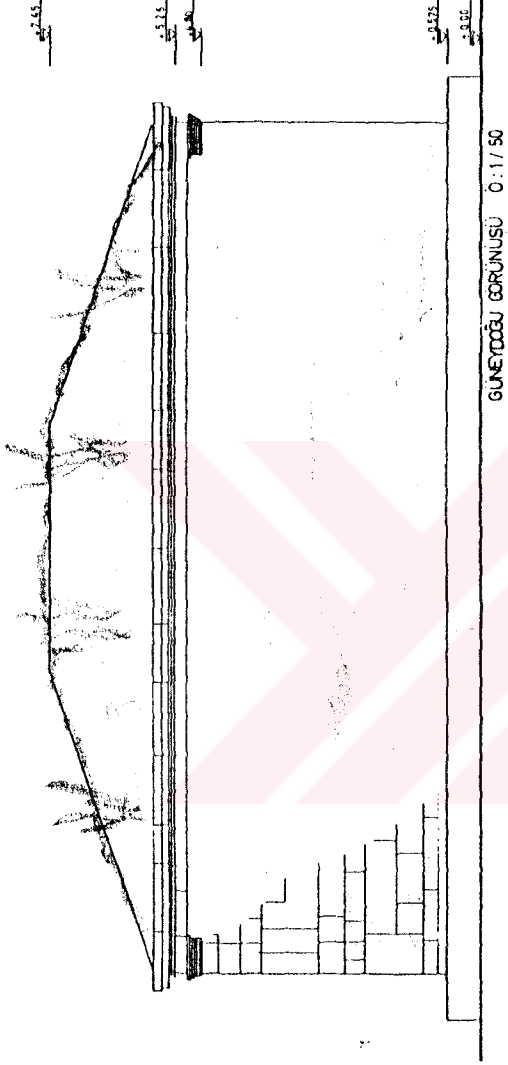
A-A KESİTİ Ö:1/50

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN 9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Ç.3.2.6.1.

DAVUTPAŞA KIŞLASI / SU DEPOSU

EYLÜL 1996

KUZEYDOĞU GÖRÜNÜŞÜ 0:1/50

GÜNEYBATI GÖRÜNÜŞÜ 0:1/50

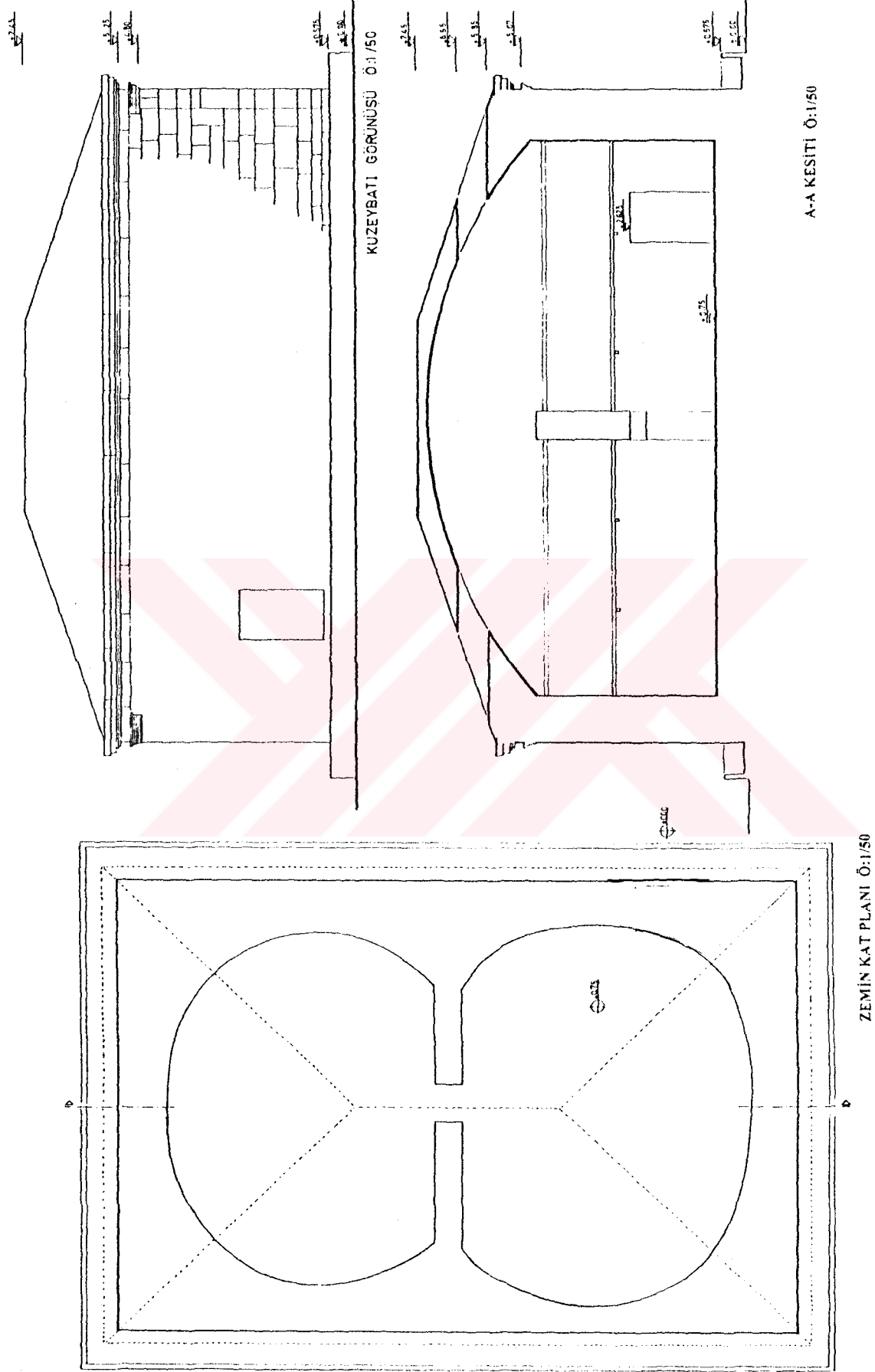
YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Ç.3.2.6.2.

DAVUTPAŞA KIŞLASI / SU DEPOSU

EYLÜL 1996

YÖNETEN: YRD. DOÇ. DR. NADİDE SEÇKİN

9375011 ZÜHAL ÇETİNER

Ç.3.2.6.3.

İki mekanı birleştiren duvar 60 cm. genişliğinde 4 metre yüksekliğindedir. Diğer kısımlarda 60 cm. ile 2.60 metre arasında değişmektedir. Mekanın iç mekan yüksekliği 7.5 metredir. Mekan güneybatı ve kuzeydoğuda birer tepe penceresi ile dış mekana açılmaktadır (R.61, 62, 68).

Yapıya suyun nereden geldiği zeminde bir sondaj çalışması yapılamadığı için belirlenememiştir. Ancak zeminden (zeminde bulunan sarnıçlardan olabilir) geldiği tahmin edilmektedir. Günümüzde de zeminden sızıntı halinde su gelmektedir.

3.2.6.1- Cephe Özellikleri ve Bezeme

Yapı zeminden 7.45 metre (çatı üstü) yüksekliğe ulaşmaktadır. Su deposu dört köşesinde vurgulanan sütunçeler üzerinde yükselti olarak vurgulanmıştır.

Kesme küfeki taş ile inşaa edilen yapıda taş boyutları yaklaşık olarak 100x50x45 cm. boyutlarındadır. Yapının duvarları metal kenetlerle sağlamlaştırılmıştır. Metal kenetler zamanla paslanarak hem yapının içinde hem de dışında tahribata neden olmuşlardır. Yapı içinde kenet noktalarında taşlar çatlamıştır. Dış cephede kenetlerin bulunduğu yerlerde taşlar çatlamış ayrıca taşın doğal renginde değişiklikler olmuştur (R.67).

Yapı cephesindeki günümüze kadar ulaşamayan muslukların yerleri tesbit edilebilmektedir.

Cepheler yapının işlevsel özelliği nedeniyle sağır olarak yapılmıştır. Sadece kuzeybatı cephesinde sonradan bir kapı açılmıştır. Ayrıca güneybatı ve kuzeydoğu cephelerinde çatıda birer pencere bulunmaktadır (Ç.3.2.6.1. ve Ç.3.2.6.2.).

Sütunların en üst noktasında sütun genişliğinde taş silme bulunmaktadır.

Su deposunun çatı eğiminin başladığı noktadan itibaren tuğla ile örülmüş, kırma çatıdır. Çatının üst kısmında zamanla toprak birikmiş ve bu bölgede bitki örtüsü oluşarak küçük ağaççıklar çatıda yetismeye başlamıştır (R.61, 62, 63, 64).

3.3- Davutpaşa Kışlası Yapılarının Bugünkü Durumları ve Koruma Sorunları

Davutpaşa Kışlası; hem arazi olarak hem de yapılarıyla yüzyıllardır askeri amaçlarla kullanılmış ve günümüze kadar önemini korumuştur. Sürekli askeri amaçlarla kullanılmasına karşılık burada konuşlanan birliklerin çok sık değişmesi nedeniyle farklı ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçlarla şekillenen kullanım şemalarıyla yapılar hasar görmüştür. Zaman zaman yapılara bazı eklemeler yapılmış, güvenlik gerekçesiyle bazı kapı ve pencereler örülmüştür. Birliklerin yer değiştirmelerinde bir süre boş kalan yapılar bakımsız kalmıştır. Mehmet Paşa Köşkü en çok hasar görmüş olan yapıdır. Kişilerin altın aramalarıyla yapının her tarafı kazılmıştır.

Otağ-ı Hümayun'da da altın aranması nedeniyle üst kat döşeme kaplaması sökülmüş ve örtü sistemi açığa çıkmış durumdadır. Ayrıca nöbet tutan askerlerin ısınabilmek için içerde ateş yakmaları zemini oldukça yıpratmış, duvarların rengi değişmiştir.

Hamam, Su Deposu ve Kışlanın kullanılmayan bölümleri çöplerin de dökülmesiyle hayvanların mekanı haline gelmiştir. Tarihi bilncin yeterince yerleşmemiş olmasından dolayı yapıların üstünde bulunan kitabe ve armalar sökülmüş şu anda nerede oldukları bilinmemektedir. Sadece fırın ve Kışla binasının kitabeleri yerinde bulunmaktadır. Günümüzde en iyi durumda olan yapı kışlanın kullanılan bölümleridir. Ancak kışlanın başka kuruluşlara devredilmesi gündemde olduğundan bakım için ödenek verilmemekte bu durumda yapıların onarım masraflarını gün geçtikçe arttırmaktadır. İstanbul'un deprem kuşağında bulunması ve tarihi boyunca olan çeşitli şiddetteki depremlerde yapıların yıkılmasında etkindir.

İstanbul'un ikliminde yoğun miktarda bulunan nem, duvarların ıslanmasına dolayısıyla da yapıda çiçeklenmelere neden olmakta ve yapıları yıpratmaktadır. Özellikle hamam yapısında bu olayı gözlemleyebiliriz.

Tarihi yapılarda bilinçsizce yapılan değişiklikler strüktür düzeninde aşırı yükleme ve yapı yüklerinde homojenliğin yitirilmesine neden olmaktadır.

Davutpaşa Kışlası'ndaki yapılar dönemin geleneksel yapım anlayışıyla tuğla, taş ve zeminlerde kısmen ahşap kullanılmıştır. Tabii pencere ve kapı sövelerinde kullanılan mermerleri, strüktürü sağlamlaştırmak için kullanılan metalleri de yapım malzemeleri arasında sayabiliriz. Temel sistemleri konusunda bugüne kadar herhangi bir kazı çalışması yapılmamasından ve bu konuda belge bulunamadığından, kesin bilgi verilememektedir.

Yapıların yapım tekniği yığmadır. Ancak Fırın ve Kışla Binası betonarme ile tahkim edilmiştir. Duvarlardaki açıklıkların uzun tutulması yapıların strüktürel dayanıklılığını azaltmıştır. Zemindeki farklı oturmalarda yapıları olumsuz yönde etkilemiştir.

Davutpaşa Kışlası civarında sanayileşmenin getirdiği sanayi atıkları, ısınma sistemleri, motorlu taşıtlardan çıkan zararlı gazlar, havada karbondioksit, kükürtdioksit ve kükürttrioksit gazlarının oluşmasına neden olur. Bütün bu gazlar yapıları yıpratıcı yağmurlarına neden olarak yapıları yıpratmaktadır.

Kesme taş yapılarda özellikle kemerler ve lentolarda blokları birleştirmek için kullanılan kenet ve gergi gibi demir bağlantı elemanları iyi izole edilmemeleri nedeniyle korozyona uğramaktadır. Korozyonlarla hacmi büyüyen kenetler bağladıkları taşlarda patlamalara neden olmaktadır. Özellikle Mehmet Paşa Köşkü'ndeki taşları bağlayan metallerde bu korozyonu görmektediriz. Burada demir kenetleri paslanmaz çelik ya da titanium ile değiştirmek yapının kalan kısımlarının korunmasında etken olacaktır (Ahunbay, 1996, 42).

Fırın, Hamam ve Kışla'nın bazı bölümlerinde kullanılan tuğlalarda da yer yer aşınmalar görülmektedir. Bu tuğlalardan örnekler alınarak Konservasyon ve Restorasyon Merkezi'nde incelenmesi tuğlanın hamuru ve hazırlanma aşamasında iyi pişirilip pişirilmediği konusunda bize fikir verecektir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre tuğla malzemede oluşan bozulma giderilmelidir.

Kagir yapılarda kullanılan ve ana malzemeyi birbirine bağlayan harçta dökülmeler ve bozulmalar mevcuttur. Harcın incelenmesi sonucuna göre, elde edilecek bulgular ışığında yapılacak onarımlar yapıların sağlamlaştırılmasında önemli rol oynayacaktır.

Nem oranındaki ani değişimler sıva yüzeyinin dökülmesine dolayısıyla da özellikle tuğla örgünün ve taş malzemenin açığa çıkmasına ve dökülmelere neden olmaktadır.

Kışla içinde yapılan yollarda diğer tarihi kentlerde de olduğu gibi insan ve at arabası trafiğine uygun olarak yapılmıştır. Ancak günümüzde kışla içinde sürekli reo (askeri kamyon) ve motorlu araçların geçmesi, kışla çevresindeki ana arterdeki yoğun trafik ve çok yakınında yapılan metronun yarattığı titreşimler yapıların yıpranmasına neden olmaktadır.

4. BÖLÜM- KIŞLA YAPILARINA İLİŞKİN RESTORASYON ÖNERİLERİ

Yapılarda restorasyona karar vermeden önce o yapıyı, tarihi çevreyi, yapının tarihçesini ve en son olarakta yapının strüktürel durumunu çok iyi bilmek gerekir.

4.1- MEHMET PAŞA KÖŞKÜ

Yapım yılı kesin olarak bilinmeyen Mehmet Paşa Köşkü kompleksin en çok yıpranmış yapısıdır.

Köşkle ilgili bütün araştırmalar yapılarak yapının mevcut durumu; taşlar sağlamlaştırılıp, mantolama ve çemberleme yöntemleri uygulanarak korunmaya alınır ve yeni işlev verilmeden sadece geçmişteki yaşamlar ve yapım tarzları hakkında bilgi vermek üzere çevreyle uyumlu bir yaşama bırakılır.

Bunun için;

* Binanın etrafında drenaj yapılarak, suyun yapıya girişi engellenmelidir.

* Yapıda metal gergilerin paslanmasından meydana gelen taş çatlamalarını önlemek amacıyla yapı çelik konstrüksiyonlarla desteklenerek metal gergileri paslanmaz çelik ya da titaniumla değiştirilmelidir.

* Duvarlarda bulunan çatlaklar enjeksiyon ve metal kenetlerle sağlamlaştırılmalıdır.

4.2- OTAĞ-I HÜMAYUN (TAŞ KASIR)

Otağ-1 Hümayun yapısının restorasyonu için yapının strüktürel durumu, özgün malzeme analizi (harç, taş) gibi incelemeler yapılarak yapıya dönemin özelliklerini yansıtan mobilyalar döşenmelidir. Kışla bahçesine gelecek kişilerin dinlenmesi, birşeyler içmesi için düzenlenerek yaşama sunulmasının doğru olacağı kanaatindeyiz.

Bunun için;

* Yapıda bulunan yoğun rutubet, zeminde yapılacak drenaj, duvarlar ve çatıda alınacak önlemlerle kurutulmalıdır.

* Pencere kasa, kanat ve camları takılarak yapı doğadan gelecek tahribattan kurtarılmalıdır. Ayrıca pencere parapetleri onarılmalıdır.

- * Eski fotoğraflar ve Sedat Hakkı Eldem'in restitüsyonları incelenerek aslına uygun olarak binanın çatısı, dış görünüşleri, planları düzenlenmeli insanların hoşça vakit geçirebileceği, dinlenerek birşeyler yiyebileceği bir mekan olarak yaşatılmalıdır.
- * Duvarlardaki çatlaklar tamir edilmelidir.
- * Üst kat zeminde altın aramaktan dolayı oluşan tahribatı önlemek için çepeçevre yapıya fazla yük getirmeyecek ve gelen yükü kubbeye değil, tonozlara ve duvarlara iletebilecek bir kirişleme sistemi çepeçevre yapılmalı ve üstü parke döşenerek kullanılmalıdır.
- * Yapı çevresinde yapılacak kazı çalışması ile özgün çini bulunabilirse duvarda ziyaretçilere izletilmelidir.
- * Üst kat salondaki ocak kısmı restitüsyonlar incelenerek aslına uygun şekilde tamir edilmelidir.
- * İç kısımda sıva raspa edilerek altta bir süsleme yada çini izi olup olmadığı araştırılır.
- * Yapıdaki bütün silmeler kontrol edilerek bozulmuş olan kısımlar aynı teknikle veya suni taş malzeme ile prekast olarak yapılmalıdır.
- * Bir kısmı künde-kârî tekniğiyle yapılmış olan ahşap kapılar aslına uygun olarak yaptırılmalı ve yerlerine takılmalıdır.
- * Otağ-1 Hümayun çağdaş konforu yakalama açısından ısıtma, elektrik, telekomünikasyon, sıhhi tesisat gibi teknik donanımlara kavuşturulmalıdır. Bu teknik donanımlar merkezi sistemle yapılmalıdır. Bu konu Kışla binası incelenirken daha detaylı olarak açıklanacaktır.

4.3- KIŞLA BİNASI

Geleneksel kışla plan tipolojisinde yapılan 204 odaya sahip bu mekanı restore etmek maliyet açısından oldukça büyük yük getirecektir. Çünkü yapı temelden çatıya kadar restorasyona ihtiyaç duymaktadır.

Kışla binası için iki işlev önerisi getirilebilir:

* Halen Küçükyalı'da bulunan Kara Kuvvetleri Lisan Okul Komutanlığı tüm birimleri ile birlikte bu yapıya taşınabilir. Yapı plan tipi açısından okul olmaya uygundur.

* Okuyucu hizmet birimleri, yönetim, arşiv gibi her birimi farklı bir yerde bulunan, bu nedenle de hizmetin yavaş yürüdüğü Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Beşiktaş Deniz Müzesi'nde bulunan deniz arşivi ile birleştirilerek bu binada hizmet verebilir.

* Fuaye, sergi, heykel, müzik, resim, seramik kursları ve kafeterya hizmetleri de ikinci maddedeki arşiv hizmeti ile birlikte verilebilir.

Birinci maddede yer alan Lisan Okulu işlevi verildiğinde yapı Kara Kuvvetleri Komutanlığı'nın kontrolünde olacağı için diğer bölümler ve bahçeyle birlikte vereceğimiz işlevlere ters düşecektir ve yapıyı halktan koparacaktır.

İkinci ve Üçüncü maddelerde yer alan işlevler birlikte verildiğinde ise yersizlik yüzünden farklı binalarda hizmet vermeye çalışan arşivler bir araya toplanacak ve araştırmacıya daha kaliteli hizmet verilecektir. Arşiv hizmeti ile birlikte kurslar, sergi, kafeterya hizmetleri yapıyı ısıtacak, farklı ihtiyaçlara sahip birçok insanı buraya çekecektir.

Yapının restorasyonu için gerekli olanlar:

* Bina öncelikle bazı kısımlarında birikmiş çöplerden temizlenmelidir.

- * Binanın etrafına drenaj yapılarak (kazi çalışması sonucu önce drenaj olup olmadığı araştırılacak) zeminden gelebilecek su uzaklaştırılmalıdır.
- * Güvenlik ve yeni verilen işlevler nedeniyle kapatılan bazı pencere ve kapılar açılmalıdır.
- * Yapıda gerekli ölçümler yapılarak strüktürel bir sorun olup olmadığı kontrol edilmelidir. Eğer strüktürel sorun varsa öncelikle giderilmelidir.
- * İçte ve dışta sürekli yapılan boyalar ve sıva raspa edilerek tuğla ve taş açığa çıkarılarak taş, tuğla ve harçtan alınacak parçaların konservasyon merkezinde incelenerek malzemedeki meydana gelen bozulma ve eksiklikler giderilmelidir.
- * Yapıya sonradan ilave edilen betonarme olarak inşa edilen günümüzde askeri cezaevi olarak işlev veren bölüm ve yapının çeşitli yerlerinde koridorlara örülen duvarlar yıkılmalıdır.
- * Binadaki kırılan silme profilleri orijinal şekline göre; sıvama tekniğiyle veya suni taş malzemeden prekast eleman olarak yapılacaktır.
- * Binanın bütün pencere ve kapı boşluklarına gerekli kapı ve pencere kasaları ile camları takılmalıdır.
- * Binanın çatısından akan su ve bununla beraber gelen rutubet için çatıda tamirat ve izolasyon yapılmalı, yapı genelinde kırılan yağmur olukları onarılmalı, kiremitler yenilenmelidir.
- * Yapının genelinde kullanılan sıva harcının içeriği incelenerek, aynı nitelikte hazırlatılacak sıva malzemesi kullanılacaktır. Gerek sıvaya gerekse boyaya su geçirmez, yapının hava almasını sağlayacak içerikler eklenecektir.

* Yapının zemin katında ısıtma, su, elektrik, havalandırma, bilgisayar kontrol odası gibi teknik donanımlar için yer ayrılacak ve buradan tüm yapıların çağdaş konfora kavuşturulması için merkezi sistem kurulacaktır.

* Binada ayrıca tarihi belgelerin saklanabilmesi için gerekli araştırmalar yapılarak nem, ısı ve gerekli depolama koşulları titizlikle yerine getirilmelidir.

* Binanın bir kısmı kağıt ve derinin onarım ve bakımının yapılabileceği konservasyon ve restorasyon merkezi olarak düzenlenecektir.

4.4- ASKERİ HAMAM

Bugün artık hamam işlevi veremeyen bu bölüm kışla yapısıyla bitişik bulunmaktadır. Bakımsızlıktan harap durumda olan bu yapıya iki tür işlev verilebilir:

* İlk olarak, binayı onardıktan sonra tekrar hamam işlevi verilebilir.

* İkinci olarak, bina restorasyondan sonra müze - hamam olarak kullanılabilir.

İkinci işlev bizce daha uygun görülmektedir. Çünkü kompleksin diğer bölümleriyle birlikte hamam işlevi uygun olmamaktadır. Ancak bazı görsel ve işitsel efektlerle müze - hamam işlevi verilmesi ise eski Türk hamamı görüntüsünü kitlelere ulaştıracaktır.

* Binada kullanılan taş, tuğla, harç örnekleri alınarak bileşenleri incelettirilir ve buna uygun malzeme ile harap olan kısımlar onarılır.

* Çoğu dökülmüş olan sıva harcı raspa edilerek aynı içeriğe sahip sıva ile sıvanacaktır.

* Çatı ve zeminden gelen rutubete karşı drenaj ve çatı onarımı yapılacaktır.

- * Duvarlarda yer alan çatlaklar onarılarak daha fazla büyümeleri önlenecektir.
- * Su, elektrik ve ısıtma sistemleri yenilenecektir.
- * İmitasyon hamam malzemeleri, mankenler ile gerekli görsel ve işitsel efektlerle geleneksel Türk hamamı görüntüsü verilerek ziyaretçilerin gezmeleri sağlanacaktır.

4.5- ASKERİ FIRIN

Davutpaşa Kışlası'nın ekmek, helva ihtiyacını karşılayan fırın yapısına yine asıl işlevi olarak fırın kullanımı öngörülmektedir. Fırın olarak çok büyük olabileceği düşünülebilecek bu binanın sadece ekmek için değil, bazı pasta, helva gibi basit Türk yiyeceklerinin hazırlanarak tüm kışla kompleksine hizmet verebilecek şekilde düzenlenmesi öngörülmektedir.

Bunun için;

- * Öncelikle fırın temizlenmelidir.
- * Daha sonra strüktürel araştırması yapılarak binanın strüktürüne ait bir sorun varsa o onarılmalıdır. Metro inşaatına yakın olması nedeniyle en çok titreşime neden olan bu yapıda bahsedilen araştırmalar titizlikle yapılmalıdır.
- * Sıvanın birçok yerinde dökülmüş olması yapımda kullanılan tuğla, taş ve harcı açığa çıkarmıştır. Bu malzemelerden alınacak örneklerin analizi sonrasında onarımı yapılmalıdır.
- * Cephede su itici boya kullanılacak ve yapı çevresinde drenaj yapılacaktır.
- * Fırın günümüz koşullarına uyarlanarak modern bir şekilde çalışması sağlanacaktır.

4.6- SU DEPOSU

Geçmiş dönemlerde su deposu olarak kullanılan kesme taş yapı çok küçük olmasına rağmen onarılarak yine aynı işlevle düzenlenecek bahçeyi sulamak amacıyla kullanılması uygun olarak değerlendirilmektedir.

* Binada rutubetten dolayı cephede ve çatıda oluşan çirçekenmeler nemin azaltılması ve ilaçlamalarla kurutularak temizlenecektir.

* Yapının etrafında drenaj yapılarak zemin sularının temele ulaşması engellenecektir.

* Çatıda zamanın tahribatı teras çatı yapılarak giderilecektir.

* Taşlarda yer yer oluşan çatlaklar eğer çok derinlere işlemediyse yüzeysel sağlamlaştırma eğer derinlere işlediyse taşın değiştirilmesi yöntemiyle sağlamlaştırılacaktır.

* Cephede taşların kirleri mekanik, kimyasal temizleme, suyla yıkama, emici kil ve kağıt hamurları uygulama yada emici jeller uygulama yöntemlerinden biriyle temizlenmelidir.

* Yapıda yoğun bir şekilde izolasyon sorunu vardır. suya karşı izolasyon yapılarak içerdeki su da kontrol altında tutulacaktır.

* Binanın dört köşesinde bulunan sütunçelerde mevcut kırıklar ve çatı profillerinin kırık kısımları sağlamlaştırılacaktır.

* Binanın çatısında karşılıklı bulunan havalandırma pencerelerinde birinin söve ve lento taşı kırılmış olup, yenilenecektir.

* Yapının içinde ve dışında kenet olarak kullanılan demirler korozyona uğradığından hacmi artmış ve taşlarda patlamaya yol açmıştır. Bu taşlar onarılacak ve demirler paslanmaz çelikle veya titanyumla değiştirilecektir.

* Binanın içindeki ve dışındaki su tesisatı yenilenerek yeni düzeneklerle bahçe sulanabilecektir.

4.7- YAPILARIN RESTORASYON SONRASINDAKİ İŞLETME VE KORUNMASI İLE İLGİLİ PERİYODİK KONTROL VE BAKIM ÖNERİLERİ

1. Davutpaşa Kışlası Binaları restore edildikten sonra kışla girişinde bulunan Nizamiye kapılarına yeni bir düzenleme yapılarak bu noktalardan giriş ve çıkışlar kontrol altında bulundurulacak ve emniyet bu noktalardan sağlanacaktır.

2. Belirli aralıklarla binaların periyodik kontrolleri yapılacak, malzemede beliren kirlenmeler temizlenecektir. Çatı ve kiremitlerin kontrolleri yapılarak eskiyen kiremitler değiştirilecek, yağmur oluklarında herhangi bir yıpranmaya bırakılmadan bakım ve onarımları yapılacaktır.

3. Yapılardaki özgün malzeme ve tamiratta kullanılan malzemeler belirli aralarla kontrol edilecek, yıpranan malzeme hemen değiştirilecek ya da onarılacaktır.

4. Su, elektrik, ısıtma sistemleri, bilgisayar sistemleri, güvenlik kameraları, klimalar, yukarıda da bahsettiğimiz gibi kışla binasının zemin katında kurulacak bir merkezden kontrol edilecek ve arıza halinde çok çabuk müdahale edilebilecektir.

5. Bahçenin botanik bahçesi olarak düzenlenmesinden sonra bitkilerin bakımı ve kontrolü kompleks bünyesine alınacak ziraat mühendisleri ve bahçıvanlar tarafından sağlanacaktır.

5. BÖLÜM- GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ondördüncü yüzyıldan günümüze kadar askeri alanda değişen işlevlerle önemini koruyan Davutpaşa Kışlası yapıları son dönemde başka kuruluşlara devredilmesi ihtimalleri nedeniyle yıpranmış ve yıkılmaya terkedilmiş bir görüntü içerisinde.

Yapıların devredilmesi söz konusu olduğunda çeşitli kişi ve kuruluşlardan teklifler gelmiştir. Bunlardan bir kısmı belediyeler, askeri kurumlar, Başbakanlık arşivi, holdingler ve arazi üstünde hak iddia etmeye çalışan kışla çevresindeki sanayi kuruluşu sahipleridir. Ancak bu taleplerin çoğu; yapıların üzerinde bulunduğu arazinin yüksek rant değerine sahip olması nedeniyle, sağlanabilecek ticari kazançtır. Tabii ki birçoğunun amacı burada tarihi değer taşıyan yapıları hiçe sayarak yıkmak ve maddi kazanç sağlayacak yapılar hatta sanayi yapıları yaptırmaktır.

Davutpaşa Kışlası'nın hem bahçesi hem de yapılarına çeşitli fonksiyonlar verilerek İstanbul'da yetersiz olan yeşil alanları arttırmak ve çeşitli fonksiyonlarla geniş kitleleri bu alanda toplamak yapıların yaşatılmasını sağlayacaktır. Tez aşamasında ki fikirsel önerilerimizin gerçekleştirilerek bu yapıların restorasyonunun yapılması ve gelecek kuşaklara aktarılması en büyük dileğimizdir.

5.1. DAVUTPAŞA KIŞLASI YAPILARININ KORUMA İLKELERİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tarihi çevre ve tarihi eser bilinci uluslara uzun süreli eğitimler sonunda verilebilir. Türkiye gibi birçok medeniyetin gelip geçtiği ve çeşitli eserler bıraktığı ülkelerde bu konuya daha fazla önem verilmesi gerekirken ne devlet politikasında ne de toplumsal hareketlerde yeterli önem verilmemektedir. Tabii bu olayda restorasyon ve korumanın maliyeti yüksek bir iş olması, tarihi eserlerin bulunduğu yerlerin rant değerinin yüksek olması gibi etkenler

rol oynamaktadır. Buna rağmen Üniversitelerin Rölöve-Restorasyon kürsüleri bu konuda önemli görevleri yüklenmişlerdir.

Davutpaşa Bahçesi ve Davutpaşa Kışlası Yapıları, birçok zaferlerin kutlandığı ve Osmanlı Padişahlarının av, eğlence, tören gibi nedenlerle burada bulunmaları nedeniyle önem kazanmaktadır.

Osmanlı kışla mimarisinin ilk örneklerinden biri olması ve askeri alanda ki önemini günümüze kadar sürdürebiliyor olması ve birçok tarihi olayın geçtiği mekanların bulunmasıyla tarihi bir sürecin tamamlayıcısı olmuştur.

Bir ülkenin tarihini ve kültürel değerlerini kapsayan, o ülkenin askeri yaşamı, gelenekleri hakkında fikir verebilen yapılar bu sınıfa girmektedir. Davutpaşa Kışlası Yapıları da askeri kültürümüz geleneklerimiz açısından bu değerleri kapsamaktadır.

Tarihi eserler; Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kazançlar daha üstün tutulduğundan yeterince korunamamakta, boş ve sahipsiz bırakılarak yıkılmaya yüz tutmaktadır.

Oysa yabancı ülkelerde, özellikle gelişmiş ülkelerde olduğu gibi, bu yapılar veya yapı grupları ilk işlevleriyle ilgili yapıldığı dönemin mobilyalarıyla döşenerek müze haline getirilmekte ve yapım işlevi, dönem kültürüyle birlikte gezilerek, tanınması sağlanmaktadır.

Bizde pek az tarihi eser korunarak ve restore edilerek müze haline getirilmektedir. Bunlar da konuyla ilgili birçok eserin biraraya toplandığı müze-depolara dönüşmektedir. Oysa yapının en az içindeki objeler, kadar değerli olduğu öğrenilerek, yapının gerçek kimliği kaybedilmeden müze işlevi verilebilse daha uygun olacaktır.

5.2- DAVUTPAŞA KIŞLASI YAPILARININ İSTANBUL KIŞLALARI İÇİNDEKİ YERİ VE DİĞER KIŞLALARLA TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRILMASI

İstanbul'da Rumeli'ye yapılacak seferlerde ilk konaklama ve İmparatorluğun çeşitli yerlerinden gelecek askerlerin toplanma yeri olan Davutpaşa Kışlası tarih boyunca verilen işlevlerle son zamanlara kadar önemini korumuştur. Kışla ilk yapıldığı dönemlerde İstanbul'un dışında ve ağaçlık bir bölgede iken günümüzde sanayi kuruluşları, gecekondu yerleşmesi ve metro arasında kalmıştır.

Davutpaşa Kışlası, Üsküdar Doğancılar Kışlası ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk düzenli orduları için kurulmuş kışlalar olma önemini taşımaktadır. Daha sonra Doğancılar Kışlası yıkılmış, Davutpaşa Kışlası dönemin en eski kışlası olarak günümüze kadar ayakta kalmaya çalışmıştır.

Kışlalar genel olarak havası temiz, şehir dışında ve askerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde kurulmuş komplekslerdir. Bu komplekslerin içerisindeki işlevler yapılarıyla birlikte aşağıda çizelge olarak verilmiştir. Bu işlevlere cevap verebilecek yapılar; kışla binası, camii, hamam, fırındır. Bunların hepsine bu konuda yapılmış çalışmaların azlığından kimi zaman yetersizliğinden dolayı ulaşamadık. Ancak kışla binalarında ki en önemli özellik dikdörtgen planlı, iç avlulu ve koridorun iç avlu tarafına sıralanmış odalarıyla planlamada kendisini göstermektedir. Yapıların orta aksında yer alan Hünkâr Kasrı'nın vurgulanması bütün kışlaların ortak özelliklerinden biridir. Ayrıca yapıların köşe noktaları kulelerle bitirilmiş ve kuleler öne doğru çekilerek vurgulanmıştır.

Kışlalar sadece askerlerin barınmaları için değil, cami, fırın, hamam, çeşme, manej alanı gibi birçok ek yapıyla değişik işlevlerinde verildiği komplekslerdir. Şekil 5.1'de görüldüğü gibi Selimiye Kışlası, Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane Kışlası ve Davutpaşa Kışlası diğer kışlalarda kısmen varolan tüm özellikleri bünyelerinde barındırmaktadırlar. Yüzyıllardır konumlandığı bölge ile de önemini koruyan Davutpaşa Kışlası diğer

5.2- DAVUTPAŞA KIŞLASI YAPILARININ İSTANBUL KIŞLALARI İÇİNDEKİ YERİ VE DİĞER KIŞLALARLA TİPOLOJİK KARŞILAŞTIRILMASI

İstanbul'da Rumeli'ye yapılacak seferlerde ilk konaklama ve İmparatorluğun çeşitli yerlerinden gelecek askerlerin toplanma yeri olan Davutpaşa Kışlası tarih boyunca verilen işlevlerle son zamanlara kadar önemini korumuştur. Kışla ilk yapıldığı dönemlerde İstanbul'un dışında ve ağaçlık bir bölgede iken günümüzde sanayi kuruluşları, gecekondular, yerleşmesi ve metro arasında kalmıştır.

Davutpaşa Kışlası, Üsküdar Doğancılar Kışlası ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk düzenli orduları için kurulmuş kışlalar olma önemini taşımaktadır. Daha sonra Doğancılar Kışlası yıkılmış, Davutpaşa Kışlası dönemin en eski kışlası olarak günümüze kadar ayakta kalmaya çalışmıştır.

Kışlalar genel olarak havası temiz, şehir dışında ve askerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde kurulmuş komplekslerdir. Bu komplekslerin içerisindeki işlevler yapılarıyla birlikte aşağıda çizelge olarak verilmiştir. Bu işlevlere cevap verebilecek yapılar; kışla binası, camii, hamam, fırındır. Bunların hepsine bu konuda yapılmış çalışmaların azlığından kimi zaman yetersizliğinden dolayı ulaşamadık. Ancak kışla binalarında ki en önemli özellik dikdörtgen planlı, iç avlulu ve koridorun tek tarafına sıralanmış odalarıyla planlamada kendisini göstermektedir.

kışlalardan farklı olarak Otağ-ı Hümayun, Mehmet Paşa Köşkü ve fil ahırları ile daha kapsamlı olarak inşa edildiğini göstermektedir.

PLAN ÖZELLİKLERİ

KİŞİ A ADI	BULUNDUĞU YER	YAPAN	YATIM YILI	YATIRAN	PLAN ÖZELLİKLERİ																	GÖRÜŞLER											
					PLAN		TİP	BOYUT LAR	AVL U		KUDE				MER DİYEN			HİSKAR	CAMİ	FİRİN	HAMAM		SU ÇEŞME	MANEİ	KİŞİ A BÜĞÜNKÜ KULLANIMI								
					4	3			ACIK	KAPALI	4	2	KAT	TEK KOLLU	GİT KOLLU	PONEL SAHAN LIRKI	KOŞKU									ALANI							
TOP ARABACILARI KİŞİSİ	TOHANE	KA. BALIAN	1792 1824	III. SELİM II. MAHMUT	X		?	X				X			3					X	X					X					KİŞİ A YIKILMIŞ DB.İŞL VAR 1940		
TAKSİM TOPÇULAR KİŞİSİ	TAKSİM	MİĞERDİ CH KALFA	1794 (YANDI) 1806	? III. SELİM	X		136X 165	X				X			3				X	X	X					X				X	YAPILMIŞTIR YULINDA GEZİ PARKI		
RAM KİŞİSİ	EYÜP. RAMİ	R. MEHMET K. BALIAN	1703 1828	II. MUSTAFA II. MUSTAFA	X		247X 309	X			X				2				X	X	X					X				X	KURU GIDA TOPKISLADA BULUNUYOR		
ORHANİYE KİŞİSİ	YILDIZ	?	1886	II. ABDÜLHA MID		X	94X 145	X			X				2	X				X	X					X				X	İST.MERKEZ K.LİĞİ		
TERSA NE KİŞİSİ	KASIMPA ŞA	? K.A. BALIAN	1723 1818 1869	III. AHMET II. MAHMUT ABDULAZ İZ	X		50X64		X		X				3				X	X						X				X	KZ.DENİZ SAHA K.LİĞİ		
KALYONCU LAR KİŞİSİ	KASIMPA ŞA	? K.A. BALIAN	1784	CEZAYIR LI GAZİ HASAN PASA	X		98X 150	X			X				3				X	X	X											KOĞUŞ	
HUMBARACIL AR KİŞİSİ	HASKÖY HALILOĞ LU	MİĞERDİ CH KALFA	1792	III. SELİM	X		50X85	X			X				3				X	X	X											AS.ŞB.	
SELİMİYE KİŞİSİ	ÜSKÜDAR	? ? 1828 1853	1806 1828 1853	III. SELİM II. MAHMUT ABDÜLM ECİD	X		200X 270	X			X				7				X	X	X					X						KİŞİ A	
KULELİ SÜVARİ KİŞİSİ	ÇENGEL KÖY	K.A. BALIAN ? 1845 1860	1828 1845 1860	II. MAHMUT ABDÜLM ECİD	X		100X 216	X			X				7				X	X	X					X						ASKERİ LİSE	
GÜMÜSSUYU KİŞİSİ	GÜMÜŞ SUYU	K.A. BALIAN K.A. BALIAN 1850DE PASLAN MIS 1862'DE BİTİ	1850DE PASLAN MIS 1862'DE BİTİ	ABDÜLM ECİD ABDÜLAZ İZ	X		100X 180	X			X				3				X	X	X					X						İTÜ MİH FAK	
MEKTEB-İ FÜNUN-Ü HARBİYE-İ SAHANE KİŞİSİ	HARBİYE	K.A. BALIAN	1846	ABDÜLM ECİD ABDÜLAZ İZ	X		94X 262	X			X				3				X	X	X					X						ASKERİ MÜZE	
TAŞKİSİLA (MECİDİYE) KİŞİSİ	TAKSİM	H. İSMAİL KANER SARKIZ BALIAN MİĞERDİ CH KALFA	1861 1864	ABDÜL AZİZ	X		91X 129	X			X				3				X	X	X					X						İTÜ MİMARLIK FAK	
DAVUTPAŞA KİŞİSİ	DAVUT PAŞA	?	1826	II. MAHMUT		X	178X 367	X			X				2				X	X	X					X							KİŞİ A

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Zeynep. *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, YEM Yayın, İstanbul, Nisan 1996.
- Arel, Ayda. *Onsekizinci Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci*, İTÜ. Mimarlık Fakültesi, İstanbul, 1975.
- Arseven, Celal Esat. *Türk Sanatı Tarihi I-II, Menşinden Bugüne Kadar, Mimari, Heykel, Resim, Süsleme ve Tezyini Sanatlar*, Milli Eğitim Bakanlığı, İstanbul, Tarihsiz.
- Arslan, Necla. *Gravür ve Seyahatnamelerde İstanbul (18. Yüzyıl sonu ve 19.yüzyıl)*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yay. No:9, İstanbul, 1992.
- Aşkun, İ. Sezgin, H. "Rami Kışlası Hakkında" *Tasarım Dergisi*, Tasarım Yay. Yıl:5, Sayı : 48, İstanbul, s.85-90.
- Batur, Afife. "Taşkışla", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayımları, Cilt:7, İstanbul, 1994, s.221-223.
- Bostan, İdris. *Osmanlı Bahriye Teşkilatı, XVII. Yüzyılda Tersane-i Amire* Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1992.
- Cevdet Paşa. *Cevdet Paşa Tarihi*, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1993.

KAYNAKLAR

- Ahunbay, Zeynep. *Tarihi Çevre Koruma ve Restorasyon*, YEM Yayın, İstanbul, Nisan 1996.
- Arel, Ayda. *Onsekizinci Yüzyıl İstanbul Mimarisinde Batılılaşma Süreci*, İstanbul, İTÜ. Mimarlık Fakültesi, 1975.
- Arseven, Celal Esat. *Türk Sanatı Tarihi I-II, Menşinden Bugüne Kadar Mimari, Heykel, Resim, Süsleme ve Tezyini Sanatları*, İstanbul, Milli Eğitim Bakanlığı, Tarihsiz.
- Arslan, Necla. *Gravür ve Seyahatnamelerde İstanbul (18. Yüzyıl sonu ve 19.yüzyıl)*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yay.No:9, İstanbul, 1992.
- Aşkun, İ. Sezgin, H. "Rami Kışlası Hakkında" *Tasarım Dergisi*, Tasarım Yay.Yıl:5, Sayı : 48, İstanbul.
- Batur, Afife. "Taşkışla", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Kültür Bakanlığı ve Tarih Vakfı Ortak Yayını, Cilt; 7, İstanbul, 1994, s.221-223.
- Bostan, İdris. *Osmanlı Bahriye Teşkilatı, XVII. Yüzyılda Tersane-i Amire*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1992.
- Cevdet Paşa. *Cevdet Paşa Tarihi*, Üçdal Neşriyat, İstanbul, 1993.
- Cezar, Mustafa. *Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi*, İstanbul, 1971.

- Cezar, Mustafa. *Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi*, Türkiye İş Bankası A.Ş. Kültür Yayınları: 109, İstanbul, 1971.
- Çetiner, Zühâl. "Mekteb-i Fünun-u Harbiye-i Şahane"*II.Müzecilik Semineri* Genkur.Yay. İstanbul, 1994, s. 54-55.
- Eldem, Sedat Hakkı. *Köşkler ve Kasırlar I*, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü Rölöve Kürsüsü, İstanbul, 1974.
- Esin, Emel. "Ordu Türk Saray Mimarisinin Onbeşinci Asırdan Önceki Tarihçesi", *T.B.M.M. Milli Saraylar Bülteni*, İstanbul, 1985, s.25.
- Evliya Çelebi. *Seyahatname*, İkdâm ve TTE Yay. İstanbul, 1314 (M.1893)
- Güneri, Filiz. Selimiye Kışlası, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1966.
- Kayra, Cahit. *İstanbul Mekanlar ve Zamanlar*, Ak Yay. 52 Yeni Dizi, İstanbul, 1990.
- Konyalı, İbrahim Hakkı *Üsküdar Tarihi*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1977.
- Kömürciyan, Eremya Çelebi. *İstanbul Tarihi-XVII. Asırda İstanbul*, Tercüme:Hrand D.Andreasyan, Yeni Notlarla yayıma hazırlayan: Kevork Pamukciyan, İkinci Baskı, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1988.

- Çetiner, Zühâl. "Mekteb-i Umumi Harbiye-i Şahane" *II. Müzecilik Semineri*, Genkur Yay. İstanbul, 1994.
- Eldem, Sedat Hakkı. *Köşkler ve Kasırlar I*, İstanbul Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Mimarlık Bölümü Rölöve Kürsüsü, İstanbul, 1974.
- Esin, Emel. "Ordu Türk Saray Mimarisinin Onbeşinci Asırdan Önceki Tarihçesi", *T.B.M.M. Milli Saraylar Bülteni*, İstanbul, 1985.
- Evliya Çelebi. *Seyahatname*, İkdâm ve TTE Yay. İstanbul, 1314.
- Güneri, Filiz. *Selimiye Kışlası*, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, İstanbul, 1966.
- Kayra, Cahit. *İstanbul Mekanlar ve Zamanlar*, Ak Yay. 52 Yeni Dizi, İstanbul, 1990.
- Konyalı, İbrahim Hakkı. *Üsküdar Tarihi*, Eren Yayıncılık, İstanbul, 1977.
- Kömürçüyan, Eremya Çelebi. *İstanbul Tarihi-XVII. Asırda İstanbul*, Tercüme: Hrand D. Andreasyan, Yeni Notlarla yayıma hazırlayan: Kevork Pamukçüyan, İkinci Baskı, İstanbul, Eren Yayıncılık, 1988.

- Marsigli, Graf. *Osmanlı İmparatorluğu'nun Zuhur ve Terakkisinden İnhitâtı Zamanına Kadar Askeri Vaziyet*, Çev : Kaymakam Nazmi, Büyük Erkanı Harbiye Matbaası, İstanbul, 1934.
- Özkan, Abdülkadir. "Osmanlı Askeri Teşkilatı", *Osmanlı Devleti ve Medeniyeti Tarihi*, İrcica, İstanbul, 1994, s. 337-371.
- Tuğlacı, Pars. *The Role of the Balian Family in Ottoman Architecture*, İstanbul, 1990.
- Tüfekçioğlu, Kemal. "Rami Kışlası Hakkında Notlar" İstanbul, 1978.
- a. Uzunçarşılı, İ.Hakkı *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları I*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1988.
- b. *Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları II* Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1988.
- c. *Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1988.
- d. *Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı*, Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1988.
- Yacan, Sibel. *Osmanlı Saray Çadırları*, Genkur. Yay. İstanbul, 1995.

Marsigli, Graf.

***Osmanlı İmparatorluğu'nun Zuhur ve Terakkisinden
İnhitai Zamanına Kadar Askeri Vaziyet***, Çev:
Kaymakam Nazmi, Ankara, Büyük Erkanı Harbiye
Matbaası, İstanbul, 1934.

Özkan, Abdülkadir.

"Osmanlı Askeri Teşkilatı", ***Osmanlı Devleti ve
Medeniyeti Tarihi***, İrcica, İstanbul, 1994

Tuğlacı, Pars.

The Role of the Balian Family in Ottoman Architecture,
İstanbul, 1990.

Tüfekçioğlu, Kemal.

"Rami Kışlası Hakkında Notlar" İstanbul, 1978.

a. Uzunçarşılı, İ.Hakkı

Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları I,
Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1988.

b.

Osmanlı Devleti Teşkilatından Kapukulu Ocakları II
Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1988.

c.

Osmanlı Devletinin Merkez ve Bahriye Teşkilatı,
Türk Tarih Kurumu Yay., Ankara, 1988.

d.

Osmanlı Devletinin Saray Teşkilatı, Türk Tarih
Kurumu Yay., Ankara, 1988.

Yacan, Sibel.

1995.

Osmanlı Saray Çadırları, Genkur.Yay. İstanbul,

SÖZLÜK

Cânbaz : Fedai, atlı asker

Cerahor : Osmanlılar tarafından Ordu hizmetlerinde kullanılan Hristiyan esirlere verilen ad.

Ecr : Ücret

Müselleman : Yeniçeriler döneminde, yol işleriyle vazifeli olan asker

Müstahfaz : 40 yaşını aşmış olan yurttaşların muvazzaf ve rediflikten sonraki askerlik hizmeti.

Silahendaz : Bazen karaya çıkarılan tüfekli deniz eri

Şatır : Büyük bir kimsenin atı yanında gitmekle görevli kimse.

**EK-A : İSTANBUL'DA 1600 - 1900 YILLARI
ARASINDA OLAN DEPREMLER**

TARİH	ENLEM	BOYLAM	ŞİDDET	UZAKLIK
	KUZEY	DOĞU	MSK	KM
30.07.1633	41.00	29.00	6.0	0
. 05.1641	41.00	29.00	6.0	0
19.08.1642	41.00	29.00	8.0	0
.04.1646	41.00	29.00	7.0	0
28.06.1648	41.00	29.00	8.0	0
06.02.1659	41.00	29.00	9.0	0
25.05.1672	40.70	29.90	8.0	83
.1674	40.20	29.10	7.0	89
11.07.1690	41.00	29.00	7.0	0
.1698	41.00	29.00	5.0	0
05.05.1718	41.00	29.00	8.0	0
06.03.1719	41.00	29.00	6.0	0
25.05.1719	40.70	29.50	9.0	54
22.06.1720	41.00	29.00	6.0	0
.1725	41.00	29.00	6.0	0
.1729	41.00	29.00	5.0	0
.1737	41.00	29.00	8.0	0
26.05.1752	41.00	29.00	7.0	0
02.09.1754	40.80	29.40	9.0	40
20.01.1755	41.00	29.00	6.0	0
20.01.1757	41.00	29.00	6.0	0
04.12.1757	41.00	29.00	6.0	0

TARİH	ENLEM	BOYLAM	ŞİDDET	UZAKLIK
	<u>KUZEY</u>	<u>DOĞU</u>	<u>MSK</u>	<u>Km.</u>
03.09.1763	41.00	29.00	8.0	0
23.04.1766	40.80	28.20	7.0	71
22.05.1766	41.00	29.00	9.0	0
13.11.1766	41.00	29.00	7.0	0
05.10.1768	41.00	29.00	7.0	0
20.02.1769	41.00	29.00	6.0	0
14.08.1770	41.00	29.00	5.0	0
30.04.1772	41.00	29.00	5.0	0
01.06.1783	41.00	29.00	6.0	0
16.06.1794	41.00	29.00	6.0	0
15.08.1803	41.00	29.00	6.0	0
19.05.1811	41.00	29.00	5.0	0
05.08.1819	41.00	29.00	6.0	0
23.05.1829	41.00	29.00	7.0	0
25.09.1834	41.00	29.00	5.0	0
30.08.1835	41.00	29.00	6.0	0
06.10.1841	41.00	29.00	7.0	0
10.07.1850	41.00	29.00	6.0	0
24.01.1855	41.00	29.00	6.0	0
28.02.1855	40.20	29.00	9.0	89
11.4.1855	40.20	29.10	10.0	89
15.12.1855	40.20	29.10	6.0	89
19.04.1858	40.20	29.00	6.0	89
27.04.1858	41.00	29.00	6.0	0
04.06.1860	40.20	29.10	7.0	89

TARİH	ENLEM	BOYLAM	ŞİDDET	UZAKLIK
	<u>KUZEY</u>	<u>DOĞU</u>	<u>MSK</u>	<u>Km.</u>
07.10.1862	41.00	29.00	6.0	0
14.02.1866	40.20	29.10	6.0	89
10.12.1870	41.00	29.00	5.0	0
24.02.1871	40.20	29.10	6.0	89
17.01.1872	40.20	29.00	6.0	89
26.06.1873	41.00	29.00	6.0	0
17.04.1876	40.20	29.10	6.0	89
.03.1878	41.00	29.00	5.0	0
19.04.1878	40.70	29.30	8.0	42
.10.1880	41.00	29.00	6.0	0
30.12.1881	40.20	29.10	5.0	89
01.02.1884	40.20	29.10	6.0	89
.08.1886	41.00	29.00	6.0	0
.09.1887	40.20	29.10	6.0	89
10.07.1894	40.60	28.70	10.0	51
03.08.1894	40.80	29.00	5.0	22
21.01.1895	40.40	29.70	5.0	89
14.03.1897	40.40	29.10	5.0	67
.05.1899	40.20	29.10	6.0	89

EK-B : BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVLERİ BELGELERİ

1. CEVDET TASNİFİ SARAY : 2935 numaralı 1151.H-1739 M.

Davutpaşa Sarayında Valide Sultan Dairesine gümrük emini tarafından döşenmiş olan hasırlar bedelinin tasviyesi.

2. CEVDET TASNİFİ SARAY : 6068 Numaralı 1115.H-1737 M.

Davutpaşa Sarayında vaki has odanın tamirâtı işlerinde kullanılan amele ücretlerine dair.

3. HATTI HÜMAYUN : 17528 Numaralı 1235 H. 1820 M.

Davutpaşa Sarayı Hümayununun tamiri ve Sarayın dışında bulunan Kasr-ı Hümayunun tamiri tamamlanmıştır. Dışta bulunan cami, mutfak ve ahırların tamirinin tamamlanmasına çalışılmaktadır.

4. CEVDET TASNİFİ ASKERİ : 12998 Numaralı 1266 H. -1850 M.

Davutpaşa Kışla ve Rami Kışlalarında Padişaha mahsus odalar mefruşatı masrafı ile diğer bazı masraflar.

5. BAŞ MUHASEBE KALEMİ DEFTER : 16335/474 1243 H. 1827 M.

Davutpaşa Sahrası'nda yapılan Asakir-i Mansure-i Muhammediye Kışlası'nın keşfi ve yapılan masraflar.

6. HATTI HÜMAYUN : 18668 Numaralı 1243 H. 1827 M.

Davutpaşa Kışlası teferruatından Maltepe Hastanesi'nin inşaaşı bittiğinden mikdarın kime teslim edileceği.

7. BAŞ MUHASEBE KALEMİ DEFTER : 16372/511 1245 H. 1829 M.

Davutpaşa Kışlasındaki tamire muhtaç mahallerin tamir ve tanziminden sonra yapılan keşif ve mesahayı gösterir defter

8. BAŞ MUHASEBE KALEMİ DEFTER : 16376/515 1245 H. 1829 M.

Asakir-i Mansure-i Muhammediye'ye tahsis edilen Davutpaşa Kışlası tamir ve tecdid olunan binaların ikinci keşiflerini gösterir defter.

9. CEVDET ASKERİ : 4492 Numaralı 1259 H. 1843 M.

Davutpaşa Kışlasında tamire muhtaç koğuşların masrafı.

10. A.MKT.MHM. : 208/15 Numaralı 1277 H. 1860 M.

Davutpaşa Kışlası için gerekli 4 adet paratonerin masrafının tesbiti.

11. MV. İOI Numaralı 25.Sf. 1318 H. 1900 M.

Davutpaşa Kışlası tamiri için gerekli paranın tesviyesi.

12. DH.MB.HPS. 48/32 Numaralı 1340 H. 1921 M.

Davutpaşa Kışlası'nın çerçeve, cam vs. kısımlarının tamirine ait cetveller

13. HATTI HÜMAYUN : 29182 Numaralı 1242H. 1826 M.

Davutpaşa'da vaki saray, kışla, cami vs. ebniyenin tamiri Mimarbaşı'ya havale olunarak yapılan keşif defteri huzura takdim olunduğuna dair.

14. HATTI HÜMAYUN : 31016 Numaralı 1240 H. 1824 M.

Davutpaşa Kışlası yakınında olan bir fırının açılması için müsaade isteği.

15. CEVDET SARAY : 8020 Numaralı 1150 H. 1737 M.

Davutpaşa Sarayında Mehmet Paşa Köşkünün tamirine dair.

16. BAŞ MUHASEBE KALEMİ DEFTER : 16420/559 1250H. 1834 M.

Davutpaşa Kışlası'nın bazı mahallerinin tamir ve tanziminden sonra yapılan keşif ve mesahayı gösterir defter

17. A.MKT.MHM.: 117/12 Numaralı 1274 H. 1857 M.

Davutpaşa Kışlasına az gelen suyun kafi miktara çıkarılması.

18. A.MKT.MHM. : 132/68 Numaralı 1274 H. 1857 M.

Davutpaşa Kışlası önündeki anbarın tamiri.

19. HATTI HÜMAYUN : 3870 Numaralı

Davutpaşa Sahrasında konaklayacak olan askerlere gerekli olan çadırların ivedi olarak hazırlanarak yola çıkarılması.

20 .HATTI HÜMAYUN : 3154 Numaralı

Levent Çiftliği ve Üsküdar Ocaklarında bulunan askerler araba ve malzemenin Davutpaşa Sahrasında toplanması ve toplanan ordunun talimlerinin tamamlanması ve moralleri yükseldikten sonra eşkiyanın üzerine gönderilmesi.

21. HATTI HÜMAYUN : 1046 Numaralı 1202 H. 1788 M.

II. Abdülhamid'in Davutpaşa Sahrasına Gelişi.

22. HATTI HÜMAYUN : 5550 Numaralı 1222 H. 1807 M.

Yağmurlar nedeniyle Davutpaşa'dan hareketin ertelenmesi.

23. HATTI HÜMAYUN : 12077 Numaralı 1212 H. 1798 M.

Davutpaşa'da çadır kurmak için eşref saatin tayini hakkında müneccimbaşıya yazılan yazı.

24. CEVDET ASKERİ : 12478 Numaralı 1261 H. 1845 M.

Davutpaşa Kışlası'nda matbah, cebehane ve top sundurması inşaatının hitam bulduğu.

25. CEVDET SARAY : 85 Numaralı 1231H. 1816 M.

Otağ-ı Hümayun'un tamirâtı hakkında.

26. HATTI HÜMAYUN : 6374 Numaralı 1222H. 1807 M.

Ordunun Davutpaşa'dan hareket ederek Edirne'ye gitmesi.

27. HATTI HÜMAYUN: 18551 Numaralı

Davutpaşa Kışlasında bulunan Camiye vaiz atanması.

عوضی بن لبرک
داود و پاشای هابونین دو
عشو و افن طه عتیة انان اقدز
حضرتنک دائرة علیه نرنه کرون
ابنیا اغا قوتدی معرقله فرشی اخام
اوم ایلی قطعه مصیرک لاوین
عرب و خاندیچود اقتضایه الخن رجب
خوونک و قزیز معلوم حقزی سورنقه
مبلغ زبور صادر اوک فرما علی دی
امین موخا بیل حانیه محب فحون
ابراد وصف نفع سی و هل بانظر
عوضه عرتو نه غم حذر نکر

9

داود پاشا ساری هاجوتنم د ولس ساد تو عصمتو

والرحم طافا ففقد حقت نيك دائره عليه كرمته

فوائد و حصص مصریه ۱۱۵۱
(۲۴۲)

۱۸۰

بطا الخطای
حصہ مصری

۱۲۰۰

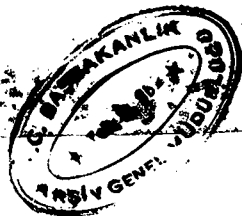
...

وجہ شروع دادہ بالخواہش ریجی غوثی ایمسد

22/10/1964

خزوف و فداي
مقتل
مقتل

[illegible]

۱۰۴۵

1.

非 長

53

1

7/10/00

5

10/10/10

فہم حالہ میں دستخط ہاں اور نہ میں ملے کہیں دہش

وہی ہے جس کا ذکر ہے

F.

ab.

تصديقاً منكم اذ هو عالم فقه لا يتوهم في دينه ولا في
شئ من شأنا ولا يفتقر الى ما يشاء من الخلق

水

3

[illegible]

کتابخانه

七七
 七七
 一七
 七七

七

[illegible]

که از این ناله‌های ترازه و دستگیره می‌شنیدم. می‌فهمیدم که در میان این ناله‌ها و دستگیره‌ها، چه چیزها می‌گذشت. می‌فهمیدم که در میان این ناله‌ها و دستگیره‌ها، چه چیزها می‌گذشت. می‌فهمیدم که در میان این ناله‌ها و دستگیره‌ها، چه چیزها می‌گذشت.

水

1000000

2007

5

حایه دندیه دلم شیعه دلم کبر و کمال است

100

08V13102

॥

قاعده شد نظایر داشت
مذکر
علا

بجای آورده شد و این دو نوع را به هم پیوسته و در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک
نموده و یک عدد دیگر که در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک

مبلغ از یک تا بیست و یک
عدد از یک تا بیست و یک
نموده شد و این دو نوع را به هم پیوسته و در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک
نموده و یک عدد دیگر که در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک

تعداد از یک تا بیست و یک
عدد از یک تا بیست و یک
نموده شد و این دو نوع را به هم پیوسته و در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک
نموده و یک عدد دیگر که در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک

بجای آورده شد و این دو نوع را به هم پیوسته و در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک
نموده و یک عدد دیگر که در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک

تعداد از یک تا بیست و یک
عدد از یک تا بیست و یک
نموده شد و این دو نوع را به هم پیوسته و در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک
نموده و یک عدد دیگر که در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک

تعداد از یک تا بیست و یک
عدد از یک تا بیست و یک
نموده شد و این دو نوع را به هم پیوسته و در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک
نموده و یک عدد دیگر که در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک

تعداد از یک تا بیست و یک
عدد از یک تا بیست و یک
نموده شد و این دو نوع را به هم پیوسته و در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک
نموده و یک عدد دیگر که در هر یک از آنها یک عدد از یک تا بیست و یک

(6)

جایگاه امر و حسن...
 طریقت نشانی شده بود و در وقت کتبی بهایه
 کثیر مبلغ او جا قدری اندیش

مبلغ ۵۵۶۸۰۰۰

نشان فعالیت در زمانه...
 تندر و حشمت و عفت و انصاف و...
 هر چه کمترین در با اندک...
 کل هفتاد و پنج هزار

مبلغ ۴۹۰۴۰۰۰

نشان فعالیت در زمانه...
 کار کبر و حشمت و عفت و...
 کل هفتاد و پنج هزار

مبلغ ۴۹۰۴۰۰۰

نشان فعالیت در زمانه...
 کار کبر و حشمت و عفت و...
 کل هفتاد و پنج هزار

مبلغ ۴۹۰۴۰۰۰

نمونه در وقت...
 در وقت نشانی شده بود و در وقت کتبی بهایه
 کثیر مبلغ او جا قدری اندیش

مبلغ ۸۶۶۴۰۰۰

نشان فعالیت در زمانه...
 کار کبر و حشمت و عفت و...
 کل هفتاد و پنج هزار

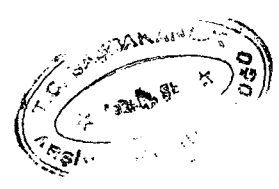
مبلغ ۴۹۰۴۰۰۰

مبلغ ۴۹۰۴۰۰۰

نشان فعالیت در زمانه...
 کار کبر و حشمت و عفت و...
 کل هفتاد و پنج هزار

مبلغ ۴۹۰۴۰۰۰

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

مجلس شورای ملی
روزنامه
شماره
تاریخ
موضوع

संस्कृत-संज्ञा-सूची

Handwritten signature and date: ١٢١٢/٢٨

[illegible]

۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰

و طبقه بندها
مردم و جواهر
مردم و جواهر
مردم و جواهر

و طبقه بندها
مردم و جواهر
مردم و جواهر
مردم و جواهر

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

و طبقه بندها
مردم و جواهر
مردم و جواهر
مردم و جواهر

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰
۱۰۰۰۰۰

[Handwritten signature]

[illegible]

NO. 10

[illegible][illegible]

۱۔ کہہ دیجئے کہ میں نے یہ سب کچھ دیکھا ہے

انا والحق في حرفي كالحرف مضروب في محضه في فني في اذني في ردي في كسري

مَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا
وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328
 2329
 2330
 2331
 2332
 2333
 2334
 2335
 2336
 2337
 2338
 2339
 2340
 2341
 2342
 2343
 2344
 2345
 2346
 2347
 2348
 2349
 2350
 2351
 2352
 2353
 2354
 2355
 2356
 2357
 2358
 2359
 2360
 2361
 2362
 2363
 2364
 2365
 2366
 2367
 2368
 2369
 2370
 2371
 2372
 2373
 2374
 2375
 2376
 2377
 2378
 2379
 2380
 2381
 2382
 2383
 2384
 2385
 2386
 2387
 2388
 2389
 2390
 2391
 2392
 2393
 2394
 2395
 2396
 2397
 2398
 2399
 2400
 2401
 2402
 2403
 2404
 2405
 2406
 2407
 2408
 2409
 2410
 2411
 2412
 2413
 2414
 2415
 2416
 2417
 2418
 2419
 2420
 2421
 2422
 2423
 2424
 2425
 2426
 2427
 2428
 2429
 2430
 2431
 2432
 2433
 2434
 2435
 2436
 2437
 2438
 2439
 2440
 2441
 2442
 2443
 2444
 2445
 2446
 2447
 2448
 2449
 2450
 2451
 2452
 2453
 2454
 2455
 2456
 2457
 2458
 2459
 2460
 2461
 2462
 2463
 2464
 2465
 2466
 2467
 2468

Eilat.

۵۷۸۰
۵۷۸۰

فان انا سئلته حتى ياتيكم

生

۵

[illegible]

سنه في فلسفة كنهه في دوا صفة سبعة

[illegible]

جودانی افغان
انقلابی

افغانستان کے مستقبل

外

...

10

1

خسرو شاهی در این روز بخ وانی و منای اینها کردی
و در این روز که بر تخت می نشست و در این روز که
در این روز که بر تخت می نشست و در این روز که

معروفی و سرکاری

ربوہر کشف حجاب

[illegible]

فقه برهان فی مذهب فخر رازی
وقف بر مفسد در وقت حضرت مولانا
میرزا محمد علی

**BASBA
OSR
AF**

دافع مذکور در دودش را بنویس و کادری از جافای مستعمله
ملحی بجهت سرافرازش

[illegible]

11

[illegible][illegible]

9. $\frac{1}{2}$
10. $\frac{1}{2}$
11. $\frac{1}{2}$
12. $\frac{1}{2}$
13. $\frac{1}{2}$
14. $\frac{1}{2}$
15. $\frac{1}{2}$
16. $\frac{1}{2}$
17. $\frac{1}{2}$
18. $\frac{1}{2}$
19. $\frac{1}{2}$
20. $\frac{1}{2}$
21. $\frac{1}{2}$
22. $\frac{1}{2}$
23. $\frac{1}{2}$
24. $\frac{1}{2}$
25. $\frac{1}{2}$
26. $\frac{1}{2}$
27. $\frac{1}{2}$
28. $\frac{1}{2}$
29. $\frac{1}{2}$
30. $\frac{1}{2}$
31. $\frac{1}{2}$
32. $\frac{1}{2}$
33. $\frac{1}{2}$
34. $\frac{1}{2}$
35. $\frac{1}{2}$
36. $\frac{1}{2}$
37. $\frac{1}{2}$
38. $\frac{1}{2}$
39. $\frac{1}{2}$
40. $\frac{1}{2}$
41. $\frac{1}{2}$
42. $\frac{1}{2}$
43. $\frac{1}{2}$
44. $\frac{1}{2}$
45. $\frac{1}{2}$
46. $\frac{1}{2}$
47. $\frac{1}{2}$
48. $\frac{1}{2}$
49. $\frac{1}{2}$
50. $\frac{1}{2}$
51. $\frac{1}{2}$
52. $\frac{1}{2}$
53. $\frac{1}{2}$
54. $\frac{1}{2}$
55. $\frac{1}{2}$
56. $\frac{1}{2}$
57. $\frac{1}{2}$
58. $\frac{1}{2}$
59. $\frac{1}{2}$
60. $\frac{1}{2}$
61. $\frac{1}{2}$
62. $\frac{1}{2}$
63. $\frac{1}{2}$
64. $\frac{1}{2}$
65. $\frac{1}{2}$
66. $\frac{1}{2}$
67. $\frac{1}{2}$
68. $\frac{1}{2}$
69. $\frac{1}{2}$
70. $\frac{1}{2}$
71. $\frac{1}{2}$
72. $\frac{1}{2}$
73. $\frac{1}{2}$
74. $\frac{1}{2}$
75. $\frac{1}{2}$
76. $\frac{1}{2}$
77. $\frac{1}{2}$
78. $\frac{1}{2}$
79. $\frac{1}{2}$
80. $\frac{1}{2}$
81. $\frac{1}{2}$
82. $\frac{1}{2}$
83. $\frac{1}{2}$
84. $\frac{1}{2}$
85. $\frac{1}{2}$
86. $\frac{1}{2}$
87. $\frac{1}{2}$
88. $\frac{1}{2}$
89. $\frac{1}{2}$
90. $\frac{1}{2}$
91. $\frac{1}{2}$
92. $\frac{1}{2}$
93. $\frac{1}{2}$
94. $\frac{1}{2}$
95. $\frac{1}{2}$
96. $\frac{1}{2}$
97. $\frac{1}{2}$
98. $\frac{1}{2}$
99. $\frac{1}{2}$
100. $\frac{1}{2}$

دکتر و خانم نقیہ انصاریہ محترمہ! خدمتِ عظیمہ ختم و قیام و عروج و زوال قطعاً شکر تالیف
کریدی و فیضِ عظیم و قدرِ مستقیمہ سے قریشہ در بخت جاوید تیرے روضہ کا طوفان
قریشہ تیرے روضہ خاتمِ جاہد و ہار عدمِ کیدیدی و دیگر انجمنِ انشام
وینے در بخت تیرے ویکٹر ویکٹر خایہ تختہ شکر کد رشت

[illegible]

فقد ثمة
٥٧٤٤
٥٧٨٩

فقد ثمة
٦٤١٠
٦٤١٠

—

۵۱۸۶۵۹
 حاتم و تنبيه و اعجاز في معرفة ديار الانبياء و معاني

باین سرعکرم ایچمهده تقیم مالدنر صیالوق قشدر تقیم ایچمه دیریم دیریم
مورشدیم قشدر وراق قشدر دکلده قشدر وراق قشدر دکلده
نشدیم دکلده دکلده

一、
 二、
 三、

2 5400
5400

[illegible]

~~مجلسه اول~~

[illegible]

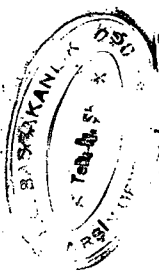
$\frac{100}{100} = 1$

فتوح مذکور است حیات و فرستاد و این محرابه هاء فتوح کا ذکر زبانی نیست
وکنش ایش و گفته فتح از دهر را و قسم اشتر و او درین طریقه خوشی
نصف در بهر نموده بود و در ذری بنده بفرست
ای فخر مذکور است اعلا رکس

[illegible][illegible][illegible]

طرأ انشاس
 اوله قديم
 انبار دك وند
 قننه برود و با قننه
 ۱۶۶۰۰
 ۱۶۶۰۰
 ۱۶۶۰۰
 ۱۶۶۰۰
 ۱۶۶۰۰
 ۱۶۶۰۰

$$\begin{array}{r} 7700 \\ \times 10 \\ \hline 77000 \end{array}$$

[illegible][illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

شکری کرمانلو مهابادو قزوینو و طالعتم افتم
روم ای والیسی ابراهیم بابا قولیده بودغه ناکند ماموریت و استقلالی حالی روبرو شده امر عالی بالبح خطها بویه ما بمقر
ماکانز لریه شوح و اولیاده طرف عاجزانه شده مشاربهم تعلیف نام بوندو بازیده قائم و حق لحاظه ناجدار بدیده مشمول بویولیه تجرید
معروض حضور ناجدار بدیده قند بغه دار رفیع پیشگاه عالیای قنانه تقریر جا کردی مالدوسنه بزم عسکریه بوندو منظم عسکره طور سون
معتبه کتوبه با استخدام ایرم درایسه اولزه جواب و بیلیدر زیر ایلز هموم ایلزایسه و ساا هموم ایلز اجنبی ایجه احوال بیزیم خاطره اولون
و بو خط شریف شوکت دلف جهان دلدی سر فرزند صدور ایلغله معروض یعنی قرین اذعان عاجزانم اولسدر بگونه خط شریف شاهانه لریک
صدوری عین کرامت و محض اصابت اولوب واقعا عسکر خاصه شهر باد دلدی عوده و غایت جناب باری و بیده هم ناجدار دلدی به تمام نفعه کرم
و کسب بکده و قوت المین اولد بغه و با فیما تر ایدنا لریه موجب اولرجه اسباب و حالونک استحقاقی فریضه حالیده و اصول عسکر برودیده
ایله لریک ایجه اجنبی عسکر قاندر دوق مجوز اولیده حق و استوار دوی شاهانه لری منظم و صف بذا اجتماع اولدیده خونه دول علیه و بیز ایل
سینت سیدر و هشت ازار و ماوردیه قرق الظاهر اولدوده اخرج ایله نهایت ادویه قدر کوز دلدی اذره اولدو و هشتا لریه اطرافه
نصرت و سلطان ایلزایه بنیه و تعلیم اولدوده و بوندو سترایسه قاندر بیلیدر معادله عالی روم ای والیسی قزل لریک مطبوعه رکونه
صدوری اولدو ایسه اردوی شاهانه لری به داندو باشه اولدوده اوقضانه کوره اعمال قلمه و الماحصل لریک شکی اصول اولدوده اوقضانه
و لریک ایچا بصله یعنی رکونه هموم شغل لریک یکینده و حق اردوی شاهانه لریه اجنبی قاندر کسب ایلزایه نفعه و شامه کتور لریک ایله
اصول تر ایدر و ایلغله خاکهای کسیر اسای شاهانه لریه کجه کوره و حق شفاها افاده ایله ایلزایه اولدوده سیدری استحقاقی و کسب عسکر
حرکت جساد محال ایلوکی و روم ای والیسی مشارب اولدیده اول و اخر یاد بویه تحریات جا کردیه صورت اولدوده منظم ایسه و مشارب
عسکر خاصه شاهانه لریه معتبه استرایسه منطق فراطه دادر دلدی اولدوده اولوقت جواب و بیز به کج معلوم هایلونک بوندو کرم امر قنات
شکری کرمانلو مهابادو قزوینو و طالعتم افتم پادشاهم حضرت لریک

منته تقریر جا کردیم مبعده اولدو اولدوده اردوی شاهانه لری اجنبی قاندر شامه و کافه وضع و کتور لری توانیده نفعه به و اولدوده سیدر بویولیه
الملک و روم ای والیسی طرفه کتور بکونه بنیه ظرور ایلر ایسه اوقضانه بجا بیده استیذان اولدوده اولدوده اوجان اعلی و اوقضایه
ضابطه تعلیم لریه و معنی الهم و افراد صف عسکر بک سیه شاهانه لریه اسباب قبوله و ناطق لری استحقاق اولدوده ایجه
استوار ایلر لریه کج جا کرم لریک بیدو دود با سا صوابه غنیمت و بیز اولدو ایلزایه امر دلدی حضرت مبدل اولدوده

Handwritten signature and date '13.11.54'.

Handwritten text in Turkish, likely a letter or official communication, discussing administrative matters and mentioning 'T.C. Başbakanlık'.

Handwritten number '360117'.

Handwritten number '51-885'.

Handwritten number '51-885'.

Handwritten text and lines, possibly a list or a series of notes.

Handwritten signature and date '13.11.54'.

Handwritten text in Turkish, likely a letter or official communication, discussing administrative matters and mentioning 'T.C. Başbakanlık'.

قسمة
 ۹۶
 ۸۸۸
 ۵۷۶۰

5. $\frac{10}{10} = 1$
 7. $\frac{10}{10} = 1$

$$\begin{array}{r} 150 \\ 50 \\ \hline 200 \end{array}$$

10

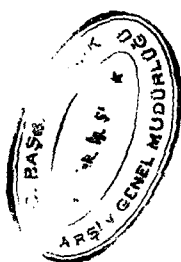
$\frac{0.10}{100}$

4444

21039-

CVV-10

2103A-
21107E-

[illegible][illegible]

209

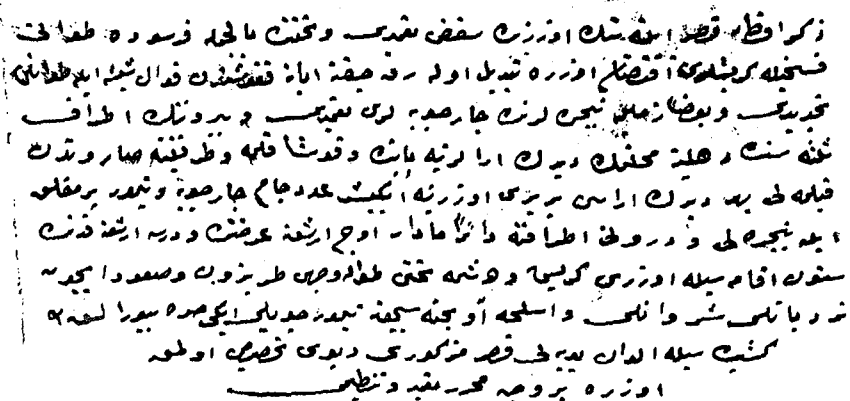
زکراویان فتوده در دشت هند نشین اولی قشون را که ماعدا قشون در دره طاق
 فله را که در دشت اصفی طریقت اولی را در دشت صده و در دشت قیدیه و دشت طلاسیم
 بدین سز که تازه لشکر و شکار و انبار و چهل تیر طبریز و قفق و بدوشت و هفت
 محفل اطراف لشکر سز علی و غلوسز که در دشت صده و دشت طلاسیم و بدوشت و هفت
 و صده و بدین سز که در دشت فتوده و زکراویان بر وجه خود
 نشین و دشت طلاسیم و بدوشت

هـ هـ محمد بن محمد طاب
 قدس الله روحه
 ٨٥٩
 ١٧٤١٧-

م طنج و دوشه صد و نود و نه
 بدانه و شکسته اولوسه بدانه
 سنه اثنی عشر
 ٨٥٩
 ١٧٤١٧-

صد و نود و نه
 ٨٥٩
 ١٧٤١٧-

کشف تعب و تطییم روضہ خارج و قند و

[illegible]

A circular stamp from the U.S. Bureau of Customs and Border Protection, New York. The text "U.S. BUREAU OF CUSTOMS AND BORDER PROTECTION" is curved along the top inner edge, and "NEW YORK" is at the bottom. In the center, there is a star and the text "Ter. 1964".

2 داد و ستد فسخه الهی بود چنانکه الفسخ بر کسی لازم نیلای در سه عدد یار و توزیع و مضامین بود نامه یکم که می یابد بدین نوع شرح

۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

[illegible]

- 1- Maliye nezâret-i celilesiyle ser asker başı nazaretlerine
- 2- Davud Paşa kışarı hümayunu pişgâhıncı zikri lazım gelen cihâzda
- 3- alınmak üzere emsali mesellâ maliye-i hazine-i celilesinden deniye darad-ı
- 4- İsfahân sarâsteriden başka kavâirdi işâr içine ——— emri ve ferâzı hümayu
- 5- İsfahân emrinde dâilen cenâb-ı padişahı mukâddis ———
- 6- İsfahân ser asker müstâfâ ileh hâzretlerine bildirilmesinin olmağı ———
- 7- İsfahân emrinde dâilen cenâb-ı padişahı mukâddis ———
- 8- İsfahân emrinde dâilen cenâb-ı padişahı mukâddis ———
- 9- İsfahân emrinde dâilen cenâb-ı padişahı mukâddis ———
- 10- İsfahân emrinde dâilen cenâb-ı padişahı mukâddis ———
- 11- İsfahân emrinde dâilen cenâb-ı padişahı mukâddis ———

مجلس

مَدَامِي اَمِيْنٌ وَحَسْبُنَا اَللّٰهُمَّ

جنتی

۵۷۵

۱۳۱

محاضرات
ابو الحسن علي بن ابي طالب
صاحب صدر

油

... عفت

الحمد لله رب العالمين

مبارك في يوم الجمعة المبارك

هفت فیه

عکله

۱۵

(2)

محلات انت انت
لحمه عالمه و دودل کله کله
کند و دودل کله کله

کند و دودل کله کله

کند و دودل کله کله

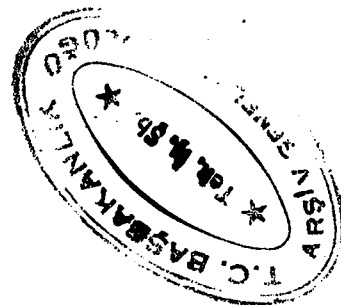
(3)

١٠٥
١٠٨

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي هدانا لهذا
ما كنا لنهتدي لولا أن هدانا الله

والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

١١٠ / ١٠٩٧٩

رفتمید .

نَفْعُ الْفَنَاءِ

دفتر مدیر .

BASBAKAN

[illegible]

ولديتك

1. C. BASBAKANI
AR

[illegible]

وَقَرَّيْدٍ

C. B. BAKANLIK

**BASBAKANLIK
OSMANLI
ARŞIVI**

۱۲۵

[illegible]

BASNAKANI

بارك ركب قرطاب ملوكه برقع ونعيم اومان عرشها الذي هذا هو سدر

منظوم التمجيد

ملا هر زاده دره اوله ادم معاش خفیهس اولمش ویرایی ذن اولاد لرنه دی
ویرایی ایسه دی بونلر بانه ندر تناسل ایندیله معاش یعنی قیام اولمش
ایچیزیم صغیر و مغبیره وارایسه نهد ویرایار مظهری طرفدن
اقتضا ندر ماهیه ویرایام ایچون اسعادی قهر قیام
اولمش بونلرانی مقصد خانوان ایچینی کرکی کجی
توتی اولمش بونلرانی ویرایه قیامی جواب دی

[illegible][illegible]

داود بابا او جانغا اوسته دفترا تله تقیم ایملری عرضالدرغ داود بابا ساری کاش فراخچه هی فروغ طبع لطف لطفان مان غبر خصلدن یقینا ناری ویرله
 کلوب لکی وقت و حاله نظر فزون مذکورک حصوی مصارفه غیر وئی اید و کندن فزون مذکور کوی فوجیه مصطفی یانا جامع سربللی فزون فوجیه حیار
 نام محله واقع بر باب مسدود فزون نقل برله مشاجری فراخچه طبع اید و هم او جانغا فزوبرکی یقینا تی اراره و هم عماد الله مان خاص فزوخدا تله
 اوزر شیطانی خصلتی خبر ورا اید لر

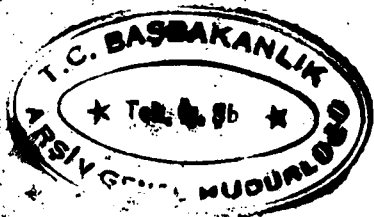
(D)

مجلس شورای اسلامی
فصلی در
ماده ۱۵۰

عضوین لایحه
داود بایا سراجی هارنن واقع محمد بایا فصلی در ماده ۱۵۰
معارف و تدبیر معوضه بقره کمال او هجده تخمیناً مراد اغای مدعی الیه اعلام اید به هیئت معارض
حجاسته کن اوج بیل و قه به به هیئت غایبانه اید بیز قه به هیئت غایبانه تنزل اید
ایکی بیل طغوز بوز غایبانه تنزل سی دهک بایند فرطه معارضه بوز غایبانه حصار که

H.E.

۱۱۵۰
۱۵۲۵

[illegible][illegible]

من ان صفتها در دو تکرار محکم و از سلب غیر افان خطی رسانیده هر یک را در دو تکرار دیگر
دوینها با غیر و تکثیر افزائند

بانی در فرزان به حق سعادت و سلام حضرت محمد

الحمد لله رب العالمین

صاحب الزمان

[illegible][illegible]

محمود و در این شهر همدار از ان سوی دری
از ان ریفق با جمل ارباب
تجاریه که در این شهر می باشد
در این شهر که در این شهر
در این شهر که در این شهر

[illegible]

در خزان روز و ماه و سال
 ۱۳۰۲
 ۱۳۰۲
 ۱۳۰۲

اصناف من مخطوطات ابن خلدون

$$\frac{200}{1000}$$

نفاذ في كل سنة

$$\frac{200}{1000}$$

واصل من مخطوطات ابن خلدون

$$\frac{200}{1000}$$

ضمیمہ کوئی طے نہ دہیذا افشاہی غیر است
دھلاؤ تو ملای وچ دیو بخا غازیانہ
نخت زور و طاقت اندر
در انور شمس

[illegible]

١٠
 ١١
 ١٢
 ١٣
 ١٤
 ١٥
 ١٦
 ١٧
 ١٨
 ١٩
 ٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠
 ٣١
 ٣٢
 ٣٣
 ٣٤
 ٣٥
 ٣٦
 ٣٧
 ٣٨
 ٣٩
 ٤٠
 ٤١
 ٤٢
 ٤٣
 ٤٤
 ٤٥
 ٤٦
 ٤٧
 ٤٨
 ٤٩
 ٥٠
 ٥١
 ٥٢
 ٥٣
 ٥٤
 ٥٥
 ٥٦
 ٥٧
 ٥٨
 ٥٩
 ٦٠
 ٦١
 ٦٢
 ٦٣
 ٦٤
 ٦٥
 ٦٦
 ٦٧
 ٦٨
 ٦٩
 ٧٠
 ٧١
 ٧٢
 ٧٣
 ٧٤
 ٧٥
 ٧٦
 ٧٧
 ٧٨
 ٧٩
 ٨٠
 ٨١
 ٨٢
 ٨٣
 ٨٤
 ٨٥
 ٨٦
 ٨٧
 ٨٨
 ٨٩
 ٩٠
 ٩١
 ٩٢
 ٩٣
 ٩٤
 ٩٥
 ٩٦
 ٩٧
 ٩٨
 ٩٩
 ١٠٠

५३

5

[illegible][illegible][illegible][illegible]

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

حضرت

[illegible][illegible]

موقوفہ پرچہ تعمیر یافتہ مسجد مبارک
میر محمد علی بیگ لڑو موقوفہ نور پور

۴۵۸۷۷۸۰

$$\begin{array}{r} 290 \\ 290 \\ \hline 580 \end{array}$$

نفوس کوریه سفینه شعبه دشاره
 جاری ما ایندیشه الوافسته
 دوزخ بدستگیری
 نفوس کوریه سفینه شعبه دشاره
 جاری ما ایندیشه الوافسته
 دوزخ بدستگیری

محکم دلائل سے مزین و متنوع ومنفرد موضوعات پر مشتمل مفت آن لائن مکتبہ

عالم تقیہ دہلا لاؤ نہ داجئے
دبا بکرم و معصا فائے کرامۃ

نیر ری میٹرو
نیر مدلل ابلان

۳۴۹۰۰
۸۶۱۲۰
۱۰۶۹۷۰

مردف بیج لوجه نمبر ان کی محمد مصارف
میددی اندیش از منصفه نمبر مصارف

۲۹۰۰۰-
۸۱۸۰۹۶۰
۱۰۵۸۰۹۶۰

مرد قریب از مرگ و در حال وفات بود
فدای ملت شد

۸۱۷۵

خوبه نه خياله

1. خياله نه خياله
2. خياله نه خياله
3. خياله نه خياله

4. خياله نه خياله
5. خياله نه خياله

6. خياله نه خياله

7. خياله نه خياله

8. خياله نه خياله

9. خياله نه خياله

10. خياله نه خياله

10

1. Tercet neqareti celilenice
2. David Baga ve Pami kila-i ismayun laryan
3. hastahazine cãrî olan suyun deresi
4. asleri şahane subbet (yoaktik) çekmek de oluklarından
5. aslerin içəri hakında devletle ser asler paşa bāber olan mekur manur asmleri
6. aslerin içəri hakında devletle ser asler paşa bāber olan mekur manur asmleri
7. aslerin içəri hakında devletle ser asler paşa bāber olan mekur manur asmleri
8. aslerin içəri hakında devletle ser asler paşa bāber olan mekur manur asmleri
9. aslerin içəri hakında devletle ser asler paşa bāber olan mekur manur asmleri
10. aslerin içəri hakında devletle ser asler paşa bāber olan mekur manur asmleri

beganyla feakire

3. طريقه تعليم الزراعة في الريف و المدن في البحرين في السنه ١٩٨٠ م

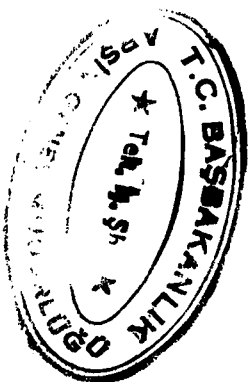
ad. ex. ver. id. i. d. p. no. 1. 185. m. e. 1. 185. 4

2. David Posa kyle-i humayn ser 'ān heet herin teakien' se —

ta'miri	hakkin da	il'hoosin	seraster	passa
3	te'arvine	dar	de'ek	11501

3-
integrative
uālanin
monazur

4- - - - -

این گواهی را برای
تکمیل امور مربوط
به ثبت احوال
در دفتر ثبت
احوال
شماره ۱۰۰۰
تاریخ ۱۳۰۲/۰۵/۰۵

شکلو کرمانلو مهتابلو قدرتلو ولی نعمت اقم

کوردی عثمان پاشا ناله حال و حرکت دار و بزه اعیانی نعمان افندیك معروفی حضور ملوکانه لی فدان کاغذی بالوسنه
هریندر بزه طرفین کله جله بزم عکرمز زده ده در اوکته وارسوندر نه تبر اقسضا ایدر ایس اجرا اولسون قودان پاشا
حاضر بکون یاندم مخیره ایدر ستر دیو خط هرابون شوکت قودلی شرفیاقه صدور اولقون نخلی حاجی ابراهیم قودلی
قودلی مشارالیه ارشال و مضمون خط هرابونری افاده برله واکره انیلر کتریزه مشارالیه قودلی دایره سند و
مقداری همان تهیه ایدر حاضر و آماده اوله یعنی وکند بکون و قالیبونی تمکید بکون بکون بکون مقدار و تفاوت و
ترتیب اینکله آنکدرخی دعایه و کلمه لر تفراسنه و طوبی و عجزه بی و غیره بی و غیره بی و غیره بی و غیره بی و غیره
تهیه سته مبادرت و اقسضا ایدر حادریک فادریک پاشا به محلی سینه نصب ایدر و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
و یکموی اوردیله لردن هیچ اولدیز ایس یکی اوردیله ایدر بنیور مقداری تفاوت برین و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
مناسب باشیوخ نصب اقمی و مقدم عثمان پاشا آماده بکون و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
و بر او شته مور با بکسی و قرائلق و زغر اعیانلرینه و مامورین ستر ایدر و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
تهیه اینمق اولدینی مشارالیه قودلی افاده و بیان اینمق اولدینی قلملر و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
تهیه سته مبادرت و مضمون ایدر مامورین اعلویله بالجه و مامورین کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
ایرتمدی باینه اکید و شدید فرمایلی اصدار و محاله تسلیا اولمق ایدر و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
یکموی اعلی قودلی او با قلوایله یاب عالی به کلمه او قاندر یکی اوردیله ایدر کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
تفاوت ترتیب و محاله آماده اینمق و اوردیله قول کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
نصب اینمق اعلی موی الهه تهیه اولدیز و ایدر ستر کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه و کتریزه
بوردیله امور فدان شکلو کرمانلو مهتابلو قدرتلو ولی نعمت اقم پادشاهم خدیو بکدر

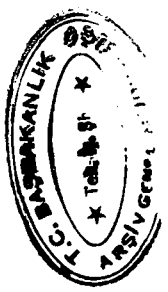
(1275)

۴۶

بادشاه

(محرور)
 این نامه در روز دوشنبه ۱۲۷۵
 در شهر تبریز
 در روز دوشنبه ۱۲۷۵
 در شهر تبریز
 در روز دوشنبه ۱۲۷۵
 در شهر تبریز

شکر خداوند که این کار را بر ما فرموده است و ما را از این کار آگاه گردانید.
 اورده بوشانجی باسی قورلی طرفه بر طبقه قائم ظهور آنکه خطای شاهانه عرصه اولدی توفیق
 و سارا عیاندر هوز تیزده اتفاق در رابطه ای که کی نظم و انضام علیه حرکت اتمامش و ماموریه سائر
 دخی ایشامش اولقلنده اشقا بویستی فرصت اتحاد استدر ایدره ماموریه و تربیات سازه نلک انجایله
 آله الله الرحمن غانه مبروره بالکلیه و هیبه اندفاع اولدغی ظاهر در جمله ماموریه کل یوم تحریرات اکیده
 ایلانده عالی اولوب استوقاعه نلک لهورینه بی بودغه دخی اکیده و سید استجالیاندر راهاره اولوب اشقا
 امرار و قیامه فرصت بولدر نامه و صاباسی تکرار وارفت شاهانه لریه لود حقیقی و اسکار او حافلی
 عساکری داود بانا صیاسه امرار اولوب اقضا ایدره عرب و مالزمه سائر لریه سبله همانده تحریریه
 اقامه سووقت و بولکلنده بالیقن حاکمرلی دخی تبدیلی صوای مذکوره کیدلوب اقضا ایدره تشقیقات
 احسنه مبارک شوقه ایدره قالدیک و بیل نقرانی بولدر استخدام اولدغی صورتده حسب اوقات
 عساکر سائر دمه زیاده ایش برادقاری بالجابیب حاکمرگنه لریه معلوم بیکانه اولوب انچه دخیل
 نقرانک بر طاقی مقیادوم ایدره قوللوق فساد آلمش اولقلنده او مقولدر معلوم عالیدک
 بولدیغی اوزره اناطن طرفه امرار اولمش ایدره دخی کرک مقدمه واقع اولده ماموریه و کرک
 بوزقم اردوی همایونلریه سبقت ایدره مصرعین معیت عاجزانه آله برادله و انقلدی تحریریه
 اولمش و دوم ای بی کوروب فساد آلمش بر طاقم دخیل نقرانی سیوس و قیامه طرفلریه رشیدین
 اولغیه امر و قیامه جراید لری صدر ایدریه اندر دمه تقصیر اولغیه و بولدر قیامه اولغیه اولغیه
 بودغی بر قول اولده رابطه سبله اشقا اوزر دمه تقصیر اولغیه و بولدر قیامه اولغیه اولغیه
 عسکر اولغیه لری اقضا تقصیر اشقا ماده دخی قوللوق صورتلری مبادر خاطر اولغیه اولغیه
 عرصه و استقامت اجتناب اولدی نقران مرقوم نلک اولوب اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه
 اب سید اقضاسی امر اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه اولغیه
 قدرلای و قیتم اضم بادشاهم حضرتکدر

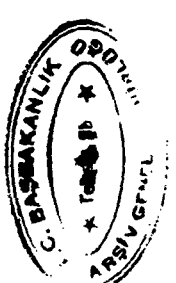

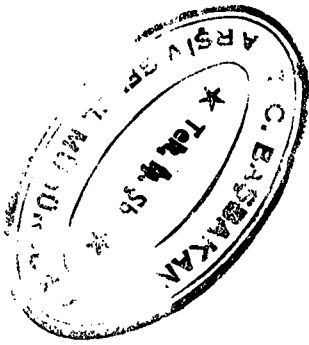
نم و زیم
نم تب خالص و سئل دفعی تب خالص

فی سبیل الله امر جواد حنا جوی اوغلی
برقوی در معمار در دنیا طبع ابد در کوه
بخم سبیل الله کوز من ازل ازل معنی
کوز من ازل ازل معنی

نم و زیم
نم تب خالص و سئل دفعی تب خالص
فی سبیل الله امر جواد حنا جوی اوغلی
برقوی در معمار در دنیا طبع ابد در کوه
بخم سبیل الله کوز من ازل ازل معنی
کوز من ازل ازل معنی

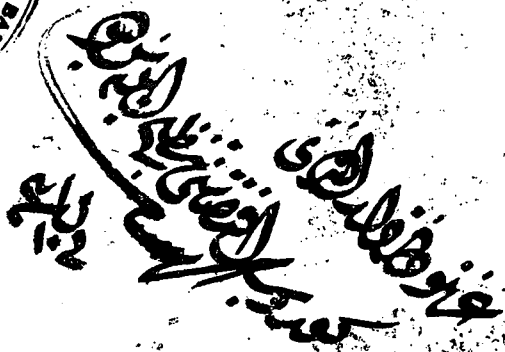
امرواده دادانه اربله اشلاو به فنی یارکی صالی کونی متوقفه علی الله الناصر دادو بانا و عرف خرم اولینی
شامل تقیر جا کرانم غنیمت عیارینه عینی اولینی اوزده کچی بریکیم باغی اوزینه مهابت افرای صدور اولو خط هابون
نوکفر و نلر مفهوم واجب الامتالی معلوم بند کاهنم اولمشدر قیود رعالی و ذفر دار اندی مقبت جا کریم قالی
ماعدای کوی کمال فرلان بوشلی مقدکی تحریک جا کریم اوزده عقول تاخیری قار کیرا لهر واقعا بصورت عین صابت
اولور ایدی لکی عون باری وین قبه تاجدار بیلید باری حق خرم اولینی قار باغی سندن سکدار ساجده سلطه
وارخه اناطوسا حلق و کذلک روم ایچی سوا حلق هر نقدر اوزده جوی و اوجیه بویون اودوب ایشدر رطل اوزده
بویون بویون بایر و سارا قضا ایدلر بویون بیلید و بیلدر کوز روم و دور بیک ساعت اطراف بوقان عجم و بویون
مرینه ملک فقیل علی البقیل حب و محبة بیلدر ایدم بویون همت تاجدار بیلید اغراق مقوله سنی قالدور بویون بویون
ایران ایدم با عون باری یارکی صالی کونی جمعه فرقا لقیق صبی مقصوده عازم اولور حنا جوی خیر الله
فوز و ضریق مبتدا ایدم قریب و بعد می کل الیوم جمله و لی فتمت و لی نعمت عاکم اولون سکوتوا فذلک فوجت
سینه و دعوی خیر سینه محتاج اولد بفر جای شسته اولدینی و علم الله قالی ذکر و ذکر بایخی فقیل رضا شاه
ایروکی وادی امور غزیه ده اکیون معاذ الله تعالی عدم رضای غزیه مرقه اینه مساوی اولدینی و جمیع اوزده
رضای عکیرینه موافی خدمت موافی او طاف دعوی برداشته درگاه احدیت فتمت اولدینه حنا جوی و دعای
قرین بویون ایدم نیم فترحات متعاقبه بشا بیلید سکوتوا فذلک جمیع بزرگانی مسرور و حسن فتمت و لی فتمت رضا شاه
فرخنده درکار و فرخنده ایدم عون حقه اغراق بویون و جمیع اردوی هما بویون فقیل ایدم کوز بویون
او قوراق ترتیب اولدینی قوراق به قوراق اوزده و وارخه ملک بویون فقیل مرتبانه قطعاً ترقی اعتبار اولدینی
اراده عید لری اوزده بویون اولدینه بایر شکما اقدام اولدینی و بویونده جمله اردو ملک بویون غزیه صوبتی اولدینی
صورتن خط لری بویون ایشا بویون لینی اوزده قیود رعالی و ذفر دار اندی ماعداسا بویون ایدلر
ها دایر و کوز ریم لکی و ذاق کرامت سماق شاهان لری یارک صالی کونی ساعت ایدم دادو بانا صوب
بویون اوزده فترقی بویون قاری صالح و دوق بویون رسم بویون ایدم بویون فقیل قدم بویون تمام شاهان لری
تشریف و عزت اولدینی قریب علم عکیری بویون قریب علم لری اوزده فترقی

9

غنايو عطا فتوا فذم حضرت
ولا ووب و نه نصير خيام ركونه وقته اختيار
اولمفس بيع فلهده و نه بطر فذم حركه
ولا ووب و نه غنيد لولفه و نه منبر
مستعبد و نه نصير خيام مصلحتي
بقه و بطر فذم حركه مصلحتي بقه
لولفه و نه حركه و نه بقه اختيار
لولفه اقتصا ريدري مكره فضنتو منچا
رقدري حضرت فذم سوللا بولاري تبه رقدري
سوللا مكره لولفه

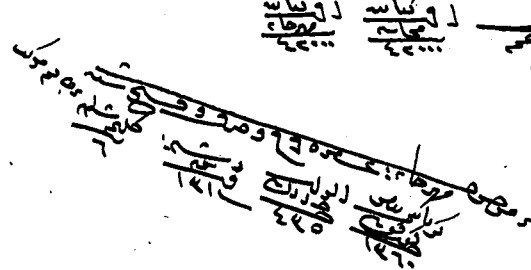
بوندن و در باران کرامت افک
شاه مجید شاه افغان
بوندن و در باران کرامت افک
شاه مجید شاه افغان
بوندن و در باران کرامت افک
شاه مجید شاه افغان

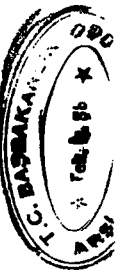
۱۵۴
 ۱۱۱۱

Handwritten text in Urdu script, likely a list or record, with some numbers and dates visible at the bottom.

۹۰۰۶۶
 ۲۱۰۶۱۹۷
 ۳۰۶۷۹۶

[illegible]

۱

بادشاهم

ایستاد

۲

شکوه کراخندو مهاندو قرتلو و لی نعمت اقدم
 سایه نغز به سینه ملخی اولدیز لای فزاهوی حریف نبوی ایه اشو شهر صغیر خیرل اون ایچینجی بازار ارنی کونی ادرنه بدول اولوب حواسنه
 ضرب خدام قندی جدا به تعالی بی هم شاهانه لری اثنای راهده ضرورت و نفقت چکلیج ادرنه بدول و رود مروده دخی وجوه واهانی اطاعت
 وانقیاد ابراز به حسب حالری مشهور اولوب حتی بعضی بکراهه محمد بلت قورلی و اعیان طایغ و ویرن زاده نلت اقزایله مهات سفید نلت ادری
 ختامه رسیم اولمش و نقصانلری دخی بر طرفن ابرشملت ادره مصلحت بولنه کیرمش و اردوی هابون ایچون وافر اجناس ذخیره ادرنه بدول
 جمع اولمش و ادرنه بدول ایلدو باباطاغنه قدر منازل ذخیره سی دخی تهیه قلمش اولمغه مستغنیا باند تعالی بر طرفن دخی سیت غرایم توجه و غیره
 صورتی و تربیتانله کینتی بولنه دلت اکاکوره برقرار و برکندن لوب اولدیزنه سنی جرفه بی و قونانی باشالار و اردوی هابون قاضی ادری و جمعه اولوب
 اغاری و در حال دولت عقبه لری قورلی و ادرنه بدول سناجی باشی و اعیان اغاری و غیره چاکریه جلب اولوب کتابلت و ریس ادری و جابو باشی اغا
 قورلی حاضر اولد قورلی حالد عقدا نهم مشورت اولد زده اردوی هابون نلت عون و تصرف الهیه به استناد بران ادم ایلد زده بدلتی موجب هالده دن
 و جمعه نلت ادری ذخیره و مهات اولدیزدن اکا زاده سیله اهتمام اولموش و فرائض مصلحتن ایلد زده سنی اسانجی انباری تربیتانی کینتی بولن ادری و غیره
 استعوم اولمش و هنوز جوابی کلاش ایلد زده فیم اولدیزنه لاره هنوز اسانجی انباری موجودی اولدیزدن و اردوی هابون صوبه منصوبه و ادرنه بدول
 ادره ایلد زده جلت اسانجی انباری ایلد زدن تبیین اولمان سابقه جیم قناعت اولمیه دخی اردوی هابونله موجود اولون خدمه سلطنتن بری موجود اشو
 ذخیره مصلحتن طریقه بر عسکری مطبوعی باشا طرفنه تبیین و شمیردن انبار مذکوره ذخیره جمعه اقدم اولمش و در سعادتن و کفر طاعتن ادرنه بدول
 کله جلت مهات هنوز کین اولمغه سربا جلب و تنقیص باقلی خصوصی بعد الذکر الحاله هده اسماعیل طرفن فراد ایلد زده اولون نخرایه نظر اهر جانین
 زیاد ایلد زده احتیاجی و بران اول لطفه صوف عسکری و خصوصاً طریقی نرائی ایشد رطبات و جوی در میان اولمغن بر میراندن قونانی قاضی
 علی باشا قورلی نلت ورت بشور قدر و اثره سنی اولمغه بولی و بود سی ابراهیم اغا و کبار زاری و بوده نلت اوج بلت سوازی طاقچه باشا بولی ایلد
 معینه ترفیق اولدیزنی صورتن اوج بلت بشور نرسواری اوله دخی بولند زینه تعالی جمعه کونی ادرنه بدول صحت سندن تحریک و فدای دخی یکجی اولد
 بری ادره ایلد زده ادرنه بدول نرسواری اوله دخی یکر یکی سیت طریقی اولمغه بودفه دخی بش طریقه ایلد زده برنامه
 طریقی و نصف عربی ادره سنی نفیساً شیر اولموش و بازار و بازار ایشد طریقی دخی جرفه بی باشا قورلی نلت بش ایشد زده و ادرنه بدول
 هابونله بولمان سواری اصحابدن ساز اغوات تبیینله جرفه بی باشا دخی یکر زیاد سواری ایلد زده حقا رلدن عسکر یکجی اغاسی و سازا و جلد
 عرب رهبواندن نیتضانلری کینتیه فالد بلوب و رلدن لوا شریف سایه سیله مستغنیا باند نصیر ادری هابونله دخی حرکت ایلد زده و اوجا قورلی و مهات
 و کینتیه نلت و ابصالی تیردن اکی بلت عربیه محتاج و اردوی هابونله مزبانه ایشد کینتیه سفینی ماده سی و اردوی هابونله جمعه جلد شایعانی خشی
 سکت و برمش و یکدن اقدم ایلد زده کلکه باشش اولوب ادرنه بدول انجمنانله افاده نکرده ایوم قضا حیواناتی مرعاده اولدیزدن ادرنه بدول قدر عربیه
 جمعی انجه ممکنه اوله بیلد کلی طاهری و ایوم ادری هابونله فیلیجه دوه جمع اولد زده بلش اولدیزدن عربیه برینه قابل تحمل اولون لوازم ایچون دوه خشی
 و عربیه لرت دخی بر طرفن جمعه تبیین اولمش و اگر بولند جمع و نلتی ادرار ایلد زده رلدن برسی توفیق ایلد زده نهانی ادرنه بدول طاقم طاقم سو
 ایلد زده صورتی استصواب و جمعه بیلد با لدا کره استحسان اولمغه بر اصولک ادرنه بدول یورینج بر وجه مشروح سواری و پیاده عسکر شمیردن
 طاقم طاقم ایلد زده تحریک اولمش ادره اکال ادوات و مالزله رینه شمیر ساعد اهتمام کینتیه ایلد زده و اردوی هابونله ایلد زده ادرنه بدول
 استصواب اولمش و برسی و ادره باشا دن اسماعیله ارسال ایلد زده قنعت قاضی اولوب شمیری دخی بر ادره ایلد زده اسماعیل و ادره دخی صوبه به
 کوندر بیلد کینه سنی ادری هابونله بری ادره قاله جینی و اندل دخی نرائی یوز یکجی تام اولدیزنی و جمعه لدا بولن عسکر هابونله ایشد جلد
 طوبیجیلک ارسالدن لوب ایلد زده حسیله استاده محمد کک و اولمان ادره لردن ادری هابونله سربا اکی ادره جلد اولمش و نلتی دخی قرار ایلد زده
 اولمغه کینتیه قان مقام باشا قورلی نلت صوبه عاجانه بولن تحریک اولمش ایلد زده ذکر اولمان ادره لرت سربا ادری هابونله ایشد رطباتی قان مقام
 مشار ایلد زده طرفه واضح الشرف جهاندار بولدن تا کیه بیلد جمعه منوط ادره سینه لری اولدیزنی محاط علم عالم ارای ملوکانه لری بولدن طرفه
 شاه

طام طام ابدیه کربلت اولغ اوزره اکال اورات ومارنه لرنه سکر سار اسام سمنق ابدی وارور بایب ...
 استصاح اولنسی درجی وادو یاشاون اسما عیله ارسال اول قشقر قاستنی اولج شمدی وخی برارده بیه اسما عیله درارورده وخی صوفیه به
 کوندر بیه کینه بنی ادهی هلاون بری اورده قاله جفی واندلک وخی ترقی یوزیکه تام اولدنی توخ هلا بوزن حکره هر طرفه استینه حکره
 طوبیحیلک ارسالن لوبه ابدی حبسیله اسناد ده محروا کشا و اوزنان اورده لردن ادهی هلاونه سربشایکی اورده حبیل اولنسی وخی زیارنداره
 اولغله کینیت قانقام بایشا قلدینه صوب عاجانه مدون تحریر اولنسی ایسه ده ذکر اولنان اورده لرت سربشایکی ادهی هلاونه ایرشدی قانقام
 مشارابه قلدینه طرف واضح الشرف جهاندار بیدزن تاکید سیدله منظر اراده سینه ری اولدنی محاط علم عالم ارای ملوکانه لری سوزلورن بوزن
 وهر حالده اروزن سنوکنلر کزاندلو هابلو ذرتلو وخی نعمت اقدم بادشاهم هریدکنلر

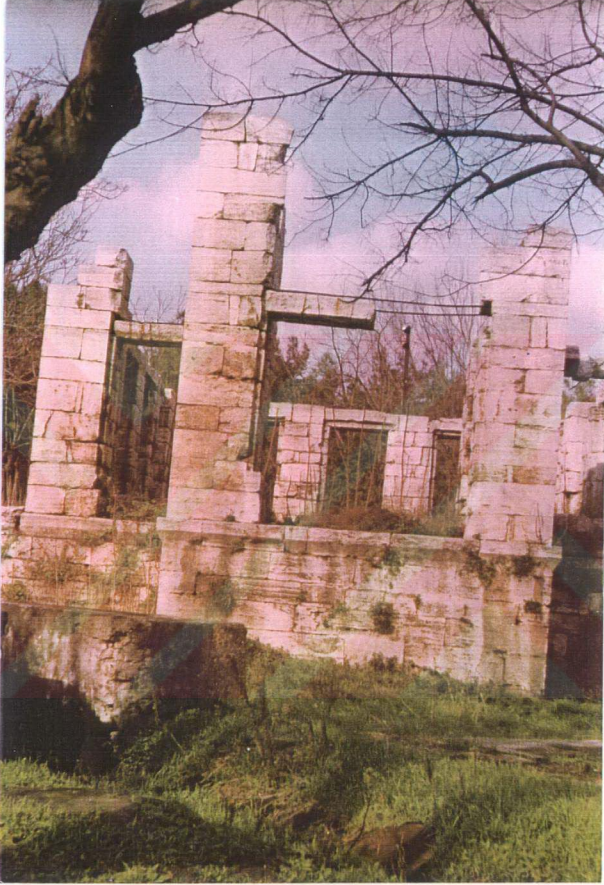
مویله محمد بک قولری اوزه بوستانجی شینی سیریت زاده محمد اغا واورنه اعیانی طاغ دوبرن زاده محمد اغا قولریم بار بابای عتیقه منزلدن
 ایلدوده اودوی هابونری استقبال وشرایط صدق وعبودنی اکال ایدلکندن بقیه بابای عتیقه ایلر حفصه بنیش طریقه اودوی هابونری اطراف
 طلاخلردن قارصوبی نزولیه دفعه بید اولون کول منظر صوب تیرلدن کوری افشاسنه وقت اولدیفندن اعیان مویله کینه وخی محل مرویه
 غریب وکنده مرتبه تشریل مرویه اسناجی استحصانه دقت / ویا لفسی کول باشن طوروب وهوریلک ایچنه اولدیر قویوب لوی عادتک نه الحمد
 راحتله امراری خصوصیت خدیت انجمن اولغله حفصه منزلتک اوجه وخی سمور کورکلر اکاسیله اعاده اولنوب فروسی برعتا ویکلاک
 محلی اولوده اودنه براعت خادم اغا حشمتی نام محلک اودنه قضی وعلاسی ایلر بار هرجه سی استقبال ایدلکندن رسم قییم اوزده اوی ترتیب
 واندلر وخی لویه اذخال وادودوی هابونری بظن وکلی عتیکه وپوغا زون کلوب اوزنه جوارنر الخافه ایدن علی لاشا قولری وخی زایل اولد
 اوزنه ویدوشن کزاند وهر بار مفراد دوی هابون اولون صوبه میرانی نام محلک نصب حیان قرار اولدنی واورنه قدر بوللورده وخی سار هابون
 جمله دن آثار اقیقاد وایچند شمرود اولغله هریری حاله کوره تطیف وظمیه اولنورده جانب ستمناقب ملکانه لریجه جلب وعتوف قلدنی
 وایم اعیان مویله کزانی مویله محمد بک بن لیل بالبع خلاف مهر دولت عتیکه لرنه صرف مقدر ایتدن اولدقلری محاط علم عالیه بوزلورن
 اروزنانه حرفت مه اوزنکده هرید

ÖZGEÇMİŞ

Soyadı	ÇETİNER
Adı	Zuhal
Doğum Yeri ve Tarihi	Erzincan, 26.08.1963
Eğitim	İlköğretim Etlik İlkokulu-Ankara-1974
	Ortaöğretim Adapazarı Lisesi-1977
	Adapazarı Lisesi-1980
	Yükseköğretim Y.T.Ü.Mimarlık Fakültesi
	Mimarlık Bölümü 1992
	Yüksek Lisans Y.T.Ü.Mimarlık Fakültesi
	Mimarlık Bölümü,Rölöve-
	Restorasyon Anabilim Dalı,
	Başlama Tarihi: Ekim 1993

Resim : 1- Mehmet Paşa Köşkü, kuzeybatı görünüşü.

Resim : 2- Mehmet Paşa Köşkü, güney görünüşü (cumba kısmı).

Resim : 3- Mehmet Paşa Köşkü, güney görünüşü.

Resim : 4- Mehmet Paşa K    , batı görünüşü (kısım).

Resim : 5- Mehmet Paşa Köşkü, doğu görünüşü.

Resim : 6- Mehmet Paşa Köşkü, cumba kısmının içten görünüşü.

Resim : 7 - Mehmet Pa  a K    , g  neydo  u g  r  n    .

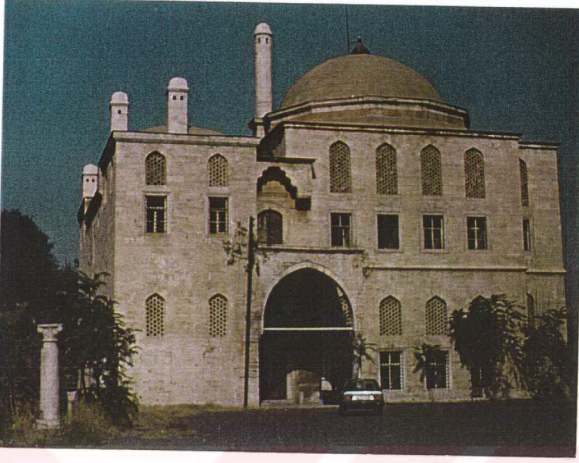
Resim : 8 - Mehmet Paşa K    , iç duvar g r n    .

Resim : 9 - Mehmet Paşa K    , cumba kısmının içten görünüşü.

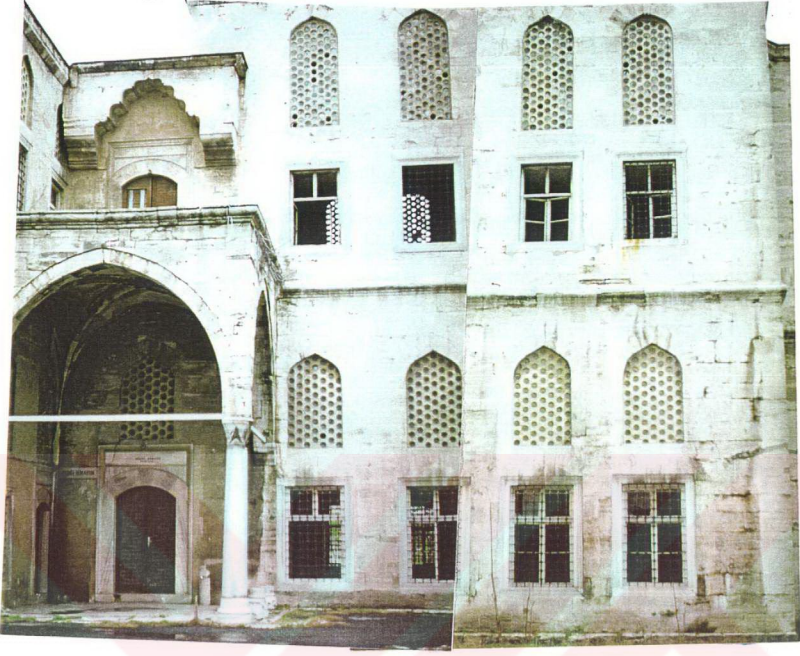
Resim : 10- Mehmet Paşa K    , i  mekandan güney cephesine bakış.

Resim : 11- Otağ-ı Hümayun, kuzeybatı görünüşü.

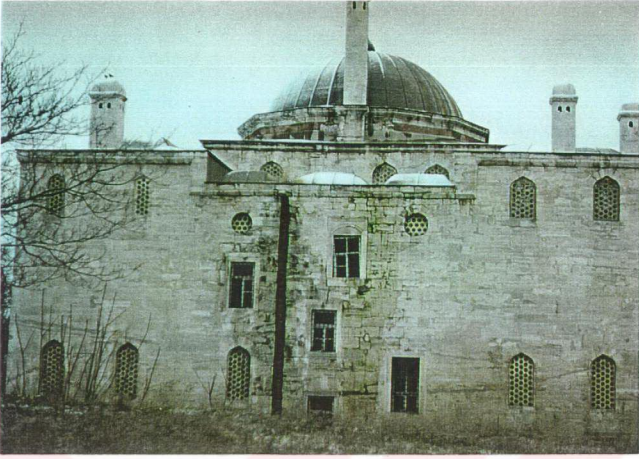

Resim : 12- Otağ-ı Hümayun, kuzeybatı girişi, çapraz tonozun görünüşü.

Resim : 13- Otağ-ı Hümayun, kuzeybatı cephesi görünüşleri.

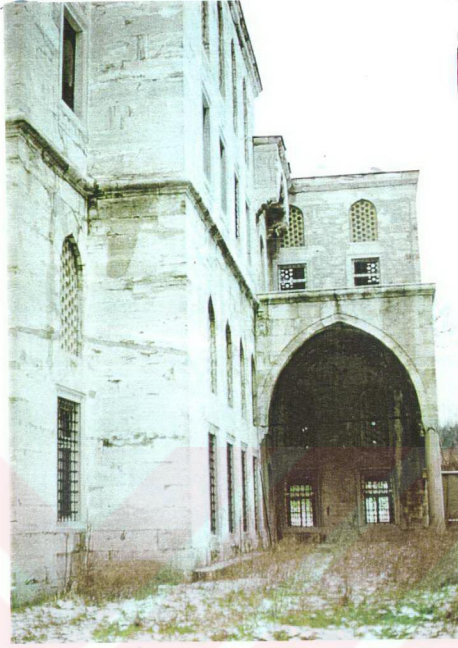

Resim : 14- Otağ-ı Hümayun, güneydoğu görünüşü.

Resim : 15 - Otağ-ı Hümayun, kuzey görünüşü.

Resim : 16 - Otağ-ı Hümayun, güneydoğu girişinden görünüş.

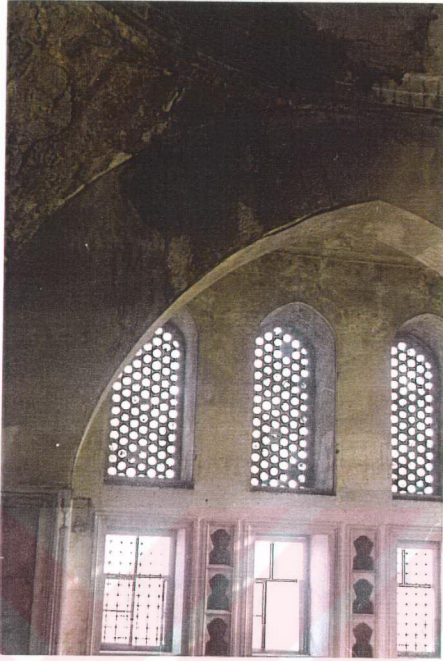
Resim : 17- Otağ-ı Hümayun, kuzeybatı girişi.

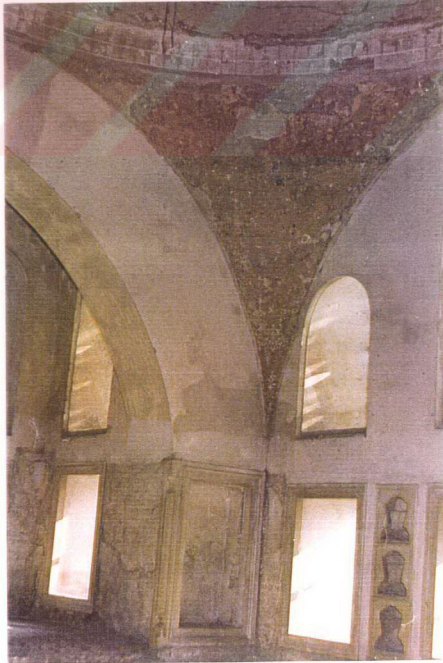
Resim : 18 - Otağ-ı Hümayun, genel görünüş.

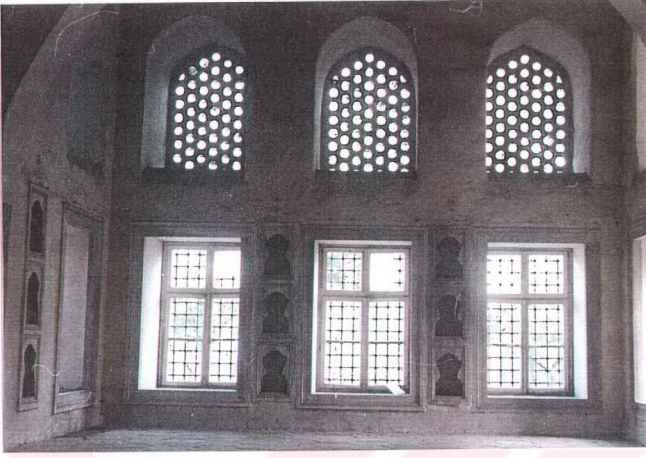
Resim : 19 - Otağ-ı Hümayun, zemin kat büyük salondan görünüş.

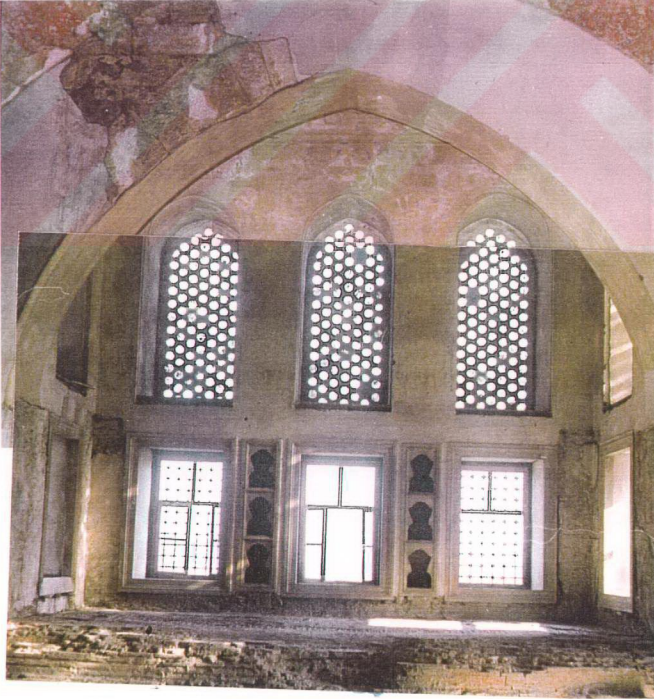
Resim : 20 - Otağ-ı Hümayun, kubbeli salondan detay

Resim : 21 - Otağ-ı Hümayun, kubbeli salondan detay

Resim : 22- Otağ-ı Hümayun, zemin kat salondan detay.

Resim : 23 - Otağ-ı Hümayun, kubbeli salondan detay.

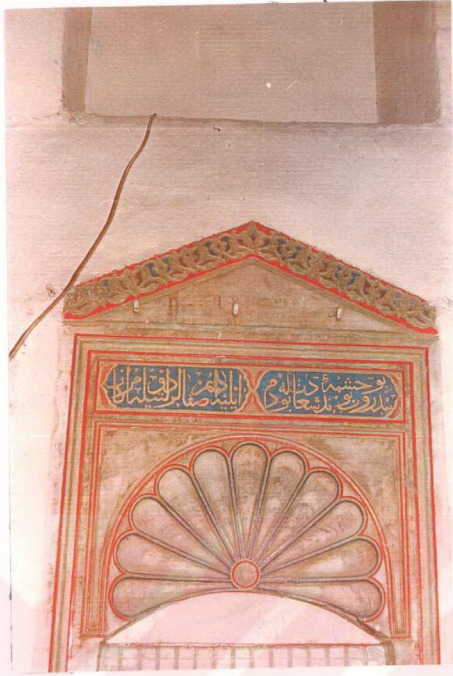
Resim : 24 - Otağ-ı Hümayun, alt kat salon tonoz bezemesi.

Resim : 25 - Otağ-ı Hümayun, kubbeli salon zemini

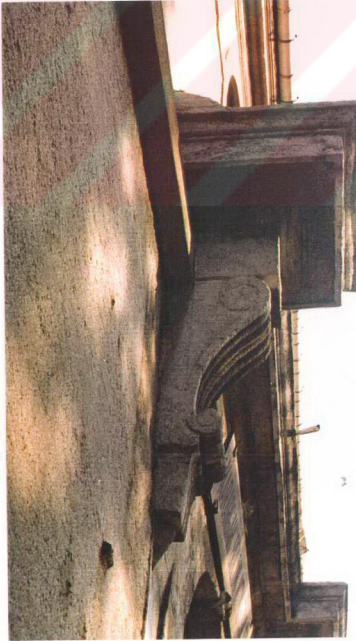

Resim : 26- Otağ-ı Hümayun, III. Ahmed'in yaptırdığı çeşme.

Resim : 27 - Kışla binası, ana giriş ve hünkar daire.

Resim : 28 - Kışla binası, kapı üstü bezeme detayı

Resim : 29 - Kışla binası, kullanılmayan bölümlerden görünüşler.

Resim : 30 - Kışla binası, kullanılmayan bölümlerden görünüşler.

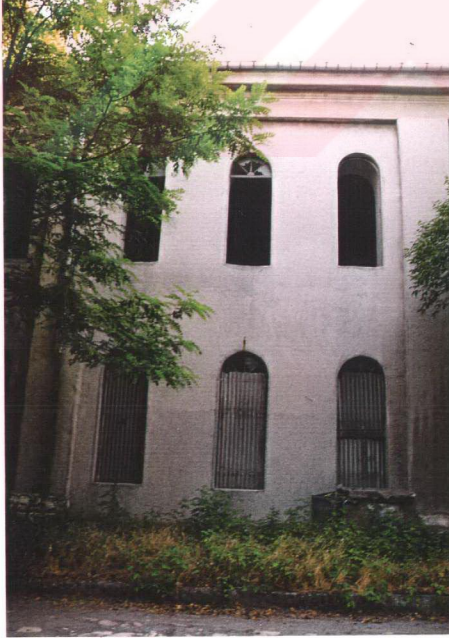

Resim : 31 - Kışla binası, iç avlu kullanılmayan bölümlerden görünüşler.

Resim : 29 - Kışla binası, iç avlu kullanılmayan bölümlerden görünüşler.

Resim : 31 - Kışla binası, iç avlu görünüşleri.

Resim : 32 - Kışla binası, iç avlu görünüşleri.

Resim : 33 - Kışla binası, köşe görünüşü.

Resim : 34- Kışla binası, iç avludan metal kenet görünüşü.

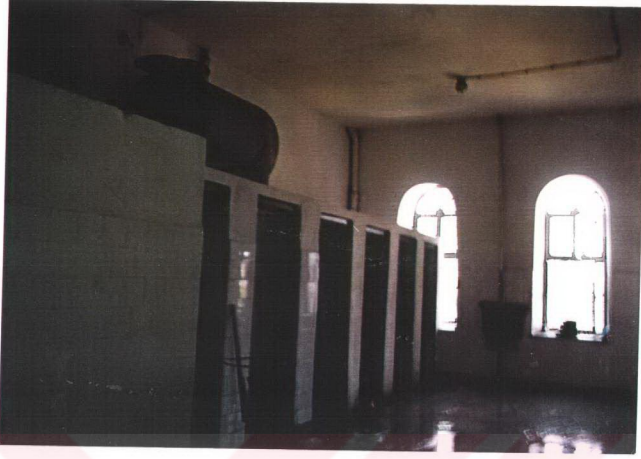
Resim : 35 - Kışla binası, cezaevi görünüşü.

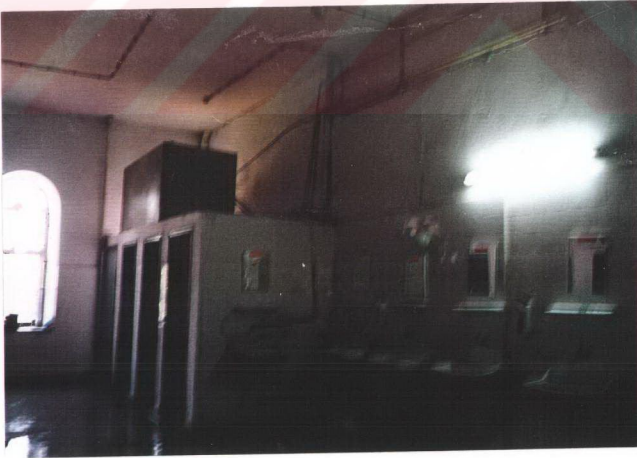
Resim : 36 - Kışla binası, merdiven detayı (orta sahanlıktan bakış)

Resim : 37 - Kışla binası, merdiven detayı (alt kattan orta sahanlığa bakış).

Resim : 38 - Kışla binası, tuvaletten görüşler.

Resim : 39 - Kışla binası, üst kat koridorlardan görüşler.

Resim : 40 - Kışla binası, koğuş görünüşü.

Resim : 41 - Kışla binası, alt kat koridora hamam çıkışından bakış.

Resim : 42 - Kışla hamamı, görünüşleri.

Resim : 41 - Kışla hamamı, görünüşleri.

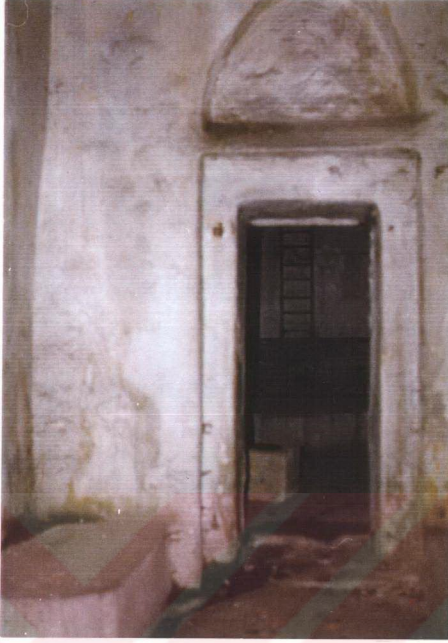
Resim : 43 - Kışla hamamına iç avludan bakış.

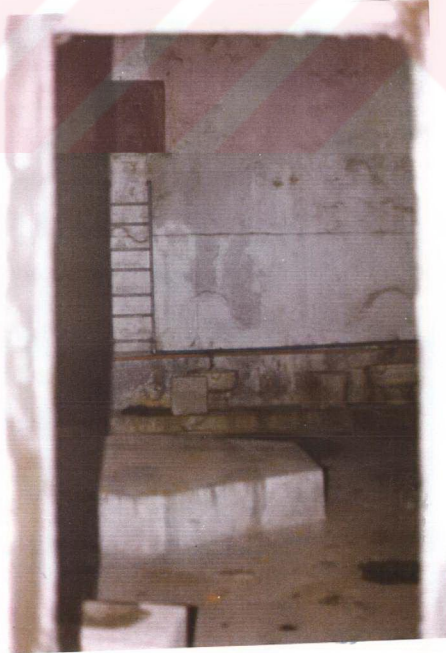
Resim : 44 - Kışla hamamı görünüşü.

Resim : 45 - Kışla hamamı görünüşleri.

Resim : 46 - Kışla hamamı iç görünüş.

Resim : 47 - Kışla hamamı göbek taşı ve kurnalar.

Resim : 48 - Kışla hamamı sıcaklık kısmı kubbe içi görünüşü.

Resim : 49 - Kışla hamamı içinden tonoz görünüşü.

Resim : 50 - Askeri fırın, güneydoğu görünüşü.

Resim : 51 - Askeri fırın, güneydoğu cephesi Osmanlı Devlet arması ve kitabesinden görünüş.

Resim : 52 - Askeri Fırın, kuzeydoğu cephesinden ana girişe bakış.

Resim : 53 - Askeri Fırın, kuzeydoğu görünüşü.

Resim : 54 - Askeri Fırın, kuzeydoğu görünüşü.

Resim : 55 - Askeri Fırın, kuzeybatı cephesi (iç avlu görünüşü).

Resim : 56 - Askeri Fırın, iç avludan görünüş.

Resim : 57 - Askeri Fırın, zemin kat büyük salon (Z03) detayı.

Resim : 58 - Askeri Fırın, zemin kattan fırına bakış.

Resim : 59 - Askeri Fırın, galeri kat iç görünüşü.

Resim : 60 - Askeri Fırın, birinci kat büyük salon iç görünüşü.

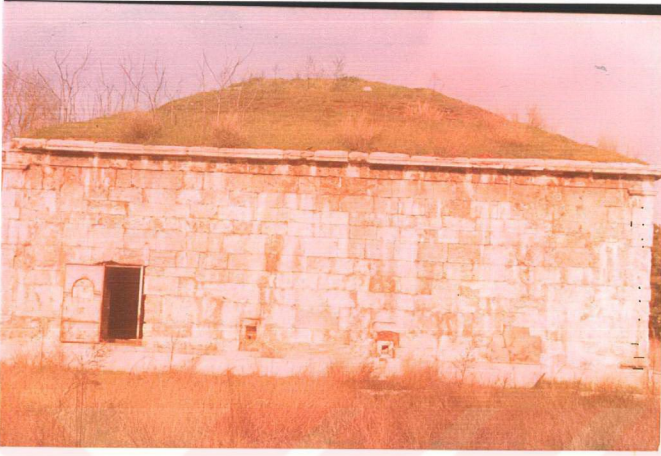
Resim : 61 - Askeri Fırın, 107 numaralı mekan duvarından görünüş.

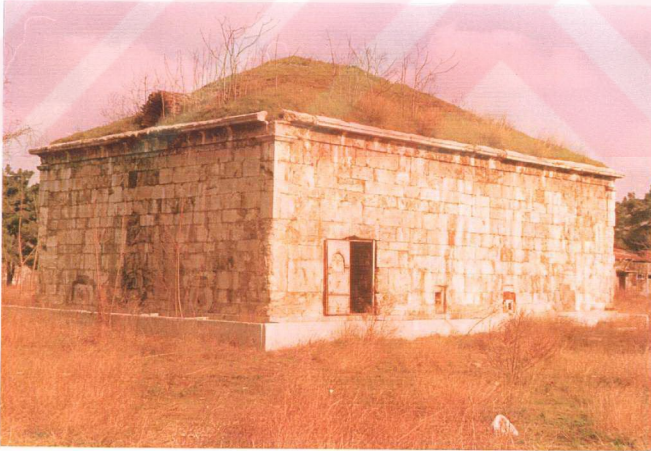
Resim : 62 - Su Deposu, güneybatı görünüşü.

Resim : 63 - Su Deposu, kuzeydoğu görünüşü.

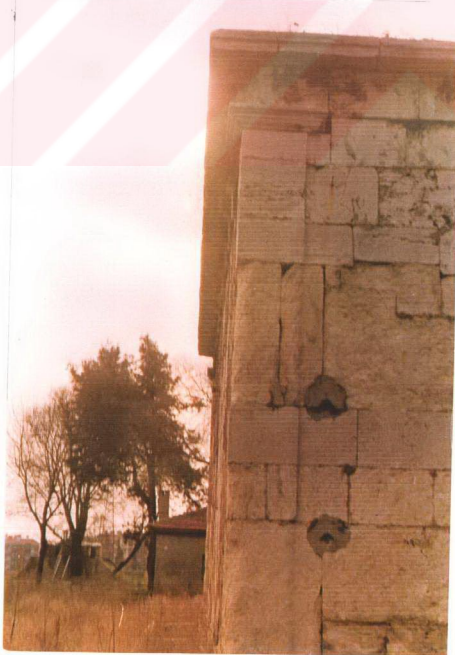
Resim : 64 - Su Deposu, kuzeybatı görünüşü.

Resim : 65 - Su Deposu, kuzey görünüşü.

Resim : 66 - Su Deposu, köşe detayları.

Resim : 67 - Su Deposu, iç görünüşler.

Resim : 67 - Su Deposu, güneydoğu görünüşü.

Resim : 68 - Su Deposu, iç görünüşler.

Resim : 69 - Su Deposu, iç görünüş.

Resim : 71 - Su Deposu, iki mekanı birbirine bağlayan kapı görünüşü.

Resim. 71- Davutpaşa Kışlası Sarnıç Girişi

Resim. 72- Davutpaşa Kışlası'nda bulunan Nişan Taşları

Resim. 73- Davutpaşa Kışlası'nda Bulunan Mermer Lahit

Resim. 74- Davutpaşa Kışlası Bahçesindeki Çeşme